Aleksandr
Beleaev

Traficantul de Aer

Aleksandr Romanovici Beleaev
(în rus. **Александр Романович Беляев**)
(n. 4 martie 1884,Smolensk - d. 6 ian. 1942, Puşkin)
Scriitor rus, maestru al genului SF.
Deşi a început cariera literară abia la vîrsta de 39 de ani, a devenit repede cunoscut atît în URSS cît şi în alte ţări, mai ales datorită romanelor sale ştiinţifico-fantastice:

- Capul profesorului Dowell (1925),
- Ultimul om din Atlantida(1926)
- Insula corăbiilor naufragiate (1927),
- Omul amfibie (1928),
- **Pîinea vesnica (1928),**
- Stăpînul lumii (1929),
- **Traficantul de aer (1929),**
- Steaua KEŢ (1936),
- Ariel (1941).

În total a scris 13 romane

Volumul de faţă cuprinde romanele **Traficantul de aer**(Продавец Воздуха 1929*) si* ***Pîinea veşnică(***Продавец Воздуха 1929*).*

Aleksandr Romanovici Beleaev

Traficantul de aer

Traducere: M. Cardaş şi V. Probeanu

Versiune electronică după textul din
seria Opere alese, volumul II
Editura Tineretului, 1963

Aleksandr Romanovici Beleaev
Продавец Воздуха
1929

I. MELEAGURI BLESTEMATE

„Meleaguri blestemate!” a spus scriitorul V. G. Korolenko despre ţinutul Turuhansk. Acest calificativ se potriveşte cît se poate de bine şi Iakuţiei. O vegetaţie săracă, posomorîtă; în locurile ferite de vînt, cedrii slăbănogi, plopi şi mesteceni strîmbi; mai departe spre miazănoapte, tufişuri rahitice, mesteceni tîrîtori, arini cu ramurile întinse pe pămînt, iarbă neagră; iar mai departe – smîrcuri şi muşchi. Cînd te uiţi la aceşti copaci şi arbuşti pirpirii, prăpădiţi, care se lipsesc nevolnici de pămînt, ai impresia că aceste plante nenorocite ar dori să se ascundă undeva în ţărînă ca să se pună la adăpost de vînturile îngheţate, să nu mai vadă aceste „meleaguri blestemate”, unde i-a aruncat soarta vitregă. Şi de-ar fi după vrerea lor, şi-ar smulge din pămîntul îngheţat rădăcinile răsucite şi s-ar tîrî departe spre miazăzi, spre ţinuturile calde, cu soare binefăcător, unde suflarea vîntului e ca o mîngîiere... Dar copacii sînt condamnaţi să moară acolo unde se nasc; tot ce pot face este să se plece cît mai mult sub loviturile vîntului aşteptînd să li se împlinească destinul.

Copacii, dar nu omul. Omul îşi alege singur calea şi soarta: părăseşte ţinuturile calde, însorite, intimitatea căminului şi, dornic de luptă, porneşte spre locuri necunoscute, vitrege, ca să biruie natura sau să cadă răpus pe pămîntul rece, lîngă mesteacănul sfrijit, strîmb...

Aceste gînduri triste m-au năpădit fără veste, pe cînd înaintam anevoie cu ajutorul şi călăuza mea, iakutul Nikola, de-a lungul fluviului Iana. Baza expediţiei noastre se afla în „capitala” Iakuţiei, Verhoiansk, orăşel a cărui populaţie ar putea încăpea prea bine într-o singură casă de mărime mijlocie din Moscova.

Ca aspect Verhoianskul a rămas acelaşi cum a fost cu ani şi ani în urmă: cîteva zeci de case de lemn, în cea mai mare parte neînvelite şi tot atîtea iurte risipite în dezordine pe ambele maluri ale fluviului Iana, într-o depresiune mlăştinoasă, inundabilă, presărată cu bălţi întinse. Aproape în faţa fiecărei case e o balta „proprie”, dar apa ei e tulbure, nu se poate bea şi

localnicii sînt nevoiţi să-şi facă rezerve de gheată ca să aibă apă de băut peste an. Cînd vii pentru prima oară în acest oraş, ai impresia că firmele instituţiilor guvernamentale sovietice, ale magazinelor organizaţiei comerciale din Iakuţia şi ale diferitelor cooperative sînt singurele semne ale timpurilor noi.

Toate instrumentele mele complicate şi scumpe – barografele Richard, microbarografele, anemometrele şi barometrele, le-am lăsat la Verhoiansk. N-am luat cu mine decît un mic barometru, un termometru şi o giruetă destul de rudimentară, spre marea bucurie a lui Nikola. Pentru el girueta nu era decît o jucărie amuzantă de felul micilor mori de vînt cu care se joacă copiii.

Expediţia noastră, al cărei conducător eram, a primit misiunea de a studia condiţiile meteorologice de la Polul frigului care se afla prin împrejurimile Verhoianskului, şi în special de a cerceta de ce s-a schimbat direcţia vînturilor.

De la un timp, meteorologii au observat un fenomen ciudat: alizeele şi musonii au început să-şi schimbe direcţia. În zona ecuatorială vînturile care suflă de obicei de la est spre ecuator au început să se abată spre miazănoapte, şi cu cît înaintam spre nord, această abatere era mai accentuată. Cu ajutorul hărţilor sinoptice[1] s-a constatat că în regiunea Verhoianskului se formase un centru spre care se scurgeau vînturile asemenea unor raze ce se strîng într-un focar uriaş. Toate acestea au dus la schimbarea – ce-i drept nu prea mare – a temperaturii medii: la ecuator ea a scăzut întrucîtva, iar la nord dimpotrivă, a crescut. Acest fenomen era o urmare firească a faptului că vînturile reci care bat dinspre Polul Sud au început să se îndrepte spre ecuator, iar vînturile calde, ecuatoriale – spre miazănoapte. S-au observat şi alte fenomene bizare, care deocamdată au fost înregistrate numai de aparatele de mare precizie şi de cîţiva ingineri care supravegheau funcţionarea unor maşini pneumatice. Aceste observaţii dovedeau că presiunea atmosferică scăzuse uşor. Acelaşi lucru îl arătau şi observaţiile din care reieşea că a slăbit intensitatea sunetului, în special la mare înălţime (piloţii se

1 Hărţi sinoptice – hărţi pe care se înseamnă de cîteva ori în 24 de ore situaţia atmosferică în diferite regiuni şi la anumită oră. (N. red. ruse.)

plîngeau de rateuri la motor chiar la o înălţime de 2000 de metri.

Pare-se că deocamdată oamenii şi animalele nu simţeau şi nu observau nimic primejdios sau vătămător în aceste tulburări. Dar oamenii de ştiinţă care stăteau de veghe în faţa aparatelor erau îngrijoraţi şi, nedorind deocamdată să alarmeze opinia publică, căutau să lămurească cauzele acestor fenomene ciudate Mi-a revenit şi mie cinstea să particip la aceste lucrări.

Şi în timp ce, la Verhoiansk, intendentul expediţiei noastre făcea ultimele pregătiri şi cumpăra cai şi cîini, am hotărît să plec fără nici un bagaj ca să precizez itinerariul expediţiei. La această latitudine vîntul suflă dinspre vest şi est, puternic şi uniform, aşa încît mă puteam orienta destul de bine şi cu instrumentele mele mai simple. Ne-am îndreptat spre lanţul munţilor Verhoiansk.

Tovarăşul meu de drum şi călăuza mea, Nikola, era un iakut tipic: braţe subţiri şi lungi, picioare scurte şi strîmbe, mişcările încete şi greoaie. Visa să nu facă nimic, să mănînce mult şi să se îngraşe. Dar în ciuda acestui „ideal” era vrednic şi conştiincios şi putea parcurge kilometri fără să obosească. Natura îl înzestrase cu un optimism viguros, fără de care Nikola n-ar fi putut rezista pe aceste „meleaguri blestemate”. De altfel pentru Nikola locu-i natal nu era de loc blestemat: dacă ai fi stat să-l asculţi, pe tot pămîntul nu exista un loc mai bun ca Iakuţia şi Nikola n-ar fi schimbat muşchii şi mestecenii strîmbi din acest ţinut pentru palmierii superbi din sud.

Nikola sau pufăia din pipa lui de lemn, sau fredona cîntece despre soarele care străluceşte pe cer zi şi noapte, despre fluviu, despre o stîncă, despre pasărea ce tocmai trecuse în zbor, într-un cuvînt despre tot ce vedea. Iar ochii săi negri, puţin oblici vedeau multe din cele ce-mi scăpau mie, deşi, după cum m-am convins, el nu distingea unele culori: este atît de şters coloritul meleagurilor sale natale încît el vedea lumea aproape la fel de cenuşie cum o vedem uneori la cinematograf.

— Foalte bună vala – spuse Nikola scuipînd galben din cauza tutunului. Foalte cald.

Avea dreptate, pentru Iakuţia era o vară neobişnuit de caldă. Chiar şi noaptea (zic noaptea, deşi soarele nu apunea) temperatura nu scădea sub zero grade, iar ziua urca pînă la 30^0 C, cîteodată şi mai mult.

Lăsarăm fluviul în urma noastră şi începurăm să urcăm povîrnişul muntelui năpădit de salcie roşie, zadă şi lăstăriş de mesteceni. Deşi era foarte cald, din cînd în cînd, trebuia să trecem pe gheaţă sau prin „tarîni” – insule întregi de gheaţă ce n-au apucat încă să se topească. Crăpături adînci – opera gerului năprasnic din timpul iernii – brăzdau solul ca o reţea deasă, asemenea reţelei de riduri de pe faţa lui Nikola.

Era perioada „nopţilor roşii”: soarele stacojiu se rostogolea încet la miazănoapte, scăldînd în purpură vîrfurile colnicelor, acoperite cu omăt.

Am trecut cu bine peste un pîrîu de munte şi am început să privesc în jur ca să aleg un loc unde să poposim pentru noapte. Deodată Nikola s-a oprit, apoi şi-a scos pipa din gură, a scuipat şi a spus netulburat:

— Stligă.

— Cine strigă?

— Un om stligă.

Am ciulit urechile, dar nici un sunet n-a ajuns pînă la mine.

— Nu aud nimic – am spus eu.

— Depalte stligă! Nikola făcu cu mîna un semn într-o parte. I s-a întîmplat ţeva, totuşi.

— Dacă i s-a întîmplat ceva, să-i sărim în ajutor. O fi poate un vînător, atacat de vreo fiară.

— Cum vlei. Să mergem. Dar nu trebuie să te duci la vînătoare dacă nu ştii să tlagi cu puşca. Dacă nu ştii să tlagi te lîd şi ţiorile – încheie sfătos Nikola începînd să urce repede.

Abia reuşeam să mă ţin după el.

Am mers cam un kilometru cînd, în sfîrşit, auzii şi eu un strigăt slab. Fineţea auzului lui Nikola era într-adevăr uimitoare!

Apoi strigătele încetară şi răsunară una după alta două detunături înăbuşite.

— Plost mai e. Mai întîi stligă şi apoi tlage. Tlebuie mai întîi să tlagi – bombănea într-una Nikola.

Ajunserăm în vîrful muntelui şi zărirăm un luminiş mlăştinos. Smîrcul năpădit de muşchi era mărginit de un perete stîncos. La cîţiva metri mai încolo desluşii un om pe jumătate scufundat în mlaştină.

Probabil că omul ne văzuse şi el, fiindcă începu să-şi agite braţele. Sărind din piatră în piatră alergarăm în ajutorul lui. Îi întinsei ţeava puştii mele şi omul se prinse de ea cu mîna

dreaptă. În stînga ţinea un obiect plin de noroi, care semăna cu un bidon cilindric pentru petrol.

— Aluncă ulţiorul! îi strigă Nikola.

Se părea însă că omul nu voia nici în ruptul capului să se despartă de bidon. Icnea, îşi făcea vînt, îşi încorda braţul drept, fără să lase vasul din mîna stîngă.

— Aruncă-l pe mal! îi strigă el.

Omul ascultă de sfatul meu şi, luîndu-şi avînt, aruncă bidonul pe mal, apoi se prinse de ţeava puştii cu amîndouă mîinile şi încet, încet ieşi din smîrc.

Cu greu am reuşit să-l scoatem pe mal. Înfăţişarea necunoscutului mă surprinse. Faţa lui rasă, destul de plină, te făcea să bănuieşti că ai de-a face cu un european. Era îmbrăcat într-un costum de alpinist, plin de noroi, dar de bună calitate, iar pe cap purta o caschetă cenuşie.

Văzîndu-se pe mal, întîi apucă bidonul la care se vedea că ţine foarte mult, apoi, întinzîndu-mi mîna spuse într-o rusească stîlcită:

— Vă mulţumesc foarte mult. Nici nu speram să-mi vină cineva în ajutor în această pustietate. Aţi auzit împuşcăturile mele?

— Da, am auzit împuşcăturile, iar el, Nikola, a auzit chiar strigătele.

Necunoscutul dădu din cap admirativ în direcţia lui Nikola.

— Mi-am pierdut revolverul, dar nu face nimic – continuă el. Bravo, iakutule! Păreţi surprins? Fac parte din expediţia Societăţii geografice regale engleze organizată pentru studierea ţinuturilor arctice. Sînteţi şi dumneavoastră om de ştiinţă?

— Da, sînt din partea Academiei de Ştiinţe a U.R.S.S. N-aţi dori să vă uscaţi hainele? îl întrebai, continuînd să-l cercetez cu atenţie.

Obiectul pe care îl ţinea în mină nu era un bidon cum am crezut la început, dar nici acum nu-mi puteam da seama ce este. Cilindrul, care avea chiar prin stratul de noroi străluciri de mercur, se termina cu un gît îngust şi, judecînd după cît de încordat era braţul omului, atîrna destul de greu.

— Să-mi usuc hainele? Nu, mulţumesc, n-am nevoie. Vă mulţumesc încă o dată.

Ne salută dînd din cap, apoi se întoarse brusc şi începu să urce cu repeziciune povîrnişul.

Îl urmăream cu privirea foarte nedumerit. Omul pe care acum cîteva clipe îl salvasem de la moarte ne-ar fi putut arăta mai multă consideraţie. Cum de-o fi nimerit aici? N-am auzit de vreo expediţie engleză prin aceste meleaguri. Şi apoi, bidonul acela ciudat...

— Plost de tot. A aluncat levolvelul ca să salveze ulţiorul – îşi rezumă Nikola părerea despre străin.

Apoi, dus pe gînduri, clătină dojenitor din cap şi începu să adune vreascuri pentru foc. Străduindu-ne să-l salvăm pe englez, ne udasem pînă la piele.

— Hei, hei! se auzi deodată glasul necunoscutului.

Cocoţat pe un bloc mare de piatră, năpădit de licheni, ne făcea semne cu mîna.

— Serviciu contra serviciu – strigă englezul. Să nu vă duceţi într-acolo – arătă el întinzînd braţul în direcţia în care bătea vîntul. Acolo e moartea!

Şi salutîndu-ne din nou din cap se făcu nevăzut.

„Ciudat avertisment! gîndii eu. Să nu mergem în direcţia vîntului?” Dar, tocmai acesta este itinerariul nostru. Am primit misiunea să cercetez „focarul” spre care converg vînturile din toate colţurile globului pămîntesc.

II. „CAICUL MORT”

Cum ne-am oprit, o puzderie de ţînţari se năpusti asupra noastră. Se vede însă că asta nu era nimic în comparaţie cu mulţimea de ţînţari care roiau de obicei aici în timpul verii.

— Totuşi, foalte puţin ţînţali – constată Nikola. Îi alungă vîntul.

— Dacă şi asta e puţin! mormăii eu.

— Tlebuie mult mai mult. Soale nu e, nu se văd munţii. Uite, atîta ţînţali tlebuie – mă asigură Nikola desfăcînd larg braţele.

Apoi agăţă ceainicul deasupra flăcărilor pe un trepied din crengi.

Aşteptînd să fiarbă apa, Nikola îşi aprinse luleaua şi se întinse pe pămînt. Îl vedeam îngîndurat. Împotriva obiceiului nici nu cînta şi nici nu vorbea. Tăcerea se prelungi destul de mult. Într-un tîrziu, învăluindu-se într-un nor de fum, spuse:

— Plost, totuşi. Tale plost.

Se vedea că pe Nikola îl frămînta ceva.

— Ce-i prost, Nikola?

— Cu omul cela... Nu e bine de loc. Mai bine se îneca... De tlei oli vala şi de tlei oli ialna am văzut un om la fel.

— Îl cunoşti? îl întrebai mirat.

— Nu pe el, dar îi seamănă. Acolo! arătă Nikola spre miazănoapte.

Simţii că îmi pierd răbdarea:

— Ia mai lasă ghicitorile, Nikola, şi spune odată despre ce e vorba.

Şi Nikola îmi povesti în limbajul său sărac în cuvinte, dar totuşi sugestiv şi bogat în imagini, o aventură extraordinară.

Se întîmplase acum trei ani. Nikola împreună cu tatăl şi fratele său plecaseră la pescuit, în estuarul Sellah[1]. Vara era pe

---

1 Estuar în Oceanul îngheţat de Nord, la est de gura fluviului Iana (Iakuţia). Numele îl are de la

sfîrşite. Vîntul mai bătea dinspre ţărm, dar sloiurile de gheaţă care începuseră să apară din ce în ce mai multe în Oceanul îngheţat de Nord vesteau apropierea iernii. Nikola i-a sfătuit pe ai săi să se întoarcă mai repede acasă, dar le mergea în plin şi tatăl lui Nikola, pescar bătrîn şi priceput, nu se grăbea. El îi asigura că atunci cînd va da gerul se va porni un vînt puternic dinspre miazănoapte, care îi va duce repede spre ţărm.

Dar deşi în agonie, vara nici nu se gîndea să-i cedeze iernii locul, fără luptă. Vîntul sudic bătea tot mai tare şi pînă la urmă se dezlănţui furtuna. Pescarii fură tîrîţi spre insula Makar. Vîntul smulse mica lor pînză, iar vîsla de cîrmă se frînse lovindu-se de un sloi de gheaţă. Talazurile înspumate aruncau micul lor caic în toate părţile ca pe o coajă de nucă. Dar pescarii, deprinşi cu primejdiile meseriei lor, nu-şi pierdură curajul. Gheaţa le asigura apă de băut, iar peşte aveau din belşug. Sufereau ce-i drept de frig, dar nu degeaba crescuseră în ţinutul cel mai friguros de pe glob. Organismul lor lupta cu îndîrjire. Rebegiţi de frig, pe jumătate îngheţaţi, glumeau ca să mai prindă inimă.

Dar în ziua a treia s-a întîmplat o nenorocire: caicul lor a nimerit între nişte sloiuri de gheaţă care l-au sfărîmat ca pe o coajă de nucă. Pescarii izbutiră cu greu să se caţăre pe un bloc de gheaţă şi să-şi continue în felul acesta drumul.

Prezicerile tatălui lui Nikola s-au împlinit întocmai, deşi cu întîrziere: vîntul ce bătea dinspre uscat se potoli şi curînd începu să se simtă suflarea îngheţată şi egală a nordului. Blocul de gheaţă pe care se aflau era mînat spre ţărm, dar distanţa pe care trebuiau să o parcurgă era încă foarte mare. Naufragiaţii au început să sufere cumplit de foame. Peştele pierise o dată cu caicul, şi să prinzi peşte cu mîna nu era chiar atît de uşor. Puterile îi părăseau. Marea agitată din cauza schimbării vîntului clocotea în jurul lor. Stropi de gheaţă îi împroşcau din cap pînă-n picioare. Cîte un val se rostogolea peste blocul de gheaţă pe care se adăpostiseră.

— Ela tale plost, tlebuia mulit – rezumă Nikola situaţia.

Sellah, unul din numeroasele rîuşoare din tundră care se varsă în acest estuar. Atît rîul cît şi estuarul Sellah sînt bogate în peşte. (N. red. ruse.)

Într-o noapte – deşi în anotimpul acela soarele începe să se ascundă la orizont, nopţile sînt încă foarte luminoase – pescarii văzură „un caic foalte male” venind direct spre ei cu toate luminile aprinse.

Era un vapor uriaş cum nu mai văzuse pînă atunci Nikola. Pescarii începură să strige şi să dea din mîini. Vasul se apropie, dar nu se vedea pe punte nici un om. Deoarece însă vaporul se îndrepta direct spre blocul lor de gheaţă, pescarii crezură că cei de pe vas îi zăriseră. „De ţe nu ţipă el?” se întrebă Nikola. Cu cît se apropia, vaporul îi apărea tot mai mare. „Tlebuia să mă uit, uite aşa, la el” – spuse Nikola dîndu-şi capul pe spate.

Dar bucuria pescarilor fu scurtă. Acum, erau îngroziţi: deşi prova uriaşului vapor era la numai cîţiva metri de ei, pe punte nu apăruse nimeni... Peste cîteva clipe chila vaporului se împlîntă în sloiul lor de gheaţă, despicîndu-l în două. Se auzi un pîrîit asurzitor şi un val îngheţat îl acoperi pe Nikola. Simţi cum îi fuge gheaţa de sub picioare. Cînd ieşi la suprafaţă nici tatăl şi nici fratele său nu se vedeau nicăieri: rămăseseră pe jumătatea sloiului dinspre babord, iar Nikola era în dreapta vaporului... De atunci Nikola nu şi-a mai revăzut nici tatăl, nici fratele şi nu ştie ce s-a întîmplat cu ei.

Nikola se zbătu ca să se ţină la suprafaţă. Peretele de metal al corpului navei trecea prin dreptul său. Nu mai încăpea nici o îndoială: echipajul nu-i zărise... Nikola era condamnat la pieire, dacă nu va reuşi să se salveze singur. Presiunea apei îl depărta de vapor, dar, bun înotător, reuşea cu un efort supraomenesc să se ţină prin apropiere. Cînd trecură prin dreptul său hublourile luminate, Nikola ţipă, dar nu se arătă nimeni.

Deodată văzu capătul unui odgon care atîrna de pe punte. Cu riscul ca braţele să-i fie smulse din umeri, Nikola se năpusti să-l prindă, dar un val îl zvîrli cît colo şi capătul odgonului trecu numai la o jumătate de metru de braţul său. Nikola îşi vedea moartea cu ochii. Şi totuşi nu-i fusese dat să moară. Zări deodată o scară, legănîndu-se chiar deasupra apei. Suindu-se pe o bucată de gheaţă Nikola se săltă, întinzînd mîinile spre scară. Bucata de gheaţă se răsturnă sub greutatea lui, dar Nikola izbutise să se apuce de scară. Era salvat. Se caţără cît de repede putu şi se urcă pe punte aşteptîndu-se să vadă feţele mirate ale marinarilor.

Cînd colo el fu cel care se miră: pe punte nici ţipenie de om! O navă moartă! Numai de jos se auzea surd duduitul maşinilor puternice...

Nikola n-avea de unde să cunoască legenda Olandezului zburător, dar sărmanul iakut fu cuprins de o groază tot atît de mare ca aceea a unui marinar care ar fi nimerit pe această corabie legendară.

De spaimă, Nikola era cît p-aci să sară înapoi în apă. Dar văzînd oceanul dezlănţuit, se răzgîndi.

„Poate oamenii se tem de frig şi stau în cabine” – îşi spuse el şi plecă în recunoaştere, furişîndu-se ca un hoţ pe scări şi prin coridoare. Cabinele erau goale, inclusiv cabina căpitanului. De asemenea nu găsi pe nimeni în timonerie, în compartimentul echipajului şi în cambuză.

Spaimei îi luă locul nedumerirea. Dacă a pierit întregul echipaj, ar trebui să se găsească măcar cadavrele celor care au murit ultimii. Iar dacă echipajul ar fi părăsit vasul, el n-ar putea înainta. Întrucît însă vaporul merge, mecanicul, fochiştii şi timonierul trebuie să fie la posturile lor.

Nikola coborî, dar nu găsi pe nimeni nici lîngă căldări şi nici în sala maşinilor. Avea impresia că vaporul e condus de mîna nevăzută a unui mort. Simţi cum i se face părul măciucă. Înnebunit de spaimă se urcă pe punte şi se furişă în timonerie. Nimeni! Mînat de groază se repezi în partea cealaltă a corăbiei şi aici în sfîrşit văzu un om, stînd la prova, cu capul plecat.

— Ei! Eu sînt!... Tu cine eşti?... strigase Nikola cu glasul răguşit.

Dar omul nu se mişcă. Era un spectacol înspăimîntător, ca totul pe acest vas. Nikola simţea dorinţa arzătoare să vadă măcar o fiinţă vie şi, biruindu-şi groaza, se apropie de omul de la prova şi-l privi în faţă. Era mort! Abia acum observă Nikola că trupul neînsufleţit era legat de parapet cu o saulă...

Din descrierea lui Nikola reieşea că mortul semăna foarte mult cu englezul pe care-l scosesem din smîrc: avea şi el faţa rasă şi era îmbrăcat la fel. Abia acum am înţeles de ce părea Nikola atît de abătut: întîlnirea cu englezul i-a adus aminte de cele mai tragice clipe din viaţa lui.

— Şi cînd ai văzut că e mort, ce-ai făcut?

— Am început să ulu ca lupii – răspunse Nikola.

Apoi îşi continuă povestirea. De cînd e, n-a văzut Nikola nimic mai înspăimîntător decît acest „vapor mort”. În orice caz, pe vapor era cald şi uscat. Foamea birui frica şi Nikola porni să caute de-ale gurii. Găsi cîteva butoaie cu apă de băut, dar cu alimentele situaţia era mai proastă. În sfîrşit dibui un sac cu galeţi, căzut după nişte lăzi goale, şi nepretenţiosul iakut fu mulţumit.

„Se vede că morţii se satură cu apă şi mănîncă foarte puţin” – îşi spuse Nikola şi nu fără teamă duse la gură primul galet. Se aştepta ca din spatele său să se întindă o mână descărnată şi o voce cavernoasă să-i strige: „Dă-mi înapoi galeţii!”

Morţii păreau să fie însă băieţi de treabă şi nu-l împiedicară pe Nikola să dea gata vreo zece galeţi stropiţi cu două carafe pline cu apă.

Acum, după ce se săturase şi-şi uscase hainele îi mai veni inima la loc. Îşi alese cabina ce-i păru lui mai bună şi, adresînd pentru orice eventualitate cîteva cuvinte de mulţumire morţilor care s-au arătat atît de buni cu el, se întinse îmbrăcat cum era pe cuşeta moale. Ultimul său gînd, înainte de a-l prinde somnul, a fost că vreun spirit ocrotitor trimisese anume pentru el acest vas. Moartea fratelui şi tatălui său îl durea, dar unuia îi e scris să trăiască şi altuia să moară!...

Nikola căzu într-un somn adînc şi dormi buştean ore în şir. Îl treziră scrîşnete şi pocnete asurzitoare şi legănatul puternic al vasului. La început nu înţelese unde se află. Aducîndu-şi aminte în sfîrşit că era pe „caicul mort” sări în picioare. Nu-i mirosea a bine toată această hărmălaie; avea impresia că morţii înviaseră şi acum joacă tontoroiul zăngănindu-şi oasele. Cuprins de groază, se urcă pe punte.

Vîntul năprasnic şi îngheţat era cît p-aci să-l doboare. Vasul se legăna puternic. Aruncînd o privire spre prova, înlemni de groază: sloiuri uriaşe de gheaţă dănţuiau în jurul vasului izbindu-se şi sfărîmîndu-se cu un zgomot asurzitor. Dar altceva îl sperie: prins de un curent puternic, vaporul gonea cu o viteză nebună într-o strîmtoare îngustă străjuită de două stînci abrupte, drept spre un zid vertical de piatră. Morţilor le ardea de pozne şi Nikola se întrebă dacă vasul i-a fost trimis într-adevăr de un spirit ocrotitor...

Nikola se repezi spre mortul legat la prova şi apucîndu-l de umeri începu să-l zgîlţîie atît de tare încît ar fi scos şi sufletul din el dacă altcineva nu i-ar fi luat-o înainte.

— Tu ţe faţi aiţi? Nu vezi? ţipă Nikola. Întoalce înapoi!

Mortul se prăbuşi cu faţa înainte şi cascheta îi căzu peste bord, dar nu-i dete ascultare lui Nikola şi vasul continua să gonească drept spre stîncă. Nikola se repezi la cîrmă, dar înţelese îndată că orice ar face ar fi zadarnic: strîmtoarea era prea îngustă. Cu o ultimă licărire de speranţă, se urcă pe puntea de comandă şi strigă în portavoce:

— Maşinile înapoi! aşa cum îl auzise strigînd pe căpitanul vaporului ce circula pe Lena.

Se vede însă că spiritul mecanicului nu voia nici el să i se supună şi maşinile duduiau înainte.

— Sînteţi nişte ploşti! se răstise Nikola la imaginarii săi tovarăşi de drum.

Iakutul era deprins să ia hotărîri prompte. Văzînd că nu poate împiedica catastrofa, luă toate măsurile de salvare: coborî ca vîntul scara, aduse pe punte sacul cu galeţi, îl azvîrli în barcă, apoi se căţăra şi el, aşteptînd să vadă ce-o să se întîmple. Şi nu aşteptă prea mult! Vaporul se izbi de stîncă cu atîta putere, încît Nikola, cu barcă cu tot, fu proiectat pe punte. Zgomotul cumplit al loviturii fu acoperit de vuietul asurzitor al căldărilor care explodaseră şi vasul începu să se scufunde. Se culcă pe dreapta şi valurile începură să măture puntea. Nikola profită de acest moment pentru a trage în apa mica lui ambarcaţiune.

Barca fu prinsă îndată de vîrtejuri, iar sloiurile îl împiedicau să vîslească. Trebuia totuşi să se depărteze cît mai repede, fiindcă, cufundîndu-se, vaporul l-ar fi atras şi pe el în adîncuri. Era un moment extrem de primejdios. Uitîndu-se mereu spre vapor cu coada ochiului, Nikola reuşi încetul cu încetul să ajungă în larg şi nimeri un curent care ocolea stînca. Barca lui luneca sprintenă de-a lungul stîncii verticale şi coti după colţ înainte de a se isca cumplitul vîrtej în locul unde se scufundase vaporul.

Nikola era salvat. După două zile ajunse cu barca la insula Makar, iar de acolo, pe gheaţă – se făcuse iarnă – la ţărm.

După ce-şi povesti odiseea, Nikola tăcu şi, îngîndurat, începu să cioplească un băţ cu cuţitul său vînătoresc, cu prăseaua din os de mamut, închipuind un cap lunguieţ de ren cu

gîtul întins. Nikola ştia să meşterească cu multă artă diferite obiecte în os.

Căzui şi eu pe gînduri... Povestea cu „caicul mort” era atît de neobişnuită încît părea o născocire. Dar eu îl cunoşteam bine pe Nikola: putea să înflorească o întîmplare, dar nu era un mincinos. Deodată îmi veni o idee.

— Spune, cum se numea vaporul? îl întrebai pe Nikola.

Drept răspuns, plescăi încurcat din buze şi clătină din cap, arătînd că nu ştie.

— Ai văzut ce scria pe colacii de salvare? Poate îţi aminteşti măcar de prima literă? Cu ce semăna...?

Nikola se gîndi puţin şi spuse:

— Cu aceste pirostrii de care e agăţat ceainicul – şi schiţă pe palma întinsă, cu vîrful cuţitului, un desen care închipuia destul de bine litera A.

Oare presupunerea mea să fie adevărată?

Îmi aduceam aminte că acum trei ani, un mare capitalist pe nume mister Bailey echipase o expediţie care s-a îmbarcat pe spărgătorul de gheaţă „Arctic”. Expediţia a fost admirabil înzestrată cu toate cele necesare pentru cercetări ştiinţifice şi urma să înainteze de-a lungul ţărmului siberian, pînă în Alaska. Pe bord se aflau cîţiva savanţi iluştri.

Dar această expediţie avu un sfîrşit tragic. Ultimele ştiri prin radio fură primite de pe spărgătorul de gheaţă cînd acesta se afla în apropierea capului Borhai. Cîteva zile „Arctic” nu dădu nici un semn de viaţă, iar apoi lansă semnale de „S.O.S.”. De atunci nu s-a mai auzit nimic despre acest vas. Abia după un an nişte pescari au dat pe o mică insulă pustie peste două bărci sfărîmate care aparţinuseră spărgătorului de gheaţă, iar valurile au aruncat pe ţărm, nu departe de gura Lenei, un colac de salvare, purtînd inscripţia „Arctic”. Pare-se că aceasta era tot ce mai rămăsese din spărgătorul de gheaţă. Memoria bravilor navigatori a fost cinstită cum se cuvine, numele le-au fost trecute în lungul pomelnic al celor care şi-au jertfit viaţa pentru ştiinţă, iar „Arctic” a fost şters de pe lista navelor. Apoi nu s-a mai vorbit de acest naufragiu.

Dar iată că aici, pe aceste „meleaguri blestemate” mi-a fost dat să aud din gura iakutului o poveste care arunca puţină lumină asupra soartei spărgătorului de gheaţă, învăluind totodată destinul său într-un mister de nepătruns. Ce s-au făcut

pasagerii? Cum s-a putut ca acest vas, fără echipaj, să gonească cu toată viteza pe întinderile oceanului? Şi cum putea să înainteze, cum puteau funcţiona maşinile fără să fie conduse de cineva? Era cu neputinţă să nu explodeze o căldare sau, şi această presupunere era mai plauzibilă, căldările ar fi trebuit să se răcească, focul nefiind alimentat, iar vaporul să se oprească.

Şi cine să fie englezul pe care l-am salvat din încleştarea smîrcului? A afirmat că face parte dintr-o expediţie arctică engleză. Dar nu arată de loc ca un om care a naufragiat cu cîţiva ani în urmă care a fost nevoit să trăiască atîta timp într-unul din cele mai pierdute colţuri ale lumii. Şi, în sfîrşit, ce semnificaţie are avertismentul său? De ce m-ar ameninţa un pericol de moarte, dacă aş porni în direcţia vîntului? Acest avertisment ascunde şi el un mister. Dar nu va reuşi să mă sperie! „Să mergem în direcţia vîntului” – iată sarcina pe care şi-a propus-o expediţia noastră.

În tot cazul, trebuie să fiu prevăzător. Prudenţa cea mai elementară îmi dicta să mă întorc la Verhoiansk şi să continui cercetările împreună cu ceilalţi membri ai expediţiei noastre. Dacă aş fi urmat acest gînd înţelept, multe lucruri ar fi luat o cu totul altă întorsătură. Dar curiozitatea şi firea mea neastîmpărată de explorator mă îndemna să merg înainte. Amăgindu-mă singur, îmi spuneam că am să mai merg numai cîţiva kilometri ca să văd ce primejdie m-ar putea ameninţa.

— Ceaiul e gata – anunţa Nikola, luînd de pe foc ceainicul în clocot.

III. NARA LUI AI-TOION

Osteniţi de atîta mers, am adormit adînc cu capetele bine învelite ca să ne ferim de ţînţari. Cînd Nikola m-a trezit, soarele care nu apunea se afla înspre răsărit. Era dimineaţa. Vîntul se mai potolise puţin în timpul nopţii, dar se înteţi din nou. Bătea uniform, nu în rafale, din ce în ce mai tare.

— Să mergem într-acolo – spusei eu, arătînd direcţia în care bătea vîntul.

În faţa noastră se înălţa un lanţ de munţi.

— Ial întl-acolo? întrebă Nikola vădit îngrijorat. Tlebuie înapoi. Nu melg mai depalte.

Acest răspuns mă uimi. Neînfricatul şi vrednicul Nikola refuza să mă însoţească! Să-l fi speriat cuvintele englezului!?

— Şi de ce nu vrei să vii? îl întrebai.

— Un tovalăş al meu şi încă un tovalăş au plecat şi nu s-au mai întols – răspunse el posomorît. De acolo nimeni nu se mai întoalce. Acolo este nala lui Ai-Toion.

Ştiam că Ai-Toion – „moşneagul sfînt” – este divinitatea supremă a iakuţilor. Dar pînă acum nu auzisem niciodată despre nara lui Ai-Toion.

— Oare mai crezi în basmele despre toioni şi iori? Şi apoi cum poate să-ţi fie frică dacă eşti cu mine?

— Eu ştiu că tu – om foalte male. Tu – bolşevic. Dar de acolo nu se întoalce nimeni.

Nikola nu încerca să mă linguşească, spunîndu-mi „om foalte male” – bolşevic. (Pentru el oricine venea dintr-un oraş mare din Rusia era bolşevic.) Lauda lui era sinceră. Organizaţia comercială din Iakuţia l-a scăpat pe el ca şi pe ceilalţi iakuţi de exploatarea negustorilor care le luau pentru o nimica toată blănurile şi îi deprindeau să bea vodcă. Copiii lui învăţau la şcoală, iar doctorii i-au lecuit nevasta de o boală pe care o abătuse asupra ei un spirit rău – un ior. Toate acestea erau „agitaţie prin fapte”, pe care Nikola o pricepea cît se poate de bine. Iar cînd omul începe să se îndoiască de puterea zeilor, se

clatină şi credinţa în zei. Mi se părea că Nikola nu mai crede atît de mult în zei, considerîndu-i mai curînd o născocire poetică folosită pentru a întruchipa diferite fenomene, aşa cum spunem şi noi uneori „Fortuna”, sau „Nemesis cea răzbunătoare”, fără să ne gîndim la originea religioasă a acestor cuvinte şi păstrîndu-le doar anumite înţelesuri. Zeii lui Nikola, deşi pe ducă, nu dispăruseră încă cu desăvîrşire din conştiinţa lui. Ba dimpotrivă, prindeau viaţă cînd era pus în faţa unui fenomen pe care nu-l înţelegea sau cînd îl îngrozea ceva. Aşa se întîmplase şi cînd a nimerit pe vaporul morţilor şi aşa era pare-se şi acum. Frica înăbuşea glasul raţiunii şi trezea credinţa primitivă în spiritele rele...

— Ce înseamnă asta: nara lui Ai-Toion?

— O nală ca toate nălile. Ai-Toion lăsuflă, ial acolo – Nikola arăta în direcţia muntelui – se aflã nala lui.

— Dar cum se face că el trage numai aerul în piept fără să-l scoată afară? Nu vezi că vîntul bate tot timpul în aceeaşi direcţie? l-am întrebat eu.

— Ai-Toion e foalte male. O mie de ani, totuşi, el tlage aelul în piept şi o mie de ani îl scoate afală...

Asistam pare-se la naşterea unei noi legende.

— Prostii! Vino cu mine, Nikola, şi ai să te convingi că nu există nici o nară a lui Toion.

Dar Nikola nici gînd să se urnească din loc. Clătina din cap a refuz.

— Nu vii?

— Mi-e tale teamă. Totuşi, nu te duce nici tu! îmi spuse el.

Şovăiam. Era primejdios să mă duc singur. Cuvintele englezului nu fuseseră aruncate aşa într-o doară. Mă ameninţa poate într-adevăr un pericol neprevăzut. Dar deodată se trezi în mine amorul propriu. Dacă renunţam, Nikola ar fi putut să-şi închipuie că şi eu cred în povestea aceasta stupidă, cu nara.

— Dacă nu vrei, mă duc singur! spusei hotărît şi începui să urc muntele.

Vîntul bătea din spate, înlesnindu-mi urcuşul.

— Nu te du! strigă Nikola în urma mea Nu te du!

Eu însă îmi urmai drumul, fără să întorc capul.

Stîncile erau tot mai înalte, tot mai pieptişe. Am obosit repede şi am început să urc mai încet. M-am oprit în faţa unui repeziş să-mi trag sufletul. Deodată am auzit pe cineva gîfîind în

spatele meu. Am întors capul: era Nikola. Iakutul zîmbea eu gura pînă la urechi, arătîndu-şi dinţii strîmbi.

— Totuşi te-ai dus şi m-am dus şi eu – mă lămuri el, văzîndu-mă mirat.

— Bravo, Nikola! exclamai bucuros.

Eram nevoit să strig. Vîntul vuia şi şuiera atît de tare încît aproape că nu ne auzeam unul pe altul.

— Spune, Nikola, nu ţi-e frică?

— Mi-e tale flică, totuşi. Să melgem!

Începurăm să ne căţărăm pe stînci. În curînd vîntul smulse girueta de campanie ce-mi atîrna pe spate. Nikola dădu să se repeadă după ea, dar l-am oprit. Vîntul bătea atît de constant, încît mă puteam lipsi foarte bine de giruetă, iar Nikola ar fi putut să cadă în prăpastie, împins de acest vînt turbat.

— Vino încoace! Ţine-te de mine! Să mergem împreună! i-am strigat.

Ne-am agăţat unul de altul şi în felul acesta ajutîndu-ne am putut să ne continuăm drumul. Mergeam puternic înclinaţi pe spate şi totuşi nu reuşeam întotdeauna să ne ţinem pe picioare. Am căzut de multe ori şi ne ridicam cu greu. Vîntul era atît de puternic încît aveam impresia că ducem saci plini cu nisip în spinare. Eram leoarcă de sudoare şi ajunşi la capătul puterilor. Deşi regretam hotărîrea mea pripită, nici nu mă gîndeam să mă întorc. Dar cînd am ajuns aproape de vîrful muntelui mi-am dat cuvîntul că îndată ce voi fi văzut ce se petrece de partea cealaltă a lanţului stîncos, vom face cale întoarsă ca să nu ispitim mai mult soarta.

Mica distanţă pînă la creasta muntelui a trebuit s-o străbatem tîrîş. Vîntul, compact şi apăsător, părea că ne va strivi ca pe nişte viermi în orice clipă. Parcă ne aflam în ocean, la mare adîncime şi sute de tone de apă ne apăsau cu greutatea lor. Ne astupam gura şi nasul ca să oprim năvala sufocantă a aerului; expiram cu multă greutate ca bolnavii de astmă.

Ştiam că pe creastă vîntul o să bată cu mai multă furie. Ca să nu fim tîrîţi în prăpastie, am luat unele măsuri de precauţie. Am ochit o crăpătură între două stînci şi ne-am îndreptat într-acolo ca să putem înainta la adăpostul pereţilor de granit.

Am străbătut tîrîş această crăpătură îngustă care în mijloc coteşte în unghi drept şi, în sfîrşit, iată-ne ajunşi sus pe creastă. M-am aplecat, m-am uitat în jos şi am rămas mut de uimire.

Am văzut un crater uriaş, cu pereţii uşor înclinaţi asemenea craterelor de pe suprafaţa lunii. Dar ceea ce mă surprinse îndeosebi era povîrnişul acestui crater. Nicăieri o piatră sau o proeminenţă, parcă fusese şlefuit. Avea forma unei pîlnii complet netede, slab înclinate, iar la mare adîncime, în mijlocul ei se căsca o gaură rotundă, enormă. Oare această pîlnie cu pereţii şlefuiţi şi gaura de pe fundul craterului, avînd forma unui cerc regulat, să fie o operă a naturii? Era greu de crezut.

Ţinîndu-se bine de un colţ ascuţit al stîncii, Nikola îmi făcu un semn cu mîna şi strigă ceva. Nu-i puteam desluşi cuvintele şi mă uitai în direcţia arătată de el. Am văzut un copac care zbura de-a lungul circumferinţei craterului, descriind un cerc uriaş, ca prins de vîltoare. Am urmărit copacul cu privirile. El continua să descrie cercuri regulate sau mai precis să zboare în spirală: fiecare cerc era mai mic şi trecea sub cel anterior, viteza cu care zbura copacul crescînd mereu. Un fel de Maelström[1] aerian!... Copacul mai descrise cîteva cercuri şi dispăru în gaura neagră din fundul craterului.

Iată deci o nouă enigmă. Îmi era clar că puternicul curent de aer se scurge spre adîncul pămîntului. Toate acestea erau de neînţeles şi păreau la fel de absurde ca şi povestea cu nara lui Ai-Toion.

„Dar unde să fie cealaltă nară din care trebuie să iasă aerul?”

Dar firul gîndurilor mi-l curmă un alt fenomen. Un uriaş bloc de piatră, cîntărind cel puţin o tonă, se smulse dintr-o dată de pe vîrful unei stînci, dar nu căzu în jos cum ar fi fost normal, ci parcurse, zburînd în spirală, aproape două treimi din circumferinţa craterului înainte de a atinge fundul şi de a dispare în gaura rotundă.

„Cît de puternic e vîntul aici!” gîndii eu şi mă cutremurai fără voie, închipuindu-mă în locul blocului de piatră.

Ne aflam în faţa unui fenomen extraordinar şi misterios al naturii şi deşi nu credeam în existenţa nării divine, totuşi nu-mi mai venea sa rîd de legenda născocită de Nikola: ea părea să conţină un grăunte de adevăr. Noi am descoperit, căscîndu-se în

---

1 Un vijelios curent lîngă insulele Lofoten, în apropierea coastelor nord-vestice ale Norvegiei

scoarţa pămîntului, o nară uriaşă, care aspiră aerul de pe suprafaţa planetei.

„Această ştire va face senzaţie în lumea ştiinţifică!” îmi spusei eu, vanitos. Dar acum nu e momentul şi nici locul pentru asemenea gînduri. Să vedem cum am putea scăpa de această vîltoare aeriană. Desprinzînd cu cea mai mare prudenţă un braţ, l-am atins uşor pe Nikola pe umăr şi i-am făcut semn cu capul că trebuie să ne întoarcem.

„Dar cum se face că această gaură nu se astupă?” mă întrebai intrigat... Dar ceea ce se petrecu în clipa următoare îmi alungă toate gîndurile.

Nikola îşi desprinse prea repede şi imprudent amîndouă mîinile de pe stîncă şi deodată, sub presiunea maselor

compacte de aer, corpul său începu să lunece repede de pe platforma pe care eram întinşi. Abia de avui timpul să-l apuc pe Nikola de picioare, dar simţii cu groază că şi corpul meu lunecă spre marginea prăpastiei. Încercai să mă agăţ cu vîrfurile cizmelor de orice proeminenţă ca să ne oprim, dar în zadar: lunecam încet, dar implacabil spre marginea prăpastiei. Trupul lui Nikola atîrna pe jumătate în gol. Vîntul îi smulse sacul pe care-l avea în spinare. Sacul se mai ţinea de curele şi atîrna orizontal, pe acelaşi plan cu capul lui Nikola. Încă o clipă şi tot corpul lui Nikola va fi fost suspendat deasupra hăului. Simţii deodată că iakutul se smuceşte ca şi cînd ar dori să-şi elibereze picioarele. La început n-am înţeles de ce o face. Nikola întoarse cu un mare efort capul şi îmi strigă:

— Lasă!

Un tovarăş credincios şi un adevărat bărbat. Dîndu-şi seama că e pierdut vroia ca cel puţin eu să scap cu viaţă. Nu puteam accepta acest sacrificiu şi-l ţineam mai departe cu putere de picioare. Trupul lui Nikola se întinse ca o coardă. Sacul cu merinde, de care erau legate ceainicul şi instrumentele, se desprinse şi zbură spre stîngă de-a lungul marginii giganticei pîlnii. În aceeaşi clipă Nikola se smuci atît de tare, încît picioarele sale îmi scăpară din mîini. Nikola zbură cu o viteză nebună în urma sacului, ca şi cînd l-ar fi urmărit, vrînd să-l prindă. În clipa următoare fui tîrît şi eu după Nikola...

Clipe groaznice, care mi s-au întipărit pentru totdeauna în minte! Prima mea impresie a fost că vîntul s-a potolit. Aceasta se datora faptului că acum goneam o dată cu puternicul curent de aer. În acelaşi timp am simţit că mediul în care ne aflam devine neobişnuit de compact ca şi cînd ne-am fi găsit în adîncul oceanului. Mi-am întins cu un efort supraomenesc braţul, încercînd să mă apuc de marginea craterului. Zburam cam la un metru de peretele stîncos. Acum respiram parcă mai uşor.

Întorcînd capul, m-am uitat la Nikola care zbura înaintea mea. Părea că şi el încerca să se prindă de peretele craterului. Deşi greoi şi neîndemînatic, se răsucea ca un vierme întinzîndu-şi braţele lungi şi ţinînd picioarele depărtate. Izbuti la un moment dat să atingă cu piciorul pentru o fracţiune de secundă peretele stîncos, dar prin aceasta nu făcu decît să-şi încetinească puţin zborul. Corpul său descrise o tumbă în aer şi se apropie puţin de mine. Îşi reluă poziţia orizontală. Întinsei

mîinile, să-l prind. Dar chiar de n-ar fi fost decît un centimetru depărtare, tot n-aş fi putut să-l apuc deoarece distanţa dintre noi rămînea invariabilă. Nu eram în stare să întreprindem nimic.

Între timp sacul descrisese un cerc complet şi acum zbura puţin mai jos de locul de unde căzusem. În urma sacului, trecu prin acest loc Nikola, iar apoi, eu. De aproape, peretele craterului nu părea atît de neted. Pe alocuri se vedeam crăpături, adîncituri şi proeminenţe, dar nu era chip să ne agăţăm de ele şi chiar dacă am fi reuşit puternicul curent de aer ne-ar fi smuls braţul de parcă ar fi fost un picior de muscă. Nu ne rămînea deci decît să ne lăsăm în voia soartei.

Nikola se uită probabil şi el, o dată cu mine, în jos să vadă ce ne aşteaptă. Gaura rotundă, neagră, ce se căsca în fundul craterului, părea tot mai mare, pe măsură ce ne apropiam de ea, zburînd în spirală, din ce în ce mai repede, mai repede...

Simţeam că-mi pierd cunoştinţa. Cercurile deveneau tot mai mici. Coboram din ce în ce mai în adînc... Parcă sosise clipa morţii. Eram sigur că sînt pierdut: mă voi prăbuşi în abis şi mă voi zdrobi de fundul de piatră. Zburînd chiar deasupra găurii, izbutii printr-un efort să mă mai uit o dată în jos şi – poate era o halucinaţie – mie se păru că văd un grilaj şi lumina unor becuri enorme. Deodată, grilajul începu să se învîrtească, lumina se stinse. Am leşinat...

IV. ÎNTÎLNIRE NEAŞTEPTATĂ

Cînd am început să-mi revin, mi-am simţit în primul rînd corpul: mă durea şi mă înjunghia peste tot. Încă înainte de a deschide ochii, am simţit cum mă atinge cineva. Ridicînd cu greu pleoapele l-am văzut pe credinciosul meu tovarăş de drum şi prieten, Nikola. La început însă nu l-am recunoscut. În locul hainelor din blană de ren pe care le purta de obicei, avea acum un halat cenuşiu de spital.

Eram culcat pe un pat proaspăt înfăşat şi acoperit cu o pătură pufoasă, cenuşie. Mă aflam într-o cameră mică fără ferestre, luminată de un bec ce atîrna în tavan de un fir lung.

— Am sosit! spuse Nikola, salutîndu-mă cu veşnicul său zîmbet.

— Unde, în nara lui Ai-Toion? încercai eu să fac haz de necaz. Ai văzut, Nikola, că nu există nici un fel de nară?

— De unde ştii? Poate tocmai asta o fi – răspunse Nikola, arătînd camera cu un gest circular.

— Cu lumină electrică?!

Aici convorbirea noastră fu întreruptă. Uşa se deschise şi în cameră intră o fată tînără, îmbrăcată într-un halat alb. „Sora de caritate” – gîndii. Eram convins că mă găsesc într-un spital. Nu-mi puteam explica însă cît timp am zăcut în nesimţire, cum de am scăpat cu viaţă şi cum am nimerit aici.

Sora mă întrebă ceva într-o limbă pe care n-o cunoşteam. I-am arătat prin gesturi că nu înţeleg ce spune şi în acelaşi timp o cercetam cu atenţie. Era tînără, rumenă la faţă şi respira sănătate. Un zuluf auriu îi ieşea de sub boneta albă. Fata zîmbi, arătîndu-şi dinţii regulaţi, strălucitori şi repetă întrebarea în englezeşte. Înţelegeam puţin această limbă, o citeam chiar, dar n-o puteam vorbi. I-am dat a înţelege prin gesturi că sînt dezolat. Atunci mi-a pus a treia oară întrebarea, de data aceasta în limba germană.

— Cum vă simţiţi?

— Mulţumesc, bine – răspunsei, deşi, ca să fiu sincer, nu mă simţeam bine de loc.

— Vă doare ceva?

— Mă doare peste tot! Mă simt ca şi cum m-ar fi măcinat nişte pietre de moară – am răspuns eu.

— Putea să fie şi mai rău – spuse fata, zîmbind cu blîndeţe.

— Vreţi să fiţi atît de bună şi să-mi spuneţi şi mie unde mă aflu? am întrebat.

— O să aflaţi în curînd. Vă simţiţi în putere să coborîţi din pat?

Am încercat sa mă ridic, dar mi-am muşcat buzele de durere.

— Staţi liniştit, am să vă aduc acum ceva de mîncare. Şi ieşi călcînd fără zgomot, în papucii ei moi.

Nikola se simţea mai bine ca mine. E adevărat că ba îşi freca coastele, ba spinarea, dar în tot cazul era pe picioare. Plimbîndu-se încolo şi încoace prin cămăruţă, ofta, ţinîndu-se de genunchiul drept.

— Lulea s-a dus, tutun s-a dus şi tare aş fuma – se plînse el.

Uşa se deschise din nou şi intră sora. Era însoţită de un bărbat cam de vreo treizeci de ani, cu faţa rasă, îmbrăcat într-un tricou de lînă şi încălţat cu sarî – cizme din piele de cal. Îmbrăcămintea lui m-a făcut să-mi amintesc că mă aflu într-o regiune din apropierea polului. Omul aduse pentru mine şi Nikola haine la fel ca ale lui, iar sora – o tavă cu gustarea de dimineaţă: omletă, tartine şi ceşti cu cacao, aburinde.

— Acum mîncaţi – spuse ea pe un ton prietenos – iar cînd vă veţi putea ridica, îmbrăcaţi aceste haine şi sunaţi la butonul acesta.

Făcu semn omului în tricou şi ieşiră amîndoi din cameră. Am întins mîna după farfuria cu omleta de pe noptieră şi am început să înfulec de zor. În ciuda emoţiilor prin care trecusem, Nikola şi cu mine am mîncat cu multă poftă. Nikola savura cu voluptate ceaşca de cacao. Pînă atunci nu mai băuse aşa ceva. Închise ochii de plăcere şi plescăind din limbă, sorbea cu înghiţituri mari băutura fierbinte.

Se vede însă că la acest spital nu se obişnuia ca bolnavii să zacă prea mult timp în pat. După ce am fost gata cu dejunul, m-am ridicat cu chiu, cu vai şi mi-am cercetat corpul. Cineva avusese grijă să mă spele şi să-mi puie lenjerie curată. Eram plin de vînătăi, dar n-aveam nici o fractură. Umărul drept se

inflamase şi mă durea cumplit. Probabil că-mi scrîntisem osul de la umăr, dar fusese pus la loc. Da, a avut dreptate sora, putea să fie şi mai rău...

Nikola şi cu mine ne-am îmbrăcat, ajutîndu-ne unul pe celălalt şi apoi am apăsat pe butonul soneriei de lîngă uşă. Peste cîteva minute a venit omul în tricou şi ne-a făcut semn să-l urmăm.

Am ieşit din cameră şi am luat-o pe un coridor lung, circular, luminat de becuri. Pe ambele părţi erau uşi, cu numere vizibile pe o parte: 32, 33, 34... iar pe cealaltă 12, 13, 14... ca la un hotel sau într-un minister.

Am mers destul de mult cotind mereu. De undeva se auzea un huruit egal, neîntrerupt. Se vede că zgomotul venea de la nişte maşini uriaşe. Acum înclinam să cred că ne aflăm într-o uzină!

În sfîrşit, ciceronele nostru se opri şi bătu la uşa cu numărul 1. Am intrat într-un cabinet spaţios, superb mobilat, cu covoare pe jos. Nici această cameră nu avea ferestre. Pereţii dispăreau îndărătul dulapurilor cu cărţi şi numeroaselor planuri. Într-un colţ, o casă de fier, iar lîngă un birou masiv, o etajeră pivotantă, plină cu dosare. La biroul luminat de o lampă cu abajur verde şedea un bărbat cu faţa rasă şi scria ceva. Deodată sună telefonul. Omul întinse mîna şi ridică receptorul.

— Hallo! răspunse el la apel şi dădu un ordin scurt într-o limbă pe care n-o cunoşteam.

Apoi rezemîndu-se de speteaza fotoliului turnant, se întoarse cu faţa spre noi. Purta o haină gri, iar în loc de vestă un tricou de lînă cu un decolteu triunghiular din care se vedea gulerul răsfrînt al cămăşii şi o cravată în pătrăţele. Aveam impresia ca mă aflu în cabinetul unui director de fabrică. După ce i-am examinat hainele m-am uitat la faţa omului şi nu mi-am putut stăpîni o exclamaţie de uimire; era englezul pe care-l scosesem din mlaştină.

Se vede că şi el era surprins.

— Aha, cunoştinţe vechi! exclamă el. Luaţi loc.

Ne-am aşezat lîngă birou. Englezul ne privi un minut gînditor, apoi clătinînd dojenitor din cap şi lovind uşor cu echerul în masă spuse:

— Văd că nu mi-aţi ascultat sfatul.

— Şi totuşi, deocamdată, mai sîntem în viaţă – i-am răspuns străduindu-mă să par cît mai degajat.

— Deocamdată! îmi întoarse englezul vorba pe un ton plin de subînţelesuri. Numai din întîmplare nu v-aţi zdrobit, în cădere, ca o coajă de ou...

Bătu cîteva clipe darabana cu degetele în masă şi deodată întorcîndu-se repede cu fotoliu cu tot se cufundă în hîrtii, ca şi cînd ar fi uitat de prezenţa noastră. Se aşternu o tăcere destul de apăsătoare. Apoi, tot atît de brusc se întoarse din nou spre noi.

— Acei care pornesc în direcţia vîntului nu se mai întorc! rosti el răspicat, repetînd ceea ce-mi spusese Nikola. Sau mor înainte de a ajunge aici, sau... acum... Voi însă mi-aţi salvat viaţa. Mă simt îndatorat, şi nu vă doresc moartea. Dar... – aici englezul ridică un deget. Se întoarse din nou pe jumătate, aşternu în grabă cîteva rînduri pe o foaie de hîrtie şi întrebă: Cum vă cheamă şi cine sînteţi.?

— Numele meu e Klimenko, Gheorghi Petrovici. Iar pe el îl cheamă Nikola.

Englezul nota cu grijă răspunsurile mele, de parcă ar fi fost un judecător de instrucţie. Apoi mă întrebă cîţi ani am, ce funcţie deţin, ce am studiat, precum şi despre scopul călătoriei (această chestiune părea să-l intereseze cel mai mult). Am socotit că n-are nici un rost să-i ascund adevărul.

— Aş putea să ştiu cu cine am onoarea? am întrebat la rîndul meu, ca să echilibrez întrucîtva situaţia.

Englezul pufni şi-mi aruncă drept răspuns:

— De ce nu. Aveţi onoarea să vorbiţi cu mister Bailey...

— Mister Bailey! am exclamat eu surprins. Acela care a echipat expediţia de pe „Arctic”? Aşadar, n-aţi pierit?

— Pentru toţi cei de colo de unde bate vîntul, sînt mort. Pentru dumneavoastră însă, după cum vedeţi... Iată ce vreau să vă spun, mister... Kalimenko...

— Klimenko – l-am îndreptat eu.

Dar mister Bailey nu izbutea să-mi pronunţe corect numele şi-l repetă în felul său:

— Dumneavoastră, mister Kalimenko, nu veţi mai pleca de aici. Ca şi mine sînteţi mort pentru cei de acolo, de unde bate vîntul. Mă bucur că sînteţi meteorolog. Îmi veţi fi de folos. Dar

trebuie să aranjăm în aşa fel lucrurile încît... tovarăşii dumneavoastră să nu vă mai caute.

— Asta e cu neputinţă. Îndată ce se va afla că am dispărut fără veste, va fi trimisă o expediţie în căutarea mea.

— O, ştiu că vă place foarte mult să căutaţi oamenii dispăruţi! spuse ironic Bailey. Şi pe ai voştri şi pe străini: Nobile, Kulik, Gorski...

Eram surprins. Se pare că acest Bailey ştia tot ce se petrece acolo „de unde bate vîntul”, adică în lumea întreagă. Avea probabil o staţie de radio.

— Da, noi nu obişnuim să părăsim pe cei care au nevoie de ajutorul nostru – răspunsei eu pe un ton, fără voia mea, înflăcărat.

— Asta e foarte frumos! acceptă Bailey ironic. Vom potrivi însă în aşa fel totul, încît nu veţi avea nevoie de ajutorul nimănui. Nu vă alarmaţi. Am spus doar că am să vă cruţ viaţa. Dar hainele cu care aţi călătorit le vom sfîşia, le vom mînji cu sînge şi le vom arunca în drumul celor care vor porni să vă caute. Aţi fost sfîşiaţi de fiare. Fără nici o îndoială! Expediţia va face cale întoarsă. Nu vreau să vină nimeni aici... Tu poţi pleca – spuse deodată Bailey lui Nikola.

După ce iakutul ieşi din cameră, mister Bailey se ridică, făcu cîţiva paşi prin cabinet şi zise:

— Aş mai avea ceva de discutat cu dumneavoastră.

— Şi eu – i-am întors vorba tot mai încercînd să „echilibrez situaţia”, dacă este posibil aşa ceva între un prizonier cum eram eu şi omul care ţinea în mînă viaţa mea.

Şi ca să nu-i dau timp să deschidă gura, am continuat repede:

— Aţi spus că nu vreţi ca cineva să afle de existenţa voastră şi să vină aici. Dar asta-i cu neputinţă! Să admitem că datorită înscenării pe care o puneţi la cale se va crede că eu am murit. Dar cercetările ştiinţifice nu se vor opri. Nu ştiu încă cu ce vă îndeletniciţi aici, dar sînt de pe acum convins că din vina voastră vînturile şi-au schimbat direcţia, ceea ce a provocat şi schimbarea climei. Deocamdată, populaţia nu este încă alarmată, dar savanţii din lumea întreagă urmăresc de mult, cu îngrijorare, fenomenele ciudate din atmosferă. Mai curînd sau mai tîrziu toată lumea îşi va da seama că presiunea atmosferică a scăzut. În locul expediţiei noastre, alte expediţii vor porni în

direcţia vîntului, şi vîntul le va conduce în mod inevitabil, pînă atunci.

— Ştiu asta – îmi răspunse Bailey, dînd semne de nerăbdare. Mai curînd sau mai tîrziu, trebuie să se întîmple acest lucru. Ei vor veni aici şi... cu atît mai rău pentru ei. Iar dumneavoastră... v-am avertizat o dată, dar nu m-aţi ascultat. Acum însă, ţin să vă previn să nu cumva să încercaţi să fugiţi de aici. Ar putea să vă coste viaţa. A doua oară n-am să vă cruţ. S-o spuneţi şi iakutului. Aţi înţeles, nu? Vă veţi bucura de o oarecare libertate, dacă îmi veţi da cuvîntul... De altfel n-are nici un rost: vă veţi convinge singur că de aici nu se poate fugi. Veţi avea mult de lucru. Acum puteţi pleca, mister Kalimenko. William o să vă arate camera unde veţi locui.

Bailey sună. Intră servitorul.

— William, condu-l pe mister Kalimenko în camera numărul 66. La revedere.

— Daţi-i voie lui Nikola să stea împreună cu mine.

— Fie – încuviinţă englezul, după o scurtă gîndire. Dar ţineţi minte: nici un fel de complot. La revedere.

L-am urmat pe William de-a lungul coridorului semicircular, apoi am coborît cu un etaj şi ne-am cufundat într-un adevărat labirint. Mă mira faptul că nu întîlnim pe nimeni. L-am întrebat pe ghidul meu dacă nu mai există şi alţi oameni pe aici, dar omul nu mi-a răspuns nimic. Poate nu înţelegea nici ruseşte, nici nemţeşte. Cred însă mai curînd că pur şi simplu n-a vrut să-mi răspundă.

V. CĂZUT DIN CER, DIRECT LA O PRELEGERE

Iată-mă ajuns în „celula mea”. O cameră de cel mult treizeci de metri pătraţi şi înaltă cam de vreo patru metri. Pereţii erau acoperiţi cu placaj. O lampă ardea în tavan, iar alta pe birou. La perete două paturi înguste. Cîteva scaune simple completau mobilierul.

După cabinetul luxos al lui mister Bailey, această cameră mi s-a părut mai mult decît modestă. Dar... „putea să fie şi mai rău” mi-au răsunat în urechi cuvintele infirmierei şi situaţia mi s-a părut mai puţin jalnică. William plecă. Continuînd să examinez camera, un plan mare care acoperea o jumătate de perete mi-a atras atenţia.

Pe o coală de ozalit era înfăţişat în secţiune verticală orăşelul subteran al lui mister Bailey şi, separat, planul fiecărui etaj. Deşi desenul nu era însoţit de un text explicativ, mi-am putut face o idee generală despre întreaga construcţie. Prin centrul orăşelului trecea conducta uriaşă, în care căzusem. În jurul conductei erau aşezate în cerc încăperi numerotate. Orăşelul avea cinci etaje sub nivelul pămîntului şi trei etaje chiar în pereţii craterului. Dedesubtul etajului opt se vedeau două grote după toate aparenţele naturale.

De la conducta centrală pornea, spre dreapta, de-a lungul celui de al cincilea etaj (socotind de sus în jos), o conductă laterală care se termina departe, dincolo de perimetrul locuinţelor ieşind în afară. Această conductă mă intriga în cea mai mare măsură. La început mi-am închipuit că serveşte la evacuarea aerului care vine de sus. Dar dacă într-adevăr prin această conductă laterală ar fi ieşit o cantitate de aer egală cu cea absorbită, ar fi trebuit să existe la suprafaţă un al doilea curent contrar şi nu s-ar fi înregistrat nici o pierdere de aer. Or, hărţile sinoptice pe care le întocmisem cu multă grijă au arătat că din toate colţurile pămîntului curenţii de aer converg spre un singur centru, fără să întîlnească nicăieri un contracurent.

Admiţînd că aerul este absorbit în oraşul subteran şi nu mai iese de acolo, atunci – la naiba! – din cauza presiunii întreaga aşezare ar fi trebuit sa sară de mult în aer asemenea unui cazan supraîncărcat cu vapori...

Deodată, se deschise uşa şi mă pomenii cu Nikola. După ce închise uşa cu grijă, iakutul oftă, scărpinîndu-se în cap. Mă aşteptam să mă dojenească pentru că nu-i ascultasem sfatul, dar el nici n-a adus vorba despre asta. Mi-a povestit cît de surprins a fost întîlnind pe un coridor pe „cei doi Ivani” – iakuţii care dispăruseră acum un an în „nara lui Ai-Toion”.

— Tot mai crezi în povestea cu nara? l-am întrebat.

— Ela mai bine dacă nimeleam în nala lui Ai-Toion decît a iolului ăsta – răspunse Nikola îngrijorat.

Reuşise să schimbe cîteva vorbe cu cei doi iakuţi şi aflase că ei lucrează într-o ţeavă mare la strîngerea şi transportarea gunoiului adus de vînt în conducta centrală. Privii planul. Acesta era deci rostul conductei laterale!..

„Cei doi Ivani” s-au plîns lui Nikola că sînt trataţi aici ca nişte sclavi, nu sînt lăsaţi să plece nicăieri, dar „hrăniţi bine”.

Deodată, auzirăm o bătaie în uşă. Intră William şi vorbindu-ne în limba lui necunoscută, şi cu gesturi, ne pofti să-l urmăm.

Ne-am supus invitaţiei lui. În coridor, chiar lîngă uşă stătea unul dintre iakuţi zis „Ivan cel mare”. William i l-a dat pe Nikola în grijă, iar noi am pornit mai departe. Am traversat coridorul, am intrat în cabina ascensorului nr. 50, am urcat un etaj şi ne-am oprit în faţa uşii nr. 13. William deschisese uşa fără să bată şi intrarăm într-o încăpere vastă. După toate aparenţele era un laborator. Pe masă, într-o ordine desăvîrşită se aflau tot felul de aparate complicate, cu compresoare, ţevi de aramă, serpentine şi răcitoare. Tot aici erau aşezate şiruri întregi de pahare, cupe şi alte recipiente. Suprafaţa lor argintată strălucea la lumina puternică a două lămpi cu arc.

Privind aceste vase care te orbeau prin strălucirea lor, aveai impresia că un moştenitor bogat scosese din cufere argintăria familiei, ca să-şi admire comorile. Ştiam însă că asemenea vase (cu pereţii argintaţi pentru a reflecta căldura) se folosesc pentru experienţe cu aer lichid.

Aer lichid!... Densitatea lui este de opt sute de ori mai mare decît a celui atmosferic. Orăşelul lui Bailey nu e oare o

întreprindere, unde aerul din atmosferă este transformat în aer lichid?

Cufundat în aceste gînduri nici n-am observat o femeie în halat alb care şedea cu capul aplecat la una din aceste mese. Cînd şi-a ridicat privirea, am recunoscut-o pe sora de caritate. Şi ea m-a recunoscut. A zîmbit, citindu-mi nedumerirea pe faţă.

— Treceţi, vă rog, în cabinet. Tata vă aşteaptă – îmi spuse sora, arătîndu-mi o altă uşă.

Am intrat, după ce am bătut la uşă, în camera alăturată. Era aproape tot atît de mare ca prima, dar aici nu se vedeau nici un fel de instrumente. Rafturi pline de cărţi acopereau pereţii, iar pe biroul mare se găseau vrafuri de foi pline cu formule chimice.

De la birou se ridică în întîmpinarea mea un bărbat blond, cu ochi cenuşii şi obrajii rumeni, foarte înalt. Deşi în vîrstă, avea un aer tineresc. Zîmbetul său blajin îmi amintea foarte mult de cel al fetei din laborator. El îmi strînse mîna cu putere, spunînd:

— Mister Bailey şi Eleonora mi-au vorbit de dumneavoastră. Avem nevoie de asemenea oameni. Păcat că nu sînteţi chimist, dar nu face nimic. Specialitatea dumneavoastră se înrudeşte destul de mult cu a mea... Ca şi mine vă „hrăniţi cu aer”, glumi el.

Vorbea atît de firesc de parcă aş fi venit aici din proprie iniţiativă ca să le pun la dispoziţie cunoştinţele şi puterea mea de muncă.

— Numele meu e Engelbrecht – se recomandă el. Luaţi loc, vă rog.

— Engelbrecht! exclamai eu uimit, rămînînd în picioare. Sînteţi Svante Engelbrecht? Întreaga lume civilizată a deplîns pieirea dumneavoastră pe spărgătorul de gheaţă „Arctic”.

— Zvonurile despre moartea mea au fost mult exagerate – repetă celebrul savant suedez butada lui Mark Twain. Da, sînt Svante Engelbrecht în carne şi oase.

— Dar de ce... Ce v-a făcut să vă ascundeţi?

Engelbrecht se încruntă.

— Staţi jos, vă rog – mă pofti el din nou. Sînt inginer şef la întreprinderea lui mister Bailey. Noi producem aici aer lichid, hidrogen şi heliu, obţinem din aer azot, oxigen...

— Şi ce faceţi cu ele? îl întrebai împins de curiozitate.

— Asta îl priveşte pe patron, pe mister Bailey. Cred că le vinde...

— Dar cum? N-am auzit despre nici o concesiune...

— Aspectul financiar al chestiunii mă interesează prea puţin – se grăbi să mă întrerupă Engelbrecht. N-aveţi decît să-l întrebaţi pe mister Bailey. Am cu el un contract şi în afară de laboratoarele mele, nu mă amestec în nimic. Mister Bailey e un om cu iniţiative excepţional de vaste şi lucrează numai în stil mare. Nu precupeţeşte nimic cînd e vorba să-mi creeze condiţii pentru activitatea ştiinţifică. Cînd veţi cunoaşte mai bine munca noastră, o să vedeţi că am făcut aici descoperiri ştiinţifice extrem de preţioase, necunoscute încă de nimeni. Dacă mister Bailey le comercializează şi trage profituri de pe urma lor, asta îl priveşte. Eu nu mă amestec în afacerile sale – mai repetă o dată savantul, nerăbdător să ajungă la informaţiile strict necesare. Nu duc lipsă decît de laboranţi. Nici nu am timp să fac singur experienţele. Însemn aici toate datele, şi atîta tot – spuse Engelbrecht, arătîndu-mi foile de hîrtie pline de formule. Mă ajută fiica mea, Eleonora.

— Sora de caritate?

Engelbrecht zîmbi.

— Aici e şi soră de caritate şi laborantă. Ea are grijă şi de mica mea gospodărie – spuse el cu o nuanţă de duioşie în glas. Pricepută la toate! Sper că o să-i ajutaţi în laborator. Ea vă va pune la curent cu lucrările noastre. Dacă nu vă veţi descurca într-o problemă, veniţi la mine; am să vă ajut ori de cîte ori va fi nevoie... Şi acum, la lucru! încheie Engelbrecht, întinzîndu-mi mîna. Timpul e preţios.

L-am salutat din cap şi m-am întors în laborator.

— V-aţi înţeles? întrebă Eleonora.

Mi-am desfăcut braţele a resemnare.

— Staţi jos şi să ne apucăm de lucru – îmi spuse ea simplu, trăgînd mai aproape un taburet.

M-am aşezat cu aerul unui şcolar sîrguincios. Am fost supus unui adevărat examen.

— Cum se obţine aerul lichid?... Hm... hm... Se procedează în felul următor... începui eu, privind părul Eleonorei care scăpa de sub boneta albă. Scăderea de temperatură obţinută în urma dilataţiei aerului este folosită pentru propria lui răcire. Aerul este comprimat treptat pînă la două sute de atmosfere, iar apoi

presiunea este redusă brusc la douăzeci. Din cauza dilataţiei temperatura scade la treizeci de grade sub zero. Procedeul se repetă de cîteva ori pînă ce se ajunge la o sută optzeci de grade sub zero. Atunci la o presiune de douăzeci de atmosfere aerul trece în stare lichidă...

„Ce păr frumos are...” – această constatare am făcut-o în gînd, fireşte.

Eleonora îmi surprinse privirea şi înainte de a-mi fi coborît ochii, îşi îndreptă bucla ce-i scăpase de sub bonetă. Zîmbind aproape imperceptibil îmi spuse cu o gravitate care nu i se potrivea de loc:

— Aţi răspuns superficial şi nu tocmai exact, dar pentru început, merge. Cunoaşteţi aparatul acesta?

— E maşina Linde pentru lichefierea aerului – răspunsei, bucurîndu-mă ca un şcolar de cîte ştiu.

Eleonora aprobă din cap.

— Aşa e, dar nu e decît o jucărie pe lîngă maşinile complicate pe care le-a construit tatăl meu...

Apoi, examenul continuă.

— Va trebui totuşi să vă îmbogăţiţi mult cunoştinţele teoretice. Aerul lichid se obţine...

Şi fără să-şi întrerupă munca începu prima prelegere. Am căutat să-mi concentrez toată atenţia, dar gîndurile îmi fugeau mereu în altă parte. În clipa de faţă mă interesa mai mult cum de-au nimerit ea şi tatăl ei în acest orăşel subteran; de ce a naufragiat „Arctic”; cine era mortul pe care-l văzuse Nikola la prova vasului; ce întrebuinţare dă Bailey aerului lichid, care sînt raporturile între el şi cei doi Engelbrecht... Întrebările se îmbulzeau cu duiumul în capul meu, dar nu îndrăzneam să le pun profesoarei mele.

— ...Aerul lichefiat e un lichid străveziu, de culoare azurie, foarte mobil şi cu o temperatură de minus o sută douăzeci şi trei de grade Celsius, la presiune atmosferică normală – continuă Eleonora. Uneori la ieşirea din acest aparat aerul e tulbure din cauza bioxidului de carbon îngheţat care se găseşte în el într-o cantitate neînsemnată. Dar după ce este trecut printr-un filtru de hîrtie, aerul devine transparent...

„Sărmana fată! Nu duce o viaţa prea veselă în hruba asta. Oare ea şi tatăl ei au acceptat de bună voie acest surghiun?” mă întrebai eu.

— ...Cînd aerul lichid se evaporă, azotul se degajă primul în stare de fierbere, punctul său de fierbere este de minus o sută nouăzeci şi patru de grade Celsius, al doilea se degajă argonul... Ce se degajă la evaporarea aerului lichid? mă întrebă ea deodată, surprinzîndu-mi privirea distrată.

— Argonul – am răspuns maşinal.

Îmi suna încă în urechi ultimul cuvînt pe care-l rostise cu vocea ei profundă.

Eleonora se încruntă.

— Nu sînteţi atent – mă dojeni ea.

— Nu vă supăraţi, dar am picat din cer abia acum cîteva ore. Cred că e normal ca după această călătorie neobişnuită pe calea aerului să fiu buimăcit, pomenindu-mă deodată la o prelegere despre aerul lichid...

Pe faţa severei mele profesoare înflori un zîmbet. Şi, neputîndu-se stăpîni, începu să rîdă cu poftă, zglobie ca un copil.

— Aşa e, aveţi dreptate, trebuie să vă odihniţi şi să vă mai reveniţi.

M-a bucurat foarte mult această „recreaţie” şi m-am grăbit s-o întreb:

— Spuneţi-mi, vă rog, cum de am rămas în viaţă?

— V-au observat din întîmplare în timpul zborului. Ventilatoarele au fost oprite şi aţi aterizat destul de lin pe primul grilaj. Conducta este prevăzută cu o serie întreagă de site pentru reţinerea gunoiului. Veţi înţelege toate acestea cînd o să vizitaţi instalaţia. Mîine e duminică şi am să v-o arăt chiar eu.

— Şi încă o întrebare...

Dar Eleonora se adîncise din nou în munca ei.

— Duceţi-vă să va odihniţi – îmi porunci ea blînd.

Pe faţa mea se citea probabil multă părere de rău, pentru că tînără fată se grăbi să adauge cu obişnuitul ei surîs plin de bunătate:

— O să ne mai vedem astăzi, la bibliotecă, după ora şase. E la etajul doi, camera patruzeci şi unu.

Apoi mă salută din cap şi îşi reluă, concentrată, lucrul.

M-am întors în camera mea...

VI. ORĂŞELUL SUBTERAN

În ziua a doua a captivităţii mele, am cercetat destul de amănunţit orăşelul. Eleonora îmi dădu cu dragă inimă toate explicaţiile necesare.

La primul etaj (etajele se numărau aici începînd de sus), se aflau camerele personalului administrativ. Aici locuiau inginerii, personalul tehnic superior, mister Bailey, cei doi Engelbrecht şi... ofiţerii.

— Ofiţerii? întrebai surprins.

Eleonora tăcu, încurcată. Se vede că-mi spusese mai mult decît se cădea şi acum nu ştia cum să-şi repare greşeala.

— Un orăşel atît de mare ca al nostru nu poate rămîne fără pază – îmi răspunse în cele din urmă. Avem aici un fel de miliţie sau dacă vreţi un corp de pază. Pe cei care-l conduc, noi îi numim ofiţeri... Dar vă rog să nu afle nimeni că v-am spus-o. Mister Bailey m-a rugat să nu vă vorbesc despre paza noastră, dar m-a luat gura pe dinainte... Bine zis: limbă de muiere! spuse ea înciudată.

Am promis că voi fi mut ca peştele.

— Şi e mare corpul ăsta de pază? am întrebat.

Dar Eleonora mă asigură că nu mai ştie nimic altceva despre forţele armate ale orăşelului.

— Etajele le numărăm de sus în jos – continuă ea să-mi explice structura ciudatului orăşel. La etajul al doilea, în cele două cercuri exterioare, locuieşte personalul de calificare medie.

Întrucît şi camera mea se află la acest etaj, am întrebat-o făcînd pe supăratul:

— Ca mine, de pildă?

— Da, numai că ceilalţi sînt ceva mai bine pregătiţi. De-a lungul cercului interior se află bibliotecile şi laboratoarele. Etajul al treilea este rezervat muncitorilor. Tot acolo se află depozitele cu alimente, bucătăriile, cantinele, băile, cluburile, cinematograful...

— Cum, aveţi şi cinematograf?

— Şi cinematograf şi teatru. De ce vă miraţi? Dacă n-am avea distracţii, mulţi ar muri aici de plictiseală.

— Dacă se plictisesc n-ar fi mai simplu să fugă?

Eleonora se prefăcu că n-aude întrebarea mea.

— Al patrulea etaj, sau primul sub nivelul solului e ocupat de maşinile care prelucrează aerul lichid în azot sub formă de amoniac, acid azotic şi ceanamidă – substanţă foarte preţioasă pentru industrie şi agricultură.

Vorbea fără să se oprească, temîndu-se parcă să n-o întrerup din nou.

— La noi se fabrică anual peste un milion de tone de acid azotic şi mărim mereu producţia. Pe lîngă aceasta obţinem şi oxigen. Într-unul din sectoarele de la etajul patru se triază materialul care vine dinafară prin conducta principală. La nivelul etajului patru, conducta este prevăzută cu un sistem întreg de site începînd cu cele mari prin ochiurile cărora poate trece un om şi terminînd cu altele atît de dese încît prin ele nu trece nici praful.

— Care va să zică Nikola şi cu mine am fost şi noi „triaţi”?

— Bineînţeles. Cîteodată nimeresc în conductă cele mai neaşteptate obiecte şi tot felul de vietăţi. Conducta absoarbe în mare cantitate copaci întregi. Uneori, vîntul aduce cedri uriaşi smulşi cu rădăcină cu tot, brazi, pini, brazi albi, zadă. Tot acest material este folosit ca lemn de foc. Primăvara şi toamna, în timpul migraţiunilor, nimeresc în conductă o sumedenie de păsări. O parte din ele le congelăm, pregătind rezerve pentru un an, iar altă parte este transformată prin răcire, cu ajutorul aerului lichid, într-o piatră sfărîmicioasă care apoi se macină pînă se transformă în praf şi se păstrează în depozite, sau se exportă, poate. Adeseori nimeresc în conductă mici sălbăticiuni patrupede şi chiar animale mai mari cum ar fi vulpile polare. De cîteva ori au poftit pe la noi venind pe calea aerului urşi albi, ba chiar şi un tigru! Pe la etajul cinci trece conducta prin care sînt aruncate afară, pneumatic, resturile inutilizabile ce vin aici de la etajul patru. În toate etajele subterane – de la al patrulea pînă la al optulea – aerul din atmosferă, absorbit prin conducta centrală, este transformat în aer lichid. Şi la fiecare din aceste etaje se găsesc încăperi pentru depozitarea aerului lichefiat. Ele sînt deosebit de numeroase la etajul al şaselea. Cele mai interesante sînt însă etajele şapte şi opt. La etajul şapte

obţinem, cu ajutorul aerului lichefiat, hidrogen lichid a cărui temperatură depăşeşte cu numai douăzeci de grade zero absolut[1]. Iar cu ajutorul hidrogenului lichid, lichefiem heliul. Este procesul cel mai dificil şi cel mai complicat. Al optulea etaj este rezervat în întregime heliului lichid, un produs foarte preţios. Pînă acum am strîns sute de mii de litri.

— Dar ce faceţi cu aceste cantităţi colosale?

— Pe noi nu ne interesează operaţiile comerciale ale lui mister Bailey – repetă Eleonora cuvintele pe care le auzisem şi din gura tatălui ei.

Doream să-i mai pun cîteva întrebări: unde sînt instalate maşinile, ce se găseşte în grotele subterane. Dar deodată se auzi soneria care ne chema la masă şi nu am mai putut afla nimic în ziua aceea.

Era duminică. Mă plimbam cu Eleonora pe „bulevardul” de la primul etaj – un coridor lung de o formă circulară. Ţi se ura să mergi mereu în cerc. Uşile numerotate de pe ambele laturi făceau să te crezi într-o închisoare uriaşă. Impresia era accentuată şi de faptul că nu vedeai nicăieri ţipenie de om. Ca şi cînd li s-ar fi interzis „deţinuţilor” să se plimbe.

Abia mai tîrziu am aflat că locuitorii orăşelului, în special privilegiaţii de la primul etaj aveau voie să se plimbe prin munţii şi pădurile din împrejurimi. Se înţelege că printre aceştia nu se afla nici unul care să prefere excursiilor în aer liber interminabilele plimbări în cerc, pe coridorul „închisorii”.

Cînd se auzi soneria, uşile camerelor se deschiseră una după alta şi coridorul se umplu de oameni. Mă uitam curios la locuitorii orăşelului. Printre ei nu se vedea nici o femeie. Era un oraş al bărbaţilor şi Eleonora părea să fie o excepţie, ca pe vremuri fiica căpitanului pe o corabie de corsari. M-a frapat de asemenea că erau cu toţii tineri. Cel mai în vîrstă nu părea să aibă mai mult de treizeci şi cinci de ani.

Zadarnic căutam printre ei oameni în uniforme militare. Nu se vedea nici un „ofiţer”. Cu toţii erau îmbrăcaţi civil. Dar ţinuta

---

1 Zero absolut – temperatură la care presiunea gazelor este egală cu zero, ceea ce corespunde cu minus 273°; temperatura cea mai joasă posibilă. (N. red. ruse.

lor, precizia mişcărilor vădea educaţia militară. În orice caz era neîndoios că trecuseră cu toţii prin şcoala de ofiţeri.

Eu, nou venit, eram un străin pentru ei. Dar, oameni manieraţi, nici unul nu mă fixa cu insistenţă. O salutau politicos pe însoţitoarea mea, îmi aruncau o privire fugitivă şi-şi vedeau de drum discutînd cu voioşie într-o limbă pe care, din păcate, n-o cunoşteam.

Locuitorii primului etaj aveau cantina lor. Aş fi dat mult să pot pătrunde acolo ca să studiez mai îndeaproape „aristocraţia” locală. Dar mister Bailey luase toate măsurile ca să nu vină în contact cu locuitorii orăşelului. Astfel, eram obligat să rămîn în laborator după terminarea lucrului, până ce toţi muncitorii ajungeau în camerele lor. În schimb, începeam lucrul, abia după ce toţi muncitorii erau la locurile lor. Pe lîngă aceasta n-aveam acces la nici una din cantine. Masa mi se servea în cameră, iar micul dejun îl luam în laborator împreună cu Eleonora. Duminicile, micul dejun mi se aducea în cameră. Mi-am luat deci rămas bun de la Eleonora şi am coborît cu ascensorul la etajul doi.

Eram atît de curios să-i văd pe muncitori, încît am îndrăznit să calc întrucîtva instrucţiunile primite: în loc să intru în cameră, am mai coborît cu ascensorul un etaj şi am luat-o pe coridor în întîmpinarea oamenilor care se îndreptau spre cantină. Mulţimea aceasta de oameni m-a surprins. Ştiam că am în faţa mea pe muncitorii adevăraţi ai orăşelului şi totuşi nu vedeam între ei nici un reprezentant tipic al „rasei” omeneşti, creată de împărţirea societăţii pe clase.

Ca aspect exterior muncitorii nu se deosebeau cu nimic de locuitorii etajului superior. Aceleaşi costume aş zice chiar prea fine, de o croială impecabilă, aceleaşi maniere elegante. Erau cu toţii bine făcuţi, cu alură de sportivi, bine antrenaţi. Mai mult supli decît voinici, şi păreau, după înfăţişare, oameni instruiţi. Numai dacă îi examinai cu multă atenţie surprindeai o oarecare deosebire între locuitorii primului şi celui de al treilea etaj, o deosebire de nuanţă, care se observă, de pildă, şi în sînul aceleiaşi clase sociale, între cercuri conexe, cum ar fi de pildă cercurile burgheziei mijlocii şi cele ale marei finanţe, sau între mica nobilime şi cercurile ei superioare – marea aristocraţie.

Ca şi la primul etaj n-am întîlnit aici nici femei şi nici bătrîni. Mulţimea era alcătuită exclusiv din bărbaţi tineri.

Toate acestea m-au uimit şi m-au intrigat în cel mai înalt grad. Dar n-am putut rămîne mai mult aici ca să-mi continui observaţiile. M-am grăbit să mă întorc la etajul doi. În camera mea l-am găsit pe William. M-a privit bănuitor. I-am spus că din nebăgare de seamă am coborît mai jos cu un etaj.

Am început să mănînc, iscodindu-l pe William pe sub sprîncene. Nu mă îndoiam că era pus să mă spioneze. Dar acum nu asta mă interesa. Îi examinam chipul şi îl comparam cu al oamenilor pe care i-am întîlnit în coridoare. Părea puţin mai în vîrstă decît ceilalţi, dar şi el avea faţa unui om care nu s-a lovit de greutăţi în viaţă. I-ar fi stat foarte bine ca director al unei mari întreprinderi comerciale. Şi iată că acest „director” mă serveşte la masă ca un lacheu oarecare!

Ciudat era acest orăşel, ciudată fabrica lui mister Bailey...

VII. O ÎNCERCARE DE EVADARE, RATATĂ

Munca în laborator îşi urma cursul ei obişnuit. Peste cîteva zile Eleonora mi-a adresat chiar cuvinte de laudă:

— O să ajungeţi să lucraţi bine – observă ea.

În alte împrejurări şi cu altă ocazie aceste cuvinte mi-ar fi făcut multă plăcere. Dar nu mă gîndeam de fel să fac aici carieră şi să-mi termin viaţa ca un prea smerit slujbaş al lui mister Bailey. Gîndul la evadare nu mă părăsea nici o clipă. Îl aşteptam în chilia mea spartană pe Nikola care venea puţin mai tîrziu şi ne ţineam în şoaptă conciliabule.

Nikola fusese trimis să lucreze cu ceilalţi iakuţi în conducta prin care, cu ajutorul presiunii aerului, gunoiul şi toate resturile ce se adunau în orăşel erau zvîrlite într-o prăpastie foarte adîncă ce se afla în afara craterului. Nikola, care între timp se împrietenise cu bucătarii chinezi şi izbutise chiar să se înţeleagă cu ei într-un fel oarecare, mi-a vorbit despre unele particularităţi ale gospodăriei orăşelului.

Aici, totul îşi găsea o întrebuinţare. Aflasem mai înainte de a-mi spune el de rezervele de hrană ce se făceau din animalele ce nimereau în conductă. Carnea proaspătă se procura prin vînătoare. La vînătoare locuitorii orăşelului foloseau arme ce funcţionau cu ajutorul aerului comprimat. Aici se mai practica şi un alt gen de vînătoare foarte interesant: fiarele mari erau ucise cu bombe încărcate cu aer lichid, închis într-un înveliş termoizolant.

Era destul să răsuceşti „focosul”, pentru ca în interiorul bombei temperatura să crească intens. Aerul lichid se dilata, gazificîndu-se şi bomba aruncată exploda cu atîta forţă de parcă ar fi fost încărcată cu dinamită, şi rupea fiara în bucăţi.

Nikola nu mi-a descris decît efectul produs de aceste arme, dar nu mi-a fost greu să înţeleg mecanismul lor. Aerul lichid nu era singura sursă de energie folosită în orăşel. Pentru săparea puţurilor noi se folosea un alt exploziv. O sursă necunoscută de energie punea în mişcare maşinile de mare putere ale acestei

întreprinderi neobişnuite. Cînd am cerut explicaţii Eleonorei, mi-a răspuns:

— Asta nu intră în domeniul meu.

„La această întreprindere sînt prea multe secrete de fabricaţie, mi-am spus. Acest Bailey, pe lîngă faptul că mi-a răpit libertatea şi a făcut din mine un sclav, poate mă pune să muncesc în interesul capitaliştilor englezi... Mai ştii!? Poate că întreaga cantitate de aer lichid va deveni la un moment dat în mîinile lor o armă teribilă pe care o vor folosi împotriva noastră? Nu, trebuie să fug cît mai repede; trebuie să previn guvernul de această primejdie prin cel mai apropiat Soviet sau celulă.”

L-am pus pe Nikola să-mi descrie de cîteva ori şi amănunţit conducta de evacuare, pentru că planul era prea schematic. Conducta avea cel puţin doi kilometri. Se vede ca la început ajungea pînă la marginea prăpastiei dinafara craterului, dar gunoiul strîns aici cu timpul a prelungit încetul cu inertul platforma din faţa conductei şi acum ea depăşea cu vreo cinci sute de metri peretele abisului. Pe această platformă fuseseră instalate şine pentru vagonetele cu care se transporta gunoiul pînă la marginea prăpastiei. În locul unde se arunca gunoiul se formase o pantă destul de abruptă. De partea cealaltă peretele prăpastiei era aproape vertical, dar după părerea lui Nikola ne puteam totuşi căţăra pe el. În orice caz, numai pe aici puteam fugi.

Am examinat încă o dată cu atenţie planul conductei. Deodată, am observat nişte semne: acolo unde se termina conducta erau cîteva linii, abia vizibile, făcute cu unghia sau poate cu chibrit, înfăţişînd nişte săgeţi îndreptate spre gura conductei, iar deasupra săgeţilor erau mai multe semne de exclamaţie.

Ce înseamnă toate acestea? Cine le-o fi făcut? Poate predecesorul meu care locuise în această cameră – un prizonier ca şi mine – mă avertiza astfel că dacă mă voi aventura pe acest drum mă ameninţă o primejdie... Se putea de asemenea ca săgeţile să indice direcţia vîntului. Ştiam însă că vîntul bătea dinspre conductă, aruncînd afară gunoiul. Aerul dinafară nu era aspirat decît prin conducta principală. Iar după cîte mă informase Nikola, în timp ce se strîngea gunoiul, şi noaptea cînd oamenii dormeau, în această conductă laterală, de evacuare, nu sufla vîntul. În orice caz, nu era altă alegere şi întrucît trebuia să

avertizez autorităţile de această primejdie n-aveam nici un motiv să mai zăbovesc.

Nikola şi cu mine hotărîrăm să nu mai amintim realizarea planului nostru şi să pornim la drum chiar în acea noapte, îndată ce orăşelul va adormi.

Mă întrebam dacă orăşelul e păzit noaptea. Ne-ar fi destul de greu să trecem neobservaţi, deoarece, după cum aflasem, lumina ardea în coridor fără întrerupere. Pe lîngă aceasta era primejdios să plecăm în costumele noastre de casă, destul de subţiri. Eram în pragul toamnei şi, deşi clima se îndulcise, peste noapte putea totuşi să dea un îngheţ. Prin părţile acelea iarna vine foarte repede. Cît despre provizii, le purtam mai puţină grijă. Deşi n-aveam arme, Nikola ştia să meşterească arcuri şi săgeţi şi chiar să împletească un soi de plasă din propriul său păr. El cunoştea o mie de metode de prindere a păsărilor, animalelor şi peştilor, şi cu el n-aveam să mor de foame.

Am stat tăcuţi în camera noastră, ciulind urechile la zgomotele îndepărtate. Undeva, adînc sub pămînt, huruiau motoarele, iar deasupra noastră se auzea vîntul vuind în conductă. Iată însă că a încetat şi acest vuiet; noaptea laboratoarele nu lucrau...

Miezul nopţii. I-am făcut semn din cap lui Nikola şi am pornit la drum. Nikola mergea înainte. Am parcurs cu bine coridorul fără să întîlnim pe nimeni, am coborît la etajul cinci, aici am urcat o mică scară şi ne-am pomenit într-o cămăruţă, cît cabina unui ascensor, din care răspundea o uşă în interiorul conductei laterale. În cabină moţăia un paznic. M-am tras înapoi. Nikola însă a început să-i vorbească omului, repede şi în şoaptă, în limba iakută; îl recunoscuse: era iakutul „Ivan cel mare”. Am înţeles după ton că Nikola insistă să-l convingă de ceva pe Ivan. Acesta însă dădea din cap şi refuza, oftînd şi scărpinîndu-şi bărbuţa rară.

— Nu vlea să ne lase – mă lămuri Nikola. Se teme tale şi ne sfătuieşte să ne întoalcem. I-e fiică să nu-l uţidă.

Apoi se întoarse spre Ivan şi încercă din nou să-l convingă. Se pare că Ivan începuse să şovăie. Apoi, cu un gest de resemnare deschise uşa ce da în conductă şi trecu primul pragul.

Conducta era largă cît un tunel de cale ferată. Cînd uşa se închise în urma noastră, întunericul deveni de nepătruns. Deşi

ne străduiam să nu facem nici un zgomot, paşii noştri stîrneau un ecou puternic intre pereţii căptuşiţi cu tablă. Aproape de capăt conducta cotea lin şi îndată ce trecurăm de cotitură ne apăru lumina palidă a lunii noi... Această lumină m-a emoţionat ca un simbol al libertăţii. Încă cîţiva paşi şi vom scăpa din închisoare! Chiar de aici simţeam mirosul frunzelor putrede şi al muşchiului.

Gura conductei părea tot mai largă. Razele lunii luminau pereţii. La capăt am dat de nişte benzi de metal întinse de-a curmezişul ca o podişcă. Nikola sta să urce pe această podişcă, dar l-am apucat ce braţ şi s-a oprit. Mă gîndeam că poate aveam în faţă o instalaţie automată de semnalizare. Deşi podişcă nu era prea largă, nu puteam sări peste ea. Mă gîndeam cum să ocolim acest obstacol. Nikola nu înţelegea de ce m-am oprit şi mă zorea să ne continuăm drumul. Atunci i-am împărtăşit temerile melc.

Am stat să ne sfătuim. Nikola a propus următorul plan: el şi cu mine o să-l ridicăm pe Ivan, care era mai mic de statură şi mai uşor decît noi, şi o să-i facem vînt peste podişcă. Apoi Ivan va aduce scînduri sau crengi din care vom dura „punte peste punte” – în aşa fel încît să putem trece fără să atingem benzile metalice. Dar Ivan nu voia în ruptul capului să întreprindă această călătorie aeriană: îi era frică să nu se rănească în cădere.

— Am să tlec şi aşa – ne asigură el. Pieziş, pieziş...

Şi, fără să ne dea timp să-i răspundem, Ivan s-a dat cîţiva paşi înapoi, şi-a luat avînt şi s-a repezit înainte pe peretele înclinat al conductei, crezînd că va putea trece fără să atingă podişcă... Reuşi să facă cîţiva paşi, dar chiar la margine lunecă pe panta netedă şi umedă şi căzu cu zgomot cît era de lung, peste benzi... dacă ele erau într-adevăr legate de sistemul do semnalizare, apoi ţine-te!

Nu ne rămînea altceva de făcut decît, fără să ne mai sinchisim de podişcă, să fugim după Ivan. Din două sărituri am ajuns afară, urmat de Nikola. Am luat-o la goană pe traverse, ocolind vagonetele ce stăteau pe şine. În două sau trei minute am parcurs cel puţin jumătate din distanţa care ne despărţea de prăpastie. Căderea pe stratul moale de gunoi nu mă speria de loc.

Alergam cît puteam de repede; Nikola, deşi avea picioare strîmbe, fugea alături de mine. Ivan însă, care nu mai fugise de mult, rămase în urmă. M-am oprit ca să-l aştept, dar Nikola, depăşindu-mă, mi-a strigat:

— Las' că vine el! Fugi!... şi-a continuat să alerge.

M-am luat şi eu după Nikola. Eram la doi paşi de capătul platformei. Din partea cealaltă a prăpastiei se înălţau stînci posomorîte, luminate de lună.

Deodată am auzit în spatele meu un zgomot ciudat, care creştea mereu, transformîndu-se într-un huruit puternic, uniform. În acelaşi timp se stîrnise şi un curent care-mi bătea în faţă şi nu se datora repeziciunii cu care alergam, fiindcă păstrasem tot timpul aceeaşi viteză. „Poate au pus în funcţiune ventilatorul central...” – dar am respins imediat această ipoteză, fiindcă era prea devreme. Lucrul începea la ora şase dimineaţa, or, acum putea să fie cel mult ora unu după miezul nopţii.

Zgomotul crescu în intensitate, iar curentul de aer deveni atît de puternic încît am fost nevoit să mă plec înainte ca să nu cad. Alergam din ce în ce mai greu. Simţeam că mă înăbuş. Aerul se făcea tot mai dens. Am înţeles totul: în spatele nostru fusese pus în funcţiune ventilatorul. Nu ştiusem pînă atunci că şi conducta de evacuare putea să absoarbă aer...

„Deci iată ce însemnau săgeţile şi semnele de exclamaţie de pe schiţă!” mi-a străfulgerat prin minte, în clipa aceea curentul stîrnit de ventilator începu să vuiască asemenea unui monstru înfuriat că-i scapă prada din gheare.

Vîntul s-a transformat în furtună. Cu capul aplecat căutam să răzbat prin această perdea invizibilă de aer gata să ne strivească. Dar nu mai eram în stare să înaintez nici un pas. Nikola se prăbuşi la pămînt şi începu să se tîrască de-a buşilea. I-am urmat exemplul, dar nici asta nu ne-a salvat. Făceam eforturi supraomeneşti, ne agăţam de pămînt cu mîinile şi picioarele, dar curentul era mai tare ca noi şi ne trăgea mereu îndărăt.

Plămînii noştri erau plini de aer ca nişte baloane gata să plesnească. Capul ne vîjîia, tîmplele ne zvîcneau. Deşi la capătul puterilor, nu voiam să ne predăm. Mîinile şi picioarele ne sîngerau. Numai să ajungem la capătul platformei... dar nu-l mai vedeam. La un moment dat vîntul îmi răsuci capul înapoi şi printr-un nor de praf l-am văzut pe Ivan. Corpul său sălta şi

descria tumbe în aer, într-o ciudată rostogolire, şi zbura spre gura conductei.

La un moment dat m-a lovit ceva moale, dar n-am fost în stare să întorc capul să văd ce este. Am ghicit că era trupul lui Nikola. Eram aproape sufocat. Simţeam că-mi pierd cunoştinţa. Era zadarnic să mai lupt. Muşchii nu mă ajutau de loc, corpul neputincios s-a lăsat în voia curentului de aer. Am zburat înapoi spre conductă şi am căzut în nesimţire.

VIII. „MISTER FATUM”

M-am trezit în conductă, nu departe de intrare. Lîngă mine zăcea Nikola şi Ivan. De data aceasta scăpasem aproape nevătămat. Ventilatorul fusese oprit probabil îndată ce ne-am întors şi aerul comprimat ne-a frînat zborul. L-am zgîlţîit pe Nikola de umăr. El scoase un geamăt şi spuse de parcă aiura:

— A suflat tale, tale.

N-a trecut mult şi a început să mişte şi Ivan.

Am deschis uşa şi am intrat în cămăruţă. Aici l-am lăsat pe Ivan la postul său, pe Ivan care clătina mereu din cap, a reproş, iar noi ne-am dus spre camera noastră. Întregul orăşel subteran dormea şi n-am întîlnit pe nimeni. M-am aruncat disperat pe pat, fără să mă dezbrac, aşteptîndu-mă să fim arestaţi din clipă în clipă pentru că am încercat sa evadăm.

Dar ceasurile treceau şi nu venea nimeni. Lipsisem cel mult două ore.

„Oare să nu fi observat nimeni că am încercat să evadăm? Se prea poate ca ventilatorul să funcţioneze automat, iar în ce priveşte vuietul, locuitorii orăşelului subteran s-au obişnuit într-atîta cu el încît nici nu-l mai aud”, îmi treceau prin minte gînduri liniştitoare. Şi fără să-mi dau seama, am adormit.

Soneria ne-a trezit ca de obicei la ora şase. Nikola pleca înaintea mea şi, întins pe pat cu ochii închişi, îl auzeam cum se îmbracă, fosăind şi fredonînd. Îi invidiam calmul. Apoi am adormit şi nu m-am mai trezit decît la şapte şi jumătate la al doilea semnal. Am băut la repezeală un pahar cu cafea, am înghiţit nişte pesmeţi şi m-am dus la laborator.

— Eşti cam palid astăzi – remarcă Eleonora, uitîndu-se cu atenţie la mine.

— N-am dormit bine – răspunsei.

— Ce te-a împiedicat să dormi?

— Tot felul de gînduri. Nu mă pot împăca şi nici nu mă voi împăca vreodată cu această stare de captivitate.

Eleonora se încruntă. Am tălmăcit în felul meu supărarea ei. Poate îi plac şi e mîhnită că îi prefer libertatea? Se vede însă că m-am înşelat.

— Trebuie să ştii să te resemnezi în faţa inevitabilului – spuse ea tristă ca şi cînd s-ar fi aflat în aceeaşi situaţie cu mine. Atitudinea ei mă surprinse şi mă intrigă şi mai mult.

— Inevitabilul?! Un oarecare mister Bailey, comerciant care se îndeletniceşte cu afaceri destul de dubioase, un străin care s-a instalat cu de la sine putere pe teritoriul nostru nu are nici o asemănare cu acel Fatum, căruia trebuie să i te supui. Şi dacă eşti atît de fatalistă... – începui eu pe un ton iritat.

— Nu sînt de loc fatalistă. Dar nici nu trebuie să fii fatalist ca să înţelegi un lucru atît de simplu că uneori împrejurările sînt mai tari ca noi.

— Asta nu înseamnă decît că noi sîntem mai slabi decît împrejurările – nu mă lăsai eu, simţind că am pus degetul pe rană.

— Văd că nu înţelegi! răspunse Eleonora şi se adînci în munca ei.

Dar n-aveam de gînd să las să-mi scape acest prilej. Starea sufletească în care se afla ea era de aşa natură încît, dacă stăruiam, putea să-mi spuie multe lucruri pe care nu mi le-ar fi mărturisit altădată.

— Atunci lămureşte-mă! Deocamdată din tot ce mi-ai spus am înţeles un singur lucru: că eşti aici prizonieră ca şi mine.

— Te înşeli – răspunse fata. Chiar azi-dimineaţă tata a căutat să mă convingă să plec de aici şi... mister Bailey nu se opune...

— Şi totuşi, nu pleci. Înseamnă că te reţine ceva. Prin urmare, eşti prizonieră, dacă nu a lui mister Bailey, atunci a sentimentelor care te reţin aici. Stai puţin, mi se pare că am ghicit! Ai spus că tatăl dumitale a căutat să te convingă să pleci. Împreună cu el sau singură?

— Fără el – răspunse încet Eleonora. Era foarte tulburată.

— Încep să văd limpede. Nu vrei să pleci fără tatăl dumitale, iar el nu poate sau nu vrea să plece. Ori, mai bine zis, nu-l lasă „mister Fatum.”

Eleonora zîmbi numai din ochi, dar nu-mi răspunse.

— Mi-ai povestit într-o zi – urmai eu, însufleţindu-mă – că familia dumitale este foarte cunoscută în Suedia, şi nu în sensul pe care l-ar putea sugera numele dumitale răsunător. Mi-ai spus că minerul Engelbrecht care a condus în secolul al cincisprezecelea răscoala populară împotriva regelui Eric de Pomerania[1] este străbunul dumitale. Un străbun care vă face cinste!... Se poate oare ca după cinci secole în inima celor din familia Engelbrecht să nu fi rămas nici urmă din trăsăturile de caracter ale acestui viteaz miner şi ei să nu fie în stare decît să-şi plece capul în faţa asupritorilor?

Lovitura a fost prea crudă. Nu m-am aşteptat că voi atinge punctul cel mai dureros din inima Eleonorei. Ea mi-a vorbit în repetate rînduri despre strămoşul ei revoluţionar de care părea foarte mîndră. Acum însă, comparaţia cu străbunul ei, defavorabilă urmaşilor a tulburat-o şi a indignat-o. Se sculă deodată, se îndreptă cît era de înaltă şi ridică semeţ capul. Sîngele îi fugi din obraji, încruntă sprîncenele. Ochii îi scăpărau scîntei. Niciodată n-am văzut-o aşa. Mă privi mînioasă şi spuse cu voce întretăiată:

— Dumneata... dumneata... – i se tăie respiraţia. Dumneata nu înţelegi nimic – încheie ea încet şi deodată izbucni în plîns, cu faţa îngropată în palme.

M-am zăpăcit nu ştiam ce să mai fac. N-avusesem de gînd s-o jignesc. Am vrut doar s-o fac să-mi dezvăluie adevărul. Eram foarte mîhnit c-am supărat-o.

— Iartă-mă – m-am rugat pe un ton atît de trist încît ar fi mişcat şi pietrele (iar inima Eleonorei nu era de loc de piatră).

Şi-a recăpătat repede stăpînirea de sine. Umerii nu-i mai tresăreau.

— Iartă-mă, te rog. N-am vrut să te jignesc...

Eleonora ridică încet capul şi încercă să zîmbească.

---

1 Engelbrecht – Engelbrechtson l-a biruit pe Eric, regele Danemarcei, Suediei şi Norvegiei (detronat în 1436), şi a fost propus de ţărani ca cîrmuitor, dar nobilimea a izbutit să-şi impuie candidatul ei. Peste cîţiva ani aristocraţii l-au ucis pe Engelbrecht. (N. red. ruse.)

— Să uităm asta... Nervii sînt de vină... Ai grijă ce faci! ţipă ea deodată, observînd că am aruncat o bucată de fier pe masa unde se afla un mic cub de alcool solid, ce părea făcut din sticlă (acum cîteva minute reuşiserăm să congelăm alcool pur într-un mediu de aer lichid) – nu ştii că alcoolul solid nu arde, dar face explozie dacă-l loveşti?

— „Eterul îngheaţă transformîndu-se într-o masă cristalină... am continuat eu în glumă, imitîndu-i tonul de mentor: un tub de cauciuc supus acţiunii aerului lichid devine dur şi sfărîmicios şi poate fi făcut bucăţi sau praf; florile par făcute din porţelan, iar o pălărie de fetru poate fi spartă în bucăţi”.

— N-ai pomenit nimic despre elasticitatea metalelor sub acţiunea aerului lichid – spuse Eleonora, zîmbind cu voie bună.

Am reluat pe acelaşi ton:

— „Rezistenţa de rupere a plumbului se dublează aproape. Majoritatea metalelor îşi măresc elasticitatea şi rezistenţa de rupere la tracţiune...”

— Ajunge pentru astăzi – mă întrerupse ea. Şi acum, hai să lucrăm.

Luă o cupă de sticlă cu pereţii argintaţi, privi în lichidul azuriu şi observînd la suprafaţă un fir de praf, băgă deodată degetul în cupa plină cu aer lichid.

— Ce faci? am ţipat îngrozit la rîndul meu. Ai să te arzi!

Nu demult făcuse în faţa mea o „experienţă demonstrativă”; un ceainic plin cu aer lichid, aşezat pe o bucată de gheaţă, începuse „să fiarbă” scoţînd aburi reci, fiindcă faţă de aerul lichid, pînă şi gheaţa e un corp încins în comparaţie cu temperatura lui joasă. Şi presupuneam că această temperatură joasă te „arde” mai rău decît metalul încins.

Dar spre mirarea mea, Eleonora n-a ţipat de durere, ci scoţînd liniştită degetul din cupă îl scutură şi apoi mi-l arătă: era nevătămat.

— Aerul lichid, care vine în atingere cu degetul, se evaporă foarte intens, deoarece temperatura lui este mult mai joasă decît temperatura degetului. De aceea, se formează un fel de înveliş din aburi de aer lichid – n-ai observat? – care fereşte o fracţiune de secundă degetul de arsură. Dar să nu-ţi dea prin gînd să repeţi această experienţă – mă avertiză ea, observînd că

am întins şi eu degetul spre cupă. Asta trebuie făcută cu multă dibăcie, repede şi fără să atingi pereţii vasului.

Apoi ne-am văzut fiecare de lucru. Se părea că Eleonora nu se mai gîndea la mica noastră ceartă, eu însă nu puteam să uit. Sărmana Nora! aşa îndrăzneam să-i spun numai în gînd. Prin urmare este şi ea o victimă a lui Bailey! După această descoperire simpatia pe care o simţeam pentru Eleonora a crescut. Iar în gîndul meu am mai trecut o crimă la activul lui mister Bailey.

La un moment dat m-am surprins gîndindu-mă să evadez împreună cu Eleonora.

În laborator era linişte. Eram amîndoi absorbiţi de muncă. Am tresărit deodată auzind o detunătură.

— Iarăşi ai astupat prea tare vasul! mă dojeni Nora.

Da, într-adevăr, greşisem. La temperatura camerei aerul lichid se evaporă repede şi presiunea vaporilor aruncă dopul afară.

— Dacă îl astupi prea tare, explodează, dacă nu închizi destul de bine – se evaporă prea repede – bombănii eu, făcînd pe supăratul.

— Nu-i o muncă uşoară, nu-i aşa?... În schimb nu te poţi plînge că lucrăm în condiţii nocive. Ai aici aer cît pofteşti! răspunse Nora.

— Poate de aceea îţi sînt obrajii atît de rumeni?

Nora îmi aruncă pentru prima oară o privire şăgalnică, o privire de femeie, care mă bucură nespus! Deci nu mai era supărată!

Deodată, intră William şi spuse ceva în englezeşte. Nora traduse.

— Mister Bailey îl roagă pe mister Klimenko să vină pînă la el. Poftiţi la răfuială, domnule – adăugă ea zîmbind.

„Oare au aflat cu toţii de încercarea noastră de evadare?” Eram îngrijorat, dar zîmbetul liniştit al Norei mi-a dat curaj. Nu ştiam – vai! că mister Bailey îi chema pe toţi la el – în afară de tatăl Norei – numai „pentru răfuială”. În acest orăşel subteran el era judecătorul suprem, iar hotărîrile sale erau irevocabile.

L-am urmat pe William cu inima grea.

— Îţi urez să scapi uşor! îmi strigă Nora din urmă.

IX. „GRAŢIAT DIN MILA MĂRIEI SALE”

În cabinet se şi aflau Nikola şi Ivan escortaţi de doi gentlemeni înarmaţi cu pistoale automate, ce funcţionau cu ajutorul aerului comprimat. Mister Bailey stătea în picioare lîngă birou.

— Apropie-te! îmi porunci el aspru, fără să mă invite să iau loc.

M-am apropiat de birou. Mister Bailey se aşeză. Nu voiam să rămîn în picioare în faţa lui şi m-am aşezat şi eu. Lui Bailey îi scăpărară ochii de furie şi se încruntă.

— Aţi încercat să fugiţi?! Era mai curînd o afirmaţie decît o întrebare.

— Am vrut şi noi să ne plimbăm puţin – i-am răspuns eu, schiţînd un zîmbet.

— Nu are nici un rost să minţi sau să tăgăduieşti! Aţi încercat să fugiţi. V-am avertizat ce urmări poate să aibă aceasta.

Mister Bailey porunci ceva unuia din oamenii înarmaţi. Acesta se apropie de mine şi îmi făcu semn să-l urmez.

Judecata nu ţinuse nici un minut. Acum nu le rămăsese probabil decît să execute sentinţa. Am ieşit în coridor urmaţi de Nikola şi Ivan însoţiţi de restul escortei. La un moment dat ei cotiră, iar noi am mers mai departe. Am coborît şi am luat-o pe un alt coridor. Omul care mă însoţea se opri în dreptul unei uşi înguste de fier, o deschise şi mă împinse destul de brutal într-o cameră mică cu pereţi netezi, de fier, luminată de un bec anemic. Uşa se închise şi am auzit cheia întorcîndu-se în broască. Am rămas singur.

„Carcera... Nu e chiar atît de grav. Am scăpat ieftin”, mi-am spus eu cercetîndu-mi închisoarea. Camera era curată, uscată, dar rece. Pe perete atîrna un termometru Celsius. Asemenea termometre se aflau în fiecare cameră şi chiar în coridoarele orăşelului subteran. Aici temperatura era

supravegheată cu străşnicie. Termometrul arăta plus şase grade.

După noaptea nedormită şi emoţiile prin care trecusem eram frînt de oboseală şi fără putere. Îmi era somn şi abia mă ţineam pe picioare. În cameră, însă, nu se găsea nici măcar un scaun. Mă aşezai pe podeaua rece de piatră şi începui să moţăi. Peste cîteva minute, însă m-am trezit din cauza frigului. Mă trecu un fior. M-am ridicat să mă uit la termometru. Arăta două grade sub zero. „Ce o fi însemnînd toate acestea? gîndii. Să fie o scăpare a fochistului, sau poate o fac intenţionat?”

Ca să mă mai încălzesc am început să mă plimb prin cameră, dar era atît de mică încît nu puteam să fac decît doi paşi înainte şi doi paşi înapoi. Atunci am început să sar şi să dau din mîini. Am obosit şi mai mult, dar am reuşit să restabilesc circulaţia sîngelui. Era destul însă să mă aşez ca frigul să mă cuprindă şi mai rău. Dinţii îmi clănţăneau mărunt. Uitîndu-mă din nou la termometru, am văzut că a coborît la unsprezece grade sub zero.

Simţeam cum mă pătrunde tot mai tare frigul. Mi se strîngea inima, iar pe spinare parcă aveam un sloi de gheaţă. Dar această senzaţie nu se datora numai frigului: mi-am dat seama, cu groază, că mister Bailey m-a condamnat la moarte prin îngheţ! M-am repezit instinctiv la uşă şi am început să bat.

— Deschideţi!… Deschideţi!… răcneam ca ieşit din minţi. Dar nu răspundea nimeni.

Mîinile începură să-mi sîngereze. În sfîrşit m-am lăsat să cad pe podea…

„Cîteodată împrejurările sînt mai tari ca noi. Nu trebuie să fii un fatalist ca s-o înţelegi…” îmi trecură prin minte cuvintele Eleonorei. Eu am luptat însă, am încercat să evadez şi mor luptînd pentru libertate! Dar ea… De altfel, poate şi ea a luptat. Mi-am adus aminte de cadavrul legat de prova spărgătorului de gheaţă, despre care mi-a povestit Nikola. Aşa se răfuia Bailey cu duşmanii săi. Poate Eleonora are dreptate – e zadarnic să lupţi împotriva lui Bailey…

…Ce frig e!… Mîinile şi picioarele mă dor îngrozitor… Îmi frec degetele, dar ele au înţepenit şi nu se mai îndoaie… Mă ridic cu un efort şi mă uit la termometru. Douăzeci de grade sub zero… Lupta s-a sfîrşit! Trebuie să mă supun destinului.

M-am ridicat în capul oaselor pe podea şi am căzut într-un fel de toropeală. La urma urmelor moartea prin îngheţ nu e chiar atît de înspăimîntătoare. În orice caz, e de preferat scaunului electric. Încă puţin şi orice durere va înceta, am să adorm…

…Un zgomot uşor, la uşă. Să fie adevărat? Încerc să mă ridic, dar frigul îmi încleştează corpul. E linişte. Mi s-a părut…

Parcă nu mai e atît de frig. Cred însă că simţurile mă înşală. Organismul cedează căldură aerului. Diferenţa de temperatură dintre trupul meu şi aerul înconjurător se micşorează. De aici senzaţia amăgitoare de cald. Toţi acei care îngheaţă trec prin asta. Prin urmare, s-a sfîrşit…

Minutele se scurgeau şi totuşi mintea îmi rămînea lucidă, iar senzaţia de cald se accentua chiar. Ciudat! Niciodată n-am fost pe punctul să îngheţ, dar eram convins că în asemenea situaţii oamenii trebuie să se simtă astfel. Pentru a-mi verifica îndoielile am încercat să-mi mişc degetele şi spre uimirea mea am văzut că reuşesc fără nici o greutate, deşi înainte de aceasta nu le puteam nici măcar îndoi. M-am uitat la termometru.

Plus cinci grade!

Temperatura se ridică! Sînt salvat şi frica mea s-a dovedit neîntemeiată. Se vede că mister Bailey a vrut să mă sperie numai.

Peste cîteva minute temperatura în cameră s-a ridicat pînă la douăsprezece grade – temperatura obişnuită din încăperile locuite ale orăşelului subteran. M-am sculat şi am încercat să-mi dezmorţesc mădularele. Degetele erau umflate şi roşii. Simţeam însă cum sîngele care pulsa năvalnic începe să le încălzească. Întrucît temperatura se ridica treptat, aşa cum scăzuse, am scăpat de efectele primejdioase ale decongelării.

Şi acum ce o să facă cu mine? Cît o să mă mai ţină în această carceră?

Şi ca un răspuns la această întrebare se auzi din nou un zgomot uşor la uşă şi apoi cheia întorcîndu-se în broască. Intră William şi-mi făcu semn să-l urmez.

Acum cînd eram sigur că am scăpat cu viaţă, am ieşit plin de curaj. William m-a condus din nou în cabinetul lui mister Bailey.

De data aceasta Bailey mă pofti să iau loc, iar el ieşind de după birou a început să se plimbe prin cameră.

— Mister Kalimenko – începu el. Ai merita să fii condamnat la moarte şi numai lui miss Engelbrecht să-i mulţumeşti că ai rămas în viaţă…

L-am privit surprins.

— Te condamnasem la moarte. Am ales pentru dumneata mijlocul cel mai puţin dureros de a trece pe celălalt tărîm. Am şi dat ordin ca sentinţa să fie executată… Dar noi ducem lipsă de personal calificat. Miss Eleonora nu poate face faţă singură… Aţi lucrat în calitate de ajutor al ei şi înainte de a termina cu dumneata am hotărît să aflu dacă i-aţi fost de un real folos. Ea nu ştia primejdia ce te ameninţa… Am rugat-o doar atît: să-şi spună părerea. M-a asigurat că lucrezi foarte bine şi că-i eşti un preţios ajutor. S-a opus cînd am anunţat-o că… ţi-am dat altă funcţie. Şi am fost nevoit… să revin asupra hotărîrii mele. Eşti graţiat! încheie el pe un ton solemn, aşteptîndu-se probabil să-mi exprim recunoştinţa.

Eu însă nu i-am spus nimic şi m-am mulţumit să dau din cap.

— Miss Engelbrecht a pus mult suflet – continuă Bailey, zîmbind ironic – cam prea mult poate ca să mă convingă că-i eşti într-adevăr util. Ea nu ştie de încercarea voastră de evadare. Nu i-ai spus nimic?

— Nu – am răspuns.

— Ce om ingrat! Să fugi… de lîngă asemenea fată!

— Să fug din captivitate, din robie – l-am îndreptat eu.

— Dar ea, prezenţa ei, faptul că te afli în compania ei nu te-a reţinut?

— V-aş ruga, mister Bailey, să nu vă amestecaţi în chestiunile mele personale – i-am retezat-o eu. Asta nu vă priveşte sub nici o formă.

— Eşti sigur? răspunse el. Ba da, mister Kalimenko, mă priveşte şi încă mult!

Atunci abia am înţeles intenţia lui Bailey. Voia să ştie probabil dacă Eleonora şi cu mine nu ne-am îndrăgostit unul de altul. Această dragoste ar fi făcut viaţa Eleonorei mai frumoasă, iar pe mine m-ar fi ferecat mai tare ca lanţurile de acest orăşel subteran. Eram atît de indignat de aceste calcule, încît dragostea pe care începusem s-o simt pentru Eleonora era în mare pericol. Bailey nu era un bun psiholog. Nu ştia pesemne că nimic nu este mai primejdios pentru dragoste decît

constrîngerea. Or el nici nu încerca să ascundă că este dispus să facă pe peţitorul ca să transforme legăturile matrimoniale în lanţuri care să mă ţină legat de „fabrica” lui.

— Îţi aduci aminte? continuă Bailey – ţi-am cerut să-ţi dai cuvîntul de onoare că nu vei fugi de aici, dar n-am stăruit. Nu cred în cinstea oamenilor şi mai ales – fără supărare! – nu cred în cuvîntul dat în [illegible] în care te afli dumneata. Bine spune un prov[illegible] rusesc: „Pe [illegible]ericît l-ai îndopa, tot spre [illegible] [illegible]asă-l mai bine să se [illegible] poate fugi. Atunci o să [illegible] [illegible]reabă [illegible] că ai [illegible] -ai [illegible] plictiseşti [illegible] fară [illegible] avea [illegible] bucată [illegible] inimă.

[illegible]ărit de pe scaun cu [illegible] de fior [illegible] mister [illegible] cîţiva paşi înapoi şi [illegible] să [illegible].

[illegible] fi supărat – spuse el mai [illegible]or. Doar nu [illegible] cu nimic nici pe dumne[illegible] miss Eleonora! [illegible] admirabilă şi orice bărbat [illegible] de [illegible]. Şi [illegible] vino cu [illegible]ă-ţi arăt [illegible] lucruri pe care nu le-ai văzut niciodată. O să-ţi [illegible].

X. O EXCURSIE SUBTERANĂ

Mister Bailey deschise o uşă secretă şi trecu, urmat de mine, în camera alăturată.

— Apropo – spuse mister Bailey – dacă te interesează poţi citi ultimele ştiri transmise prin radio. Toată lumea deplînge moartea dumitale. Te-ai înecat împreună cu Nikola în apele Ienei. Tot ce a rămas de la dumneata este rucsacul cu instrumente. După cum vezi, totul a fost aranjat perfect, mister „cadavru”.

Cu aceste cuvinte, Bailey deschisese un dulap mare în care atîrnau cîteva costume – de scafandru, cum mi-am închipuit eu. Dar mister Bailey m-a lămurit îndată:

— Aceste costume nu sînt de scafandru. Îmbrăcat cu ele te-ai putea plimba prin spaţiile siderale unde e un frig absolut de două sute şaptezeci şi trei de grade. Costumele sînt confecţionate dintr-un material perfect termoizolant şi prevăzut cu rezervoare de oxigen.

— Dar asta ce e? l-am întrebat, arătînd o tijă metalică, cu o bilă în vîrf, montată pe cască.

— E antena. Costumele sînt înzestrate cu radiotelefoane, avînd fiecare cîte o minusculă staţie de radio. În felul acesta vom putea discuta. Îmbracă-te!

Am scos un costum din dulap. Era mai uşor decît cel de scafandru. Mister Bailey m-a ajutat să mă îmbrac şi a încheiat cu grija costumul cu nişte butoane speciale.

— Şi acum, sîntem gata – spuse el. Îl auzeam foarte bine, deşi capetele noastre erau vîrîte în nişte căşti groase. E comod, nu-i aşa? Scafandrii ar fi fericiţi să aibă asemenea costume.

— Sînt sigur însă că n-aţi pus această invenţie la dispoziţia societăţii – observai eu sarcastic.

— Societatea? făcu el cu dispreţ. Ce poate să-mi dea mie societatea? N-am timp de asemenea fleacuri.

Mister Bailey se apropie de perete, trase o manivelă şi în mijlocul podelei se deschise o trapă. Mă uitai în jos şi văzui o

mică scară care ducea spre o platformă împrejmuită cu un grilaj subţire de metal.

— Coboară – mă invită Bailey.

Am coborît pe scară, urmat de Bailey. Ajunşi pe platformă el răsuci un mîner montat pe grilaj, şi începurăm să coborîm, lin. Am coborît destul de mult. Cînd platforma-ascensor se opri, Bailey deschise uşa. În faţa noastră era o poartă scundă, de fier. Bailey o deschise şi intrarăm într-o încăpere mică, foarte îngustă, în fundul căreia se zărea o altă uşă neagră şi netedă de parcă ar fi fost de ebonită. Bailey o deschise şi pe aceasta.

— E făcută dintr-un material care nu lasă să treacă căldura – explică Bailey.

Apoi o altă încăpere la fel de mică şi o altă uşă. Ne strecurăm în felul acesta prin cinci asemenea camere, deschizînd cinci uşi.

— În fiecare cameră temperatura este aproximativ cu cincizeci de grade mai scăzută decît în cea precedentă – îşi continuă Bailey explicaţiile. Iar acum vom intra într-o încăpere a cărei temperatură se apropie de frigul care domneşte în spaţiul cosmic.

Cînd mister Bailey mai deschise o uşă, a şasea la număr, o privelişte uluitoare mi se înfăţişă ochilor!...

Aveam în faţa noastră o uriaşă grotă subterană. Zeci de becuri luminau un lac mare, de un albastru nespus de frumos. Parcă un crîmpei din azurul cerului ar fi căzut în această peşteră.

— E aer lichid – spuse Bailey.

Eram într-adevăr uluit. Pînă acum nu văzusem aerul lichid decît în recipientele mici din laborator. Nu-mi închipuisem vreodată că se poate obţine şi păstra o cantitate atît de uriaşă de aer lichid.

Am simţit deodată cum costumul începe să mă strîngă puţin şi nu înţelegeam de ce.

— Aici presiunea e foarte mare. Ne-ar fi turtit dacă materialul din care sînt confecţionate costumele noastre n-ar avea o elasticitate specială. Datorită lui mister Engelbrecht sînt în posesia unui procedeu care împiedică aproape complet evaporarea aerului lichid. Uită-te cu atenţie la boltă. E îmbrăcată toată într-un material termoizolant. În această peşteră chiar şi becurile nu sînt ca celelalte: sînt făcute din baterii

fosforescente! Lumina lor e absolut rece... Da, conţinutul acestui lac albastru ar fi de ajuns ca luna să prindă viaţă, fiindcă i-am putea dărui atmosferă, dacă fireşte luna ar fi în stare să reţină acest cadou. Am aici mai multe lacuri ca acesta. Dar e încă puţin, prea puţin. Aerul lichid este numai de opt sute de ori mai dens decît cel atmosferic. Dacă am lichefia tot aerul din atmosferă, aerul lichid ar forma nu lacuri, ci oceane. Calculează şi dumneata: suprafaţa globului pămîntesc este de circa cinci sute zece milioane kilometri pătraţi. Aşadar, stratul de aer la o distanţă de numai un kilometru de la suprafaţa Pămîntului este egal ca volum cu cel puţin cinci sute de milioane de kilometri cubi. Or, stratul de aer mai mult sau mai puţin omogen, în ce priveşte densitatea, are o grosime de opt kilometri. Aceasta reprezintă o masă de peste cinci trilioane de kilograme, sau, cu alte cuvinte, o milionime din masa globului pămîntesc... Cîtă materie primă nefolosită!

— Materie primă?! exclamai eu fără voie.

Dar Bailey continuă imperturbabil:

— Este aproape imposibil fireşte să se evalueze cu precizie rezervele de materie primă aeriană. Între spaţiul cosmic interplanetar şi atmosfera noastră terestră mai există o zonă de gaze rarefiate. S-a stabilit cu exactitate compoziţia chimică a aerului la o înălţime de nouă kilometri. Baloanele cu aparate înregistratoare se ridică doar cu ceva mai mult de treizeci şi şapte kilometri şi jumătate. Meteoriţii în zbor se aprind la o înălţime de 150 – 200 kilometri. Prin urmare şi la această înălţime aerul este încă destul de dens. Nissel a văzut meteori aprinzîndu-se chiar la o înălţime de şapte sute optzeci de kilometri! În sfîrşit, o altă mărturie a grosimii atmosferei sînt aurorele boreale. Omul admiră de mult această feerie cerească, dar relativ recent a aflat că spectrul acestor lumini de o rară frumuseţe se compune în special din linii care indică prezenţa gazelor nobile şi mai ales a heliului. Liniile oxigenului, azotului, neonului şi heliului scînteie în aureola boreală la o înălţime de opt sute de kilometri. Ce-i drept, se prea poate ca vîrtejurile electrice să smulgă şi să ridice în straturile superioare ale atmosferei atomii gazelor din care se compune ea. În tot cazul, e cert că aceşti atomi există chiar şi la această înălţime uriaşă. Dar asta încă nu este totul. Să nu-ţi închipui că atmosfera există numai deasupra Pămîntului. Savantul american Clare a calculat

că numai pînă la o adîncime de 16 kilometri – adîncime accesibilă observaţiilor – substanţele gazoase reprezintă în ce priveşte greutatea trei sutimi din întreaga masă. Aşa că rezervele totale de materie primă aeriană...

— Sper că n-aveţi de gînd să răpiţi globului pămîntesc întreaga atmosferă!? exclamai eu uimit.

— Şi de ce nu? răspunse mister Bailey. Să mergem mai departe şi vă veţi convinge că e un lucru pe deplin realizabil. Svante Engelbrecht e un geniu şi merită cu prisosinţă cît mă costă.

„Oare banii să fie motivul?! mă întrebam eu. Poate tatăl Norei e ahtiat după bani. Fiind bine plătit a consimţit să se îngroape împreună cu fiica lui în această vizuină de cîrtiţă şi nu vrea să se întoarcă în patrie; Eleonora moare de plictiseală, dar nu se îndură să-şi părăsească tatăl... Aceasta să fie tragedia Norei?”

— Globul pămîntesc fără atmosferă?! Pregătiţi un cataclism, rostii eu.

— O, da, răspunse ironic Bailey. Oamenii se vor sufoca, plantele vor pieri o dată cu oamenii, un frig glacial va coborî pe Pămînt din înălţimile siderale... Viaţa se va stinge şi globul pămîntesc va deveni un corp mort, ca Luna cea fără viaţă... Şi chiar aşa va fi, pe toţi dracii! zbieră englezul.

În clipa aceea mă gîndii că am în faţa mea un nebun.

— Vreţi să nimiciţi omenirea? întrebai eu.

— Mă sinchisesc prea puţin de omenire. Ea merge singură spre pieire. Şi la urma urmelor, planeta noastră nu va dura o veşnicie. Nu eu am fost acela care a condamnat-o. Iar dacă aceasta se va întîmpla mai devreme sau mai tîrziu – nu-i totuna?

— Nu-i de loc totuna! Omenirea ar putea să mai existe milioane de ani. Globul nostru pămîntesc este încă foarte tînăr. Mult mai tînăr decît Marte.

— Ai putea garanta că omenirea va exista milioane de ani? E destul să se rătăcească vreo cometă şi globul dumitale se va duce pe copcă.

— Această eventualitate e foarte problematică.

— Asta din punctul de vedere al unui vierme pămîntesc care nu vede mai departe de mizerabilul său orizont. Astronomii sînt însă de altă părere. Ei observă mereu explozii formidabile în toate ungherele abisului cosmic. Şi dacă reducem proporţiile

cosmice numai la sistemul nostru, sau cum i se spune Galateia, o mică ulicioară a universului numită Calea Lactee, ciocnirile sînt tot atît de frecvente ca între automobile pe străzile unei metropole.

— Asta aşa e, dar pentru noi „viermii Pămîntului”, intervalele între aceste catastrofe sînt de milioane de ani... Şi cu ce scop vrei să distrugi omenirea?

— Ţi-am mai spus că mă sinchisesc prea puţin de omenire. Nu doresc moartea nimănui, dar n-am de gînd să renunţ la planurile mele ca să cruţ omenirea.

— Ce planuri?

Mister Bailey nu-mi răspunse.

Mergeam de-a lungul lacului albastru neînchipuit de frumos. Un abur diafan se ridica deasupra oglinzii sale: cu toate măsurile luate, aerul lichid se evapora totuşi, ce-i drept foarte puţin. Acţiunea căldurii globului pămîntesc şi a soarelui se făcea simţită în ciuda tuturor barierelor izolante.

În peretele grotei se vedea o uşă neagră.

— Să intrăm aici – spuse Bailey.

Deschise uşa, şi după ce străbăturăm un gang ce cobora în pantă lină ajunserăm într-o altă peşteră, mult mai mică şi fără lac. Peştera era un fel de depozit, sau mai curînd un orăşel întreg, unde în loc de case erau înşirate dulapuri enorme din acelaşi material negru, lucios. „Străzile” erau rectilinii, ca pe planurile oraşelor americane. Bailey deschise un dulap, trase afară, cu ajutorul unui mecanism, un sertar şi-mi arătă conţinutul: nişte bile lucioase, mari cît o nucă. Aşteptam cu nerăbdare explicaţii.

— Ştii probabil – începu Bailey – că la temperatura obişnuită, un litru de apă absoarbe pînă la şapte sute de litri de amoniac gazos, iar la zero grade cantitatea absorbită de amoniac creşte pînă la o mie patruzeci de litri, volumul apei rămînînd aproape neschimbat.

Am dat din cap afirmativ:

— Gazul se aşează în intervalele dintre particulele de apă.

— Chiar aşa e. Intervalele dintre moleculele de gaz sînt enorme în comparaţie cu mărimea moleculelor însăşi. Amplasamentul moleculelor poate fi comparat cu felul cum sînt aşezate planetele în sistemul solar. Distanţele dintre ele sînt uriaşe în comparaţie cu dimensiunile lor. Dacă l-ai citit pe

Flammarion, ţii minte cred ce spune el despre comete. Dacă am condensa gazele rarefiate din care se compune fiecare cometă şi care ocupă o suprafaţă de sute de mii de kilometri cubi, întreaga cometă ar încăpea într-un degetar... Şi ceea ce vezi aici nu sînt decît astfel de mici „degetare”. Ingeniosul Engelbrecht a reuşit să transforme aerul lichid într-un corp extrem de dens. Numai în acest sertar se află mai mult aer decît în uriaşul lac de aer lichid. Încearcă să iei o bilă din sertar!

Am întins mîna şi am încercat să scot o bilă din sertar, dar n-am reuşit.

— S-au lipit între ele?

Bailey izbucni în rîs.

— Cît cîntăreşte un metru cub de aer obişnuit, din cameră? mă întrebă el.

— Circa un kilogram.

— Un kilogram şi un sfert. Iar în această bilă sînt concentraţi o mie de metri cubi de aer. Numai un cal foarte puternic ar putea să tragă un car, avînd drept încărcătură doar o bilă ca asta.

Mirarea mea făcu multă plăcere lui mister Bailey.

— Da – repetă el. Engelbrecht merită banii ce mă costă. Cred că te-am convins acum că prelucrarea întregii cantităţi de materie primă aeriană nu e un lucru chiar atît de imposibil. Îmi închipui ce panică se va stîrni în lume cînd oamenii vor simţi că se înăbuşă!

Şi cu braţul întins spre bilele strălucitoare, mister Bailey rosti cu emfază:

— De aici pot guverna lumea!

M-a surprins că, fără să ştie, a recitat aproape textual cuvintele „Cavalerului avar” al lui Puşkin.

— Şi ce nu mi-e supus? am declamat eu.

Şi am reluat:

Şi ce nu mi-e supus?
De-aicea pot
Ca demonul să poruncesc în lume;
Să vreau numai – palatele răsar;
Îmi sînt supuse mie toate cele,
Eu, însă nimănui nu sînt supus;
Sînt mai presus de orişice dorinţă,
Sînt liniştit, căci îmi cunosc puterea:

Îmi e destul să ştiu că pot.

— Foarte bine spus – zise Bailey care mă ascultase cu atenţie. Nu ştiam că eşti poet.

— Nu eu am spus-o, ci Puşkin.

— N-are importanţă. E foarte bine spus. Puşkin? Îmi aduc aminte. L-a imitat pe Byron al nostru şi pe Walter Scott. Dar nu-mi place sfîrşitul. Mie nu-mi ajunge numai conştiinţa puterii. Sînt capitalist, comerciant. Capitalul mort nu e capital. Trebuie să fac negoţ, şi-l fac chiar... Negustor de aer... Ha, ha, ha! Cui i-ar fi venit în minte aşa ceva?

— Şi cu cine faceţi negoţ? mă minunai eu.

— Cu cine crezi că aş putea face!? exclamă mister Bailey, enervîndu-se deodată. Doar nu cu comisariatele voastre ale poporului, pentru comerţ.

— Prin urmare cu străinătatea? N-aş spune că acest comerţ e legal. V-aţi instalat pe teritoriul nostru sovietic...

— Şi prelucrez minunatul vostru aer rusesc, nu respect monopolul comerţului exterior şi aşa mai departe. Am să fac comerţ cu Anglia, cu Germania, cu Franţa, am să fac avere, iar voi o să vreţi să mi-o luaţi? Am să mă duc în Anglia? Iar voi o să faceţi acolo revoluţie şi o să mă înhăţaţi pe mine cu toată averea mea? ţipă mister Bailey, din ce în ce mai furios. Ajunge! Aţi stricat rosturile lumii întregi. Nu-i colţişor pe întregul glob unde să nu fi ameninţat de pericolul roşu. Acum aş putea să vă fac una cu pămîntul. Nu cunoaşteţi încă toate resursele de care dispun. Dar mi s-a urît. Vreau să-mi văd în linişte şi siguranţă de afacerile mele.

— Atunci ar fi poate mai bine să te muţi în Lună – remarcai eu, ironic.

— Nimic mai simplu! Degeaba rîzi. Ce-i drept Luna e prea mică pentru a putea reţine atmosfera, dar aş putea amenaja aşezări de locuit subselenice. N-am duce lipsă de aer. Iar pentru călătoriile interplanetare am ceva mai bun decît rachetele încărcate cu pulbere.

— Vorbiţi serios? am întrebat eu, privindu-l uluit.

— Cît se poate de serios.

— Şi o să deschideţi acolo o întreprindere pentru vînzarea aerului? Nu mi-aţi spus adineauri că aţi şi început să-l vindeţi?

— Da, îl vînd şi negoţul meu e în floare.

— Şi cui îl vindeţi, dacă nu sînt indiscret?

— Planetei Marte, fu răspunsul. Da, da, îl vînd locuitorilor planetei Marte. E o piaţă avantajoasă pentru desfacerea aerului. Ştii, cred că pe Marte barometrul indică o presiune de douăsprezece ori mai mică decît la noi. Bieţii marţieni duc lipsă de aer şi îmi plătesc un preţ foarte bun pentru această marfă.

„E nebun – îmi trecu prin minte. Asta mai lipsea!”

— Şi cum procedaţi – vin ei aici, sau trimiteţi acolo un agent comercial?

— Nu! De ce? Lansez în Marte, cu un tun special, proiectilele pe care le vezi aici. Explodînd se transformă în aer. Iar marţienii îmi trimit în schimb, pe aceeaşi cale, un produs de-al lor, uiul.

— Uiul? Ce mai e şi ăsta?

— Un element radioactiv de o energie colosală. Această energie pune în mişcare toate maşinile mele, cu ajutorul ei funcţionează tunul cu care lansez proiectilele spre Marte. Uiul îmi va da şi energia necesară pentru lansarea rachetei cu care voi zbura în Lună.

— Dar de ce n-au venit marţienii pe Pămînt, după aer? Marte e o planetă mult mai veche şi în ce priveşte tehnica, marţienii ne-au întrecut probabil foarte mult.

— E adevărat că ne-au întrecut. Dar organismul marţienilor e foarte delicat. Încă acum şase sute de ani au făcut experienţe în vederea călătoriilor interplanetare. Dar piereau în drum, nefiind în stare să suporte condiţiile unei asemenea călătorii. În timpul zborului corpul devine imponderabil. Această stare e dăunătoare circulaţiei sîngelui şi celorlalte funcţii biologice. Îndrăzneţii călători îşi găseau moartea, unii în drum, iar alţii scurt timp după ce se întorceau pe Marte. Ei numesc această boală „levitaţie” – cam aşa s-ar putea traduce acest cuvînt.

— Cum de aţi aflat toate acestea? Cum aţi stabilit legătura cu ei?

Mister Bailey se încruntă.

— Ţi-am spus destule. Dacă nu mă crezi, am să-ţi arăt uiulul. De altfel, ai văzut cu ochii dumitale că era cît p-aci să mă înec în mlaştină, cînd am primit un colet de la marţieni.

Dar totul părea atît de neverosimil, încît nu puteam să-l cred. Şi am ripostat:

— Trecînd prin învelişul aerian al Pămîntului, un asemenea „colet” ar deveni incandescent şi s-ar transforma în aburi ca un fragment de bolid.

— Singur ai recunoscut că tehnica marţienilor trebuie să fi atins un nivel incomparabil mai înalt decît al oamenilor. Proiectilele lor sînt înzestrate cu dispozitive telecomandate de inginerii marţieni, care dirijează zborul.

Am vrut să-i mai pun cîteva întrebări lui mister Bailey, dar el închise dulapul şi spuse.

— Să mergem mai departe. Am să-ţi mai arăt o privelişte foarte interesantă şi instructivă.

Mă conduse spre o uşă scundă, îngustă prin care ne-am strecurat într-un coridor slab luminat.

— Încă o întrebare – spusei eu – de ce v-aţi instalat „uzina” în Iakuţia?

— Pentru că acest ţinut este foarte potrivit industriei mele. Aici e polul frigului.

— Dar, în centrul Groenlandei clima e la fel de rece. Acolo, chiar şi vara, temperatura nu se ridică mai sus de treizeci de grade sub zero.

— Acest avantaj e numai aparent. Cînd aş pune în funcţiune ventilatoarele mele, dinspre sud s-ar îndrepta spre Groenlanda curenţi de aer cald şi temperatura s-ar ridica simţitor. La urma urmelor, acum temperatura aerului înconjurător nu mai are atîta importanţă pentru mine. La început însă numai asta conta. La ora actuală totul este astfel organizat încît aş putea obţine temperatura spaţiului cosmic, chiar la ecuator, desigur numai în orăşelul meu subteran. Pe lîngă aceasta în Groenlanda nu poţi scăpa de meteorologii americani veniţi acolo să studieze „patria ciclonilor”. Or eu căutam un colţişor cît mai ferit, unde să nu mă deranjeze nimeni, pînă ce nu voi pune la punct producţia. Acum, nu mă mai tem de nimeni. Dimpotrivă, toată lumea ar fi trebuit să se teamă de mine. Vai de acei care vor merge în direcţia vîntului!... Ştii, am uitat să-ţi mai comunic o noutate! Nu se mai întreprinde nimic pentru găsirea voastră şi expediţia al cărui conducător ai fost va porni la drum îndată ce va sosi omul care te va înlocui. Te asigur că întreaga expediţie îşi va găsi moartea, pînă la ultimul om! Se apropie iarna. Am să stîrnesc o vijelie atît de năprasnică, încît

membrii expediţiei vor muri înainte de a fi parcurs jumătatea distanţei de la Verhoiansk pînă la mine.

— La vară, guvernul o să trimită o altă expediţie. N-ai să mai ai linişte – i-am spus.

— Cu atît mai rău pentru ei – răspunse Bailey şi deschise uşa.

Ne aflam acum într-o peşteră uriaşă, rotundă, cufundată în semiîntuneric. Mister Bailey răsuci comutatorul şi o lumină puternică inundă peştera. Un spectacol uluitor mi se înfăţişă.

Din tavan coborau stalactite, iar de pe pămînt se înălţau stalagmite de cele mai bizare forme. În tavan sclipeau prisme de cristal de rocă. Coloanele răsucite ca cele dintr-un templu budist, depunerile ciudat prelinse de pe pereţi şi „perdeluţele" din colţuri dădeau peşterii o înfăţişare de basm.

Chiar în faţa mea, în mijlocul peşterii, stătea un mamut uriaş. Ţinea trompa întinsă ca şi cînd acest colos s-ar fi pregătit să trîmbiţeze o chemare la luptă. Picioarele uriaşe – mai groase ca trupul meu – erau mult depărtate, iar capul îl ţinea aplecat. Tot corpul colosului strălucea, de parcă ar fi fost acoperit cu sticlă. În jurul mamutului se aflau grupaţi reprezentanţi mai mici ai regnului animal: urşi bruni şi albi, lupi, vulpi, samuri, hermine... O întreagă menajerie îngheţată!

Pe ieşiturile stîncilor stăteau păsări strălucitoare – bufniţe polare, gîşte, raţe, corbi. Iar de-a lungul pereţilor se înşirau reprezentanţii „bipezi" ai ţinuturilor subpolare şi polare: iakuţi, samoiezi, voguli, ciukci – toţi în portul naţional şi ţinînd în mînă arcuri, săgeţi şi capcane meşterite de ei. Unii îmbrăcaţi ca vînători stau parcă gata să tragă, alţii figurau lîngă atelaje de cîini sau reni, alţii în sfîrşit ţineau cîte o cange pentru prins peşte sau o vîslă.

Tot aici se aflau obiecte casnice şi unelte folosite la diferite îndeletniciri.

Era un adevărat muzeu pe cît de bogat, pe atît de variat.

Toate exponatele erau acoperite cu o materie străvezie care strălucea ca sticla şi prin care se distingeau perfect de bine cele mai mici amănunte.

— Extraordinar! exclamai eu.

Mister Bailey zîmbi mulţumit de sine.

— Savanţii voştri abia se pregătesc să amenajeze un asemenea muzeu; al meu, însă, e gata. Ştii, cred că îngheţul

permanent conservă cadavrele intacte. Iată, acest mamut pe care l-am dezgropat a zăcut în solul veşnic îngheţat mii şi mii de ani. Totuşi carnea lui e atît de fragedă, încît chiar acum am putea s-o frigem şi s-o mîncăm. Să-i fi văzut pe cîinii noştri, înfulecînd cu poftă dintr-o „costiţă” de mamut.

— Văd însă că n-ai aici numai animale fosile, ci şi urşi, lupi... Şi apoi văd şi oameni.

— Da, am strîns şi exemplare vii.

— Oameni vii?

— Şi de ce nu? Care-i diferenţa? Mai devreme sau mai tîrziu, fiecare din ei ar fi fost sfîşiat de un urs sau ar fi murit pur şi simplu de moarte naturală, ar fi pierit fără urmă cum pier fiarele. Or eu am rezervat celor care au nimerit în muzeul meu o soartă sublimă. Datorită frigului se vor păstra ca mumiile egiptene. I-am imortalizat.

— Dar pentru ce? Cine-i vede?

— Eu, dumneata, n-are a face! N-am de gînd să fac din muzeul meu o instituţie de material didactic-ilustrativ, sau s-o las cuiva prin testament. E un capriciu al meu, distracţia mea. Doar nu te poţi ocupa numai de afaceri! Îmi trebuie şi mie o distracţie.

— Şi ca să te distrezi... ai ucis oameni?

— Nu sînt primul care spune că vînătoarea de oameni este vînătoarea cea mai pasionantă... De altfel să nu-ţi închipui că mă duc anume să vînez „vînat biped”. Ce idee! Aici se află numai acei care au avut imprudenţa să dea tîrcoale orăşelului meu. Nimeni nu trebuie să afle de existenţa lui. Şi de aceea cine „a mers în direcţia vîntului”, nu s-a mai întors...

— Dar asta încă nu e totul – continuă el, după o scurtă tăcere. Am să-ţi mai arăt şi o altă secţie a muzeului meu. Urmează-mă!

Am intrat în peştera alăturată, mult mai mică decît primele. În fundul ei, de-a lungul pereţilor, erau înşiraţi oameni-statui care străluceau ca sticla.

Ne-am apropiat.

— Iată, priveşte – spuse mister Bailey, arătînd statuile. Aceasta este soarta celor care încearcă să evadeze. Vezi acest soclu? Era destinat dumitale.

Mister Bailey aprinse un bec puternic. Lumina strălucitoare inundă statuile. Le-am privit atent şi m-am cutremurat. Erau

cadavre de oameni, acoperite cu sticlă solubilă sau cu un alt material transparent.

— Îi congelez, apoi se toarnă peste ei apă, care îngheaţă imediat. Aşa vor rămîne pînă la judecata de apoi... Un spectacol foarte instructiv, nu-i aşa? Arăt aceste mumii tuturor celor care au greşit pentru prima oară şi efectul e cît se poate de salutar: le piere pofta să mai calce legile pe care le-am stabilit eu... Am nevoie bineînţeles de oameni, mai ales de oameni calificaţi...

Am numărat unsprezece cadavre. Cinci erau iakuţi, trei păreau să fie străini, iar ceilalţi aduceau a vînători siberieni. Pojghiţa de gheaţă era foarte subţire şi le distingeam perfect trăsăturile. Erau îmbrăcaţi aşa cum i-a surprins moartea. Cei mai mulţi aveau feţe calme, numai pe chipul unui iakut încremenise un rînjet care-ţi dădea fiori.

— Cum îţi place „panteonul” meu? întrebă Bailey.

— Oribil spectacol – răspunsei. Trebuie să fii sigur de impunitate, ca să păstrezi aceste probe ale crimelor săvîrşite.

— Mai crezi şi acum că răul va fi pedepsit? întrebă Bailey ironic. Se spune că viaţa pare mai uşoară cînd te hrăneşti cu această iluzie. Dar e timpul să ne întoarcem.

XI. PRIZONIERII ORĂŞELULUI SUBTERAN

M-am întors din această excursie zdrobit şi deprimat. Şi cînd te gîndeşti că Bailey nu-mi arătase încă totul! Astfel, nu văzusem maşinile, nu văzusem armele ucigătoare cu care se putea respinge orice atac, n-am văzut acţiunea „uiului”. Dar şi ceea ce văzusem era destul ca să-mi pierd liniştea. Bailey s-a dovedit a fi mai puternic şi mai de temut decît îmi închipuisem. Era foarte greu să lupţi împotriva lui. Iar proiectele sale nebuneşti constituiau o primejdie pentru întreaga omenire.

Bailey rămînea o enigmă pentru mine. Nu-mi puteam închipui că îndeletnicirile sale „comerciale” urmăresc numai profitul. Şi într-adevăr, ce întrebuinţare ar putea da acestor bogăţii fabuloase un om care s-a declarat în afara societăţii, şi care pregăteşte întregii omeniri, vieţii de pe Pămînt, un sfîrşit îngrozitor? Numai un nebun era în stare de aşa ceva. Sau poate Bailey întruchipa întreaga disperare a capitaliştilor condamnaţi de istorie şi, asemenea lui Samson, hotărîse să piară o dată cu duşmanii săi? Nu, ar fi absurd! Oamenii din clasa lui nu se grăbesc să moară, mai ales dacă sînt sănătoşi.

Am intrat în laborator. Văzîndu-mă, Nora m-a salutat cu bucurie, iar obrajii ei rumeni s-au aprins ceva mai tare. Ca să-şi ascundă tulburarea s-a plecat asupra unei eprubete.

— Miss Engelbrecht – începui eu pe un ton destul de solemn – daţi-mi voie să vă mulţumesc...

— Pentru bunele referinţe? Nici nu merită să vorbim despre asta! Le-ai meritat. Cînd nu eşti cu gîndul aiurea, lucrezi foarte bine... Numai să ai grijă să nu astupi prea tare vasele cu aer lichid şi să nu...

— Cum nu merită să vorbim? o întrerupsei eu cu înflăcărare. Mi-ai salvat viaţa.

Nora mă privi mirată şi speriată chiar.

— Spune, vorbeşti serios?

— Desigur! Era să fiu ucis pentru că am încercat să fug.

— Ucis! Nu mi-am închipuit că e atît de grav, altfel aş fi căutat şi mai mult... Dar cine a vrut să te ucidă? Oare...

— Cine altul decît mister Bailey! Nu-i cruţă pe cei care nu se supun voinţei sale! Ai văzut înfiorătorul său „panteon”?

Nora a clătinat din cap şi m-a întrebat ce înseamnă asta. Atunci i-am povestit despre excursia pe care ani făcut-o cu Bailey prin orăşelul subteran şi despre tot ce am aflat de la traficantul de aer.

Am rămas foarte surprins văzînd că Nora mă ascultă cu un viu interes. Se vede că multe din cele ce i-am spus le auzea pentru prima oară. Pe măsură ce vorbeam se întuneca la faţă. Mirării îi lua loc neîncrederea, apoi indignarea.

Cînd am terminat, am ridicat o cupă plină cu aer lichid şi am spus:

— Iată, în oraşul acesta, noi preparăm licoarea destinată să distrugă omenirea. Viaţa mi-a fost cruţată numai ca să contribui la pieirea altora, la distrugerea faimoasei noastre Planete, cu tot ce trăieşte pe ea. Şi nici nu ştiu ce să fac, să mă bucur că am rămas în viaţă sau... să beau eu însumi din această cupă.

Zbîrnîitul telefonului întrerupse discursul meu patetic. Nora ridică repede receptorul.

— Hallo... Da... Mister Klimenko, la telefon e mister Bailey.

Luai receptorul.

— Da, eu sînt... Nu... Am înţeles!

— Pari tulburat? spuse Nora, cînd am terminat convorbirea.

— De data aceasta mister Bailey a întîrziat. A uitat să mă prevină că nu trebuie să-ţi spun nimic din cîte am văzut şi auzit.

— Şi ce i-ai răspuns?

— I-am răspuns că nu ţi-am spus nimic şi i-am promis că nici nu-ţi voi spune.

Nora răsuflă uşurată.

Apoi, înălţă cupa cu aer lichid pe care o ţinusem înainte în mîna, se uită gînditoare la lichidul azuriu, şi deodată trînti cupa pe podea. Sticla se sparse, aerul lichid se vărsă şi sub influenţa căldurii podelei începu să sfîrîie şi să se evapore repede. Peste un minut pe jos n-au mai rămas decît cioburile vasului.

„Admirabil! mi-am spus. Acum am un aliat!”

Nora mă privi iscoditoare în lumina ochilor.

— Mi-ai spus tot?

— Tot – răspunsei eu, dar mă fîstîcii fără să vreau, aducîndu-mi aminte de planurile lui mister Bailey privind

căsătoria mea cu Nora. Nu voiam să vorbesc despre asta. Nora îmi observă tulburarea.

— Îmi ascunzi ceva. Nu mi-ai spus totul!

— Sînt fleacuri, care n-au nici o legătură cu ce ne interesează.

— Nu, minţi. Dacă ar fi fost fleacuri, n-ai fi atît de tulburat.

Mă aflam în mare încurcătură şi am hotărît să trec de la apărare la atac.

— Dar dumneata îmi spui totul? Adu-ţi aminte de discuţia noastră cînd te-am jignit fără să vreau... Iartă-mă că-ţi amintesc. Mi-ai spus atunci: „Dumneata nu ştii nimic”. Atunci de ce nu mi-ai explicat ceea ce nu ştiu?

De data aceasta Nora fu cea tulburată.

— Sînt lucruri despre care e greu să vorbeşti...

— Prin aceste cuvinte justifici şi tăcerea mea.

— Nu, n-o justific. Nu m-ai lăsat să termin. Sînt lucruri despre care e greu să vorbeşti. Dar în unele împrejurări nu ai dreptul să mai taci. Eşti silit să spui tot, oricît ţi-ar veni de greu.

— Şi ai să-mi spui?

— Da, dacă şi dumneata îmi vei spune totul.

Am căzut în propria mea cursă. Acum era prea tîrziu să dau înapoi şi nu-mi rămînea decît să-mi divulg secretul. Am căutat totuşi să mai îndulcesc puţin cinismul lui Bailey.

— Bailey a spus... că am o bucată de lemn în loc de inimă, dacă am hotărît să evadez, sacrificînd de dragul libertăţii compania unei fete ca dumneata.

La început Nora zîmbi: aceasta suna ca un compliment. Dar, fiind deşteaptă, înţelese îndată ce se ascunde sub acest compliment. Se încruntă.

— Ar trebui să-i fiu recunoscătoare lui mister Bailey pentru buna părere pe care o are despre compania mea. Din păcate mister Bailey priveşte totul din punct de vedere comercial. Într-un timp a fost şi el pretendent la „compania mea”... Şi atunci am avut impresia că nu ascultă de vocea inimii, ci se călăuzeşte după anumite calcule... Vedea că mă plictisesc şi că tînjesc după societate. Tata e extrem de ocupat. Mă iubeşte mult, dar... se pare că ţine şi mai mult la ştiinţă – spuse Nora cu oarecare amărăciune şi parcă geloasă. Nostalgia de care am fost cuprinsă dăuna bunului mers al muncii. Şi mister Bailey... înţelegi? M-a cerut în căsătorie.

— Şi dumneata? întrebai eu, ţinîndu-mi răsuflarea.

— Fireşte, l-am refuzat categoric – răspunse Nora.

Fără să vreau, am răsuflat uşurat.

— Pe atunci, nu ştiam nimic despre afacerile sale şi la drept vorbind nici nu mă interesau. Dar pur şi simplu nu-mi plăcea. Mult timp s-a încăpăţînat să spere că mă va putea seduce cu milioanele sale. În sfîrşit m-a lăsat în pace cînd i-am declarat categoric că am să plec, dacă o să mă mai plictisească cu cererile sale în căsătorie. El s-a speriat şi mi-a dat cuvîntul că va încerca „să mă uite”... Se vede că acum mister Bailey a găsit o altă variantă a vechiului său plan, crezînd că în felul acesta va putea prinde doi iepuri dintr-o dată. Sau, mai simplu, vrea să pună la cale căsătoria noastră. Nu-i aşa?...

Simţeam cum îmi ard urechile. Nora pufni în rîs şi asta m-a bucurat. Pare-se că acum vedea cu ochi buni planurile lui mister Bailey! Dar ceea ce mi-a spus Nora după aceasta a fost pentru mine ca un duş rece. S-o fi făcut numai din viclenie feminină? Privindu-mă maliţios şi afectînd aerul unui om de afaceri, a spus:

— Se înţelege însă că nici nu mă gîndesc să mă mărit cu dumneata, mister Klimenko.

— Atunci cu cine? am întrebat-o mîhnit. Iartă-mă, n-am vrut... Aşa ceva nu se întreabă... Dar văd că astăzi nu lucrăm nimic! încercai eu să schimb vorba.

— Da, ai dreptate – răspunse Nora şi ridicînd o altă cupă cu aer lichid îi vărsă conţinutul pe masă.

Gestul ei a fost atît de neaşteptat, încît n-am avut timp să-mi trag mîna de pe masă. O parte din aerul lichid îmi nimeri peste degete şi începu să se evapore, sfîrîind. Am simţit o arsură.

— Doamne, ce am făcut! exclamă fata. Iartă-mă, te rog.

Alergă la dulăpiorul cu medicamente, scoase o alifie împotriva arsurilor, vată, tifon şi începu să-mi bandajeze mîna.

Chipul ei exprima o părere de rău atît de sinceră şi mă îngrijea cu atîta duioşie, încît am fost răsplătit pe deplin.

Uşa ce ducea spre cabinetul tatălui ei se deschise şi Engelbrecht apăru în prag.

— Ce se aude, Nora, nu e gata? întrebă el.

— N-am terminat – răspunse Nora. Mister Klimenko s-a ars la mînă.

— E ceva grav? întrebă savantul.

— Nu, un fleac – mă grăbii să-l liniştesc.

— Trebuie să bagi bine de seamă – mă sfătui el. Atunci să ştiţi că aştept!

Uşa se închise.

Nora îmi pansase mîna. Ne aşezarăm fiecare la locul său. Fata oftă.

— Hotărîsem să nu mai lucrez – spuse ea – dar dacă mi-o cere tata... Are nevoie de asta.

— Tatăl dumitale ştie totul în privinţa lui mister Bailey?

— Şi eu aş fi curioasă s-o ştiu. Vreau să stau de vorbă cu tata şi să-l rog să-mi spună tot... Cînd ne pregăteam să plecam în această expediţie nenorocită, tata mi-a spus că pornim în explorarea Marelui drum nordic. Am debarcat nu departe de gura fluviului Iana. Ni s-a spus că piloţii pe care îi aveam pe spărgătorul nostru de gheaţă au descoperit că drumul spre est era blocat de sloiuri. Trebuia să ne oprim aici pentru iernat. S-a scos de pe vas întreaga încărcătură. Era foarte mare, în orice caz mult mai mare decît ar fi fost necesar pentru iernat. Am văzut grămezi de lăzi uriaşe, dar nu ştiu ce era înăuntru. Ne-am instalat pe mal, o parte din echipaj se mai afla pe vas. Tot acolo au rămas şi doi profesori, membri ai expediţiei noastre. Unul era inginer radiotehnician, iar celălalt astronom.

— Ce căuta un astronom într-o expediţie polară?

— Nu ştiu. În timpul călătoriei aceşti doi profesori au avut o neînţelegere cu mister Bailey. Da atunci se ţineau separaţi de ceilalţi, şi-i vedeam deseori şuşotind pe la colţuri. Într-o dimineaţă, am ieşit din cort ca să ajut la descărcare. Am fost foarte surprinsă constatînd că vaporul dispăruse. Mi s-a spus că în timpul nopţii a fost luat de vînt şi dus în larg împreună cu cei doi profesori. Mai tîrziu, valurile au aruncat pe ţărm cadavrul astronomului. Inginerul însă dispăruse împreună cu vaporul. Eram cu atît mai mirată cu cît în noaptea aceea nu fusese furtună. Cînd i-am făcut lui mister Bailey această remarcă m-a asigurat rîzînd – mai putea să rîdă! – că am dormit pesemne foarte tare şi de aceea n-am auzit cînd s-a dezlănţuit furtuna. „Dar marea e absolut calmă” – am obiectat eu, arătînd oceanul. „În acest anotimp n-ai să vezi pe ocean talazuri – mi-a răspuns mister Bailey – pentru că gheţurile plutitoare fac ca marea să fie mai puţin agitată. S-a iscat un vînt atît de puternic, încît a smuls vaporul din ancoră şi l-a mînat în larg.”

Eleonora tăcu. Notă ceva în caiet privind atentă retorta de pe cîntar. Apoi reluă firul povestirii.

— Mi s-a mai părut ciudat şi altceva: de pe vapor s-au descărcat pe ţărm două avioane de mare capacitate. Or, ele nu erau necesare pentru tabăra noastră. După cum am aflat mai tîrziu, ele au fost aduse pentru a transporta tot bagajul nostru în interiorul ţinutului. Avioanele au început să transporte lăzile, nu ştiam unde. Tata mi-a spus că mister Bailey şi-a schimbat planul. Întrucît vaporul s-a scufundat, a hotărît să întreprindă cercetări geologice pe continent. Deşi intrasem în plină iarnă, transportul încărcăturii nu a fost oprit. O parte din lăzi au fost expediate cu autocamioane aşezate pe schiuri. Toată operaţia a durat cîteva luni şi am avut cîteva victime omeneşti. I-am înlocuit pe marinarii morţi cu iakuţii care se abăteau din întîmplare pe la tabăra noastră. Ţinutul era nelocuit şi ne-am văzut nestingheriţi de treabă, departe de privirile indiscrete. În sfîrşit, tata şi cu mine am plecat cu avionul spre noua tabără. Era un ţinut muntos cu desăvîrşire pustiu. Maşinile de foraj scurmau asemenea unor cîrtiţe pămîntul îngheţat. Mă pricep prea puţin la maşini, dar mă uimea cît de puternice erau. Dacă ai fi văzut cum lucrau aceste maşini extraordinare!... Din cînd în cînd avioanele mai aduceau aici noi maşini şi materiale. Se vede că mister Bailey întreţinea legături cu restul lumii. Orăşelul subteran s-a construit cu o repeziciune de necrezut.

Toate aceste lucrări nu semănau deloc cu prospecţiuni geologice. Dar mister Bailey mi-a explicat că a găsit aici un zăcămînt de minereu de uraniu şi are de gînd să extragă radiu. Pe lîngă aceasta, a hotărît să extragă azot din aer şi să fabrice aer lichid. În fond nu mă interesa cu ce se îndeletniceşte mister Bailey. Eram foarte tînără cînd am început să-l ajut pe tata în lucrările sale ştiinţifice şi nu era prima dată cînd ne mutam dintr-un oraş în altul. Asta nu mă speria. Dar niciodată încă nu-mi fusese dat să trăiesc într-un loc aşa de uitat de lume ca acesta. Tata primise oferte foarte avantajoase de la firme serioase. Cînd l-am întrebat ce l-a făcut să accepte oferta lui mister Bailey, mi-a răspuns că mister Bailey îi oferă pentru un singur an o sută de mii de lire sterline. O întreagă avere! „Vreau să-ţi asigur viitorul” – mi-a spus tata. Iată însă că a trecut anul şi tata continua să lucreze la mister Bailey. I-am spus într-o zi că ar fi timpul să ne întoarcem în patrie. Tata păru încurcat şi-mi

răspunse că acum e foarte ocupat (pe atunci făcea experienţe în legătură cu transformarea oxigenului în hidrogen cu ajutorul curentului electric) şi nu vrea să-şi întrerupă lucrările. „Laboratoarele de aici sînt admirabil utilate şi e o linişte cum n-am să găsesc nicăieri în altă parte. Se lucrează în condiţii ideale”. Mi-a spus toate acestea pe un ton ca şi cînd ar fi căutat să se justifice. Am rămas cam dezamăgită. Observînd aceasta, tata mi-a spus că, dacă vreau, pot să plec singură şi să locuiesc deocamdată la o mătuşă... Mama a murit cînd eram încă mică de tot.. N-am vrut să-l părăsesc pe tata şi am rămas şi eu în acest orăşel subteran.

— Dar ce l-a determinat pe tatăl dumitale să rămînă? Banii?

— Să nu crezi că tata e ahtiat după bani – s-a grăbit să mă asigure Nora. Adică la drept vorbind nimeni nu e dispus să renunţe la o sumă mare cînd îi pica în mîna. Dar numai pentru bani, n-ar fi rămas.

— Atunci de ce părea încurcat, cînd l-ai întrebat dacă veţi pleca repede de aici?

— Nu ştiu. Poate pentru că sacrifica interesele mele, ştiinţei. În orice caz aşa credeam pe atunci. Acum însă, după cele ce mi-ai povestit, bănuiesc că poate tata... n-a rămas chiar de bună voie să lucreze la mister Bailey. Sau poate... Dar nici nu vreau să mă gîndesc la aşa ceva... Trebuie să lămuresc totul. Am să stau de vorbă cu tata.

— Şi dacă se va dovedi că tatăl dumitale este prizonierul lui mister Bailey?

Faţa Norei căpătă o expresie aspră şi decisă.

— Atunci... Atunci am să lupt şi dumneata ai să mă ajuţi!

I-am întins mîna validă şi Nora mi-a strîns-o.

— Nora, ai terminat? se auzi din nou glasul lui Engelbrecht.

— Peste cinci minute e gata – răspunse ea văzîndu-şi din nou de retorte.

— Vreau să-ţi dau un sfat – i-am spus eu cînd uşa s-a închis. Să nu mai spargi vase şi să nu mai verşi aerul lichid. E o copilărie. Pînă una alta să lucrăm ca şi înainte. Nu trebuie să dăm nimănui de bănuit.

Nora aprobă din cap şi se cufundă în lucru.

În noaptea aceea am dormit singur în cameră. Nikola n-a venit. Se vede că Bailey hotărîse să ne despartă. Asta era

pentru mine o adevărată lovitură. Mă obişnuisem cu iakutul, mă ataşasem chiar de el. Pe lîngă aceasta îmi era necesar ca să-mi pot realiza planurile. Mai devreme sau mai tîrziu va trebui să mă războiesc pe faţă cu Bailey. Eram continuu preocupat de gîndul evadării sau cel puţin de felul în care aş putea să previn guvernul de primejdia ce ne ameninţă.

Nikola a venit abia a treia zi, seara. Era ca întotdeauna vesel şi senin ca un copil. Natura aspră îl călise şi era deprins să suporte uşor vitregiile soartei.

— Nikola! îl întîmpinai eu, cu bucurie.

— Bună ziua, tovalăşe! îmi răspunse el. Şi aşezîndu-se pe podea cu picioarele încrucişate începu să cînte, dînd din cap în ritmul melodiei: Tlei zile a stat Nikola numai cu apă şi pline. De mîncat n-a plea mîncat, dal toată ziua a cîntat.

— Nikola, văd că ştii să faci şi versuri! exclamai.

— Nu ştiu – răspunse el Copiii mei învaţă la şcoală şi cunosc multe cîntece. Am auzit şi eu de la ei.

— Dar cu Ivan ce se aude?

— Ivan tlăieşte. A stat cu mine. Acuma s-a dus la luclu.

Bailey şi-o fi spus probabil că „complicii” mei nu merită o pedeapsă prea aspră. Sau mai curînd, i-a lăsat în viaţă avînd nevoie de braţe de muncă.

— Stăm prost, Nikola. Mai vrei şi acum să fugi cu mine?

— Vîntul tale a bătut. Dar nu-i nimic. Dacă fugi, vin şi eu cu tine.

XII. O CUNOŞTINŢĂ NOUĂ

Bailey credea probabil că lecţia pe care mi-a dat-o precum şi groaznicul său „panteon" m-au făcut să-mi iau definitiv gîndul de la evadare şi să mă resemnez. În orice caz, după excursia pe care am făcut-o împreună am început să mă bucur de mai multă libertate. Acum aveam acces chiar şi în sectoarele unde înainte intrarea îmi era interzisă. Numai în sala maşinilor şi în arsenal unde se păstrau armele n-am reuşit încă să pătrund. În schimb l-am cunoscut pe radiotelegrafist, o cunoştinţă foarte utilă.

Acesta era un scoţian mai în vîrstă, care o rupea binişor nemţeşte. Lucrase pe vremuri în Germania la o uzină de radioaparataj. Contrar ideii pe care o are toată lumea despre englezi, mister Luc era foarte vorbăreţ, ceea ce îmi convenea de minune. Pe lîngă aceasta, am constatat că este un pasionat jucător de şah, şi întrucît eu eram un jucător de mîna întîia, n-avea acuma, parcă, alt scop în viaţă decît să mă bată, deşi juca mult mai slab.

Şahul ne-a apropiat foarte mult. Serile, după ce îl înlocuia schimbul, se înfăţişa regulat la mine cu piesele sale de şah, turnate din fontă – statuete înfăţişîndu-i pe regele şi pe regina Angliei, ofiţeri ce semănau cu Don Quijote şi pioni ce aduceau a mercenari din Evul Mediu.

Luc se aprindea repede şi cînd muta pionii lovea atît de tare pe tabla de lemn încît părea că tropăie cai adevăraţi pe un pod. La fiecare mutare spunea:

— Înainte, pifanule!... Ai mers aşa? Uite cum merg eu.

Mă prefăceam că mutările lui îmi dădeau de gîndit şi între timp îi puneam cîte o întrebare reuşind astfel să scot de la el, metodic, tot ce mă interesa. Am aflat astfel că mister Luc e un burlac bătrîn, singur pe lume; nu-i e dor de patrie şi pare-se că a rămas la mister Bailey de bună voie, tentat de un salariu bun şi de posibilitatea de a bea după pofta inimii gin, de care era mare amator.

— Unde-i mult gin, acolo îmi e şi patria – spunea Luc. Dar eu beau cu socoteală. Cînd mă duc la lucru sînt limpede ca apa.

Am ţinut cont de această confidenţă şi de cîte ori nea Luc venea, găsea la mine o sticlă de gin pe care o obţineam de la bufetier fără nici o dificultate. Ghidîndu-se după considerente comerciale, Bailey căuta să satisfacă pe cît posibil dorinţele acelora care lucrau cu el, constrînşi sau de bună voie, ca să nu fie chinuiţi de dorul de libertate şi să nu provoace nemulţumiri.

Ca să-mi ating scopul, mi-am sacrificat chiar prestigiul de jucător de prima clasa. Din cînd în cînd îl lăsam pe Luc să cîştige ultima partidă. Cînd ginul şi bucuria victoriei îi dezlegau definitiv limba, îl întrebam ceea ce mă interesa cel mai mult.

Recunosc că felul cum m-am purtat cu Luc n-a fost prea cinstit. Dar oare Bailey a procedat cinstit cu mine? Mi-am spus că în această luptă împotriva lui orice mijloc e bun. Eram ca un ostaş pornit în recunoaştere şi care trebuie să se adapteze condiţiilor şi împrejurărilor. Misiunea mea era mai importantă decît etica raporturilor prieteneşti.

— Ce ai mai auzit azi la radio, mister Luc? îl întrebam căscînd.

Şi mister Luc începea să-mi înşire noutăţile. Am aflat în felul acesta că în locul meu în fruntea expediţiei a fost numit bunul meu prieten, tînărul savant Şireaev. Cu toate că iarna începuse, expediţia a pornit la drum. Dar viscolele şi vîntul care bătea uneori cu forţa zece au silit expediţia să se întoarcă la Verhoiansk. După ce expediţia şi-a prezentat raportul, s-a ordonat de la centru ca plecarea ei să fie amînată pînă în primăvară, iar deocamdată expediţia să se ocupe pe loc cu observaţii meteorologice.

Această veste m-a bucurat, dar m-a şi întristat. Şireaev era mai prudent ca mine. Nu voia să-şi rişte viaţa lui şi a celorlalţi membri ai expediţiei. Şi tocmai de aceea a scăpat de soarta ce i-o pregătise Bailey. Eram fericit că prietenul meu procedase în felul acesta. Dar asta însemna că pînă în primăvară nu puteam spera un ajutor dinafară. De altfel şi asta era spre bine – căutam eu să mă consolez. Bailey ar nimici pe toţi acei care ar face imprudenţa să se apropie de domeniile sale subterane. Statul ar trebui să trimită forţe puternice ca să-l poată răpune...

Dar pentru ca operaţia să reuşească guvernul trebuia avertizat de gravitatea situaţiei. Se prea poate ca pînă în primăvară să izbutesc, într-un fel sau altul, stabilirea unei legături cu lumea dinafară.

M-am înarmat cu răbdare şi am continuat să „spionez”.

Luc şi cu mine am devenit prieteni buni. Şi într-o zi, într-un moment de sinceritate mi-a destăinuit cîte ceva din taina vaporului „Arctic”. Luc era unul dintre puţinii iniţiaţi în această taină, deşi Bailey nu-i spusese nici lui adevăratul scop pe care-l urmărea. După spusele lui Luc, „Arctic”, cu maşinile sub presiune a fost îndreptat în larg, spre miazănoapte, ca să înscenezе un naufragiu. Bailey nici nu se gîndea să înainteze mai departe, spre răsărit. Nu voia decît „să strîngă în U.R.S.S.-ul vostru nişte minereuri utile fără să-şi mai bată capul cu demersurile necesare pentru obţinerea unei concesiuni”.

— O, mister Bailey e foarte şiret! spuse Luc aproape cu admiraţie. Adevărat comerciant! Ce vrei? La voi, bogăţiile stau degeaba, ca un cîine pe iarbă verde, iar el poate să le prefacă în bani. Straşnic v-a mai păcălit mister Bailey! urmă Luc, rîzînd cu poftă. Mecanicul a ridicat presiunea, timonierul a blocat roata cîrmei şi dă-i drumul! Cînd „Arctic” a pornit cu toată viteza, cei rămaşi pe spărgătorul de gheaţă au sărit într-o barcă cu motor şi s-au întors pe ţărm, iar vaporul şi-a continuat singur drumul, Straşnic, nu-i aşa?

— Şi n-a rămas nimeni pe vapor? l-am întrebat pe Luc.

— Nimeni – răspunse el.

Mă temeam să nu trezesc bănuielile lui mister Luc şi de aceea nu l-am iscodit despre soarta celor doi profesori dispăruţi. După o oarecare ezitare, m-am decis totuşi să-l întreb, foarte prudent:

— Şi totul a mers bine, fără avarii, fără pierderi?

— Cîţiva oameni au murit în timpul cît am transportat încărcătura încoace, iar doi profesori au dispărut pe cînd ne aflam încă pe ţărm. Se spune au plecat la vînătoare şi nu s-au mai întors.

— Dar au fost căutaţi?

— Pare-se că da. Dar pe atunci nu ne ardea nouă de aşa ceva. Aveam cu toţii de lucru pînă peste cap. Se apropia iarna.

Sau Luc nu voia să-mi spună totul, sau multe nu le ştia nici el. În tot cazul nu mă puteam bizui pe el. Ostilitatea lui faţă de puterea sovietică era evidentă. Era un lefegiu tipic. Idealul său se reducea la atît: să primească un salariu bun, să bea gin şi să strîngă bani pentru ca odată întors în patrie să-şi cumpere o

căsuţă unde să trîndăvească tot restul vieţii, trăind ca un rentier.

I-am spus într-un rînd că totdeauna m-a interesat radioul, dar din păcate n-am avut posibilitatea să studiez mai îndeaproape această invenţie minunată.

— Nu-i de loc complicat – răspunse Luc. Vino la mine la staţie, preferabil noaptea cînd sînt de serviciu şi am să-ţi arăt totul.

Am profitat de aceasta invitaţie şi de atunci am început să fac dese vizite lui mister Luc.

Ce emoţionat am fost cînd, după o întrerupere de cîteva luni, am auzit glasul atît de familiar al crainicului staţiei de radio „Komintern”! Buletinul de ştiri!... Ultimele veşti...

„—...Şi acum să auzim, dragi tovarăşi, ce iarnă ne prezic meteorologii. O veste îmbucurătoare pentru cei care pleacă iama în vilegiatură: ei nu vor mai tremura în vilişoarele lor. Oamenii de ştiinţă ne făgăduiesc anul acesta o iarnă dulce, mult mai caldă chiar decît cea din anul trecut...”

„Cum să nu! gîndii eu. Ventilatoarele lui mister Bailey au creat un fel de Gulfstream aerian. Curenţii de aer cald se îndreaptă de la ecuator spre emisfera boreală şi ridică temperatura!

„—...în schimb în sudul Africii, în America de Sud şi în Australia se observă o simţitoare scădere a temperaturii...” – continuă crainicul.

„Se simte răsuflarea pustiurilor de gheaţă de la Polul Sud!” răspunsei eu în gînd crainicului... O, dacă aş putea să strig de aici la o distanţă de mii de kilometri că n-au de ce să se bucure că iarna va fi caldă şi că un pericol de moarte ameninţă omenirea!...

„—...Şi acum să ascultăm muzică: *Menuet de Bocherini*. Execută orchestra radio”.

Începu menuetul delicat şi graţios. Dar muzica mă indispuse şi mai mult. Acolo, viaţa îşi urmează cursul normal. Oamenii lucrează, se distrează. Îşi văd de treburile lor, fără să ştie ce primejdie îi ameninţă.

Mi-am scos casca de la urechi. Luc era foarte concentrat; recepţiona o telegramă şi traducea repede în litere punctele şi liniuţele alfabetului Morse. În fiecare dimineaţă aceste telegrame erau înmînate lui mister Bailey.

În sfîrşit ridică capul şi, fără să scoată casca, mă întrebă:

— Ceva interesant?

— Da, dar am şi acasă un aparat de radio-recepţie. Mă interesează însă partea tehnica şi nu numai recepţia, dar şi emisia. Aveţi un post emiţător?.

Se prea poate să fi fost exagerat de prudent şi vedeam primejdia chiar acolo unde nu era, dar mi s-a părut deodată că Luc s-a pus în gardă.

— Vrei să transmiţi salutări rudelor sau prietenilor? mă întrebă el zîmbind. Avem un emiţător, dar nu ne folosim de el ca să nu fim reperaţi.

L-am crezut pe moment, dar după scurt timp am constatat că nu-mi spusese adevărul. Într-o zi am venit la staţie mai tîrziu ca de obicei. Luc transmitea un mesaj.

— Ai hotărît să dai în vileag locul unde ne aflăm? îl întrebai, zîmbind cu naivitate. Pare-se te-am prins în flagrant delict.

Mister Luc se încruntă, apoi rîse forţat.

— Nu cumva mă spionezi? mă întrebă el pe un ton glumeţ. Dar această glumă a făcut să mi se strîngă inima.

— Prostii! Pentru ce aş face-o? şi urmai, simulînd perfect supărarea: Dacă te deranjez, plec.

— Rămîi – răspunse Luc. Data trecută ţi-am spus adevărul: emiţătorul nostru cel mare tace. Dar acesta... O staţie ca asta nu există în toată lumea, în afară de locul unde sînt recepţionate emisiunile noastre. Aparatul emite pe unde atît de scurte încît staţiile obişnuite nu-l pot intercepta. Datorită acestui fapt emisiunile noastre rămîn secrete. Sînt secrete comerciale! mă lămuri el. Dar un lucru vreau să-ţi spun, mister Klimenko: ţi-am arătat multă încredere pentru că-mi eşti prieten. Ar fi bine însă să nu spui nimănui că m-ai surprins în timpul unei emisiuni. Şi să nu mai vii la această oră... E un secret de serviciu.

L-am liniştit pe Luc şi m-am întors în camera mea. Această ultimă descoperire m-a convins că Bailey are complici în lumea dinafară, lucru care îl făcea şi mai de temut. Iar Luc pare-se că începuse să mă suspecteze. De nu s-ar fi temut să-şi piardă partenerul de şah, cred că mi-ar fi interzis cu totul să mai vin la staţie. Pe viitor trebuia să fiu şi mai prudent.

XIII. LINIŞTE ÎN PREAJMA FURTUNII

— Noi respirăm în laborator aerul cel mai pur, bogat în oxigen. Şi totuşi parcă îmi lipseşte ceva – mărturisi Nora. „Vitaminele aeriene”, sau poate mirosul de pămînt reavăn, mirosul de cetină, cerul, chiar şi cerul nordic... Numai cînd sînt aici, sus, respiraţia devine pentru mine o adevărată plăcere.

Ne aflam pe un balcon amenajat pe o mică platformă într-o scobitură în partea dinafara craterului.

Pe versantul exterior al muntelui se aflau mai multe balcoane ca acesta. Ele erau legate prin tuneluri înclinate cu cele trei etaje superioare. Fiecare tunel avea cîte un ascensor. Aceste balcoane puteau servi ca posturi de observaţie pentru santinele. Însă vîntul turbat, ce proiecta în crater pe toţi aceia care se încumetau să se apropie de munte, făcea orice pază inutilă. Locuitorii privilegiaţi de la etajele superioare veneau pe balcoane să respire aer „veritabil” şi să admire cerul.

Nora îşi alesese un balcon şi mister Bailey, mărinimos, i-l dăduse în folosinţă exclusivă. Ea avea cheia de la intrarea tunelului ce ducea spre balcon (o altă cheie o ţinea mister Bailey). Uşa tunelului era în apropierea camerei ei şi Nora putea urca în balcon la orice oră. Zăbovea îndelung aici. Îi plăcea „să stea de vorbă cu stelele”. Era un loc cu totul retras, deoarece proeminenţele stîncilor ascundeau balconul şi de pe platformele vecine nu se vedea ce se petrece aici.

Platforma se termina printr-un perete abrupt. Munţii din jur erau acoperiţi de zăpadă. Stelele străluceau pe cerul întunecat. Nu simţeai nici o adiere.

— Ce bine ai spus „vitamine aeriene”... răspunsei eu. Nu simt mirosul pămîntului, fiindcă zăpada acoperă totul, dar simt mireasma cetinei. Şi mai simt parcă un iz de fum, venind de departe.

— Iar unde-i fum, acolo sînt case, oameni...

— Care se delectează şi ei cu „vitamine aeriene”. Iar mister Bailey vrea să le răpească toate aceste bucurii!

— Priveşte!

M-am uitat spre miazănoapte. La orizont se înălţa o coloană palidă de lumină.. Mai sus, tot mai sus pînă la zenit. Din lăptoasă, deveni azurie, iar apoi de un verde-deschis. Vîrful stîlpului prinse a se colora în trandafiriu şi deodată, aşa cum pornesc ramurile de la trunchiul copacului, s-au întins în toate direcţiile dungi late. Acum, la orizont se înălţa un văl gingaş, diafan, scăldat în toate culorile curcubeului. Eram vrăjit de frumuseţea nopţii polare. Pe cer se revărsa în tăcere simfonia culorilor. Ele se succedau ca sunetele unei orchestre, aici înmănunchindu-se într-un sclipitor şi viguros acord, aici stingîndu-se molatece în pianisimul nuanţelor abia perceptibile.

— Ce frumoasă e lumea! spuse Nora cu oarecare melancolie.

I-am luat mîna ascunsă într-o mănuşă îmblănită. Nora parcă nici n-a observat gestul meu şi a rămas nemişcată, contemplînd panorama de creste şi văi ce se aşternea în faţa noastră. Zăpada albă reflecta luminile de pe cer şi-şi schimba neîncetat coloritul devenind cînd albastră, cînd trandafirie. O frumuseţe care te cucereşte pentru toată viaţa. În jurul nostru totul era pustiu. Nicăieri ţipenie de om. Asistam la parada unor culori negrăit de frumoase, dar mute şi surde... Eram parcă pierduţi într-o lume ireală, de basme.

Şi dincolo de crestele munţilor, spre sud-vest şi spre sud-est se agita furnicarul omenesc.

— Miss Engelbrecht, ai vorbit cu tatăl dumitale? întrerupsei eu tăcerea.

Nora parcă atunci se întoarse pe pămînt din tovărăşia stelelor.

— Da, am vorbit – răspunse ea, plecînd capul.

— Şi cum s-a terminat convorbirea? Nora ridică obosită ochii.

— Cum s-a terminat?... repeta ea întrebarea, ca şi cînd nu m-ar fi auzit bine. Tata m-a sărutat pe frunte aşa cum făcea cînd, copilă încă, mă duceam seara la culcare şi mi-a spus: „Somn uşor, fetiţa tatei”. Atunci m-am retras în camera mea. Tata! Dragul meu tată de care nu m-am despărţit nici o singură zi, parcă s-a depărtat de mine, s-a înstrăinat. Acum nu-l înţeleg şi parcă... mi-e frică de el... Nu mai am în el încrederea de altădată.

Tăcurăm din nou. Imnul ceresc al aurorei boreale se revărsa larg şi măreţ executat de o gigantică orgă, dar cît de rece, de neauzit, cît de străin frămîntărilor noastre...

Zilele se scurgeau plicticoase, monotone. Nora şi cu mine lucram ca şi înainte în laborator, dar fata îşi pierduse tot entuziasmul. Înainte era foarte fericită cînd tatăl ei îi adresa cuvinte de laudă. Acum lucra automat, ca un om nevoit să facă o muncă de care îi e silă ca să-şi cîştige o bucată de pîine. Suferea cumplit. Frumoşii ei obraji rumeni păliseră, ochii căzuseră în orbite, slăbise mult. Era mereu cu gîndul în altă parte. Vasele îi zburau din mînă, făcea deseori greşeli. Pe profesorul Engelbrecht îl vedeam foarte rar, dar am constatat că şi el se schimbase mult. Se gîrbovise, îmbătrînise, chipul lui căpătase o culoare pămîntie.

Serile, după terminarea lucrului, Nora şi cu mine urcam uneori pe balconul nostru ca să admirăm aurora boreală, să respirăm „vitaminele aeriene” şi mai ales, ca să stăm de vorbă. Nora nu-şi putea împărtăşi nimănui durerea şi eram singurul om la care găsea sprijin moral.

De cîteva zile vîntul nu mai vuia deasupra craterului. Se aşternuse o linişte neobişnuită.

— Se vede că mister Bailey a hotărît să dea un scurt răgaz aerului – glumii eu.

— Dar, dar n-avem nici un motiv să ne bucurăm – răspunse Nora. Vom aplica acum o nouă metodă de condensare a aerului. Iarna vîntul aduce nori întregi de pulbere fină de zăpadă, ceea ce ne îngreunează mult munca. Zăpada scoasă din ventilator ocupă prea mult loc, iar înlăturarea ei cere multă trudă. Vezi acest munte? E artificial. El nu apucă să se topească în lunile de vară. Peste un an aici s-ar fi înălţat un adevărat Montblanc. Tata a făcut apel la toate forţele chimiei şi electricităţii şi a găsit noi metode de absorbţie şi descompunere a aerului. Dar vai, acum prelucrarea aerului se va face şi mai repede. Nu va trece mult şi tot pămîntul va simţi că se înăbuşă ca într-un acces de astmă.

— Nora, să fugim de aici! îi propusei eu deodată.

Fata mă privi lung.

— Să ne luăm de mînă şi să sărim de pe această platformă? mă întrebă ea în glumă.

Tonul ei aducea a cochetărie. Nedîndu-mi timp să răspund urmă pe acelaşi ton, privind în prăpastie:

— Adică la drept vorbind cred că n-am muri. Ne-am rostogoli pînă jos şi am cădea pe omătul moale. Apoi, am porni-o într-acolo...

Privii cu atenţie în direcţia arătată de Nora. Într-adevăr, pe această cale am putea evada! Aici n-avem a ne teme de conductă. Văgăuna şerpuitoare ar fi o bună pavăză împotriva furtunilor stîrnite de „zeul vînturilor”, Bailey.

— Să lăsăm gluma, Nora. Ai avut într-adevăr o idee minunată – mi-am exprimat eu gîndul cu glas tare. E puţin cam sus, ce-i drept... Dacă n-ai curaj, am să fug singur.

Citii un fel de teamă în ochii Norei:

— Dar nu te gîndeşti c-am să rămîn aici singură? Nu, n-am să te las...

— Din ordinul majestăţii sale mister Bailey?

— N-am să te las, reluă Nora. S-ar putea să te prindă ca şi data trecută şi atunci degeaba aş mai încerca să te salvez. Şi apoi nu eşti pregătit pentru o asemenea călătorie. Te-ai sacrifica zadarnic. Numai un om născut în această pustietate, un iakut ca Nikola al dumitale s-ar putea aventura... Într-adevăr, ce-ar fi să-l trimiţi pe Nikola? El o s-o scoată minunat la capăt. Şi atunci nu va trece mult şi peste capetele noastre vor ploua bombele. Vom „cădea la datorie ca adevăraţi eroi” – încheie ea cu o ironie amară.

— Trupele noastre vor fi prevenite şi poate vom reuşi să evităm această moarte de eroi. Cred că, asediat, mister Bailey o să se predea, cînd se va convinge că orice rezistenţă e zadarnică – am încercat eu să mai îndulcesc perspectivele. Da, ideea e bună. Sînt gata să-mi pun oricînd pielea în joc, dar ai dreptate, Nikola o să se descurce mai bine.

— Nikola se va învoi?

— Nikola? Nu-l cunoşti. E un om de aur. A privit de atîtea ori moartea în faţă, încît proiectul nostru nici n-o să-l sperie şi nici măcar n-o să-l surprindă.

Simţeam că mi s-a luat o piatră de pe inimă. Nora părea şi ea mai bine dispusă. Parcă întrezărisem o rază de speranţă. Acum aveam un plan concret. Căutam să chibzuim cît mai bine fiecare amănunt şi această preocupare o sustrăgea pe Nora de la gîndurile ei sumbre.

Cînd m-am văzut cu Nikola la noi în cameră, i-am spus în şoaptă:

— Nikola, am găsit un loc pe unde se poate fugi. Ai putea să ajungi pînă la Verhoiansk? Am să-ţi dau haine călduroase, un revolver, un sac cu pesmeţi şi carne conservată.

— Dar tu? m-a întrebat Nikola tot atît de încet.

— Împreună, nu merge. S-ar putea să ne prindă. Dar dacă cumva n-ai să ajungi tu, voi pleca eu. De altfel în cazul că nu vrei să pleci singur...

— De ţe să nu vleau? Mi-e ulît aiţi. Şi ţe să fac la Verhoiansk?

— Ai să duci o scrisoare. Vrei?

— Desigul – răspunse Nikola.

— Gîndeşte-te bine, Nikola. Eu nu te silesc. Dacă te vor prinde, de data aceasta n-ai să scapi atît de uşor. Au să te ucidă.

— Oli un uls mă omoală, oli un om – tot aia e, făcu Nikola fatalist. Şi cînd tlebuie să plec? Imediat?

— Nu, să mai aşteptăm. Trebuie să chibzuim bine să pregătim totul. Şi apoi, în curînd se va arăta puţin soarele. Iarna e pe sfîrşite.

— Nu tlebuie soale. Văd şi aşa. Tale vleau acum.

Cu greu am reuşit să-l conving să mai aştepte. Am început să-l pregătim de drum. Am hotărît să-i dau şuba şi cizmele mele. Oricînd aş fi putut spune ca Nikola mi le-a „furat”. Revolverul mi l-a procurat Nora. Mai greu a fost cu merindele. La masă trecurăm în buzunar bucăţele de pîine şi pesmeţi. Nikola făcea şi el economii, dar i-am interzis să-şi reducă din raţie: trebuia să prindă puteri.

Nora făcea şi ea rezerve. Zicea că are „o foame de lup”. N-a trecut mult şi taşca pe care o ţineam sub pernă se umpluse aproape. Peste cîteva zile Nikola putea pleca.

Trebuia însă să luăm toate măsurile ca bănuielile să nu cadă asupra mea. Dacă Nikola nu va ajunge pînă la Verhoiansk şi va pieri, voi încerca eu. De aceea era necesar să mă păzesc pentru o asemenea eventualitate.

XIV. „POZNELE” LUI MISTER KLIMENKO

Ascultînd de sfatul meu, cu cîteva zile înainte de evadare, Nikola a început să se plîngă tovarăşilor săi de lucru că nu mai poate de urît în acest orăşel subteran şi că e hotărît să fugă.

— Tovalăşul Klimenko nu ştie nimic. Dacă al afla m-al celta lău de tot – spunea Nikola.

Toţi l-au sfătuit să renunţe, spunîndu-i că-l aşteaptă o pedeapsă groaznică, dar Nikola ştia una şi bună: „Oli fiala mă omoală, oli un om, tot aia e”. De îndurat nu mai putea să îndure.

Exista primejdia ca cineva dintre acei pe care Nikola îi iniţiase în taina lui să-l denunţe lui Bailey. Dar n-aveam încotro – eram nevoiţi sa acceptăm acest risc. Ca să-i deruteze pe eventualii urmăritori, Nikola spunea că şi de data aceasta va încerca să fugă prin conducta de evacuare. Admiţînd chiar că aveau să-i aducă la cunoştinţă lui Bailey intenţiile lui Nikola, acesta nu s-ar nelinişti ştiind prea bine că o asemenea încercare este sortită eşecului. În sfîrşit, totul părea pregătit.

A venit şi ziua, mai bine zis noaptea evadării. M-am înţeles cu Nikola să se urce pe platformă gata echipat, cînd toată lumea va dormi.

La ora convenită Nora şi cu mine ne aflam pe balcon. Noaptea era destul de întunecoasă. Doar fîşii palide, asemenea razelor îndepărtate ale unui reflector slab, brăzdau din cînd în cînd cerul.

Minutele se scurgeau, dar iakutul nu se arăta. Am început să fiu îngrijorat, cînd uşa se deschise şi apăru Nikola.

— De ce ai întîrziat atît de mult? îl întrebai eu. Nikola zîmbi cu gura pînă la urechi.

— Sînt şilet – răspunse el. Am luclat în conductă şi am aşteptat să plece toţi. Apoi am mels cu spatele înainte, ca să vadă aşa ulme ale mele.

Nu degeaba era Nikola un vînător iscusit. El ştia cum încurcă fiarele urmele ca să-l deruteze pe vînător şi hotărîse să se folosească de înţelepciunea animalelor, sporind-o cu viclenia

omului. Mergînd cu spatele, lăsase urme proaspete pe resturile de zăpadă şi gunoi din conductă, aşa încît să pară, daca ar fi fost cercetate, că a mers prin conductă spre ieşire.

— Ei, îţi doresc succes îi spusei eu emoţionat, dîndu-i scrisoarea.

— N-ai glijă – răspunse Nikola. Şi apoi, uitîndu-se în prăpastie: E cam înalt, totuşi. Dar nu-i nimic. Jos e moale. Lămîi cu bine, tovalăşe! Îmi strînse mîna şi dădu din cap adresîndu-se Norei: Rămîi cu bine.

Nikola a încălecat fără să ezite balustrada de fier a balconului suspendat deasupra prăpastiei, s-a lăsat în muşchii braţelor pînă la margine şi după ce s-a legănat o clipă în aer, a desfăcut braţele.

M-am aplecat, căutînd să străpung cu privirea semiîntunericul. Corpul lui Nikola, din ce în ce mai mic, zbura în jos. Trebuia să parcurgă cel puţin patruzeci de metri înainte de a atinge panta troienită.

Iată că picioarele sale au atins zăpada şi tot corpul i s-a cufundat în omăt ca şi cînd ar fi plonjat în apă. Oricît mă căzneam, nu vedeam nimic, Nikola dispăruse în nămeţi. Poate e rănit sau a leşinat?... Perdelele învălurate, verde-roz ale aurorei boreale au început să unduiască pe cer, scăldînd zăpada într-o lumină tremurată, şovăielnică. Vedeam acum în omăt gaura pe care o făcuse în cădere corpul lui Nikola; dar de el, nici urmă.

— Priveşte, priveşte, uite, acolo, jos, se mişcă ceva... – izbucni Nora emoţionată.

— Unde? Nu văd nimic. Ţi s-o fi părînd.

Exploziile de lumină ale aurorei făceau ca umbrele să joace, ba îngroşîndu-se, ba pălind.

— Nu acolo! Mai jos, mult mai jos!

În sfîrşit am văzut şi eu la vreo douăzeci de metri de locul unde căzuse Nikola ceva foarte mic care se agita prin zăpadă.

— O mînă! exclamă Nora, care avea ochi mai buni.

Mi-am încordat privirea şi m-am convins în cele din urmă că într-adevăr de sub zăpadă apăruse mîna lui Nikola. În cădere străpunsese ca o ghiulea stratul superior, afînat, care n-apucase să se bătătorească; lunecase sub el pe o distanţă de cîteva zeci de metri şi acum căuta să iasă la suprafaţă. Iată că apăru şi a doua mînă, apoi căciula-i miţoasă. În sfîrşit, Nikola ieşi pe jumătate din zăpadă. Aplecîndu-se ieşi în sfîrşit cu totul. Ridică faţa spre noi şi ne făcu semne cu mîinile înmănuşate.

Abia mă stăpînii să nu scot un chiot de bucurie.

Nikola ne mai făcu o dată semn cu mîna, se culcă pe o rînă şi se dădu de-a rostogolul pe panta lină. În felul acesta ajunse pînă în fundul văgăunii şi acum se vedea doar ca un punct. Apoi, înfundîndu-se la tot pasul în zăpadă, începu să-şi croiască drum spre gura văgăunii. N-avea schiuri – noi nu reuşisem să i le procurăm – dar nu-şi făcea grijă de asta. „Îmi fac eu” – spunea el.

Da, Nikola va răzbi! Era pregătit pentru viaţa aspră din „meleagurile blestemate” ca şi sălbăticiunile pe care le vîna. Numai de n-ar cădea în mîna lui Bailey, că de natură şi de duşmanii patrupezi n-avea teamă.

Aurora boreală se stinse. Deşi nu-l mai vedeam acum pe Nikola, totuşi am mai zăbovit mult cu ochii aţintiţi în beznă.

— E timpul să plecăm. Nu trebuie să stăm prea mult aici – spuse Nora.

— Da, să plecăm – răspunsei eu, întorcînd în sfîrşit capul. Mîine va fi ziua răfuielilor. Sînt sigur că mister Bailey îmi va lua un interogatoriu... Nora, vreau să te rog ceva. N-ai putea să-mi faci şi mie rost de un revolver?

— La ce-ţi trebuie?

— Dacă Bailey mă va face pe mine vinovat de evadarea lui Nikola… am să-i trag un glonte în ţeastă.

— Nu ştiu – răspunse Nora după o scurtă gîndire – eu n-am alt revolver. Dar e posibil să aibă tata. Dacă voi reuşi să fac rost, ţi-l aduc mîine. Vino mai devreme la laborator.

I-am strîns mîna cu recunoştinţă. Da, Nora era o fată curajoasă. Nu s-a temut să-l ajute pe Nikola să evadeze. Nu ezită să mă ajute şi pe mine să-l omor pe Bailey.

N-am dormit bine în noaptea aceea. Pe la două, cînd în sfîrşit aţipisem, se auziră bătăi puternice la uşă. Îmbrăcîndu-mă în grabă, am întrebat cine bate.

Mi-a răspuns William. „Deci asta e! Bailey ştie tot şi acum mă cheamă la interogatoriu” – mi-am spus eu deschizînd uşa. Intră William însoţit de doi oameni înarmaţi. Am băgat de seamă fără să vreau că feţele lor erau energice şi aristocratice. Cei doi „gentelmeni” m-au percheziţionat din cap pînă în picioare. Eram fericit că Nora n-apucase să-mi dea revolverul. Apoi William şi cei doi tineri au percheziţionat cu atenţie şi pricepere toată camera. Spre norocul meu, aici nu se afla nimic compromiţător. După ce au terminat percheziţia, „gentelmenii” m-au condus în cabinetul lui Bailey.

Acesta turbat de furie m-a luat în primire chiar de la uşă.

— Iarăşi te ţii de pozne! zbieră el agitîndu-şi ameninţător pumnii. Nu-ţi dă pace gîndul că fac comerţ cu Marte şi că nu respect legile voastre cu privire la comerţul exterior? Mister Bailey e un criminal! Trebuie deferit Tribunalului Suprem! Haida-de! Mister Bailey îi va lipsi pe muncitorii ruşi de aer şi din cauza lui aerul va fi distribuit numai pe cartelă, prin cooperative, şi numai celor înscrişi în sindicate? Ha, ha, ha! Nu-i aşa? Intrigile imperialiştilor englezi, hai? Las' că-ţi citesc eu gîndurile. Socotesc că în curînd va trebui să-ţi ocupi locul în panteon. Soclul te aşteaptă cam de multişor.

M-am aşteptat la acest atac şi de aceea mi-am jucat perfect rolul. După ce Bailey tăcu, l-am întrebat calm, cu o „sinceră” mirare:

— Ce s-a întîmplat, mister Bailey? Nu pricep nimic. Cred că n-aveţi nimic să-mi reproşaţi. Îmi dau silinţa să lucrez cît mai bine în laborator şi nu mă ştiu cu nimic vinovat.

— Minţi! Ştii foarte bine despre ce este vorba. Unde-i Nikola?

— N-am idee. Azi-noapte n-a dormit la mine. Mi-am spus că o fi făcut probabil vreun pocinog la lucru sau altceva şi a fost trimis la carceră.

— Minţi! Minţi! răcni Bailey. Iarăşi te ţii de pozne! Ia chemaţi-i pe oamenii care au lucrat cu Nikola.

Muncitorii iakuţi au confirmat că într-adevăr Nikola, care tînjea după libertate, spunea mereu de cîteva zile că o să fugă. Le spusese de asemenea că se teme să-şi împărtăşească planul lui Klimenko, pentru că acesta avea să se supere. Ei însă nu-l luaseră în serios şi de aceea nu raportaseră nimic lui Bailey.

Spusele lor au avut darul să potolească întrucîtva furia lui Bailey. Inocenţa mea era dovedită printr-o serie întreagă de mărturii.

— Nu te cred nici pe dumneata şi nici pe ei – spuse Bailey. Sînteţi din aceeaşi bandă! Vă acoperiţi unul pe altul.

Şi deodată, pozînd în judecător imparţial, încheie spre surprinderea mea:

— Dar nu te pot judeca fără dovezi. Ancheta îşi va urma cursul. Pînă una alta rămîi pe lista suspecţilor. Poţi pleca.

M-am întors în cameră fericit că totul s-a terminat cu bine. Numai de nu le-ar da prin minte să cerceteze valea. Dar şiretlicul lui Nikola cu urmele trebuia să îndrepte cercetările pe o cale greşită.

A doua zi de dimineaţă, cînd am intrat în laborator, Nora mi-a şoptit:

— N-am găsit revolverul.

— E mai bine – răspunsei eu. Nu e chiar atît de uşor să-l cureţi pe Bailey. Mi-a şi luat interogatoriul.

Şi i-am povestit Norei de cele ce s-au petrecut după ce ne-am despărţit. Nora m-a ascultat cu mare atenţie.

— Numai de n-ar găsi urme în vale – am încheiat eu.

— Despre asta, nici o grijă. Am fost pe balcon în zori. Viscolul de azi-noapte a făcut să dispară orice urmă. Numai de nu s-ar fi întîmplat şi cu Nikola la fel...

— Nikola n-o să piară – am încercat s-o liniştesc. O să-şi facă o groapă în zăpadă, ca un cîine, şi va dormi somnul pruncilor.

În seara aceleiaşi zile se înfăţişă la mine mister Luc cu un pachet la subsuoară.

— Ce ai acolo? Noi piese de şah? l-am întrebat.

— Am adus şahul şi încă ceva – răspunse scoţianul, desfăcînd pachetul. Uite, ai aici un aparat de radio. L-am construit anume pentru dumneata. Mister Bailey a dat ordin să nu te mai primesc la staţie. Ştiind însă cît de mult îţi place să-ţi

asculţi „Kominternul” dumitale am hotărît să-ţi fac acest mic cadou. În felul acesta n-ai să te plictiseşti atît de tare.

Eram gata să-i sărut pe Luc pentru „micul său cadou”. Scoţianul nici nu bănuia ce serviciu imens îmi făcea. Drept răsplată l-am lăsat în seara aceea să mă facă de două ori mat. Apoi mi-a instalat chiar el aparatul, l-a încercat şi mi-a spus:

— Acum poţi să asculţi Moscova cît pofteşti.

Urîndu-mi noapte bună, a plecat, iar eu m-am instalat lîngă aparat dornic să aflu noutăţi.

XV. LUMEA SE SUFOCĂ.

Au trecut mai multe săptămîni. Deşi eram suspectat, mister Bailey mă lăsa deocamdată în pace. Probabil că începuse să se convingă de nevinovăţia mea. Încetul cu încetul am încetat să mai fiu îngrijorat de soarta mea. În schimb ştirile auzite prin radio erau deprimante. Lipsa de aer devenea tot mai accentuată. Acum, nu numai oamenii de ştiinţă, dar şi profanii îşi dădeau seama de scăderea presiunii atmosferice.

Primii care au simţit că aerul s-a rarefiat au fost locuitorii regiunilor muntoase: mulţi din ei au fost nevoiţi să coboare în ţinuturile mai joase. În văi lipsa de aer a avut un efect dezastruos asupra bolnavilor: astmaticii mureau în timpul acceselor; tuberculoşii, simţind că se înăbuşă, erau nevoiţi să-şi forţeze plămînii, ceea ce accelera cursul bolii şi provoca hemoragii.

Maşinile care funcţionaseră perfect în condiţiile presiunii atmosferice normale se opreau. Motoarele avioanelor aveau rateuri chiar la mică înălţime. Pistoanele şi pompele maşinilor se blocau mereu. Toate acestea dezorganizau producţia şi transporturile.

Şi, ca şi cînd n-ar fi fost de ajuns, au dat nişte geruri năprasnice însoţite de furtuni cu caracter foarte ciudat. Trombe de zăpadă se fugăreau ca nişte mesageri ai morţii. Aveai impresia că o mînă criminală vrea să răpească Pămîntului atmosfera, răsucind curenţii de aer şi zvîrlindu-i în sus, dincolo de nori. Iar de acolo, din necuprinsurile siderale se revărsau asupra Pămîntului valuri de frig glacial. Pămîntul se răcea: lipsită de o mare parte din şuba lui groasă – atmosfera – Pămîntul începu să cedeze, într-un ritm grăbit, spaţiului cosmic căldura lui lăuntrică.

Catastrofa părea mult mai apropiată decît ne-am fi putut aştepta, judecînd după uriaşele rezerve de „materie primă” aeriană.

Am întrebat-o pe Nora cum explică tatăl ei apropierea acestor fenomene înspăimîntătoare. Mi-a răspuns că atît tatăl ei cît şi mister Bailey par oarecum surprinşi.

— Tata a vrut chiar să se consulte cu dumneata – spuse Nora. Zice că toate acestea ţin mai mult de specialitatea dumitale.

Şi astfel am avut onoarea să fiu poftit la Engelbrecht. La consfătuire a participat şi Bailey. Nu-i prea păsa de cele ce se petreceau în lume, ba dimpotrivă: traficantul de aer era într-o agreabilă surescitare, ca un jucător sigur pe cărţile ce le are în mînă.

Consfătuirea noastră a durat mult. După tot felul de calcule am ajuns la concluzia că aerul, prelucrat în orăşelul subteran, reprezintă o parte infimă a atmosferei şi că sustragerea lui din masa generală de aer, care învăluie Pămîntul, nu poate să aibă un efect atît de dezastruos.

— Atunci care este explicaţia? întrebă Bailey uitîndu-se cînd la mine cînd la Engelbrecht.

În sfîrşit, situaţia s-a echilibrat! Acum are nevoie de părerea mea! Mi-am luat un aer cît se poate de grav şi mi-am expus-o:

— Ventilatoarele lui mister Bailey au modificat direcţia obişnuită a vînturilor, din care cauză s-a schimbat şi factura învelişului atmosferic: aerul a devenit mai dens acolo unde curenţii obişnuiţi aer au coincis cu cei creaţi artificial şi s-a rarefiat acolo unde existaseră înainte curenţi aerieni opuşi. Din această cauză a crescut diferenţa dintre maximul şi minimul presiunii atmosferice. Activitatea ciclonilor s-a intensificat. Ciocnindu-se, ciclonii au început să antreneze vîrtejurile de aer spre mari înălţimi, mult mai sus ca de obicei. În felul acesta circulaţia normală a aerului s-a tulburat nu numai pe orizontală, dar şi pe verticală...

Am văzut că Bailey şi Engelbrecht mă ascultau cu cea mai mare atenţie.

— Nu pretind că acest tablou coincide întocmai cu realitatea – am spus eu în încheiere – cred însă că în linii generale am dreptate. Pornesc de la ideea că ventilatoarele lui mister Bailey, tulburînd circulaţia obişnuită a aerului, au împins şi forţele elementare ale naturii în acest joc... Dumneavoastră,

mister Bailey, puteţi fi asemuit doctorului Faust care a ştiut să cheme „Spiritul Pămîntului” dar n-a izbutit să-l stăpînească.

Bailey a primit cu bunăvoinţă această comparaţie. Răspunse zîmbind:

— Faust n-a avut de loc simţ practic. Să zburde în libertate „Spiritele Aerului”! Ceea ce mă interesează este cum să trag cît mai multe foloase din această sarabandă.

Cu aceasta şedinţa noastră a luat sfîrşit.

Radioul îmi aducea mereu veşti noi. Acum, cînd se conturase spectrul unui înspăimîntător cataclism, lupta pentru existenţă se ascuţise. Cei puternici îşi propuneau ca cel puţin să moară ultimii dacă nu vor putea să supravieţuiască. Or în lumea capitalismului cine erau cei mai puternici dacă nu cei bogaţi?

Nu ştiu dacă Bailey le-a furnizat „conserve de aer” sau bogătaşii au început, poate, să-şi producă singuri aer lichid, ca să nu moară de setea de aer, în tot cazul ei dispuneau acum de această valută nouă, cea mai preţioasă. Aerul lichid îşi făcea triumfător intrarea pe piaţă, făcînd să se prăbuşească în faţa sa toate celelalte valori. Aerul lichid se vindea într-un ambalaj special, care-l ferea de explozie şi evaporare.

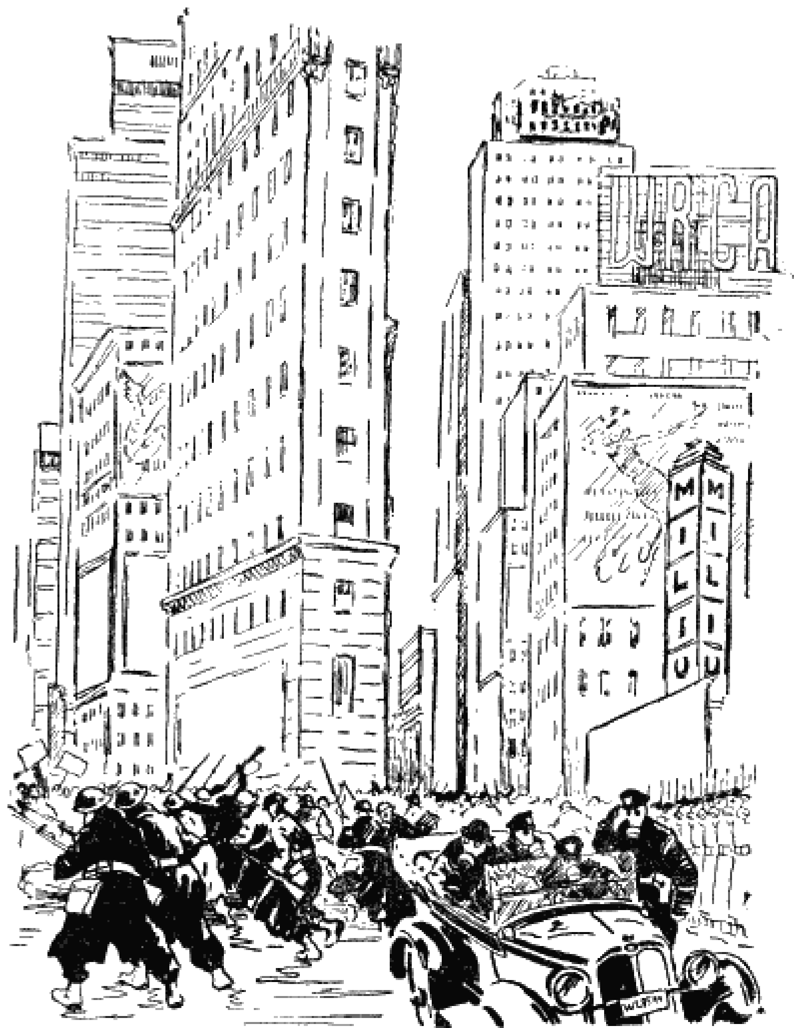
Cu această valută nouă bogătaşii începură să cumpere alimente şi conserve de tot felul. Era de presupus că Pămîntul, răcit, nu va mai rodi nimic. Agricultura şi creşterea animalelor urmau să dispară. Va rezista deci mai mult acela care va strînge rezerve mai mari de alimente, apă, aer şi căldură. Nu se mai construiau nicăieri case. Pe alocuri oamenii începuseră chiar de pe acum să-şi sape adăposturi în pămînt asemenea cîrtiţelor. Aici era mai cald; în jos, în locuinţele ermetic închise, puteai respira în voie consumînd treptat din rezervele de aer lichid.

Eram uluit de felul cum se precipitau evenimentele, acolo, departe de orăşelul nostru!...

Aceste pregătiri egoiste, febrile pentru autoconservare se desfăşurau sub ochii muncitorilor şi în unele regiuni au şi avut loc tulburări. Pretextînd că din toate colţurile globului pămîntesc vînturile se îndreptau spre pustiurile îngheţate ale Siberiei, presa burgheză, căreia şi cea conciliatoare îi ţinea hangul, îşi asigura cititorii că groaznica catastrofă care s-a abătut asupra lumii este opera comuniştilor de la Moscova care doresc pe această cale „să îngenuncheze” întreaga lume.

Un val de nebunie cuprinse toate continentele. Europa şi America se înarmau febril pentru a porni război împotriva „duşmanilor neamului omenesc”.

Între timp capitaliştii îşi continuau politica. Muncitorii refuzau să primească bani, care îşi pierdeau tot mai mult valoarea şi cereau „plata în aer”. Capitaliştii au fost nevoiţi să le facă această concesie, dar au stabilit un tarif extrem de redus. Pe lîngă aceasta aerul lichid era distribuit în baloane „termice”, speciale, în aşa fel încît muncitorii să nu poată face rezerve. Întrucît în multe regiuni (mai ales în Europa Apuseană, Africa şi America) lipsa de aer se făcea de pe acum puternic simţită, muncitorilor nu le rămînea altceva de făcut decît să muncească numai pentru dreptul de a respira. Au apărut în comerţ măşti, asemenea celor de gaze şi tot mai des puteau fi văzuţi în locuri publice oameni purtînd asemenea măşti. Dar întrucît ele nu erau prevăzute cu aparate de radio emisie-recepţie, ca cele de la

căştile costumelor de scafandru din orăşelul nostru subteran, oamenii nu se puteau înţelege decît prin gesturi.

„E mai bine aşa – spuneau pe faţă fasciştii – se va face mai puţină agitaţie”. Cei cu dare de mîna îşi procurară radiotelefoane portative. Cu asemenea aparate a fost înzestrată şi poliţia.

Dar agitatorii au continuat să facă propagandă cu ajutorul manifestelor. Lupta de clasă s-a ascuţit mult, manifestîndu-se deodată cu o deosebită putere. Situaţia era extrem de încordată. „Răscoalele aerului” izbucneau peste tot; mulţimea devasta depozitele de aer lichid. Pe străzi a curs sînge...

Vegheam nopţi întregi lîngă aparatul de radio Ceea ce auzeam putea să te ducă la disperare. Pînă şi mister Luc îşi pierduse obişnuita lui seninătate. Şi acum venea la mine după predarea schimbului, cum îi era obiceiul, dar fără şah.

— Proastă afacere – bombănea scoţianul. La ce-mi folosesc acum banii pe care i-am strîns de cînd sînt la mister Bailey? Ei nu mai au nici o valoare. E adevărat că pentru un balon sau chiar pentru o sticlă de aer lichid aş putea să-mi cumpăr o căsuţă frumoasă. Dar ce-mi trebuie acum o căsuţă, cînd pămîntul se sufocă?

— Şi cine crezi că e de vină? l-am întrebat pe un ton iritat.

— Alarmiştii şi speculanţii – fu răspunsul.

— Dar panica de unde provine?

— Din prostie. Am fi avut aer destul pentru tot restul vieţii. Mister Bailey n-ar fi înghiţit tot.

Nu, n-am să-l pot cîştiga pe mister Luc de partea mea. Chiar şi acum, cînd întreaga lume e ameninţată de un cataclism cumplit, el a rămas acelaşi: căsuţa şi bunăstarea lui personală erau pentru el mai presus de toate. Luc începuse să mă agaseze. Pretinzînd că am migrenă sau că am mult de lucru, căutam să mă descotorosesc cît mai repede de el, ca să-mi reiau locul lîngă aparatul de radio.

Nervii îmi erau complet zdruncinaţi. Nu mai eram în stare să lucrez. Nora se simţea şi ea rău. Obrajii ei, altădată atît de rumeni, de-ţi era mai mare dragul să-i priveşti, păliseră. Trasă la faţă, slăbită, şedea privind ţintă într-un singur punct.

— Lumea piere – spunea Nora în şoaptă. Noi respirăm aici aer curat, bogat în oxigen, iar acolo – acolo, oamenii mor, copiii se sufocă... Şi nimeni din ei nu cunoaşte motivul...

În sfîrşit, într-o zi m-am hotărît să-i spun ceea ce trebuia poate să-i răspund de mult.

— Vor afla – i-am spus. Nikola s-a prăpădit, nu mai încape nici o îndoială. Chiar la noapte am să pornesc la drum... Mister Bailey nu se gîndeşte decît la „concurenţii” săi americani, la reorganizarea întreprinderii. Supravegherea nu mai e atît de riguroasă şi cred că voi reuşi să evadez...

Nora întoarse capul spre mine şi spuse şoptit ca o somnambulă:

— Ai să te prăpădeşti şi dumneata ca Nikola.

Pe faţa ei se întipărise disperarea. Părea împietrită.

— Mai bine să mă prăpădesc, decît să stau cu mîinile în sîn, cînd mii de oameni sînt în pericol de moarte.

— Da, mai bine moartea... şopti Nora ca în vis.

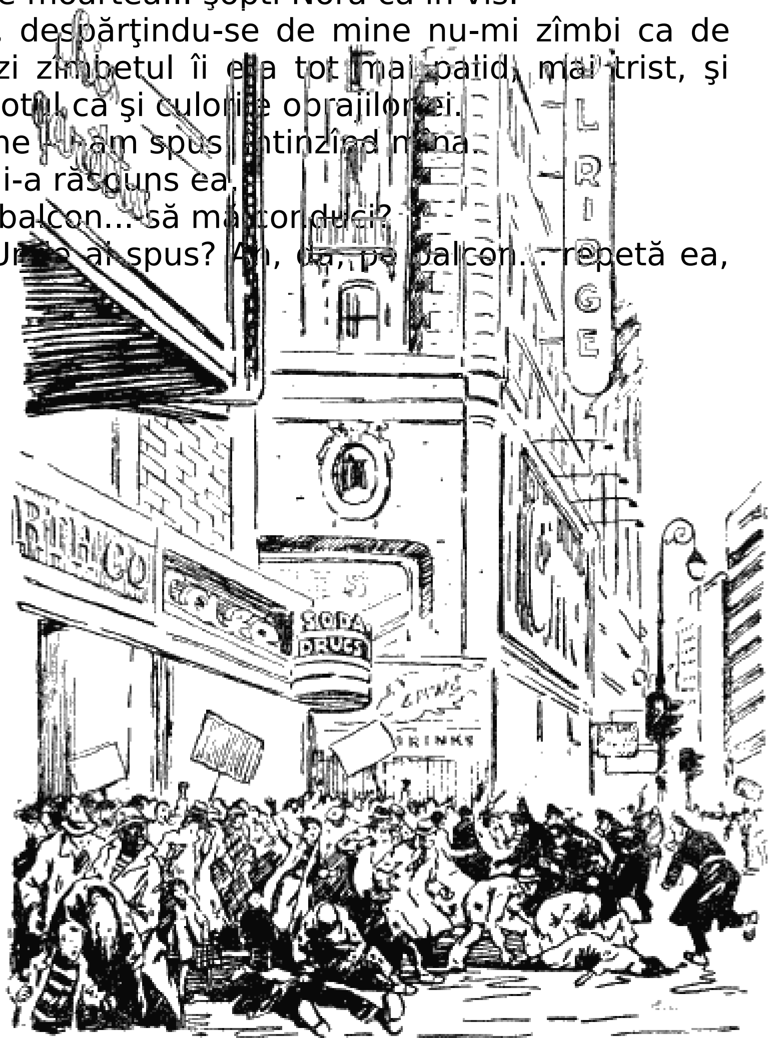
În ziua aceea, despărţindu-se de mine nu-mi zîmbi ca de obicei. Cu fiecare zi zîmbetul îi era tot mai palid, mai trist, şi acum se topise cu totul ca şi culorile obrajilor ei.

— Rămîi cu bine – i-am spus, întinzînd mîna.

— Cu bine – mi-a răspuns ea.

— Ai să vii pe balcon... să mă conduci?

— Voi veni... Unde ai spus? Ah, da, pe balcon... repetă ea, lăsînd capul în jos.

XVI. JOCUL ÎNCEPE

Am ieşit încet din laborator.

Întorcîndu-mă în camera mea, m-am aşezat obosit pe un scaun. Eram cu moartea pe suflet. Crîmpeie de gînduri se fugăreau în mintea mea. Nikola s-a prăpădit. Lumea piere. Se prăpădeşte şi Nora... nu mai are mult şi-şi va pierde minţile...

Mi-am pus maşinal, mai mult din obişnuinţă, casca.

Vorbea „Kominternul”... De la un timp nu se mai transmitea muzică, nici cîntece voioase... Numai şi numai informaţii despre Pămîntul care se înăbuşea. E adevărat că la noi lucrurile se petreceau altfel decît în celelalte ţări... Oamenii nu luptau ca fiarele pentru ultima înghiţitură de aer. Guvernul făcea tot posibilul pentru a calma spiritele şi a salva populaţia. Dar ce putea să întreprindă?... Situaţia ţărănimii, risipită în numeroase sate, era deosebit de gravă. Oare sosise ceasul morţii?...

Am dat să scot casca, cînd deodată am auzit o ştire ce mi-a tăiat răsuflarea.

„—...Curaj, tovarăşi! Astăzi guvernul nostru a primit informaţii extrem de importante care vor schimba radical situaţia...”

Şi ridicînd glasul, crainicul rosti clar: „— Allo! Allo! Nara lui Ai-Toion! S-a făcut! Apoi adăugă cu glasul său obişnuit: Tovarăşi, voi nu înţelegeţi semnificaţia acestui mesaj, dar nu va trece mult şi veţi auzi cu toţii despre nara lui Ai-Toion. Atunci veţi răsufla – în adevăratul sens al cuvîntului – veţi răsufla, cu uşurare”. Primul care a răsuflat cu uşurare am fost eu. „Nara lui Ai-Toion. S-a făcut!” Cerusem ca aceste cuvinte convenţionale să fie transmise prin radio, dacă Nikola va reuşi să înmîneze scrisoarea lui Şireaev, numit în locul meu în fruntea expediţiei. Acesta urma să transmită la Moscova raportul meu. Aşadar, Nikola trăieşte şi guvernul ştie tot despre orăşelul subteran al lui mister Bailey!

M-am îmbrăcat în grabă şi am alergat pe balcon. Nora nu venise încă. Pe cer mereu aceeaşi simfonie de lumini. Acum nu

mi se mai părea atît de rece, atît de străină Pămîntului. Îmi venea şi mie să cînt, să strig, şi m-am pomenit fără veste cîntînd, pentru prima oară de cînd mă aflam închis aici:

Tristeţea urmează bucuriei,
Prevestind noi bucurii...

— Ai înnebunit?! am auzit în spatele meu glasul Norei. S-ar putea să te audă cineva. Şi apoi să cînţi pe un ger ca ăsta? Să nu răceşti la gît.

— Da, mi-am pierdut minţile! Nu-mi pasă dacă o să mă audă. Nu-mi pasă dacă mă voi îmbolnăvi. Nikola trăieşte! „Nara lui Ai-Toion! S-a făcut!”...

— Ce-i cu dumneata, Gheorghi? mă întrebă Nora spunîndu-mi pentru prima oară pe nume.

Am luat-o deodată în braţe, am ridicat-o şi am început să mă învîrtesc cu ea pe platformă.

— Nebunule! Dă-mi drumul şi spune ce s-a întîmplat.

— Ah! Ascultă. Totul e cum nu se poate mai bine. Am primit ştiri prin radio. Nikola trăieşte! A dus scrisoarea mea la destinaţie. În curînd evenimentele se vor precipita. Aerul captiv va fi eliberat. Iar dumneata şi cu mine vom sări în aer! Dar nu face nimic. Vom încerca să fugim în ultima clipă, cînd deasupra noastră vor plana bombardierele. Va fi o zi de neuitat!

— Spune, Gheorghi, e adevărat? exclamă Nora şi bujorii îi înfloriră din nou în obraji.

Era tot atît de fericită ca şi mine. Iată însă că faţa ei radioasă se întunecă. Învăţasem să descifrez fără greş toate nuanţele stărilor sufleteşti de pe acest chip. Acum se gîndea desigur din nou la tatăl ei. Comportarea acestuia tot mai rămînea pentru Nora o înspăimîntătoare enigmă. Apoi, însă gîndurile ei luară o altă direcţie.

— Aşadar deocamdată nu va trebui să te aventurezi în această călătorie primejdioasă – spuse ea. Sînt fericită. Însă e prematur să ne bucurăm. Nu-i chiar atît de uşor să-i vii de hac lui mister Bailey. Se va apăra pînă la ultima suflare. E un duşman de temut.

— Fleacuri! strigai eu. Un singur om nu se poate opune forţelor întregului stat, întregii lumi.

— Cine ştie? Nici nu-ţi poţi închipui de ce arme groaznice de distrugere dispune mister Bailey.

— Cel puţin va fi o luptă, iar nu o moarte resemnată. Şi apoi... Mister Bailey are şi „duşmani interni”. Ce-i drept, nu sînt numeroşi, dar s-ar putea să se dovedească mai primejdioşi decît armatele inamice.

— Aceşti duşmani interni sînt numai doi. Dumneata şi cu mine – spuse Nora. Dar ai dreptate. Ei ar putea fi de mare ajutor. O, dacă şi tatăl meu!... Nora îşi lăsă capul în piept.

Apoi se îndreptă şi rosti cu glas ferm:

— Cînd va veni momentul, am să-l întreb pe tata fără înconjur: e prieten sau duşman...

Deodată răbufni de jos o suflare îngheţată, iar din crater se auzi un huruit.

— Au pornit din nou ventilatorul – mă lămuri Nora. Mister Bailey se grăbeşte să prelucreze resturile de materie primă aeriană. E frig... Să plecăm.

În seara aceea, la despărţire, Nora îmi zîmbi. Surîsul ei a fost pentru mine ca o rază de soare după noaptea lungă de iarnă.

Mi-am reluat din nou locul lîngă aparat.

„Kominternul” transmitea ultimul comunicat al guvernului.

Conducătorul expediţiei, Şireaev, reuşise să determine centrul spre care converg vînturile. Guvernul pregăteşte o nouă expediţie care va avea misiunea să lămurească definitiv cauzele absorbţiei neobişnuite de aer la cutare şi cutare latitudine şi la o sută treizeci şi cinci grade longitudine estică.

Am zîmbit, auzind acest comunicat. Ştiam că Şireaev nici nu s-a mişcat din Verhoiansk. I s-a atribuit cinstea descoperirii „punctului de absorbţie a aerului” în urma sfatului meu, pentru ca mister Bailey, căruia fireşte avea să i se aducă la cunoştinţă această ştire atît de importantă, să nu mă bănuiască pe mine. Îmi închipuiam cum o să se înfurie mister Bailey aflînd că locul unde se află orăşelul său subteran a fost descoperit. Această informaţie trebuie să-i pară cu atît mai verosimilă, cu cît în ultima vreme ventilatoarele sale puternice nu funcţionaseră şi membrii expediţiei avuseseră posibilitatea să se apropie destul de mult de crater fără riscul de a fi absorbiţi de curentul de aer.

Ca întotdeauna, guvernul nostru a acţionat prompt şi hotărît. Din păcate, nu puteam comunica nimic Consiliului

Revoluţionar Militar despre forţele armate ale lui mister Bailey pentru că nici eu nu eram edificat în această privinţă. Izbutisem să aflu numai că populaţia orăşelului nu întrece cinci sute de oameni. La început, m-a surprins numărul mic al muncitorilor şi funcţionarilor. Dar la mister Bailey totul era mecanizat şi raţionalizat la maximum.

Cinci sute de oameni împotriva unei armate întregi! Părea ridicol! Mă întrebam insă de ce fel de maşini de exterminare dispun aceşti oameni? Tot ce puteam face era să-i avertizez pe ostaşii noştri că lupta va fi grea şi că trebuie să se aştepte la orice surpriză.

În tot cazul, deznodămîntul era aproape. Zarurile fuseseră aruncate. Jocul începuse...

Mister Bailey a decretat, printr-un ordin, stare de asediu în orăşel. „Garnizoana" se pregătea de luptă. Pe creasta craterului s-au înălţat turnuri de pază pe care erau instalate ascultoare. Pe versanţii exteriori ai craterului s-au deschis nişte obloane descoperind ferestre rotunde cu geamuri groase de a căror existenţă nu ştiusem nimic. Din aceste deschideri priveau ameninţător ţevile tunurilor. Parcă pentru a uşura drumul duşmanului, uriaşele ventilatoare fuseseră din nou oprite.

Eram în pragul primăverii. Vremea era calmă, nu se simţea nici o adiere. După o lungă hibernare, soarele începuse să arunce cîte o rază pesta linia orizontului, îmbrăcînd în purpură piscurile înzăpezite.

Au urmat zile de chinuitoare aşteptare. În orăşel însă nu se simţea o animaţie deosebită: era la fel de pustiu şi mort ca de obicei. Laboratoarele lucrau normal. Se pare însă că acum atît laboratoarele cît şi atelierele lucrau „pentru apărare". Elevatoarele ţîşneau neîntrerupt din adîncuri aducînd proiectile bateriilor ascunse. Maşinile înlocuiau armate întregi.

Nora şi cu mine lucram ca şi înainte în laborator, transformînd coloanele kilometrice de formule ale profesorului Engelbrecht în noi metode de prelucrare a „materiei prime" aeriene. Am făcut numeroase experienţe fără să le cunoaştem rostul şi nici valoarea rezultatelor obţinute. Acest lucru o îngrijora mult pe Nora. Se întreba dacă noi doi nu contribuim la descoperirea unor noi metode de exterminare a omenirii. La întrebările Norei, profesorul dădea răspunsuri vagi.

Serile, Nora şi cu mine urcam în balconul nostru şi priveam cerul pustiu Mesagerii înaripaţi (eram convins că noua expediţie va veni pe calea aerului) întîrziau să se arate. Grosul forţelor aeriene ale U.R.S.S. se afla departe de noi şi am calculat în cît timp ar putea fi aduse aici. După calculele mele reieşea că peste cîteva zile avioanele se vor arăta deasupra capetelor noastre, aducîndu-ne nouă moartea, dar omenirii – eliberarea.

— Priveşte, am impresia că văd nişte oameni lîngă tunuri – îmi spuse Nora într-una din aceste seri de chinuitoare aşteptare.

Într-adevăr în găurile negre ale nişelor am văzut mişcîndu-se nişte umbre. Ascultoarele recepţionaseră probabil apropierea avioanelor şi apărătorii orăşelului se pregăteau să respingă atacul.

Am aşteptat cu sufletul la gură. În jurul nostru era linişte. Soarele apusese şi numai luna în declin lumina anemic priveliştea sălbatecă ce se aşternea la picioarele noastre. Era frig, dar nici nu ne gîndeam să plecăm.

A trecut cel puţin o oră. Deodată ne-a orbit o lumină puternică. Zeci de reflectoare uriaşe aşezate în cerc în jurul craterului s-au aprins dintr-o dată luminînd pînă departe împrejurimile. Parcă ne-am fi transpus din noaptea polară într-o radioasă amiază a unei zile de la tropice. Cînd ochii s-au obişnuit cu această lumina puternică, am desluşit în zare cîteva libelule argintii. În acelaşi timp urechile noastre au surprins şi zgomotul abia perceptibil al motoarelor.

— Vin – îmi spuse Nora emoţionată.

— Da! răspunsei încet privind cum departe, spre vest. Libelulele mici se transformă treptat în rîndunele, iar rîndunelele devin şoimi... Mai aproape, tot mai aproape... Unu, doi, trei, patru... cinci, şase... şapte, opt, nouă, zece... un cîrd întreg aşezat în triunghi asemenea cocorilor!

— Priveşte încoace! exclamă Nora.

Dinspre miazăzi venea o altă escadrilă.

— Uite că vin şi dinspre miazănoapte!...

Huruitul motoarelor umplea văzduhul, stîrnind ecouri prin văi. Prima escadrilă zbura direct spre crater, iar celelalte două coteau încet spre răsărit, în aşa fel încît să bombardeze orăşelul în urma primului val...

— Încă puţin şi nu va mai rămîne nimic din noi, spuse Nora.

Mi-am adus aminte că ne-am propus să fugim, şi totuşi stăteam ca pironit locului, privind avioanele.

Între timp ele se apropiaseră într-atîta încît la lumina puternică a reflectoarelor puteam distinge stelele roşii de pe aripi.

— Ciudat – spuse Nora. Sînt convinsă că mister Bailey are tunuri cu tragere lungă. Acum, cînd avioanele au ajuns atît de aproape de ce o fi tăcînd orăşelul?

— N-ai răbdare? Doreşti să vezi avioanele mai repede doborîte? zisei în glumă.

— Vreau să se sfîrşească odată... ca şi dumneata de altfel.

Da, era adevărat. Eram şi eu stăpînit de un neastîmpăr nervos, dornic să aflu mai repede inevitabilul, să cunosc mai repede puterea armelor lui mister Bailey. N-a trebuit să aşteptăm prea mult. Servanţii de la baterii au început să se agite, apoi am observat manevrele care urmează de obicei după lansarea proiectilului. Şi totuşi n-am auzit detunătura.

— Sînt tunuri pneumatice şi lansează bombe cu aer – mă lămuri Nora.

— Bombe cu aer? Ce-o mai fi şi asta? o întrebai, încordîndu-mi vederea ca să nu-mi scape clipa cînd proiectilele îşi vor atinge ţinta.

Dar efectul bombelor cu aer era cu totul deosebit.

— Nu te uita sus, uită-te în jos – îmi atrase atenţia Nora.

Am privit în jos şi am văzut cum pe suprafaţa albă a omătului se învolburează pulbere de zăpadă.

— Atîta tot?

Îmi venea să zîmbesc.

Dar ce este asta?... Se părea că zăpada a început să fiarbă în clocot în locul unde căzuseră bombele, au apărut ghemotoace uriaşe de aburi şi deodată s-au ridicat cu un vuiet şi şuierat asurzitor trombe uriaşe. Una, ca un imens stîlp răsucit, s-a înălţat parcă pînă la cer, apoi a început să se desfacă repede, întinzîndu-se şi transformîndu-se într-o năprasnică furtună de omăt. Bailey a dezlănţuit atacul! M-am uitat la avioane. Vălul alb se apropia de ele cu o repeziciune uimitoare. Iată că primul avion se răsuci brusc, începu să se zvîrcolească în aer, apoi fu aruncat înapoi ca un petic de hîrtie gonit de simun.

Al doilea, al treilea avură aceeaşi soartă. Peste cîteva clipe, tot cîrdul se rotea cu o viteză nebună în văzduh, asemenea frunzelor de toamnă smulse de un uragan.

O pîclă cenuşie acoperi cerul.

Cînd pîcla se împrăştie, încetul cu încetul, cerul era la fel de pustiu ca şi înainte de furtună. Cornul lunii agăţat cu colţul său ascuţit în vîrful unei stînci – ca şi cînd s-ar fi temut să nu împartă şi el soarta avioanelor – contempla, mohorît, povîrnişurile moarte...

Stăteam uluiţi, gîfîind de tulburare. Tremuram de parcă aveam friguri. Palidă, rezemată de perete, Nora se uita cu ochii mari acolo unde acum cîteva minute zburau mîndre păsările de oţel. Apoi, oftă greu. În cuvintele pe care le rosti desluşii din nou deznădejdea:

— E greu să lupţi cu mister Bailey... Iată rezultatul..

— Dar nu e sfîrşitul, ci abia începutul! căutai eu s-o încurajez, deşi ca să fiu sincer începusem să mă cam îndoiesc de victorie. Să vedem ce-o să urmeze.

— N-o să mai urmeze nimic – răspunse Nora. Trebuie să fii nebun ca să rişti un nou atac.

Nora a avut dreptate: atacul nu s-a mai repetat. Trebuie timp ca să te dezmeticeşti după o asemenea lovitură şi să tragi învăţăminte din experienţa primei lupte.

Şi totuşi nu ne înduram să plecăm şi am zăbovit îndelung cu privirile aţintite spre asfinţit.

XVII. „EXPLOZIE DEMONSTRATIVĂ”

A doua zi după primul raid, avioanele Armatei Roşii porniră din nou la atac. Nora şi cu mine ne aflam în laborator cînd a răsunat semnalul de alarmă. Ne-am înţeles dintr-o privire. Am lăsat eprubetele şi îmbrăcîndu-ne în grabă am urcat în turn.

Era la amiază. Nori cenuşii acopereau cerul. Undeva sus de tot, se auzea huruitul unui motor, dar avionul nu se vedea. Am înţeles tactica piloţilor noştri: să atingă o înălţime cît mai mare şi să zboare la adăpostul norilor care urmau să-i ascundă privirilor. Comandamentul hotărîse probabil să nu arunce în luptă forţe importante, ci să acţioneze prin raiduri izolate. Era tactica cea mai indicată în aceste condiţii. Din păcate nici în felul acesta nu s-a ajuns la vreun rezultat.

Mister Bailey era un adevărat stăpîn al furtunilor. Înainte ca avionul să ajungă la zenit, au intrat în funcţiune giganticele ventilatoare care zvîrliră spre înaltul cerului o trîmbă cumplită de aer. Acest berbece aerian făcu o spărtură în nori şi ei se risipiră repede. S-a arătat din nou cerul albastru... Dar avionul? Nu l-am mai văzut. Prin vuietul furtunii ce se dezlănţuise am auzit cîteva bătăi neregulate, gîtuite, ale motorului, asemenea strigătului strangulat al unui vultur în agonie. Vîntul aruncase cît colo avionul, o dată cu norii...

În aceeaşi zi am aflat prin radio rezultatele primelor lupte. Dacă numărul victimelor nu era ţinut secret din „motive strategice”, aşa cum pretindea Bailey, flota noastră aeriană avusese pierderi mai mici decît mă temusem: trei piloţi morţi, şase răniţi şi două avioane sfărîmate. Majoritatea aparatelor reuşiră să-şi regăsească echilibrul, dar fuseseră purtate de vînt pe o distanţă de sute de kilometri. În ciuda pierderilor suferite, trupelor noastre nu le scăzuse curajul. Guvernul anunţa că va continua lupta pînă la înfrîngerea duşmanului.

— Las' că o să vedem noi cine va fi înfrînt! spunea cu îngîmfare Bailey. Încă nu le-am dat să guste din toate acadelele mele.

În zilele următoare s-au succedat cîteva raiduri, dar cu acelaşi rezultat. Amplificatorii de sunete semnalizau apropierea avioanelor cînd acestea se aflau încă la mare distanţă, cu toate că pe aparate se montaseră amortizoare care suprimau aproape zgomotul motoarelor. De fiecare dată avioanele erau aruncate înapoi, pe distanţe uriaşe. „Nara lui Ai-Toion” deveni cunoscută lumii întregi. Acum, ea „expira” intens şi nu absorbea de loc (pentru ca împreună cu avionul să nu absoarbă şi bombele care ar putea să explodeze în ventilator).

Atacurile aeriene au încetat: desigur că piloţii noştri s-au convins că orăşelul nu poate fi distrus din văzduh.

— S-au învăţat minte – spuse Bailey. Păcat că a trebuit să irosesc atîta aer. Dar nu există război fără pierderi. Şi apoi eu am să recîştig aerul pierdut! Tot ei o să vină la mine să mă implore în genunchi să le dau o înghiţitură cît de mică!...

Au urmat din nou zile de chinuitoare aşteptare. Numai sentinelele postate în turnurile de observaţie aminteau de război. În orăşel viaţa îşi urma cursul normal.

Dar peste cîteva zile liniştea fu sfîşiată de bubuituri îndepărtate. Puteam să jur că e un tir de artilerie, dar nu auzeam exploziile. Asta s-a întîmplat în ultimele ore ale nopţii. M-am îmbrăcat repede şi am ieşit pe coridor. Aici, m-am întîlnit nas în nas cu Bailey.

— Tovarăşii dumitale nu se astîmpără de loc – spuse el furios. Au adus tunuri cu tragere lungă şi vor să distrugă orăşelul. Ce nerozi! Cum de nu înţeleg că prin aceasta nu vor face decît să grăbească sfîrşitul lumii. Acum nu mai am de ce să ascund că te afli la noi. Vino cu mine la staţia de radio, am nevoie de dumneata. Expediază o radiogramă – porunci Bailey lui Luc cînd intrarăm acolo.

Scoţianul se aşeză în faţa emiţătorului şi Bailey începu să dicteze:

— „Către comandantul armatei. Încetaţi imediat bombardamentul. Dacă un singur obuz va nimeri în orăşelul subteran al lui mister Bailey, se va produce o catastrofă mondială. În orăşel sînt stocate cantităţi uriaşe de hidrogen lichid. Dacă acesta se va scurge şi se va aprinde, el se va uni cu aerul lichid şi din această combinaţie, deşi aerul lichid are o temperatură foarte joasă, se va produce gazul detonant care degajă o căldură colosală, deoarece aerul lichid conţine oxigen

într-o stare foarte concentrată. Căldura va transforma într-o fracţiune de secundă aerul lichid în aer gazos. Se va produce o explozie fără precedent. Uraganul ce se va stîrni va mătura de pe faţa pămîntului oraşe şi sate. Asupra omenirii se va abate o catastrofă fără precedent. Kalimenko”.

— Vreţi să trimiteţi această radiogramă în numele meu? l-am întrebat surprins.

— Da. Oare n-ai dori să previi o catastrofă înspăimîntătoare? Ai mai multe şanse ca mine să fii crezut. Şi apoi, chiar acesta e adevărul. Ai văzut cu ochii dumitale hidrogenul lichid, lacurile cu aer lichid şi grămezile de bile. În sfîrşit, dacă nu mă crezi, întreabă-l pe profesorul Engelbrecht.

„Să fie oare Engelbrecht de partea lui Bailey?” gîndii eu.

— Nu pot semna această radiogramă, răspunsei.

— Şi de ce, mă rog?

— Pentru că nu cred decît ceea ce văd cu ochii. Or n-am de unde cunoaşte acţiunea acestor bile de aer.

— Care va să zică aşa? Nu mă crezi? Fie, am să-ţi dau prilejul să te convingi. Asta, ce-i drept, o să mă coste ceva, dar pe tovarăşii dumitale o să-i coste şi mai mult.

Şi apoi, către Luc:

— Trimite totuşi telegrama în numele lui Kalimenko. Ne putem lipsi de asentimentul său!

— Protestez!

— N-ai decît... Să mergem.

Dar eu nu m-am mişcat din loc.

— Vrei poate să te arestez?

Mă avea în mînă. N-avea nici un rost să risc să fiu arestat, deoarece rămînînd în libertate aş fi izbutit poate să întreprind ceva împotriva lui Bailey. Nu-mi rămînea decît să mă supun.

Şi astfel telegrama a fost expediată şi a ajuns la destinaţie. Un timp, tunurile au tăcut: comandamentul luase probabil legătura cu Moscova. A doua zi însă tunurile au început să bată din nou. Un obuz a explodat chiar la poalele craterului. Atunci Bailey a hotărît că nu mai are nici un rost să rişte şi a dat ordin „să li se dea o lecţie”. A fost expediată o altă radiogramă avertizînd de data aceasta că mister Bailey va „descărca” a milioana parte din rezerva lui de armă aeriană, astfel ca inamicul şi lumea întreagă să vadă ce s-ar întîmpla dacă orăşelul ar sări în aer.

Pe clinul vestic al craterului au fost aduse prin rostogolire mai multe butoaie pline cu bile lucioase, în aparenţă atît de inofensive. Toate obloanele au fost închise ermetic, Bailey ne-a invitat pe Nora şi pe mine să urmărim efectul exploziei printr-o ferestruică, cu un geam gros de cinci centimetri, făcută aproape de vîrful stîncii.

— Veţi vedea îndată de ce sînt în stare bilele mele – zise el.

— Deocamdată văd că ele stau cuminte, deşi temperatura aerului este de numai 12 grade sub zero, iar presiunea atmosferică e mai scăzută ca de obicei.

— Dacă bilele ar exploda pe loc, noi n-am avea cum să le scoatem afară. Engelbrecht a descoperit o compoziţie care întîrzie evaporarea şi explozia. Ai puţină răbdare...

— De ce nu acoperiţi cu această compoziţie toate bilele?

— Nici o compoziţie nu le poate feri de căldura puternică pe care o degajă explozia unui obuz. Priviţi, începe!...

Am observat într-adevăr că bilele de la suprafaţă au început parcă să fumege. Scurt timp după aceea, butoaiele au dispărut după un nor de aburi. Acest nor creştea cu o repeziciune extraordinară, ascunzînd totul.

— Asta nu este încă explozia – îmi explică Bailey. S-a evaporat învelişul de siguranţă. Îndată însă... Dar nu apucă să termine fraza.

Se auzi un trosnet urmat de un bubuit asurzitor. Mi-am pierdut cunoştinţa.

...Cînd am deschis ochii am văzut deasupra mea cerul pe care norii se învîrteau şi se sfîşiau într-un vîrtej drăcesc. Peretele exterior al încăperii unde ne aflam, precum şi tavanul ei dispăruseră de parcă nici nu ar fi existat. Rafala a fost atît de puternică, încît, spre norocul nostru, n-a căzut aici nici o piatră; vîntul le zvîrlise cît colo de parcă ar fi fost nişte fire de paie. Lîngă mine era întinsă Nora, iar în fund, lîngă perete, zăcea Bailey cu capul spart. Băltoaca de sînge sub el se lăţea mereu.

Nu recunoşteam valea muntoasă din faţa noastră. N-a rămas nici urmă din pădurea care creştea aici. Copacii fuseseră smulşi cu rădăcină cu tot şi duşi cine ştie unde. Piscurile munţilor şi chiar culmi întregi fură retezate. În faţa noastră apăruse între munţi o vale nouă, dincolo de care se vedea un pustiu neţărmurit de zăpadă... Acolo vîntul bătea încă cu turbare. În jurul nostru, însă, era o relativă linişte.

Am încercat să mă ridic în capul oaselor. Tot corpul mă durea şi mă înjunghia mult mai rău decît atunci cînd am fost absorbit de ventilator. M-am uitat din nou la Bailey. Avea gura

întredeschisă, ochii îi erau sticloşi. Era mort? Cu atît mai bine!... Cu mîna lui şi-a pregătit moartea.

M-am aplecat deasupra Norei şi am încercat s-o readuc în simţiri. Nu era rănită, dar căzuse într-un leşin adînc. M-am chinuit destul pînă s-o pun pe picioare. Nereuşind s-o readuc la viaţă cu ajutorul respiraţiei artificiale, începusem să disper. Deodată mi-am adus aminte că se poate restabili funcţionarea inimii lovind repede cu pumnul în dreptul ei. Această metodă a fost eficace. Pulsul s-a accelerat şi în sfîrşit Nora a deschis ochii.

— Cum te simţi? am întrebat-o.

— Mulţumesc, destul de bine. Unde-i mister Bailey?

— E mort – am răspuns eu, fără să-mi ascund bucuria.

Dar în clipa aceea am auzit un horcăit şi apoi glasul lui Bailey, care suna surd:

— Drăcia dracului!... Am cam sărit peste cal.

Bîjbîia cu mîinile pe podea.

— Nu pot să ridic capul – continuă el cu acelaşi glas înăbuşit. Ajutaţi-mă.

M-am tîrît pînă la Bailey şi l-am sprijinit de perete. Capul îi atîrna într-o parte.

— O presiune de cincizeci de mii de atmosfere... Valul principal trebuia să se îndrepte în direcţia de unde venea căldura... Sursa de căldură a fost aşezată la apus. Şi totuşi s-a produs un suflu atît de puternic... – mormăia Bailey, căutînd să înţeleagă unde a greşit. Apoi gemu şi închise ochii.

Deodată un gînd trecu ca fulgerul prin mintea mea. Îl aveam în mînă pe Bailey! Ce-ar fi... Nu va afla nimeni!... Am ridicat o bucată mare de piatră şi dădui să lovesc. Dar Nora mi-a prins braţul.

— Nu ţi-e ruşine... să omori un om rănit, bolnav, fără apărare? şopti ea.

Am simţit că roşesc. Piatra îmi scăpă din mînă.

— Dar n-ai spus singură...

— Ce este?... Ce tot şuşotiţi acolo? întrebă mister Bailey, deschizînd puţin ochiul drept.

— Trebuie să vă ducem în camera dumneavoastră. Am să chem îndată pe cineva – spuse Nora, frecîndu-şi obrajii, albi de ger. Mister Klimenko, fii bun, te rog, şi cheamă pe cineva să ne dea o mînă de ajutor.

Şovăiam, dar chiar în clipa aceea intră William strecurîndu-se prin uşa spartă. Hainele îi erau numai zdrenţe, iar faţa julită şi plină de vînătăi. Se vede că şi el n-o să uite această explozie. Era urmat de doi servitori. Îl ridicară pe Bailey, scoţîndu-l cu multă greutate prin uşa spartă.

Nora privea dezastrul pricinuit de explozie.

— E groaznic! spuse ea.

— Ai să regreţi în curînd că te-ai lăsat condusă de milă

— Se poate, dar n-am putut proceda altfel – răspunse Nora. Era ceva ce mă depăşea.

XVIII. BAILEY SE DEMASCĂ

Nora a trebuit să rămînă lîngă Bailey ca să-i dea îngrijirile necesare. Starea lui era destul de gravă. Capul îl durea cumplit. Din cînd în cînd aiura. În primele nopţi Nora nu s-a depărtat de el nici o clipă.

— Ei, cum îi merge? o întrebam de cîte ori aveam prilejul, cu speranţa nemărturisită că Bailey va muri.

— Tot aşa – îmi răspundea Nora şi citindu-mi pe faţă dezamăgirea, adăuga cu un aer vinovat:

— Văd că nu-mi poţi ierta slăbiciunea de care am dat dovadă. Dar a fost ceva mai puternic ca mine, ţi-am mai spus-o. N-aş fi putut altfel...

— În ce dispoziţie este?

— Azi-dimineaţă şi-a revenit şi-a spus: „M-am ales cu un cucui zdravăn, dar cred că duşmanii au unul şi mai mare”.

Bailey avea dreptate. Explozia demonstrativă pricinuise un dezastru neînchipuit. Pe o distanţă de mii de kilometri spre vest, direcţia spre care fusese îndreptată forţa principală a exploziei, ţinutul oferea o privelişte dezolantă: parcă un brici uriaş ar fi trecut peste glob şi a ras de pe faţa lui codri seculari, sate şi oraşe. Rîurile ieşiseră din matcă şi inundaţiile desăvîrşeau opera furtunii. Cine nu fusese ucis de vînt şi-a găsit moartea în valuri. Peste tot zăceau cadavre de oameni şi animale. Case întregi fuseseră azvîrlite pe crestele munţilor sau în lacuri, cîteodată la o depărtare de sute de kilometri.

Zona dintre 60° şi 70° latitudine nordică a fost cea mai năpăstuită. Din fericire, centrul exploziei se afla departe de regiunile cu populaţie deasă din partea europeană a U.R.S.S. şi Europa Occidentală. Zidul muntos al Uralilor a zăgăzuit şi el întrucîtva uraganul. Ufa, Sverdlovsk, Perm şi alte oraşe aflate în apropierea munţilor Urali au avut mai puţin de suferit decît localităţile din regiunea Volgăi. În pragul Uralului vîntul a făcut parcă un salt uriaş şi s-a năpustit cu toată furia peste Samara, Nijni Novgorod, Vologda şi mai departe peste Moscova. Riga, Varşovia, Polonia, Germania, nordul Franţei şi Anglia arătau ca după un puternic cutremur. Apoi, viforul a trecut în goană Oceanul Atlantic scufundînd o sumedenie de nave, de aici s-a năpustit asupra coastei răsăritene a Americii de Nord şi, după ce a făcut ravagii înspăimîntătoare în Canada şi Statele Unite, s-a îndreptat peste Oceanul Pacific, spre ţărmurile Japoniei, ocolind astfel globul pămîntesc.

Apoi vîntul trecu peste deşerturile Asiei, descriind un cerc complet! Într-o noapte muntele nostru a fost zgîlţîit ca de friguri sub loviturile năprasnice ale vîntului de est. Încetinindu-şi mereu goana, viforul a ocolit de patru ori globul. Dar, periodic, furtunile au mai bîntuit multă vreme.

Straşnică lecţie! Lumea întreagă s-a cutremurat de groază.

Acum nimeni nu mai dădea crezare basmelor despre crimele bolşevicilor care şi-ar fi pus, chipurile, în gînd să asfixieze lumea. Numele lui Bailey era pe buzele tuturor, mai ales după ce lansase în eter o radiogramă adresată „Către toţi! Către toţi”, cerînd tuturor ţărilor să-i recunoască puterea şi să depună armele. În statele mai puternic lovite de uragan se stîrni panică. Presa cerea încheierea unui armistiţiu şi începerea imediată de tratative cu mister Bailey, în vederea stabilirii unui acord.

Numai Uniunea Sovietică declară că nu va depune armele decît după înfrîngerea duşmanului. De această declaraţie se

arătă foarte indignată presa germană, franceză şi americană: dacă U.R.S.S. va continua să se încăpăţîneze, puterile europene şi America vor încheia pace separată cu mister Bailey. Iar dacă Uniunea Sovietică se va opune, atunci „întreaga lume se va ridica împotriva ei”.

Şi într-adevăr, scurt timp după aceea s-a recepţionat o radiogramă din partea guvernelor Germaniei, Franţei, Angliei şi Statelor Unite, care îi cereau lui mister Bailey să-şi formuleze condiţiile de pace.

Bailey nu s-a lăsat mult timp aşteptat. El a formulat trei clauze cu un caracter ultimativ:

1. Instaurarea în lumea întreagă a dictaturii marii finanţe.

2. Exterminarea fizică a comuniştilor.

3. Mister Bailey să aibă monopolul asupra vînzării aerului, măsură care va asigura imuabilitatea sistemului politic pe care îl va instaura.

În sfîrşit, Bailey îşi arătase adevăratul său chip. Şi astăzi mă întreb dacă într-adevăr făcea „comerţ exterior” cu Marte. Scopurile sale „pămînteşti” însă mi-au apărut clare, cînd am aflat despre acest ultimatum. Obiectivele lui Bailey aveau un net caracter social-politic: el voia să perpetueze aservirea clasei muncitoare, oferindu-i doar posibilitatea să muncească pentru dreptul de a respira, în sensul cel mai propriu al cu vîntului!

Guvernele burgheze au găsit condiţiile lui mister Bailey mai mult decît acceptabile. În rîndurile maselor muncitoare, însă, acest ultimatum a stîrnit un vehement protest. Dar capitaliştii erau convinşi că-i vor reduce uşor pe muncitori la tăcere. „Cine este împotriva noastră, va rămîne fără aer” – răspundeau laconic partizanii încheierii unui acord cu Bailey.

Lumea era ameninţată de o nouă şi îngrozitoare vărsare de sînge. De altfel, presa reacţionară declara cu cinism (la numai două zile după ultimatum) că de data aceasta, dacă muncitorii vor îndrăzni să facă revoluţie, ea va fi „înăbuşită fără vărsări de sînge”. Se insinua deci că duşmanii de clasă vor fi pur şi simplu asfixiaţi.

Am comunicat toate acestea Norei. Ea m-a ascultat fără să scoată o vorbă. O trăda însă tremurul uşor al buzelor.

— Aşa nu mai poate continua – spuse ea după o scurtă tăcere. Chiar astăzi trebuie să vorbesc cu tata. Vino la miezul nopţii pe balcon. Am să-ţi povestesc tot ce voi afla de la el.

Seara m-am pomenit cu mister Luc. Părea foarte abătut. Contrar obiceiului, nu mi-a propus să jucăm şah. Se plimba posomorît prin cameră, înjurînd din cînd în cînd de mama focului.

— Pari cam indispus, mister Luc? l-am întrebat.

— Cum să nu fiu indispus – a mormăit el. Dracii să sfîşie măruntaiele lui mister Bailey şi ale „tovarăşilor” dumitale!

— Dar ce s-a întîmplat, mister Luc?

Cu picioarele larg depărtate şi braţele încrucişate pe piept scoţianul mi-a răspuns pe un ton tragic:

— În tot orăşelul nu mai găseşti o picătura de gin!

— Nu mai spune! am exclamat uimit. Oare rezervele orăşelului sînt pe terminate?

— Ba s-au terminat chiar! se răsti Luc posomorît. Nu mai e gin şi nu va trece mult şi n-o să avem nici de mîncare, în afară de carne congelată. Şi după o scurtă ezitare: Nu mai are nici un rost să-ţi ascund adevărul: oricum n-ai să scapi din această cursă de şoareci. Proviziile erau aduse pînă acum cu avionul. Mister Bailey a întreţinut tot timpul legături cu lumea dinafară. Deşi e putred de bogat, singur n-ar fi izbutit niciodată să construiască şi să întreţină o întreprindere ca asta. Da! Mister Bailey nu e singur. El are numeroşi aliaţi. Şi aceştia l-au susţinut tot timpul, completîndu-ne rezervele... Acum însă sîntem asediaţi. Piloţii voştri – ăştia nu se tem nici de furtună! – au făcut în jurul nostru un adevărat cordon. Nici o cioară nu poate să treacă, darmite un avion. Am trimis aliaţilor noştri din Anglia trei telegrame disperate, dar răspunsul lor e mereu acelaşi: „Nu vă putem ajuta cu nimic! Aveţi răbdare, în curînd se va încheia pacea”. Aveţi răbdare! bombăni înciudat Luc. Lor le vine uşor să rabde, dar eu ce mă fac!...

Ceea ce mi-a mărturisit Luc a fost pentru mine o adevărată surpriză. Într-o privinţă Bailey era mai tare decît îmi închipuisem. Aflasem de la Luc că nu acţiona singur, ci se afla în fruntea unui complot al capitaliştilor!

Se prea poate ca Bailey să fie sprijinit de forţele întregului capital internaţional. „Traficantul de aer” nu era decît un paravan pentru ca mînia muncitorilor şi în general a populaţiei să nu fie îndreptată împotriva tuturor capitaliştilor. Totul fusese regizat în aşa fel încît făcea impresia că un nebun sau un

scelerat a acaparat tot aerul, iar capitaliştii sînt nevoiţi să-i accepte condiţiile!

Pe de altă parte, din cele aflate de la Luc reieşea că situaţia lui Bailey şi a orăşelului său era aproape disperată. Iar dacă orăşelul va capitula, va fi compromis tot complotul: Aceasta n-o ştiau muncitorii, n-o ştia nici guvernul U.R.S.S. Aşadar iată de ce statele capitaliste erau atît de grăbite să încheie pace cu mister Bailey. Se apropiau zile hotărîtoare. Acum toate mijloacele sînt bune. Şi dacă Nora nu are curajul să-l expedieze pe lumea cealaltă pe mister Bailey, am s-o fac eu!

Cele aflate de la Luc erau atît de importante, încît mi-am spus că merită să-l răsplătesc şi am scos de sub pat sticla de gin pe care o pitisem cu o săptămînă înainte.

Văzînd licoarea atît de rîvnită, mister Luc scoase un fel de răget şi se năpusti asupra sticlei ca o fiară asupra prăzii. A pus sticla la gură şi dintr-o răsuflare a golit-o pe jumătate. Apoi şi-a şters buzele, a astupat drăgăstos sticla, a băgat-o în buzunar şi după ce mi-a mulţumit, m-a lăsat singur.

XIX. MÎINI DEZLEGATE

M-am uitat la ceas. Era douăsprezece fără zece: timpul să mă duc pe balcon.

Nora nu venise încă. Pe cer înfloreau jerbe verzi-liliachii, se vînzoleau voioase fîşii galbene şi albastre. La orizont unduiau parcă în adierea vîntului nişte perdeluţe de un portocaliu pal. Astăzi, cerul era luminat ca de sărbătoare. Spectrele oxigenului şi neonului dansau cadril cu spectrele azotului şi heliului.

Uşa scîrţîi încet. Am întors capul. Nora!

Avea paloarea unui om mort de îngheţ. Fără să scoată o vorbă s-a apropiat de mine, mi-a pus mîinile pe umăr, şi-a apropiat faţa de a mea şi deodată m-a sărutat apăsat pe buze. De surpriză mi s-a tăiat răsuflarea.

— Nora! exclamai încet.

Dar fata s-a depărtat repede și mi-a spus:

— Acum totul va fi bine. Trebuie să cobor la lacul cu aer lichid. M-a trimis tata – adăugă ea pe un ton semnificativ – şi mister Bailey. Vino cu mine.

— Nora! Nora! Dar ce-a spus tatăl dumitale? Şi ce înseamnă toate acestea? De ce eşti atît de palidă?

Toate cuvintele pe care am vrut să le spun Norei îmi zburară din minte. Purtarea fetei era atît de ciudată şi ea îmi vorbea pe un ton atît de imperativ, încît am urmat-o ca un automat. Mergea foarte repede. De cîteva ori am strigat-o şi am încercat să-i vorbesc, dar ea nu făcea decît să grăbească pasul.

Am intrat în camera unde se păstrau hainele pentru excursiile prin peşterile în care domnea frigul absolut.

— Ajută-mă să mă îmbrac mai repede şi nu mă întreba nimic – spuse Nora. Ai să afli îndată totul.

M-am văzut nevoit să mă supun. După ce ne-am pus în grabă costumele „de scafandru” am coborît cu ascensorul. Lăsînd în urma noastră mai multe uşi şi mereu tăcuţi, am intrat în peştera subterană. Deasupra oglinzii lacului albastru plutea un abur diafan. Razele reci ale becurilor luminau bine drumul.

Înaintam pe malul lacului. Acum Nora mergea din ce în ce mai încet. S-a poticnit de cîteva ori. Se vedea că abia se ţine pe picioare. Am luat-o de braţ, dar ea şi-a tras mîna, spunîndu-mi:

— Ia-o puţin înainte.

— De ce?

— Aşa trebuie.

Am făcut, docil, cîţiva paşi cînd deodată am auzit un strigăt slab. Am întors repede capul şi am ţipat, cutremurîndu-mă îngrozit:

— Ce faci?!

Dar era prea tîrziu.

Nora îşi descheiase costumul izolant, descoperindu-şi pieptul şi capul...

Frigul de două sute şaptezeci şi trei de grade a ucis-o fulgerător. M-am repezit spre ea şi cu mîini tremurătoare am încercat să-i îmbrac înapoi casca, să-i închei haina pe piept. Într-o clipită trupul Norei s-a acoperit cu o promoroacă pufoasă şi s-a făcut dur ca oţelul... Chiar şi ochii ei, care rămăseseră deschişi, s-au acoperit cu o pojghiţă subţire de brumă. De pe buzele ei, pe care încremenise un surîs, căzu un mic bulgăre de gheaţă, ultima răsuflare a Norei. Pe alocuri bruma se desprinse căzîndu-i la picioare ca o fulguire de zăpadă.

— Nora! Nora... Ce-ai făcut!... am strigat ca înnebunit.

Stăteam în faţa acestei stane de gheaţă neştiind ce să fac... La picioarele ei am zărit un obiect dreptunghiular, acoperit cu promoroacă. L-am ridicat, am scuturat bruma şi am văzut că e un plic.

Cînd m-am uitat din nou la Nora bruma o acoperise în întregime. Am hotărît s-o duc în „panteon”, s-o urc pe soclul pe care-l pregătise mister Bailey pentru mine. Mi-am spus că în aceste împrejurări acolo era locul de veci cel mai potrivit pentru sărmana fată. Mi-am petrecut braţul pe după mijlocul ei înţepenit şi am încercat s-o ridic. Dar picioarele fetei, prinse în gheaţa care se formase din cauza evaporării căldurii corpului, nu se dezlipeau. Am făcut un efort şi am simţit că trupul Norei s-a frînt. Am tresărit şi mi-am retras mîna. Partea de sus a corpului căzu într-o parte, susţinut acum numai de haine. Cîteva bucăţi ale trupului ei congelat căzură, asemenea cioburilor unei statui sparte, din costumul descheiat. Nora, atît de plină de

viaţă, se transformase, într-o clipă, într-o statuie mai fragilă decît porţelanul...

Eram profund îndurerat şi zguduit. Reuşind în sfîrşit să desprind picioarele fetei, am luat pe umăr rămăşiţele ei fragile, le-am dus în „panteon” şi le-am aşezat pe soclu. Dar am izbutit să fixez pe piedestal numai partea de sus a corpului... Înlăturînd cu un gest uşor bruma de pe chipul fetei, am privit pentru ultima oară buzele care abia adineauri mă sărutaseră. Am ieşit apoi din această peşteră sinistră. Întorcîndu-mă în camera mea am încălzit şi uscat cu prudenţă scrisoarea şi în sfîrşit am deschis plicul. Iată ce-mi scria Nora:

„Scumpe prietene!

Iartă-mă că te-am făcut să treci prin clipe atît de dureroase. M-am temut că dacă nu vei fi lîngă mine, n-am să am puterea să fac ceea ce eram datoare să fac. Prezenţa dumitale mi-a dat curaj.

Am vorbit cu tata. L-am silit să-mi mărturisească adevărul întreg. Ştiu acum ce l-a determinat să lucreze pentru mister Bailey.

Mister Bailey l-a înşelat pe tata. L-a atras în acest orăşel, făgăduindu-i că peste an an îl va lăsa să plece. Dar cînd a trecut anul, Bailey i-a declarat că s-a răzgîndit, iar dacă tata se va opune, atunci nici el şi nici eu nu vom ieşi vii de aici. Tata, care mă iubeşte foarte mult, n-a vrut să-mi pună viaţa în primejdie şi a rămas. Dar îi venea greu să recunoască faptul că sîntem prizonieri. De aceea a căutat să mă convingă că rămîne aici de dragul muncii sale.

Din cauza mea, tata avea mîinile legate şi a fost astfel silit să participe la toată această oribilă poveste.

Mi-ai reproşat într-o zi că nu semăn de loc cu strămoşul meu, minerul revoluţionar Engelbrecht. Da, trebuie să mărturisesc că nu posed voinţa, energia sa nestăvilită. Voinţa lui s-a topit probabil în decursul secolelor şi generaţiilor. Nu m-am putut hotărî să-l omor pe Bailey. Şi mult timp n-am avut curajul să-l întreb pe tata dacă într-adevăr participă şi el la crimele acestuia. Vreau să mor însă ca o strănepoată demnă a minerului Engelbrecht. E tot ce pot face. Acum, tata e liber. Mi-ar fi prea greu să-i scriu. Te rog să-i transmiţi doar atît: „Tată, nu mai ai mîinile legate. Fă întocmai cum ar fi făcut în locul tău minerul Engelbrecht”.

Adio. Nora.”

Am recitit de cîteva ori scrisoarea. Sărmana Nora! Se grăbise. Dacă aş fi apucat să-i spun ceea ce aflasem de la Luc, ea ar mai fi în viaţă... Şi... ea m-a iubit. Dar acum totul s-a sfîrşit. Unele lucruri din scrisoarea Norei nu-mi erau clare. Poate mă va lămuri tatăl ei.

Între timp se făcuse dimineaţă şi m-am dus la profesorul Engelbrecht.

L-am găsit în cabinetul său cufundat în formule. Văzîndu-mă, profesorul a ridicat capul şi m-a întrebat calm:

— N-ai văzut-o pe fiica mea?

— Fiicei dumneavoastră... miss Eleonora... i s-a întîmplat o mare nenorocire – i-am răspuns eu.

Engelbrecht se făcu alb la faţă.

— Ce i s-a întîmplat? Spune!

În tăcere am pus pe birou scrisoarea Norei. Mîinile profesorului tremurau, dar căuta să se stăpînească. După ce citi scrisoarea ridică ochii şi mă întrebă cu vocea stinsă:

— Ce-a făcut?

I-am povestit tot ce s-a întîmplat în peştera frigului absolut. Între timp mi-am revenit puţin în fire.

Tatăl îşi îngropă faţa în palme. Rămase aşa cîteva minute. N-am vrut să tulbur tăcerea. Cînd şi-a ridicat capul aproape că nu l-am recunoscut, atît de mult îmbătrînise.

Engelbrecht făcu un efort să se ridice. Se clătină şi fu nevoit să se aşeze din nou.

— Eu am ucis-o...

Apoi trînti cu pumnul în masă şi ochii îi scăpărară de mînie.

— Ba nu! Bailey a ucis-o!

Se părea că în Engelbrecht reînvie sufletul strămoşului său.

— Să mergem împreună la acest bandit! răcni el deodată.

— Vreau să vă pun o singură întrebare, domnule profesor – i-am spus.

— Întreabă, dar repede...

— Miss Eleonora scrie că, după cum i-aţi spus, Bailey a ameninţat că vă va ucide pe amîndoi dacă veţi încerca să plecaţi de aici. Ştiu însă, tot de la miss Eleonora, că el nu s-a opus ca ea să plece.

— Era un joc al lui mister Bailey. Un joc psihologic. Era sigur că Nora nu se va despărţi de mine. Iar eu eram nevoit să-i

dau fetei mele iluzia că e liberă să plece cînd vrea. Dacă ar fi aflat că e prizonieră, situaţia noastră ar fi devenit mult mai grea şi s-ar fi simţit mai nefericită.

— Dar dacă ea ar fi vrut totuşi să plece?

— Mister Bailey n-ar fi lăsat-o.

— Atunci de ce... nu l-aţi ucis pe Bailey?

— M-am gîndit de multe ori s-o fac. Dar moartea lui Bailey n-ar fi rezolvat nimic. Mister Bailey nu este decît o verigă din lanţul crimei. Ştiţi din cine se compune populaţia orăşelului cu excepţia cîtorva salahori iakuţi? Din odrasle de bancheri şi persoane suspuse! Aceştia nu numai că nu m-ar fi lăsat să plec dacă l-aş fi omorît pe Bailey, ba, dimpotrivă, m-ar fi ucis şi pe mine şi pe Nora. Sau, s-ar fi putut să mă ucidă pe mine, iar pe ea s-o lase în viaţă... Ce-ar fi devenit? Sărmana copilă, a avut dreptate: din cauza ei aveam mîinile legate. Dar dacă aş fi bănuit ce are de gînd să facă... De altfel acum e prea tîrziu să mai vorbim despre asta. Da, mister Bailey nu ştie de glumă. Aş fi avut soarta colegilor mei, cei doi profesori care au fost ucişi pe vasul „Arctic”, pentru că au refuzat să i se supună lui.

Profesorul scotoci în sertarul biroului.

— Ei drăcia dracului, unde mi-o fi revolverul?

Era să-i spun că şi Nora l-a căutat fără să-l găsească, dar pînă la urmă am tăcut.

— Nu-i nimic, ne putem lipsi de el. Să mergem, mister Klimenko.

— Ce aveţi de gînd? l-am întrebat.

— Să-i spun două vorbe de la obraz lui mister Bailey...

N-am nimerit la Bailey într-un moment potrivit. Şedea în fotoliu înconjurat de oamenii săi credincioşi, vreo zece la număr.

Văzînd aceasta, Engelbrecht s-a încruntat, dar era prea tîrziu ca să batem în retragere.

— A, domnul profesor! Foarte bine că aţi venit! spuse Bailey. Chiar acum am vrut să trimit pe cineva după dumneavoastră. Ţinem aici un mic consiliu de război. Din păcate, capul meu nu lucrează încă bine...

Bailey tăcu şi începu să se joace cu nişte mărgeluşe lucioase, aşezate în faţa lui pe un platou. Aceste mărgeluşe erau ultima invenţie a lui Engelbrecht: aer presat, într-un înveliş special. În acest înveliş aerul nu se evapora la temperatura obişnuită şi putea fi transportat fără nici un pericol. Numai o

ridicare bruscă a temperaturii putea provoca o explozie. Bailey făcea pregătiri intense pentru exportul de aer, socotind că încheierea păcii în condiţiile formulate de el e un fapt aproape împlinit.

— Da, capul... – continuă Bailey. Ceva nu e în regulă acolo. Vorbeşti, vorbeşti şi deodată începi să îndrugi vrute şi nevrute. Dar o să treacă. Luaţi loc, sir... (Bailey nu mă pofti să stau jos, se mulţumi să-mi arunce o privire chiorîşă, dar nici nu-mi spuse să plec.)

— Refuz să mai lucrez. De-acum încolo puteţi să nu mă mai socotiţi printre funcţionarii dumneavoastră – spuse Engelbrecht, rămînînd în picioare.

— Re-fu-za-ţi?! întrebă Bailey. Se întunecă la faţă. Ce vrea să însemne asta, sir?

— Exact ce-am spus.

— Aici contează numai ce spun eu – se înfurie de-a binelea Bailey. Aţi întrecut măsura, mister Engelbrecht. Dacă nu veţi relua îndată...

— Ajunge! zbieră deodată Engelbrecht. Nu vreau să mai fac parte din această bandă de tîlhari.

— Dar asta e răzvrătire! Ştiţi ce vă aşteaptă?

— Ticălosule! urlă Engelbrecht. Mi-ai ucis fiica, ai umplut pămîntul de groaza, tu... tu... Şi deodată, cu pumnii ridicaţi tăbărî asupra lui Bailey şi-l apucă de gît.

Nimeni nu se aştepta la aşa ceva de la Engelbrecht. Cîteva clipe oamenii lui Bailey rămaseră ca pironiţi locului, apoi se năpustiră cu toţii asupra profesorului. M-am grăbit să-i vin în ajutor. S-a iscat o învălmăşeală de nedescris. Engelbrecht era foarte puternic şi nici de pumnii mei nu mă puteam plînge. Duşmanii însă erau prea numeroşi şi nu mai puteam rezista mult timp. Bailey se adăpostise îndărătul biroului şi se baricadase cu scaunele, dirijînd de acolo bătălia.

Din cauza emoţiei începu din nou să aiureze şi răcnea cît îl ţinea gura:

— Jos cu ei! În Marte! În Lună... A venit sfîrşitul lumii. O sută de mii de lire sterline gramul!

Iar Engelbrecht lupta să-şi croiască drum spre Bailey şi striga răguşit:

— Am să te omor... Am să te rup în bucăţi!

Simţeam că am ajuns la capătul puterilor şi i-am strigat lui Engelbrecht:

— Înapoi! Dacă nu ne retragem, sîntem pierduţi...

Engelbrecht se dezmetici puţin. Întorcînd capul, văzu că situaţia e disperată. E adevărat că trei din duşmanii noştri zăceau pe duşumea în nesimţire, dar ceilalţi, înarmîndu-se cu scaune, se pregăteau să ne atace din nou.

Doi din ei ţineau în mînă ţevile strălucitoare ale pistoalelor automate.

Engelbrecht şi cu mine, apărîndu-ne cu îndîrjire, am început să ne retragem spre uşă. Am reuşit să ieşim în coridor şi am luat-o la goană cu duşmanii pe urmele noastre. Cotind pe după colţ, am sărit pe platforma liftului şi am coborît un etaj. Peste puţin ne şi aflam în apropierea conductei de evacuare. Dar uşa era încuiată.

— Pe aici, repede! strigă Engelbrecht, care cunoştea bine topografia orăşelului.

XX. CONDAMNAŢI LA MOARTE

Am dat buzna într-o peşteră ce se afla în imediata apropiere a conductei şi ne-am grăbit să închidem uşa.

Era o încăpere neterminată, unde urmau să fie depozitate rezervele de aer condensat. Frigoriferele nu fuseseră încă instalate şi temperatura era suportabilă. Deocamdată se păstrau aici vagonete şi scule de rezervă. Lumina nu fusese instalată.

— Împinge încoace vagonetele! îmi strigă Engelbrecht, căutînd să baricadeze intrarea.

Am împins spre poarta de fier vagonetele. Am aruncat peste ele tîrnăcoape, lopeţi, tot ce ne cădea în mînă şi tot ce am putut dibui în întunericul de nepătruns. În sfîrşit intrarea era baricadată.

— Bun – făcu profesorul după ce terminarăm. Acum vom putea rezista.

Se auziră bocănind dincolo de uşă paşii urmăritorilor noştri.

Îndată răsunară lovituri puternice în uşă. Noi tăceam. După un timp loviturile încetară şi se făcu linişte. Ne întrebam dacă duşmanii noştri s-au convins că nu vor putea să deschidă uşa ori şi-au schimbat planul de atac. În tot cazul eram bucuroşi că ni se acordă un răgaz, pentru că abia ne mai ţineam pe picioare de oboseală.

Engelbrecht se întinse într-un vagonet şi oftă.

— Am făcut o prostie – spuse el într-un tîrziu. N-am putut să mă stăpînesc. Ce să-i faci, asta mi-e firea. Rabzi, rabzi, dar într-o bună zi răbufneşti...

Tăcu un timp, apoi reluă:

— Crezi într-adevăr că sînt complicele lui Bailey?

— Doar nu puteaţi... – m-am grăbit eu să-l liniştesc.

— Ba da, puteam. Puteam preîntîmpina catastrofa. Puteam salva omenirea, sacrificînd viaţa mea şi a fiicei mele. Dar nu-i uşor să aduci asemenea jertfă. E totuşi mai bine să piară doi oameni, decît mii şi mii, nu-i aşa?

— Ce rost are să vă autoflagelaţi? spusei, ridicînd din umeri.

— Asta nu e autoflagelare... Părerea dumitale nu-mi este indiferentă. Căci dumitale şi nu mie a adresat fiica mea ultima ei scrisoare. Te-a iubit... crezi că nu mi-am dat seama?...

N-am răspuns nimic. Engelbrecht, acest om remarcabil, puternic, suferea nespus şi nu-şi mai putea ascunde durerea.

— Dar să nu gîndeşti prea rău despre mine – reluă el. Chiar dacă sînt vinovat în faţa omenirii, am fost crunt pedepsit. N-am dormit nopţi în şir, căutînd o soluţie. Am încercat să găsesc o modalitate ca fabrica lui mister Bailey să arunce înapoi tot aerul pe care-l înmagazinase, dar în aşa fel ca să nu producă o catastrofă. Tocmai acest lucru îl urmăreau experienţele pe care le-aţi făcut în ultima vreme dumneata şi Nora. Aşa că poţi fi cu cugetul împăcat: n-ai lucrat pentru Bailey, ci împotriva lui. Experienţele au dat rezultate excelente şi lucrările mele se apropiau de sfîrşit. Şi dacă Nora nu s-ar fi grăbit... Sărmana mea fetiţă!... Dar m-am căznit mult pînă să găsesc soluţia. Erau zile cînd mă cuprindea desperarea. Şi atunci îmi spuneam: astăzi trebuie să se termine totul. Am s-o omor pe Nora, apoi pe Bailey şi îmi voi pune şi eu capăt zilelor... Dar cînd intra Nora atît de proaspătă, strălucind de tinereţe... Ah!... Engelbrecht oftă greu. Nu puteam ridica mîna. Apoi la un moment dat am observat că nu mai are încredere în mine. Crezi că n-am citit în ochii ei groaznica întrebare? Tatăl ei, omul pe care l-a iubit atît de mult şi de cinstea căruia nu s-a îndoit niciodată, e un criminal?

Engelbrecht se ridică deodată şi făcu un pas spre mine:

— Şi acum, fetiţa mea a murit. Mi-e atît de greu... Totuşi parcă mi s-a luat o piatră de pe inimă! S-a terminat cu „dedublarea personalităţii”... Noi doi sîntem condamnaţi. Nu-mi pasă de ce o să mi se întîmple. Regret un singur lucru: că n-am reuşit să-l gîtui pe banditul de Bailey... Cred că ne vor ţine aici închişi pînă vom muri de foame. Din fericire, nu ne va omorî frigul. La urma urmei... nu-i acelaşi lucru? Parcă Nora nu s-a dat singură pradă frigului...

Moartea sărmanei fete m-a zguduit şi pe mine. Mi-a fost dragă şi am pierdut-o chiar în clipa cînd aflasem că şi ea mă iubeşte. Dar incomparabil mai chinuitoare era povara care apăsa cugetul lui Engelbrecht. Şi apoi... eu eram tînăr şi

desperarea mea nu putea îi atît de nemărginită ca a lui. Eu voiam să trăiesc.

— Spuneţi, nu există nici o posibilitate de a scăpa de aici? l-am întrebat pe Engelbrecht.

Dar profesorul era prea cufundat în gîndurile sale negre şi la început nici n-a înţeles ce spun.

— Să scăpăm de aici? mă întrebă el într-un tîrziu. Da, dar e greu. Acest perete răspunde în afară.

— Atunci ce aşteptăm? Avem tîrnăcoape. E adevărat, aici e beznă, dar vom putea lucra şi aşa.

— Vom putea – răspunse Engelbrecht, absent. Dar înainte de a străpunge stînca, vom muri de foame. Ar fi o trudă zadarnică. Culcă-te ca mine şi aşteaptă în linişte sfîrşitul.

Dar eu n-aveam de gînd să-mi aştept resemnat moartea. După ce m-am odihnit puţin, m-am ridicat, am găsit pe pipăite un tîrnăcop şi m-am apropiat de zid.

Lovituri puternice răsunară în beznă.

— Nu aici, ceva mai spre stînga – îl auzii pe Engelbrecht. Acolo zidul e mai subţire.

Am făcut cîţiva paşi spre stînga şi am început să lovesc din nou.

Cînd, obosit, m-am aşezat să mă odihnesc puţin, l-am auzit pe Engelbrecht mişcîndu-se şi un zăngănit de fiare: profesorul sărise din vagonet.

— Sînt prea obosit, obosit sufleteşte, ca să mă mai căznesc să sparg această stîncă pentru a-mi salva viaţa. Dumneata însă eşti tînăr şi ai mai putea să-ţi găseşti fericirea. Trebuie să te ajut de dragul Norei...

Se auzi zornăind metalul. Engelbrecht îşi alegea un tîrnăcop.

— Aşa se sparge o stîncă? îi auzii glasul, chiar lîngă mine. Ia dă-te puţin la o parte. Iată cum mînuia tîrnăcopul bătrînul miner Engelbrecht.

Răsunară lovituri puternice, regulate. Am lucrat aşa cîteva ore. În cele din urmă, extenuat, am aruncat tîrnăcopul, dar loviturile „bătrînului miner Engelbrecht” au mai răsunat mult timp în peştera vastă, stîrnind ecouri puternice.

— Ajunge pentru astăzi – spuse în sfîrşit Engelbrecht, aruncînd tîrnăcopul.

Înainte de a ne culca, am împins vagonetele de la uşă şi le-am aşezat pe şine, în şir, în aşa fel încît primul vagonet se sprijinea de uşă, iar ultimul de peretele opus.

— Bun. Acum, dacă aruncăm în vagonete toate sculele şi mai punem şi pietre, nici dracul nu mai deschide uşa.

În sfîrşit, sleiţi, ne-am culcat şi am dormit buştean.

M-a trezit frigul şi foamea. L-am auzit pe Engelbrecht căscînd îndelung.

— V-aţi trezit? l-am întrebat.

— Nu mai dorm de mult. Mi s-a făcut foame, dar n-avem ce face, va trebui să ne apucăm de lucru cu burta goală.

Şi apucă tîrnăcopul. La început loviturile erau şovăitoare şi neregulate. Apoi Engelbrecht se încălzi şi începu să lucreze cu aceeaşi energie ca în ajun. Mi-am luat şi eu unealta în mînă.

Foamea se făcea tot mai simţită şi puterile începură să ne părăsească. Ne opream mereu-mereu ca să ne odihnim. Timpul se scurgea exasperant de încet. Stîncă părea mai dură ca ieri.

În cele din urmă, am aruncat cît colo tîrnăcopul şi, cuprins de o desperare neputincioasă, m-am prăbuşit ca un sac pe o grămadă de pietre. Engelbrecht a mai lucrat un timp, apoi s-a stins şi ecoul loviturilor sale.

— Stăm prost – spuse el cu amărăciune. Aşa nu vom rezista mult şi n-am înaintat nici cu o treime. Nu ne-am economisit puterile. Trebuie să facem o spărtură mai mică şi să lucrăm cu rîndul.

A mai trecut, după calculele noastre, încă o zi. Am încercat să adormim, culcîndu-ne amîndoi în acelaşi vagonet ca să ne fie mai cald. Frigul ne pătrundea tot mai tare, tot mai chinuitor. Nu reuşeam să adorm. Golul din stomac îmi producea crampe. Picioarele îmi erau îngheţate, capul îmi ardea, mă durea tot corpul. Deşi căutam să le gonesc, gîndurile negre nu-mi dădeau pace. Nu mai speram să ies vreodată de aici. Am vrut să-i vorbesc lui Engelbrecht, dar el stătea liniştit, poate dormea şi nu mă înduram să-l trezesc.

Văzînd că nu pot să adorm, m-am ridicat, m-am strecurat prin întuneric pînă la spărtura pe care o făcusem în zid şi am început să măsor distanţa parcursă. Cîteva pietre mi se rostogoliră, cu zgomot, de sub picioare.

— Cine e acolo? îl auzii pe Engelbrecht.

— Eu sînt. Nu dormiţi?

— Nu – răspunse profesorul. Blestematele de gînduri nu-mi dau pace... Şi e frig... Hai să ne încălzim puţin.

Engelbrecht se ridică şi luă tîrnăcopul.

— Dracu' să-l ia că greu s-a mai făcut! înjură el.

Se auziră cîteva lovituri, apoi deodată se făcu linişte. L-am auzit cum ofta.

— Nu mai pot – spuse Engelbrecht. Îmi cade tîrnăcopul din mîini... Dar am să-mi silesc braţele să-l ţină bine! Şi deodată începu să lovească cu atîta putere încît de sub tîrnăcop scăpărară scîntei.

Dar aceasta a fost ultima explozie de energie. Tîrnăcopul căzu cît colo şi Engelbrecht se întinse pe o grămadă de pietre.

— Odihniţi-vă, voi lucra eu – am spus, începînd să lovesc stîncă.

Dar la mine a mers şi mai greu. Mi se părea că dau cu toată puterea şi cînd colo tîrnăcopul nu făcea decît să zgîrie stînca, desprinzînd bucăţele mici. Dacă vom lucra într-un asemenea ritm, n-o să spargem stînca nici în zece zile! Foamea ne va răpune mult mai repede...

Am adormit sau poate am căzut într-un fel de toropeală fără să las tîrnăcopul din mînă. Nu ştiu cît a durat această stare. Poate am zăcut aşa o zi şi o noapte, sau poate numai cîteva minute. Şi nici n-aş putea spune cu certitudine dacă, în somn sau aievea, am reluat de cîteva ori lucrul, lovind stîncă cu furia desperării, pentru ca să mă prăbuşesc din nou.

Din cînd în cînd senzaţia de foame devenea insuportabilă. Dar treptat începu să se atenueze. Am căzut într-un fel de toropeală. Timpul se oprise parcă locului. Nu mai ştiam cîte zile trecuseră de cînd ne-am închis singuri în această capcană. Mintea mea se cufunda tot mai mult într-un întuneric de nepătruns. Uneori mă străfulgera gîndul morţii, dar nici el nu mă tulbura.

Nepăsarea punea tot mai mult stăpînire pe mine. Simţul critic însă nu dispăruse cu desăvîrşire. Îmi amintesc că urmăream cu oarecare curiozitate procesul morţii mele. Am observat chiar un anumit ritm în desfăşurarea lui. Perioadele de comă alternau cu oarecare trezire a simţurilor şi cunoştinţei, ca şi cum ultimele rezerve ale forţelor vitale strîngeau resturile de „combustibil”, pentru a mai lumina o dată creierul... Căci numai creierul putea găsi o soluţie, numai el putea salva organismul,

care murea. Şi organismul dăruia creierului meu ultima vlagă, ultima licărire de viaţă a celulelor – singura lui nădejde de scăpare...

Într-unul din aceste momente de luciditate am auzit lovituri depărtate, foarte slabe, de tîrnăcop.

„Probabil Engelbrecht s-a pus pe lucru. Oare auzul slăbeşte atît de mult la cei care sînt pe punctul să moară de foame? gîndii. Sau poate am halucinaţii?

— Dumneavoastră bateţi? l-am întrebat pe Engelbrecht.

— Acelaşi lucru am vrut să te întreb şi eu – răspunse el cu o voce stinsă.

Îl auzeam însă cît se poate de clar, distinct.

— Prin urmare, nu asurzesc şi nici n-am halucinaţii – reflectai eu cu glas tare. Atunci ce înseamnă aceste lovituri? De unde provin? Cine bate?

— Mă gîndesc la asta de cîteva minute sau poate de cîteva ore – răspunse Engelbrecht. Am crezut la început că dumneata te-ai apucat de lucru, dar că nu aud bine loviturile fiindcă am început să asurzesc. Să ştii însă că loviturile se aud dinspre spărtura pe care am făcut-o. Eu stau culcat chiar lîngă ea. Şi după o scurtă tăcere: Se vede că mister Bailey vrea să termine mai repede cu noi şi a pus oamenii sa spargă zidul. El ţine mult la procedură şi vrea să ne judece probabil cum scrie la carte, pentru ca apoi să ne congeleze şi să ne aşeze în „panteon”.

Am tăcut, ascultînd cu încordare. Loviturile răsunau tot mai puternic, tot mai aproape. Apoi, brusc, au încetat. În locul lor se auzi un sunet nou: scrîşnetul burghiului.

— Au pus burghiurile în funcţiune – spuse Engelbrecht calm. Aşa o să pună mai repede mîna pe noi...

Primejdia a avut darul să ne dea noi puteri. N-aş putea spune că-mi era frică de moarte – mă şi aflam de altfel în pragul ei; dar aceste sunete noi tulburară monotonia vieţii noastre, ritmul stingem noastre treptat. Acum ne-am recăpătat complet cunoştinţa.

— Ce-am putea face? am întrebat eu.

— Să-l primim pe duşman şi să murim luptînd aşa cum se cuvine s-o facă un bărbat – răspunse Engelbrecht.

Am zîmbit ironic, ştiind că Engelbrecht nu poate să mă vadă.

— Sînteţi oare în stare să ridicaţi măcar o mîna?

— Am destulă putere ca să crăp ţeasta primului nemernic care-şi va băga capul aici. Încearcă de te tîrăşte pînă la mine.

Ne-am tîrît amîndoi pînă la gura micii spărturi făcute de noi şi ne-am întins de ambele părţi, pregătind la îndemînă nişte pietroaie cu colţuri ascuţite. Scrîşnetul monoton al burghiului mă adormea, dar luptam din răsputeri împotriva toropelii. Iar cînd sunetul se auzi aproape de tot, îmi trecu somnul. M-am încordat tot ca o pisică ce se pregăteşte să se arunce asupra unui şoarece.

— Peste cîteva minute vor fi aici – şopti Engelbrecht.

În clipa aceea am înţeles ce ne-a dat puteri noi: ura faţă de duşmani!

Burghiul mai scrîşni o dată, zidul începu să pîrîie şi o ploaie de pietricele se rostogoli peste noi. Zgomote stridente şi scrîşnete alternau cu zumzetul burghiului. O gaură, încă una în peretele subţire ce ne despărţea de duşmanii noştri... Apoi, cîteva lovituri de tîrnăcop Spărtura era destul de marc ca să se poată strecura un om în orice caz aşa mi-am închipuit, pentru că la un moment dat încetară şi zgomotul burghiului şi loviturile tîrnăcoapelor şi se auzi în întuneric un foşnet pe care nu-l putea produce decît un om ce se strecura prin spărtură. Încordîndu-ne muşchii vlăguiţi, profesorul şi cu mine am ridicat pietroaiele. Eram atent la cel mai mic zgomot. Mai aproape, mai aproape. Lîngă noi...

„Acum!” gîndii eu şi dădui să lovesc. Dar deodată piatra îmi căzu din mînă, fiindcă auzii pe neaşteptate o voce cunoscută...

XXI. „A CLĂPAT NEGUSTOLUL”

— Tale întunelic.

— Nikola! zisei eu.

— O! Tovalăş Klimenko! răspunse el.

Şi am simţit cum o mănuşă miţoasă îmi strîngea mîna cu care era cît p-aci să sparg capul lui Nikola.

— Cum ai nimerit aici?

— Plea tale ţipi! spuse Nikola şi, întorcînd capul spuse cuiva care stătea de partea cealaltă a spărturii: Intlaţi, tovalăşi, aici sînt ai nostli. Ial noi – continuă el, adresîndu-se profesorului – am venit pe tine să salvăm, iar pe negustolul Beli să-l omolîm.

— Cine „noi”?

— Almata Losie: iaca!

— Dar cum de v-a venit în gînd să spargeţi tocmai acest zid? De unde ştiai că mă găsesc aici?

— Nu ştiam nimic. Dar tu mi-ai spus că pe aiţi e bine de mels în olas – răspunse Nikola.

Nu puteam să-mi amintesc să-i fi spus vreodată aşa ceva. Şi numai mult mai tîrziu, aducîndu-mi aminte de timpul cînd mă sfătuiam nopţi întregi cu Nikola ca să întocmim planul evadării, mi-am amintit că într-adevăr i-am spus că acesta ar fi drumul cel mai comod prin care s-ar putea pătrunde în orăşelul subteran. Nu m-am aşteptat ca Nikola să fie atît de isteţ şi să aibă o memorie atît de bună. Numai din întîmplare am nimerit noi în această peşteră, unde a avut loc fericita întîlnire.

Nikola s-a grăbit să-mi povestească de-a fir-a-păr „cum a fost”.

Comandamentul nostru elabora mereu noi planuri de cucerire a orăşelului subteran. Cînd atacurile avioanelor s-au dovedit zadarnice, şi artileria n-a putut nici ea face nimic, au intrat în acţiune geniştii. S-a hotărît să se sape o galerie. Această sarcină era uşurată de faptul că întregul crater era acoperit de un strat gros de zăpadă. Era uşor să sapi şanţuri în acest strat pentru a ajunge pînă la stîncă. Pionierilor le-a trebuit

mai bine de trei săptămîni pentru această operaţie, utilizînd un sistem special spre a nu fi descoperiţi. Locul a fost bine ales. Nikola a lucrat şi el de multe ori în această peşteră. El ştia că aici nu locuieşte nimeni şi noaptea, cînd pleacă muncitorii, ar putea să intre fără să fie văzuţi.

În timp ce Nikola îmi povestea toate acestea, intrară în peşteră prin spărtură mai mulţi ostaşi roşii.

— Aici nu ne vede nimeni, putem face lumină – spuse Nikola şi în mîna lui străluci o lanternă electrică. Foalte bună dlăcia asta! spuse el. Ţac, şi gata. Ai, ai, ai! exclamă el cînd îmi văzu faţa. Ai slăbit tale lău. N-ai mîncat de mult. El e tovalăş? Mîncaţi mai lepede!

Şi Nikola îşi deschise raniţa şi începu să ne ospăteze, pe mine şi pe Engelbrecht.

După ce am mîncat, i-am povestit lui Nikola şi comandantului detaşamentului toate peripeţiile noastre. Apoi ne-am întocmit un plan de acţiune.

Între timp se făcuse dimineaţă. Comandantul a fost de părere că e mai bine să aşteptăm căderea nopţii ca să atacăm prin surprindere.

Căutam să nu facem nici un zgomot, ca să nu atragem atenţia duşmanului. Nikola aprinse un mic foc, puse ceaiul la fiert şi începu să ne îndoape. Ziua trecu pe neobservate. Am vorbit de una de alta şi am pus la punct planul de acţiune. La ora şase seara, comandantul a pus cîteva santinele, apoi a dat ordin ca toată lumea să se culce pentru ca oamenii să se odihnească înainte de „operaţie”. După ce am mîncat şi m-am încălzit lîngă foc, am adormit buştean şi cînd m-a trezit noaptea Nikola, mă simţeam proaspăt şi uşor. Ce-i drept nu eram încă complet sigur pe picioare, dar asta nu mă oprea; ţineam morţiş să iau şi eu parte la atac.

Am îndepărtat cu băgare de seamă vagonetele şi am deblocat intrarea. Numai de n-ar fi uşa încuiată! Un ostaş apăsă pe clanţă, uşa se deschise. Engelbrecht şi cu mine eram atît de puţin periculoşi pentru „armata” lui Bailey, încît nici n-au găsit de cuviinţă să ne închidă pe dinafară, mai ales că ştiau că şi de o parte şi de cealaltă a uşii ne aşteaptă moartea.

Comandantul detaşamentului, a dat un ordin şi ostaşii, ţinîndu-şi armele în cumpănire, au pornit pe coridor. Nu se vedea nimeni. Abia lîngă ascensor am dat de prima santinelă.

Omul dormea. Trezit de paşii noştri încercă să dea alarma, dar comandantul îndreptă spre el ţeava revolverului.

— Stai cuminte, frăţioare! îi spuse el în ruseşte, dar atît de expresiv că omul înţelese pe dată ce i se cere şi se predă.

Am urcat cu liftul la primul etaj. Cînd ajunse sus şi ultimul ostaş, ţîşni de undeva o umbră, pentru a dispare imediat după o cotitură. Peste cîteva minute se va da alarma! Am grăbit pasul şi am pornit, aproape în fugă, spre cabinetul lui Bailey.

Uşa nu era încuiată. Am dat-o de perete şi am năvălit în cabinet.

Bailey nu se culcase încă. Şedea într-un fotoliu şi-şi plimba degetele peste mărgelele „aeriene” de pe platou. Capul îi era legat cu o batistă.

Văzîndu-mă în fruntea unui detaşament de ostaşi roşii, Bailey holbă ochii. Falca de jos îi căzu. Rezemat de speteaza fotoliului, se uita la noi fără a încerca să-şi ascundă groaza.

— Dumneata eşti cetăţeanul Bailey? întrebă comandantul detaşamentului.

— Da, el este – răspunsei eu.

Comandantul făcu un pas spre Bailey.

— Eşti arestat.

Faţa lui Bailey se schimonosi. Ochii îi ieşiră şi mai mult din orbile şi acum în ei scăpăra nebunia. Îl apucase din nou una din crizele de care suferea în ultima vreme, de cînd fusese rănit.

— A-a-a-a-a!!! zbieră el cu o voce sălbatică. Bolşevici! Aha? Şi aici? Peste tot? Nicăieri nu pot scăpa de voi!... Vreţi să-mi răpiţi aerul?

Cu aceste cuvinte îşi cufundă degetele chircite în comoara lui – mărgelele „aeriene” – apucă cîteva şi, ducîndu-le cu greu la gură, le înghiţi.

Engelbrecht, înţelegînd ce va urma îl apucă pe Bailey de guler şi-l trase spre uşă.

— Ce vreţi să faceţi cu el? întrebă comandantul, nepricepînd ce primejdie ne ameninţa pe toţi.

Bailey, care continua să aiureze, se zbătea să scape.

— Să-l urcăm mai repede sus!... Ajutaţi-mă. Acum e de două ori mai greu! ne strigă cu desperare Engelbrecht.

Eu, Nikola şi doi ostaşi l-am apucat pe Bailey, l-am împins pe coridor, l-am aruncat în ascensor şi ne-am urcat împreună cu el pe platforma unde stătusem de atîtea ori de vorbă cu Nora, admirînd aurora boreală, şi respirasem „vitamine aeriene”.

Bailey ţipa într-una, încercînd sa scape.

Am observat deodată că din gura lui ţîşneşte un ghemotoc de abur alb, rece. Trupul său începu să se umfle repede, mai ales toracele. Căldura interioară, din stomac, topise învelişul de protecţie al mărgelelor. Aerul începuse să se evapore şi cu Bailey se întîmpla acum acelaşi lucru care se petrece cu un peşte de la mare adîncime scos la suprafaţa oceanului: presiunea interioară întrece presiunea aerului atmosferic şi îl umflă. Încă o clipă şi...

Dar Engelbrecht n-a stat să aştepte această clipa. Înşfăcîndu-l zdravăn pe Bailey îl aruncă peste balustradă.

În cădere corpul lui Bailey se umflase ca un balon, iar din gură îi ieşeau aburi ca din supapa deschisă a unei locomotive.

Înainte ca Bailey să ajungă la panta înzăpezită, se auzi o explozie, mărgelele „aeriene” explodaseră, într-un nor de aer alb am desluşit braţele şi picioarele lui Bailey rupte de trup şi împroşcate în direcţii opuse. În cîteva clipe norul alb se transformă într-un curent puternic de aer, care ne-a proiectat spre perete. Reuşii însă să mă ţin pe picioare şi mă uitai în jos. Numai capul lui Bailey a ajuns pînă la povîrnişul acoperit cu omăt. Trupul său, făcut bucăţele, zbura în cele patru vînturi.

Am stat cîteva minute nemişcaţi, impresionaţi de această moarte neobişnuită. Primul care a rupt tăcerea a fost Nikola.

— A clăpat negustolul – spuse el.

Da, „a crăpat negustorul”, a crăpat şi întreaga lui întreprindere aeriană!

Detaşamentul a biruit fără greutate garnizoana orăşelului subteran, iar postul de radio al orăşelului a comunicat lumii întregi vestea victoriei.

În timpul acesta Engelbrecht ridica încet şi prudent temperatura în peşterile subterane, micşorînd totodată presiunea atmosferică. Toate deschizăturile, conductele şi obloanele fură deschise. De pretutindeni ţîşnea un abur alb, rece, ce se transforma în aer dătător de viaţă.

Viaţa se întorcea pe pămînt. Nara lui Ai-Toion „expira” aer...

SFÎRŞIT

CUPRINS

Aleksandr Romanovici Beleaev

Traficantul de aer

Traducere: M. Cardaş şi V. Probeanu

Versiune electronica dupa textul din
Seria Opere alese, volumul II
Editura Tineretului, 1963

Aleksandr Romanovici Beleaev
Продавец Воздуха
1929

I. O DEZVĂLUIRE TULBURĂTOARE

Într-o seară de toamnă, un pricăjit barcaz pescăresc se apropia încet de insula Föhr din arhipelagul Frisicelor de Nord, aproape de coasta Germaniei. Vîntul năprasnic de miazănoapte împroşca pe pescari cu stropi reci ca gheaţa. Chipurile învineţite de frig ale oamenilor erau mohorîte: se întorceau cu năvoadele aproape goale.

— Să ştii că vine iarna înainte de soroc, mormăi un pescar bătrîn, pufăind din pipa-i scurtă.

— Aşa se pare, îi dădu dreptate altul mai tînăr şi, după o scurtă tăcere, adăugă:

— Iar i-au furat năvodul lui Karl. Un năvod nou-nouţ.

Cuvintele aruncate în treacăt de un tînăr le dădură ghes la vorbă. Oamenii se tot întrebau cine poate fi hoţul.

— Eu unul zic că-i Hans, afirmă tînărul cu convingere.

— Hans? Fugi de aici! se mirară ceilalţi.

Hans era un moşneag hodorogit, deşirat şi slab de-l bătea vîntul. Locuia singur cuc în clădirea veche şi părăsită a farului.

— Hans ăla care abia îşi tîrăşte picioarele?! Pe ce dovadă te bizui?

— Dovadă? N-aţi văzut şi voi că, de la o vreme, Hans se îngraşă mereu?

Era adevărat. De cîteva săptămîni Hans se îngrăşase într-atît că uimise tot satul.

— Cică ar fi găsit o comoară pe care a aruncat-o marea pe ţărm. Cînd primeşte omul un dar ca ăsta nu-i de mirare să pună osînză pe el, spuse bătrînul pescar, dus pe gînduri.

— Ei aş! Pun rămăşag că-i altceva la mijloc. Hans face contrabandă.

— Ascultaţi-mă pe mine, stărui tînărul. Hans s-a îmbuibat din banii luaţi pe peştele şi năvoadele pe care ni le şterpeleşte. Ştiţi şi voi că se întîmplă s-o ia razna în toiul nopţii. Unde se duce? Ce trebuşoare învîrteşte? Mie toate astea nu-mi miros a bine.

Cu toate că unii mai puneau la îndoială spusele tînărului, era limpede că pescarii cam intraseră la bănuieli. Şi cînd barcazul acostă în dreptul farului, cineva azvîrli o vorbă:

— Ce-ar fi, fraţilor, să trecem pe la Hans? O să stăm puţin la căldurică. Cine ştie, poate o să-l tragem şi de limbă...

— Asta da! se bucură tînărul, dînd zor cu descărcatul peştelui şi cu strînsul năvoadelor.

Ferestruica farului era luminată. Bătrînul Hans nu se culcase încă. Îi primi cu braţele deschise şi-i pofti să se încălzească lîngă o vatră dărăpănată.

— Ei, v-a mers pescuitul? întrebă bătrînul, frecîndu-şi mîinile cu vine groase şi degete închircite.

— A mers pe dracu! făcu tînărul pescar. Înfuriat de ghinionul ce-i urmărea şi de vremea păcătoasă, abia aştepta să-şi verse năduful pe cineva. Ştii, nene Hans, mă uit la matale şi mă întreb: ce face omul ăsta de pune într-una osînză pe el?

Moşneagul zîmbi cu un aer stingher.

— Şi tu te-ai îngrăşat, Ludwig.

— Eu? Păi cînd omul vinde peştele pe care l-a prins cu mîna lui, nu-i nici o mirare să arate mai acătării. Dar cum faci matale de te îngraşi fără să munceşti? Hai, destăinuieşte-ne şi nouă secretul. Ne-ar plăcea mai mult să ne întindem oasele la căldurică în loc să rătăcim pe mare. Că toată agoniseala noastră sînt reumatismele...

Era vădit că Hans începuse să nu se simtă în apele lui. Se zgribulea ca de frig, frecîndu-şi într-una mîinile. Toţi observaseră tulburarea bătrînului. Chiar şi cei care adineauri avuseseră îndoieli, acum începură să-l privească cu ochi bănuitori.

— N-ar strica să-i facem o percheziţie, şopti roşcovanul Fritz unui alt pescar, îl iau eu mai pe departe. Las' pe mine! Apoi, către Hans:

— Cum de nu ţi-e frică să stai în hardughia asta? Dacă se opinteşte bine vîntul de la nord-est, zob te face.

— Nu-i nimic. Zidurile sînt groase. Cît mai am eu de trăit, or ţine şi ele.

— Dar dacă se prăbuşesc peste tine? nu se lăsă Fritz. Ţie poate nu-ţi pasă, că ţi-ai trăit traiul, dar pe noi or să ne tragă la răspundere. Că de ce n-am luat măsuri! Află că n-am chef să înfund puşcăria din pricina ta. Trebuie să cercetăm bine toată clădirea.

— Zău că nu merită! bîigui bătrînul. Îşi dădea tot mai limpede seama că pescarii nu veniseră aici de florile mărului. Dar dacă ţineţi morţiş, întoarceţi-vă mîine. Tot e mai bine să cercetaţi pe lumină.

— De ce să amînăm pe mîine ce putem face azi?

— Cine ştie ce nenorocire se mai poate întîmplă pe scările astea care abia se mai ţin. Ce-i atîta zor? Aşa cum am locuit aici cincizeci de ani, o să mai stau o noapte.

Ludwig, care pricepuse încotro bate Fritz, se vîrî şi el în vorbă.

— Aprinde un felinar!

— Cum să-l aprind, păcatele mele, dacă n-am ulei?

Fritz însă, care prinsese să cotrobăiască prin încăperea rotundă, găsise şi una şi alta.

— Ţine felinarul. Uite şi uleiul. Ce-mi umbli cu cioara vopsită, moşule?

Nici nu apucară să se dumirească bine, că Fritz şi turnase ulei şi aprinsese felinarul.

— Haidem!

Se ridicară cu toţii şi se luară după Fritz. Oftînd şi tîrîndu-şi picioarele, Hans îi urmă. La lumina chioară a felinarului, urcară treptele umede şi tocite ale scării în spirală.

În încăperea de la etaj, sub un strat gros de praf şi de moloz, zăceau, claie peste grămadă, tot felul de hîrburi şi ciurucuri. Prin geamurile sparte ţiuia vîntul. Speriaţi de lumină, cîţiva lilieci se vînzoliră prin odaie, scuturînd praful şi păienjenişul de pe pereţi. Fritz cerceta cu atenţie fiecare ungher, răscolea molozul cu cizmele-i grele de pescar, plimba lumina felinarului pe pereţi, spunînd, ca să păstreze aparenţele:

— Ce de crăpături.

Nu găsiră nimic suspect.

— Să urcăm la al doilea...

— Acolo e pustiu, sări Hans speriat, dar Fritz nu-i dădu nici o atenţie.

La catul al doilea, vîntul bătea cu aceeaşi furie ca afară, pătrunzînd prin golurile ferestrelor şi prin crăpăturile mari ce se căscau în ziduri.

— Cred că te-ai înşelat, Ludwig, murmură încetişor Fritz.

— Asta mai rămîne de văzut, răspunse acesta cu voce tunătoare şi, mîniindu-se fără noimă, îl îmbrînci pe Fritz. Adu aici felinarul. Asta ce-o mai fi?

— Nu seamănă a năvod, se zborşi la el Fritz, socotind că nu mai e cazul să joace teatru.

Felinarul desprinse din întuneric o poliţă pe care stătea o oală acoperită cu o scîndurică. Ridicînd scîndurica, Fritz zări un lichid vîscos ca icrele de broască.

— Să plecăm, Ludwig. Mîncarea asta s-a împuţit de cînd zace aici. Ţi-am spus eu că ai scrîntit-o rău de tot...

De ciudă că s-a făcut de rîs, lui Ludwig îi venea să-şi tragă palme. Ca să amîne totuşi momentul neplăcut cînd va trebui să-şi recunoască înfrîngerea, îl smulse pe Hans din ungherul întunecos unde se pitise şi-l luă din scurt:

— Ce-i în oala aia?

Spre uimirea tuturor, întrebarea lui Ludwig îl înspăimîntă pe Hans. Îngăimă vreo două vorbe, dar de tare ce-i tremurau fălcile, nu se putea înţelege mai nimic. Acum îi cuprinsese pe toţi curiozitatea.

— Taci, ai? nu-i slăbi Ludwig Dacă ştiai ce te aşteaptă, de ce te-ai băgat în chestii d-astea? îl repezi pe bătrîn.

— Vă rog, nu mă mai întrebaţi, bolborosi Hans. N-am săvîrşit nici o nelegiuire, dar am jurat...

Iată deci unde se afla adevăratul mister! Cu un aer triumfător, Ludwig ridică cu băgare de seamă oala şi, poruncindu-i lui Fritz să-i lumineze drumul, coborî scările urmat de ceilalţi. Aşezînd oala pe masă, lîngă vatră, îi şopti lui Fritz:

— Asta-i mai ceva decît năvoadele...

Apoi sumbru, către Hans:

— Să nu ne ascunzi nimic, auzi?

— Bine, dar am jurat...

— Ori spui tot, ori puşcăria te mănîncă!...

— De ce?

— Las' că ştii tu! Află că de mult sîntem cu ochii pe tine. Nu degeaba te-ai îngrăşat de nu-ţi mai încapi în piele...

— Cum, ştiţi şi voi?

Ludwig habar n-avea, dar în seara aceea de toamnă îşi descoperise pe neaşteptate aptitudini de detectiv.

— Sigur că ştim. Ce ţi-ai închipuit? Dar dacă nu faci pe mutul, poate te scăpăm de gherlă...

Moşneagul arăta distrus: cu capul prăbuşit în piept, părea cufundat în gînduri negre. După cîteva clipe, izbuti să spună:

— Înţelegeţi, îmi vine greu să-mi calc cuvîntul. Cine ştie ce necazuri o să căşunez binefăcătorului meu, omului care şi-a făcut pomană cu un sărman moşneag ca mine! Dar de vreme ce tot aţi aflat... „pîinea veşnică” pe care mi-a dăruit-o profesorul Breuer...

Aptitudinile de detectiv ale lui Ludwig nu făceau nici două parale, deoarece îi lipsea cu desăvîrşire experienţa. Uitîndu-şi rolul, întrebă perplex:

— Pîine veşnică? Ce-o mai fi şi asta?

Auzind întrebarea lui Ludwig, ţîşnită dintr-o sinceră uimire, precum şi exclamaţiile nedumerite ale celorlalţi, Hans îşi dădu seama că pescarii habar n-aveau de „pîinea veşnică”, că altă bănuială îi adusese aici şi că numai întîmplător nimeriseră peste taina pe care el o păzise cu atîta străşnicie. Cel puţin dacă n-ar fi pomenit numele profesorului! Acum însă era prea tîrziu să mai dea înapoi. Umerii i se pleoştiră mai rău şi se lăsă fără vlagă pe o bancă.

— O să vă spun tot...

II. NOROCOSUL HANS

— Ştiţi şi voi în ce sărăcie mă zbăteam: n-aveam nici după ce bea apă – îşi începu spovedania bătrînul Hans. Într-o seară, cînd nu mă mai ajutau puterile nici să ies din casă, aud nişte bătăi în uşă. Deschid. Era bătrînul profesor Breuer, aţi auzit de el, cel ce locuieşte în casa aceea aflată la o zvîrlitură de băţ de sat...

— Îl ştim. Zi înainte, îi dădu ghes Fritz, fremătînd de curiozitate.

— Profesorul îmi spuse: „Ascultă-mă, Hans, îţi dau de mîncare, ba, şi mai mult, n-o să mai ai grija hranei cîte zile vei mai trăi, numai să-mi juri că nu sufli nimănui nici un cuvinţel”. Am jurat, dar uite că mi-am călcat jurămîntul, se căină bătrînul. Apoi continuă: Şi numai ce-l văd pe Breuer că scoate de sub manta un borcan. „În borcanul ăsta, zice, e cocă sau pîine veşnică, poţi să-i spui cum vrei. Dacă mănînci numai jumătate din cît e aici, te simţi sătul toată ziua. Iar pînă a doua zi, borcanul se umple la loc. Nu te teme, Hans, coca asta n-o să-ţi facă nici un rău. E drept, nu-i prea plăcută la vedere, dar te asigur că e gustoasă şi hrănitoare. Gustă”. Eu, drept să vă spun, mă cam codeam. Atunci profesorul luă el însuşi un boţ de cocă şi-l înghiţi pe dată. „Vezi, zise, n-am păţit nimic”. Mi-a lăsat borcanul şi m-a rugat să trec din cînd în cînd pe la el să-i spun cum mă simt. Apoi a plecat...

Pescarii ascultau cu gura căscată.

— Şi... şi? se agită Fritz nerăbdător pe scaun.

— Tot dădeam tîrcoale borcanului, dar nu cutezam să mă ating de cocă, urmă Hans. Prea seamănă cu icrele de broască. M-am apropiat de cîteva ori de borcan, dar numai cînd vedeam coca, îmi venea rău la stomac. În noaptea aceea, n-am închis ochii de foame. Spre dimineaţă, nemaiputînd îndura junghiurile care-mi sfîşiau pîntecul, mi-am zis: fie c-o mănînc, fie că n-o mănînc, tot o să mor... Am băgat lingura în borcan şi am înghiţit un cocoloş de cocă. Nu era rea. Avea gustul merelor coapte la cuptor şi apoi bine frecate. Să vezi drăcovenie! Din îmbucătura

aia m-am săturat. Şi nu numai că m-am simţit sătul, dar am şi prins puteri. După ce i-am spus în gînd bogdaproste profesorului pentru darul ăsta fermecat, am adormit tun. Cînd m-am trezit, eram zdravăn şi voios.

— Şi coca? Te-ai uitat la ea?

— Mai încape vorbă! Borcanul era plin ochi, cu toate că în ajun mîncasem cam jumătate din el. De atunci m-am pus pe îngrăşat...

Oamenii păreau încremeniţi de uimire. Cum isprăvi bătrînul, săriră însă cu toţii în picioare, gesticulînd şi vociferînd:

— Cum s-ar zice, un fel de „aşterne-te masă”?

— Ehei, s-avem noi o comoară ca asta, nu ne-ar mai trebui nimic. Nici tu arat, nici tu pescuit. Stai neiculiţă pe cuptor şi îndoapă-te cu pîinică...

— Mai ales pe sărăcia asta de pămînt, unde nici cartofii nu cresc ca lumea...

După primele emoţii, îi cuprinse îndoiala. Cum e cu putinţă una ca asta? Să ştii că bătrînul îşi bate joc de ei! Că prea e frumoasă şi extraordinară povestea cu „pîinea veşnică”!...

— Ia zi, moşule, nu cumva ne zăpăceşti cu gogoşi? îl luă la rost Ludwig.

— De ce aş face-o? Uite, dacă vreţi, iau o îmbucătură în faţa voastră.

Şi luă imediat cu lingura o bucată zdravănă de cocă, înghiţind-o cu poftă. Pescarii îl priveau cu nişte ochi de parcă moşneagul ar fi introdus în gîtlej un şarpe viu.

— Poate vrea cineva să guste?

Nu se înghesui nici unul. Neîncrederea însă se risipi. Începură să-şi dea din nou cu părerea despre povestea asta fără asemuire, pizmuindu-l pe norocosul Hans.

Curînd, odăiţa se umplu de nevestele şi copiii pescarilor care, de teamă să nu se fi întîmplat ceva, îi căutaseră peste tot. Pînă la miezul nopţii, istoria cu „pîinea veşnică” făcu ocolul micului sat de pescari. Nu le mai stătu gura pînă dimineaţa. Încă înainte de a se face ziuă, începu un adevărat pelerinaj la vechiul far. Fiecare ardea de dorinţa să vadă cu ochii lui miraculoasa „pîine veşnică” şi să se încredinţeze că într-adevăr coca a crescut peste noapte. Fritz şi Ludwig, care rămăseseră de veghe pînă în zori lîngă borcan, puteau depune mărturie că într-adevăr coca crescuse ca maiaua, umplînd pînă sus borcanul.

Fritz, primul care se încumetase să guste din cocă, îi asigură că e săţioasă şi foarte plăcută la gust.

Nicicînd odăiţa rotundă a farului nu văzuse atîta lume adunată laolaltă. S-ar fi zis că e o întrunire fără sfîrşit. Pescarii nu se puteau împăca cu gîndul că Hans să fie singurul stăpîn al unei asemenea comori. După ce s-au sfătuit îndelung, au luat pînă la urmă hotărîrea să trimită o delegaţie la profesorul Breuer ca, pe de o parte, să lămurească ce-i cu pîinea asta, iar pe de altă parte să-l roage să împartă din ea şi celorlalţi. Fritz, Ludwig şi învăţătorul Otto Weissmann, cărturarul satului, fuseseră aleşi în delegaţie. Hans se rugă să fie luat şi el, ca să se poată dezvinovăţi în faţa profesorului.

Profesorul Breuer era un savant cu faimă mondială. Lucrările sale de biochimie, renumite prin cutezanţa lor uimitoare, suscitau polemici înverşunate, dar şi un viu interes printre oamenii de ştiinţă din Europa şi America. Cu cîţiva ani în urmă, acest om care vădea, în ciuda vîrstei, o clocotitoare energie, îşi întrerupsese, spre surprinderea generală, ciclul de prelegeri pe care-l ţinea la Universitatea din Berlin şi se retrăsese „la odihnă”, ca să-i folosim expresia. Dorind să evite pe cît posibil marile aglomeraţii urbane, îşi construise o căsuţă tocmai pe insula Föhr. Prietenilor intimi le declarase că fuge de „deşertăciunile lumeşti” pentru a se consacra unor experienţe de laborator, care au drept tel rezolvarea unei probleme de importanţă mondială. Profesorul nu destăinuire nimănui în ce consta această problemă.

— În universităţile noastre, spunea el prietenilor pe un ton de vădită amărăciune, ţi-e îngăduit să lucrezi numai după tipic. Orice idee ştiinţifică revoluţionară sperie, îi pune pe toţi în stare de alarmă. Asistenţii, studenţii, laboranţii, docenţii, membrii corespondenţi, rectorul, ba chiar şi clerul sînt tot timpul cu ochii pe tine. Încearcă să revoluţionezi ştiinţa în asemenea condiţii: te vei acoperi de ridicol, vei fi înăbuşit de plasa intrigilor, înainte de a ajunge la vreun rezultat. Acolo însă, pe insulă, voi fi liber. Erorile mele nu vor fi bîrfite pe coridoare, iar rezultatul final va vorbi de la sine...

Şi evadă, într-adevăr, din amalgamul „deşertăciunilor lumeşti”, întrerupînd orice contact – chiar şi corespondenţa – cu restul lumii.

Pescarii din cătunul lîngă care se stabilise habar n-aveau de faima mondială a profesorului şi, în general, nu ştiau aproape nimic despre el, deoarece savantul rămînea mai tot timpul în casă. Doar rareori, la primele ore ale dimineţii sau în amurg, putea fi văzut rătăcind printre dunele pustii. „Un moşneag cam sucit”' – aşa i se dusese vestea. Şi cînd acolo, poftim! În mîinile acestui moşneag se găsea o comoară care i-ar putea ferici pe toţi.

Delegaţii pescarilor nu prea se simţeau în largul lor urcînd dîmbul în vîrful căruia era cocoţată căsuţa albă a savantului. Cei cîţiva pomi ai grădinii îşi înălţau coroanele peste împrejmuirea scundă de piatră. Cum o să-i primească profesorul? O să le îngăduie şi lor să se înfrupte din „pîinea veşnică”?...

Învăţătorul împinse cu oarecare teamă portiţa – nu era încuiată – şi păşi în grădină, urmat de Fritz şi de Ludwig. Hans venea în urma lor, cu chipul nefericit al unui om tîrît în faţa judecăţii. Doi dulăi din cale-afară de graşi se repeziră la ei, hămăind.

— Uite numai cum atîrnă slănina pe cîini! S-or fi îndopînd cu cocă! Dacă o dă pînă şi javrelor, n-o să aibă inimă să ne refuze pe noi, nu-i aşa? spuse Fritz.

În prag apăru un bătrînel rumen şi vioi, cu un barbişon cărunt, dar cu părul încă blond şi des. Nu părea să aibă mai mult de şaizeci de ani. Era profesorul Breuer. Alungă dulăii şi îi întrebă prietenos ce doresc.

— Am venit să vă rugăm să ne daţi şi nouă, dacă se poate, din „pîinea veşnică”, îndrăzni Otto Weissmann. Bineînţeles, dacă e într-adevăr aşa de grozavă cum pretinde Hans.

Expresia feţei profesorului Breuer se schimbă fulgerător. De sub sprîncenele încruntate, îl săgeta pe Hans cu o privire care îl băgă pe bătrînul paznic al farului în sperieţi şi-l făcu să se închircească, parcă în aşteptarea unei lovituri.

— N-am nici o vină, domnule profesor! se tîngui jalnic bătrînul, lipindu-şi palmele de piept. Numai printr-un vicleşug au izbutit să-mi smulgă secretul.

— Într-adevăr, n-are nici o vină, îi veni în ajutor Fritz şi povesti profesorului cum descoperiseră, din întîmplare, taina „pîinii veşnice”.

Chipul lui Breuer se mai însenină, fără însă să-şi recapete jovialitatea de adineauri. Rămase tăcut cîteva minute, reflectînd

pesemne asupra situaţiei create. Tăcerea le păru delegaţilor chinuitor de lungă. În sfîrşit, profesorul se hotărî să vorbească:

— Ce v-a spus Hans nu-i vorbă goală. Un singur kilogram de cocă te hrăneşte o viaţă întreagă, ba mai rămîne şi pentru urmaşi. Cred că ar fi de prisos să vă explic pe ce temeiuri am creat-o. Mă îndoiesc că aţi putea înţelege. De altfel, presupun că nici nu vă interesează...

— Ceea ce ne interesează e să ne hrănim cu ea, răspunse Ludwig. Care va să zică, ne daţi şi nouă?

— Nu, nu vă dau. Cel puţin deocamdată.

Fritz şi Ludwig se posomorîră la faţă.

— Dar lui Hans de ce i-aţi dat? Ba pun rămăşag că şi javrele astea crapă cît intră în ele...

— Aşa este, răspunse Breuer şi, impunîndu-i lui Fritz cu un gest să tacă, urmă pe un ton sever, care nu se potrivea de loc cu figura lui:

— Ascultaţi-mă cu luare-aminte, înainte de a vă repezi să spuneţi vrute şi nevrute. Am trudit toată viaţa ca să creez această pîine, care va izgoni pentru totdeauna foametea de pe planeta noastră. Vouă mi-am închinat truda şi voi veţi căpăta pîinea asta. Totul mă face să cred că scopul a fost atins, dar nu pot considera încă experienţele încheiate. Deoarece aşa stau lucrurile, nu pot împărţi pîinea în dreapta şi-n stînga.

— Bine, dar Hans...

— Hans e şi el o experienţă, îl întrerupse cu asprime profesorul pe Fritz. Mai întîi am lucrat cu animale – chiar cu cîinii pe care i-aţi văzut şi cu cobai. Dar numai după ce am mîncat eu însumi din „pîinea veşnică” şi m-am încredinţat că e absolut nevătămătoare, m-am decis să fac o experienţă şi cu Hans. Asta însă nu e de ajuns. Nu cunosc încă toate proprietăţile „pîinii veşnice”. Poate se va dovedi, cine ştie, că un consum prelungit dăunează sănătăţii. Aşa că nu vă grăbiţi să-l invidiaţi pe Hans. Nu ştiu cum se va comporta „coca” peste o lună. S-ar putea să se înăcrească, să fie bună numai de aruncat. De aceea, ascultaţi-mă pe mine: mai aveţi puţină răbdare. Aşa cum aţi trăit pînă acum fără coca asta, mai puteţi aştepta cîteva luni. Uite, făgăduiesc solemn că satul vostru, voi veţi fi primii care veţi avea pîinea veşnică. Cu o singură condiţie însă: să păstraţi cu străşnicie secretul, în aşa fel încît pescarii din satele vecine să nu afle nimic. Dacă voi afla că măcar un singur om, în afară

de voi, a prins de veste, voi distruge şi coca pe care i-am dăruit-o lui Hans şi voi pleca de aici pentru totdeauna. E ultimul meu cuvînt.

— Domnule profesor, îndrăzni învăţătorul, dar...

— Nici un dar!

— Despre altceva este vorba. Aş vrea să ştiu, totuşi, cum creşte pîinea asta. Sînt învăţător la şcoala din sat, aşa că poate voi izbuti să pricep ceva...

— Sînt profesor la Universitatea din Berlin, i-o întoarse pe acelaşi ton Breuer, dar mi-au trebuit patruzeci de ani de muncă îndîrjită ca să „pricep” ceva. Cum să-ţi explic? Uite, dacă tai în două o rîmă, din cele două părţi se vor forma două specimene noi. E clar? Cam la fel se întîmplă şi cu coca asta. Şi acum vă rog să mă iertaţi, am de lucru. Ţineţi bine minte ce v-am spus: vă cer cîteva luni de răbdare şi discreţie şi o să primiţi pîinea. Dacă nu, nu veţi căpăta nimic.

Cu un scurt salut din cap, profesorul intră în casă. Delegaţii rămaseră mofluzi în mijlocul curţii.

— Ne-a lămurit buştean, mormăi Ludwig. În loc să ne dea cocă, ne-a bodogănit ceva despre niscaiva rîme. O jumătate de rîmă pentru friptură, cealaltă de prăsilă...

— Era pur şi simplu un exemplu! protestă învăţătorul.

— Cu exemple nu-ţi umpli burdihanul. Cîinii sînt buni pentru experienţă, Hans la fel, dar noi ce cusur om avea? Să ştiţi că eu tot nu mă las!

Făcură cătrăniţi calea întoarsă, ducînd consătenilor vestea cea tristă.

III. HANS DESCHIDE O „BRUTĂRIE”

În sat, spiritele continuau să se agite. Li se părea nedrept oamenilor ca numai Hans să se îndoape cu „pîinea veşnică”. Pescarii ţinură sfat şi hotărîră să declare coca proprietatea obştei, s-o confişte şi să facă din ea parte dreaptă fiecăruia. Primarul satului însă, socotind că e o hotărîre ilegală, refuză s-o ducă la îndeplinire. Cei mai frămîntaţi de toată povestea asta erau Ludwig şi Fritz. O luaseră pînă într-atît razna, încît susţineau nici mai mult nici mai puţin că nu trebuie să se ţină seama de legi, deoarece atunci cînd fuseseră promulgate, încă nu se pomenea de „pîinea veşnică”. Cei mai mulţi însă se temeau ca printr-un act de samavolnicie să nu-şi găsească cumva beleaua cu autorităţile de la centru. La una din adunările ce se ţineau lanţ în acele zile, cineva aduse vestea că în două rînduri lui Hans i se furase din cocă. Se vede că hoţul nu era cu totul lipsit de scrupule, deoarece nu luase de fiecare dată decît vreo treizeci de grame.

— Om deştept! ţipa pe toate drumurile Fritz. Eu nici n-aş numi asta furt. Am spus şi repet: aluatul ăla nu poate să aparţină unui singur om.

De cînd aflase de hoţie, pe Ludwig îl bătea mereu gîndul să şterpelească şi el o bucăţică din coca năzdrăvană.

Într-o noapte întunecoasă, luă cu el o frînghie şi o porni întins spre far. După cîteva încercări, nodul gros pe care-i făcuse la un capăt al frînghiei nimeri într-o ieşitură a zidului şi astfel Ludwig izbuti să pătrundă în încăperea unde era păstrată coca. Bîjbîi pe întuneric după oală, dar, pe neaşteptate, o făptură pe care nu reuşea s-o identifice se repezi la el cu nişte ţipete infernale, zgîriindu-l pe mîini şi pe faţă. Luat prin surprindere, Ludwig se trase înapoi şi se rostogoli de-a berbeleacul pe scară. Trezit de hărmălaie, Hans veni într-un suflet cu felinarul.

— Ce-i cu tine, Ludwig?

— Eu... Ştii, am vrut să prind hoţul care-ţi tot fură din cocă. Dar te pui cu ucigă-l toaca! Mi-a sfîşiat tot obrazul cu ghearele!

Ludwig însă nu credea în existenţa necuratului, aşa că stăruia ca Hans să urce împreună cu el în încăperea de la al doilea cat.

De cum intrară, zăriră un coşcogea motan negru care se stropşea la ei.

— Ia te uită cine-mi fu hoţul! se minună Ludwig. În ruptul capului nu m-aş fi gîndit că şi mîţele se prăpădesc după cocă.

În sinea lui zîmbi cu amărăciune: „Ferice de ele că nu trebuie să ţină seama de nişte legi neroade”. După prima încercare, cînd fusese cît p-aci să fie prins asupra faptului, Ludwig se lăsă păgubaş. De altfel, în scurtă vreme lucrurile prinseră să ia o cu totul altă întorsătură.

Hans era, ce-i drept, asigurat cu pîinea cea de toate zilele. Dar ce te faci cu ghetele sparte prin care ies degetele, cu zdrenţele care pîrîie la cusături şi crapă pe trupul îngrăşat, ce te faci iarna fără lemne într-o şandrama nenorocită? Într-un cuvînt, Hans tot calic era, deşi un calic sătul.

Puteau oare bogătanii satului să nu profite de sărăcia moşului? S-au pus care mai de care să-l momească cu ciubote noi-nouţe, cu şubă caldă, cu lemne de foc, numai să le dea şi lor barem un cocoloş de cocă. Multă vreme Hans se ţinu tare, rezistînd tuturor ispitelor. Dar cînd, pe la mijlocul lui decembrie, dădu un ger de crăpau pietrele, nu mai putu răbda şi începu să vîndă din cocă. Trecuse prima perioadă de ghiftuială şi acum organismul lui bătrîn se mulţumea cu mai puţin. Hans nu consuma pe zi nici jumătate din borcan, aşa că-i rămînea zilnic cîte un mic prisos. Tocmai cu prisosul acesta începu el să facă negoţ, vînzînd în fiecare zi altcuiva cîte un boţ de cocă. Amatori nu lipseau, aşa că la un moment dat se văzu nevoit să-i programeze pe muşterii – azi ţie, mîine lui, poimîine lui cutărică şi aşa mai departe. Cu timpul puse stăpînire pe el lăcomia. Pretindea preţuri din ce în ce mai mari şi se tocmea ca un cămătar. Oamenii înjurau şi plăteau: „Alţii să aibă şi eu nu?”

Aşa a ajuns Hans vîndut banului. Rupîndu-şi de la gură numai ca să-şi mărească deverul, dădu jos ceva din kilograme. În schimb, cuferele gemeau de blănuri şi alte straie scumpe, în vatră ardeau butuci întregi, iar în micul sipet, bine tăinuit sub pat, teancurile şi fişicurile se înmulţeau într-una. Nu trecuseră nici două luni şi iată-l pe Hans cel mai bogat om din sat.

De atîta noroc ce dăduse peste el arăta pe zi ce trecea mai tînăr. Acum începuse să-i fie frică de moarte şi, ca nu cumva într-o bună zi vechiul far să se dărîme peste el, îşi cumpără o casă unde se mută cu o slujnicuţă care îi spăla rufele, vedea de gospodărie şi-i prepara cafeaua pe care moş Hans o sorbea „ca un adevărat boier”, maimuţărindu-l pe preotul din satul vecin. Ba pusese să i se trimită din oraş şi un aparat de radio. Cît era ziua de mare lenevea într-un fotoliu comod, pufăind din pipă şi ascultînd, cu un zîmbet mulţumit, ştirile din lumea largă. Nu-l sîcîiau de loc mustrările de cuget.

Cînd i se întîmpla să-şi amintească de profesorul Breuer, îşi alunga repede gîndurile neplăcute: „În fond, ce rău am făcut? Profesorul mi-a dat de mîncare, dar nu m-a îmbrăcat. Şi apoi trebuie să te îngrijeşti şi de semenii tăi. Nu e drept să se bucure de cocă un singur om, nu-i aşa?”

Pescarii erau şi ei mulţumiţi. E drept că numai cu cocă nu prea se săturau, mai aveau nevoie de pîine şi peşte. Totuşi nici puţinul acela nu era de lepădat. Cei mai nevoiaşi însă nu izbutiseră să încropească suma trebuincioasă ca să-şi cumpere şi ei pîine veşnică. Unul din ei, luînd de bune cîte se spuseseră cîndva la întruniri despre faptul că pîinea veşnică trebuie să fie un bun al tuturor, a încercat să aplice în practică această idee, vîrînd mîna într-un ulcior cu cocă aflat în cămara, întîmplător deschisă, a unui pescar înstărit. Prins asupra faptului, a încasat o bătaie soră cu moartea, fiind dat şi în judecată pentru furt. Sărmanul nu pricepea de loc de ce ceilalţi pescari sînt atît de porniţi împotriva lui. Încercînd să se dezvinovăţească, repetă chiar spusele lor despre „bunul obştesc”. Dar nu izbuti să înduplece pe nimeni.

— Cînd coca o să se împartă pe gratis – i se răspunse – atunci o să fie într-adevăr bun obştesc. Tu, însă, ai vrut să capeţi prin furtişag şi pe degeaba ceea ce pe noi ne-a costat atîta bănet. Ştii doar ce înseamnă pentru noi banii ăştia? Trudă fără istov, plină de primejdii. Nu un cocoloş de cocă, ci munca noastră ai vrut s-o jefuieşti.

L-au făcut să simtă pe spinarea lui toate rigorile legii. Judecătorii, oameni din acelaşi sat, au avut însă grijă să nu pomenească în sentinţă despre ce fel de cocă e vorba: secretul „pîinii veşnice” era păzit cu străşnicie. Pescarii voiau să trăiască mai bine ca locuitorii satelor megieşe. Şi, mai ales, nutreau încă

speranţa că azi-mîine profesorul o să le împartă cocă din belşug. Aşa că la urechile lui Breuer nu ajunse nici o veste despre „brutăria” lui Hans.

După puţin timp însă, profesorul tot a aflat. Şi nu numai el.

Într-o zi, profesorul tocmai lucra în laboratorul său, cînd fu anunţat că vrea să-i vorbească un tînăr „spălăţel”, orăşean după haină. Breuer strîmbă din nas: nu-i plăcea să fie deranjat în timpul lucrului. Cu atît mai puţin îl încînta vizita acestui orăşean „spălăţel”.

— Spune-i că nu-s acasă.

— I-am spus, dar zice că o să aştepte pînă vă întoarceţi, îi răspunse servitorul său, Karl.

— Atunci du-te şi spune-i că nu mă întorc azi, se înfurie de-a binelea Breuer.

După aceea, uitînd de toate, se adînci în nişte calcule.

A doua zi dimineaţa, Karl veni să-l anunţe că tînărul de ieri s-a întors şi stăruie să fie primit. Servitorul aduse şi o carte de vizită.

Văzînd că nu poate să scape de oaspetele acesta atît de insistent, profesorul oftă şi se duse în salon.

La intrarea lui, se ridică grăbit din fotoliu un tînăr cu o pereche de ochelari uriaşi pe un chip complet ras. Era îmbrăcat cu o eleganţă ţipătoare.

— Mii de scuze, dragă profesore, că v-am tulburat singurătatea, prinse a turui vizitatorul.

— Sînt foarte ocupat şi vă pot acorda cel mult cinci minute, răspunse sec bătrînul.

— Nici nu vă reţin mai mult. Sînt de la ziarul berlinez... Tînărul numi unul din cele mai mari cotidiene.

Aflînd că are de-a face cu un reporter, profesorul mormăi ceva în barbă. Între timp, însă, reporterul continuă:

— Redacţia m-a trimis să vă solicit un interviu despre formidabila dumneavoastră invenţie...

— Invenţie? Care invenţie? se puse în gardă Breuer.

— „Pîinea veşnică”, fireşte! Ce perspective grandioase!...

— Cum, şi dumneata? strigă profesorul, împurpurîndu-se la faţă. De unde ai mai scornit-o? Prostii, vorbe de clacă! N-am inventat nici un fel de „pîine veşnică”!

Tînărul întîmpină această dezlănţuire mînioasă cu un zîmbet calm, care îl exasperă şi mai mult pe celălalt.

— Stimate maestre reluă el, noi nu ne-am fi permis să încercăm a pătrunde în tainele muncii dumneavoastră ştiinţifice, dacă întîmplarea nu ni le-ar fi adus la cunoştinţă. Fiţi încredinţat că n-avem absolut nici o vină.

— Ce întîmplare? bîigui profesorul, presimţind că, într-adevăr, totul fusese descoperit.

— Aţi dat, cu titlu de experienţă, o bucată din cocă, pe care oamenii o numesc „pîine veşnică”, bătrînului pescar Hans. Ei bine, acest om s-a apucat să vîndă din pîinea asta consătenilor...

— Imposibil! nu-şi putu reţine profesorul explozia de uimire.

— Din păcate, asta e situaţia. Hans nu s-a dovedit demn de încrederea dumneavoastră. Iar pe nevasta unui pescar n-a răbdat-o inima să nu trimită o bucăţică de cocă bătrînei sale mame, care zăcea bolnavă în satul vecin. Sora ei, care locuieşte împreună cu maică-sa, a scris fratelui său de la Berlin despre pîinea asta miraculoasă. Ori acest frate – spre norocul nostru! – e curier la ziarul pe care-l reprezint...

— Spre norocul vostru şi spre ghinionul meu! bombăni profesorul.

— În felul acesta, ziarul nostru are privilegiul de a fi aflat primul despre această invenţie menită să răstoarne lumea. Vestea ne-a uluit într-atîta încît, neputînd pune bază pe cuvintele unui curier, redacţia m-a trimis la faţa locului ca să aflu întreg adevărul.

Ar fi fost inutil să tăgăduiască. Resemnat, profesorul lăsă capul în piept.

— Continuă.

— Venind aici, am aflat, recurgînd la o stratagemă, că tot ce-a povestit curierul nostru e adevărat: „pîinea veşnică” există.

Ca împins de un resort, profesorul se repezi la tînăr şi-i strînse viguros mîna.

— Te rog, dragul meu, din adîncul sufletului te rog să nu comunici nimic ziarelor! Experienţa nu s-a terminat încă şi divulgarea secretului ar putea avea consecinţe dezastruoase. Îţi făgăduiesc pe cuvînt de onoare că, atunci cînd voi socoti oportun, vei fi primul care va afla totul despre invenţia mea. Îţi voi scrie personal.

Tînărul clătină din cap cu un zîmbet compătimitor.

— Din păcate, această posibilitate nu mai e acum realizabilă, scumpe maestre. În ziarul nostru a şi apărut o notă. Doar nu era să aşteptăm să ne sufle alţii ştirea asta senzaţională!...

— Senzaţia, numai asta vă interesează, murmură Breuer. N-aveţi decît să publicaţi o altă notă care să informeze cititorii că, în urma verificării la faţa locului, totul s-a dovedit un zvon lipsit de temei.

— Prea tîrziu. Vor da năvală şi alţi reporteri. În orice caz, vă promit că voi discuta cu redactorul şi această eventualitate. Voi face tot ce-mi stă în putinţă. Dar – serviciu contra serviciu! V-aş ruga să mă lămuriţi măcar în cîteva cuvinte în ce constă invenţia dumneavoastră. Mă voi folosi de ceea ce-mi veţi spune numai dacă vestea, în ciuda oricărei opreliştì, se va răspîndi. Cel puţin să aibă ziarul nostru prioritatea...

Breuer se plimba nervos prin cameră. Vrînd cu tot dinadinsul să-l cîştige de partea lui pe reporter, se gîndi că n-ar strica să-i facă pe plac. Începu să vorbească, însufleţindu-se pe nesimţite. Reporterul scoase repede un stilou, deschise blocnotesul şi stenografie cuvînt cu cuvînt.

— Fără îndoială, vă este cunoscut că ideea creării în laborator a „pîinii artificiale” îi preocupă de mult pe oamenii de ştiinţă. Dar calea pe care s-a mers pînă acum este eminamente greşită, deoarece toţi s-au străduit să rezolve problema exclusiv prin mijloacele chimiei. Ar fi absurd să tăgăduim: chimia este o mare ştiinţă şi o mare forţă. Dar, ca toate celelalte ştiinţe, îşi are limitele ei. Chiar dacă, să zicem, s-ar obţine pe cale chimică albumină – ceea ce se va realiza fără doar şi poate mai devreme sau mai tîrziu – problema alimentaţiei tot nu ar fi încă rezolvată. Întîi şi întîi, din punct de vedere economic. Ca să vă apară totul mai limpede, vă voi da un exemplu din alt domeniu. Oamenii de ştiinţă au înfăptuit visul alchimiştilor de a transforma metalele comune în metale nobile, reuşind să obţină aur pe cale chimică. Numai că un gram de aur preparat în laborator este incomparabil mai scump decît un gram de aur din natură. Aşadar, ceea ce din punct de vedere ştiinţific este, incontestabil, o măreaţă descoperire, din punct de vedere economic se dovedeşte fără valoare. În al doilea rînd, nu trebuie să uităm că în alimentaţia noastră, pe lîngă albumină, mai intră glucide şi grăsimi. A crea pe cale chimică tot ce este necesar pentru

nutriţia organismului reprezintă, desigur, o problemă principal solubilă, dar colosal de grea cît timp cunoştinţele noastre se vor menţine la nivelul actual. De aceea am ajuns la concluzia că e necesar să fac apel la biologie. Căci ce altceva sînt organismele vii decît un laborator, unde se desfăşoară cele mai uimitoare procese chimice, fără intervenţia omului? Sînt zeci de ani de cînd am început să lucrez la culturi de protozoare – organisme cu cea mai simplă structură – străduindu-mă să obţin o „specie” al cărei „organism” să cuprindă toate elementele necesare pentru alimentaţie. Această problemă am reuşit s-o rezolv exact acum douăzeci de ani.

— Şi aţi tăcut două decenii?! exclamă reporterul.

— Da, am tăcut pentru că mă aflam abia la jumătatea drumului. Protozoarele mele constituiau, ce-i drept, un aliment ideal. Fiind monocelulare, se înmulţeau prin diviziune simplă, avînd, deci, toate însuşirile „pîinii veşnice”. Partea proastă însă era că viaţa „veşnică” a protozoarelor se întemeia pe o îngrijire anevoioasă şi o hrană specială. Te costa ca şi cînd ai fi crescut bunăoară o turmă de porci. Cum s-ar spune, aurul meu obţinut în laborator era mai scump decît cel din natură. Ei bine, în aceşti douăzeci de ani m-am străduit să obţin o cultură de protozoare care să nu necesite nici un fel de îngrijire şi nici „nutreţ”.

— Şi aţi reuşit?

— Pe de-a-ntregul. Repet însă că experienţele mele nu sînt încă terminate. Tocmai de aceea te rog insistent să mai aştepţi puţin cu publicarea materialului. Am descoperit şi selecţionat pe cale artificială o „specie” de organisme dintre cele mai simple, care îşi extrag singure hrana necesară direct din aer.

— Din aer! strigă tînărul în culmea uimirii. Dar bine, ce pot găsi ele în aer? Doar ştim cu toţii că aerul nu e alcătuit decît din azot şi oxigen...

— Uiţi argonul şi hidrogenul, reluă profesorul. Dar neonul, dar criptonul, heliul, xenonul?! În afară de aceste elemente constante, atmosfera mai conţine, în cantităţi variabile, aburi, bioxid de carbon, acid azotic, ozon, clor, amoniac, brom, peroxid de hidrogen, iod, hidrogen sulfurat, clorură de sodiu, radiaţii ale unor elemente cum sînt radiul, toriul şi actiniul. Mai găseşti în plus praf anorganic şi – fii atent! – organic. Da, organic: bacteriile. Iată, prin urmare, şi „carnea”. Bucătărie, nu glumă!

Reporterul uitase să mai ia note şi îl privea pe profesor cu o expresie de totală uluire. Nu şi-ar fi închipuit în ruptul capului că „golul” aerian are o compoziţie atît de bogată..

— E adevărat că nu tot ce se găseşte în această „cămară” a atmosferei terestre se poate consuma în formă crudă. Dar protozoarele mele iau de acolo ingredientele necesare, le prelucrează în organismul lor şi prepară o mîncare de să te lingi pe degete, nu alta...

Furat de subiectul acesta care-l pasiona, profesorul ar mai fi vorbit mult timp, dacă n-ar fi fost întrerupt de reporter. Tînărul nu mai putea să tacă. Sări de pe scaun, îşi vîrî carneţelul în buzunar şi începu să alerge prin cameră, zburlindu-şi părul.

— Fenomenal, domnule! Colosal! Începe o eră nouă în istoria omenirii! S-a terminat cu foametea, cu sărăcia, cu războaiele, cu vrăjmăşia între clase...

— Ar fi mult prea frumos dac-ar fi aşa, spuse profesorul cu amărăciune. Dar nu-mi fac astfel de iluzii. Din păcate, oamenii vor găsi totdeauna motive să se duşmănească. În afară de pîine mai au nevoie de haine, de case, de automobile, de artă, de glorie...

— Oricum, e grandios! Şi cum v-aţi gîndit să folosiţi această formidabilă invenţie?

— Se înţelege că n-o să mă apuc s-o speculez ca nenorocitul de Hans! „Pîinea veşnică” trebuie să aparţină tuturor.

— Fireşte, fireşte! Văd că nu sînteţi numai un mare savant, dar şi o inimă generoasă. Sînteţi... sînteţi binefăcătorul omenirii! Daţi-mi voie să vă strîng mîna!

Şi tînărul strînse cu efuziune mina profesorului.

— Nu uita, tinere, ce mi-ai promis! îi aminti Breuer la despărţire.

— Fiţi fără grijă! Voi face tot posibilul şi chiar imposibilul...

Şi nici n-apucă să rostească ultimul cuvînt, că o şi zbughi pe uşă ca o vijelie.

„Ce perspective! gîndea el, alergînd spre chei. Ce articol senzaţional aş putea trînti... Şi ce de parale...”

Între timp, profesorul Breuer, aplecat în laboratorul său asupra retortelor şi creuzetelor, se întreba cu îngrijorare ce necazuri îl mai aşteaptă.

IV. REGII BURSEI

În sala de lectură a Clubului Comercial domnea tăcerea. Zgomotele nu pătrundeau în încăperea aceasta vastă; erau absorbite de zidurile groase, de covoarele moi şi adînci. O lumină blîndă scălda mesele rotunde pe care erau risipite ziare şi reviste, dăruia sclipiri aurii scoarţelor scumpe din rafturile dulapurilor masive, isca licăriri fugare în lentilele ochelarilor unor domni gravi şi impunători, tolăniţi în fotolii comode. Liniştea era tulburată doar de foşnetul ziarelor, de bătăile melodioase ale pendulei şi, cînd şi cînd, de cîte o frază lapidară. Sala de lectură a bibliotecii – „cea mai liniştită încăperea din Berlin” – era de mult locul plăcut, de odihnă al magnaţilor finanţei. Aici, în această oază de linişte, veneau să-şi calmeze nervii după agitaţia trepidantă a afacerilor de peste zi. Ca să ai acces în acest club, capitalul trebuia să ţi se cifreze la cel puţin un milion.

Rodenstock, proprietarul unor uzine de maşini agricole, un bărbat corpolent, în etate, cu ochii adormiţi, înecaţi în osînză, şi cu mişcări leneşe, puse ziarul deoparte şi, după ce pufăi de cîteva ori din trabuc, se adresă cu o voce molatecă vecinului său, bancherul Kriegmann, o făptură uscăţivă, cu trăsături colţuroase.

— Aţi citit, domnule Kriegmann? „În istoria omenirii începe o eră nouă. O invenţie extraordinară. S-a terminat cu foametea”.

Fără o vorbă, Kriegmann apucă ziarul exact cum prinde o pisică şoarecele şi parcurse în grabă articolul cu pricina. Apoi îşi smulse pince-nez-ul de pe nas şi îl scrută nedumerit pe Rodenstock.

— Mă întreb dacă e numai o glumă sau vreo nouă „bombă”, care pînă la urmă se va dovedi falsă.

— Mă tem că de data asta e vorba de o bombă adevărată, care ar putea să ne arunce în aer pe noi toţi.

— E absurd! „Pîinea veşnică” nu poate fi decît o himeră.

— După inventarea avionului, a radioscopiei, a radioului şi a cîte şi mai cîte ar trebui să ne deprindem să luăm în serios himerele. Ce naiba! De la savanţii ăştia te poţi aştepta la orice. Eu am şi cules unele informaţii. Ei bine, află că încă o himeră a devenit realitate: „pîinea veşnică” există. E trist, dar aşa e.

Cu aceeaşi mişcare violentă, Kriegmann îşi trînti pince-nez-ul înapoi pe nas şi strigă, destrămînd liniştea acestui sanctuar:

— Bine, dar asta înseamnă revoluţie! Ce-o să se întîmple cu sistemul nostru economic? Cînd vor primi „pîinea veşnică”, muncitorii or să părăsească fabricile şi…

— Muncitorii n-or să părăsească fabricile, în privinţa asta poţi să fii liniştit, îl întrerupse Rodenstock destul de grosolan.

Proprietar al unei firme vechi, „dinainte de război”, Rodenstock îl dispreţuia în sinea lui pe bancherul îmbogăţit abia de curînd din speculă ordinară cu valută.

— Muncitorii n-or să părăsească fabricile, mai repetă o dată Rodenstock. Nu uita că în afară de pîine le mai trebuie haine şi încălţăminte. Preţurile la cereale vor scădea, fără îndoială, dar în schimb se vor scumpi mărfurile industriale. Nevoia îi va sili să muncească. E drept însă că ar putea surveni perturbaţii dezastruoase. Toate preţurile se vor prăbuşi peste noapte. Agricultura va fi nimicită. Ţăranul nu va mai avea ce să vîndă oraşului şi puterea lui de cumpărare se va reduce la zero. Vom pierde uriaşa piaţă rurală. De aici – crize teribile în industrie, şomaj, tulburări muncitoreşti. Întregi ramuri industriale legate de agricultură vor înceta să mai existe. Cine o să mai aibă nevoie de tractoare, de semănătoare, de batoze? Zguduirile economice vor atrage după ele şi altele, mai periculoase – sociale, revoluţionare. S-ar putea ca în acest cataclism să piară toată civilizaţia noastră… Iată, domnul meu, la ce poate duce „pîinea veşnică”!

Rodenstock zugrăvea aceste orori cu glasul lui de totdeauna, calm, tărăgănat. Tonul acesta firesc îl buimăcea şi mai mult pe Kriegmann: te pomeneşti că Rodenstock îşi bate joc de el!

Ascultînd profeţiile bătrînului, bancherul ba îşi trăgea capul între umeri, ba îşi întindea gîtul subţire, ca pentru a auzi mai bine.

— Şi ce putem face? bolborosi el în sfîrşit.

— Să distrugem „pîinea veşnică”. Toată, pînă la ultima firmitură. După aceea, coborînd glasul, Rodenstock urmă:

— Iar, de va îi nevoie, să-l nimicim şi pe „brutar”.

Acum Kriegmann îşi dădea seama că Rodenstock nu glumeşte. Era clar că bătrînul negustor cumpănise bine totul şi că în mintea lui se conturase o anumită hotărîre. De aceea se dovedea capabil să vorbească pe tonul acesta firesc despre lucruri atît de înspăimîntătoare. Lui Kriegmann îi veni inima la loc.

— Şi... oare... se poate distruge?

— Trebuie distrusă. Altă soluţie nu există. Întotdeauna e mai uşor să distrugi decît să creezi.

— Dar cum? Ziarul scrie că un întreg sat de pescari se hrăneşte de pe acum cu „pîinea veşnică”. Doar n-o să-i aruncăm pe toţi în aer?

— Mă îngrozeşti, stimate! N-o să facem decît să cumpărăm pîinea de la pescari. Atîta tot. Nici prin cap nu le trece cît valorează. Ăştia n-au văzut de cînd sînt o bancnotă de o sută de mărci. Dacă le vom oferi o mie, vor socoti că existenţa le e asigurată pînă la adînci bătrîneţe.

— Dar ce ne facem cu ăla, cu profesorul Breuer, inventatorul?

Rodenstock tăcu cîteva clipe, apoi şuieră printre dinţi:

— Cu el e altă poveste.

Se uită la ceas şi continuă:

— Oamenii mei au şi intrat în acţiune. I-am trimis să cumpere „pîine” în satul acela de pescari. La nouă trebuia să vină Meyer, ca să-mi raporteze cum se desfăşoară „operaţia”. Nu ştiu de ce o fi întîrziind.

Tăcură. Cu bărbia în piept, Rodenstock părea că moţăie. Kriegmann se tot agita în fotoliu, mormăind ceva de unul singur. Privirea îi era concentrată, sprîncenele adunate: reflecta adînc.

Pendula monumentală picură lin zece bătăi melodioase.

Rodenstock tresări ca zgîlţîit din somn şi-şi reaprinse trabucul. În aceeaşi clipă trecu pragul sălii un tînăr îmbrăcat civil, dar cu o vădită ţinută militară. Era Meyer, secretarul bătrînului.

Rodenstock îl pofti cu un semn să ia loc în fotoliul liber de lîngă el şi închizînd ochii pe jumătate, porunci:

— Spune!

Se vedea de la o poştă că pe Meyer îl năpădise oboseala drumului. Îşi întinse cu voluptate trupul în fotoliul moale, dar imediat îşi îndreptă ţinuta şi-şi începu raportul:

— Din păcate, nu vă pot comunica nimic îmbucurător. Ne-am dat peste cap ca să-i convingem, dar degeaba. La început, pescarii nici n-au vrut să stea de vorbă cu noi, refuzînd categoric să ne vîndă „pîinea veşnică”, sau „coca”, cum spun ei. Abia cînd am oferit fiecăruia cîte trei mii de mărci, au început parcă să şovăie.

— Ce animale! bombăni Rodenstock.

— Dar tot n-au căzut la învoială. Am fost nevoiţi să ridicăm preţul la cinci mii.

— Auzi tîlharii!

— Doar aşa am putut încheia tîrgul cu doi din ei, Fritz şi Ludwig. Nici nu le cunosc numele întreg.

— Aha, tot i-au ademenit bănuţii...

— Pe urmă a mers mai uşor. Am cumpărat cocă de la jumătate de sat, sperînd să isprăvim pînă seara. Am descoperit însă ceva ce m-a determinat să opresc achiziţiile pînă la noi ordine.

Rodenstock ridică pleoapele şi întrebă cu acelaşi glas adormit:

— Ce-ai descoperit?

— Toată operaţia are rost numai dacă izbutim să cumpărăm întreaga cantitate de „pîine” pînă la ultimul gram. Am aflat însă că Fritz şi Ludwig şi-au oprit cîte o bucăţică „de prăsilă”, cum spun ei.

— Păi asta e curată pungăşie!

— Au scos ei înşişi la iveală tertipul, dîndu-şi ifose prin sat cum că „i-au dus” pe negustori. Iar pescarii ceilalţi, de ciudă că n-au făcut la fel, au venit să-i pîrască. Partea proastă e că nu ştim exact cîtă pîine e în sat, aşa că, oricît am cumpăra, nu putem fi încredinţaţi că am reuşit să punem mîna pe întreaga cantitate. Lecţia pe care ne-au dat-o Fritz şi Ludwig ne-a deschis ochii. În consecinţă, am oprit achiziţiile. Din aceleaşi motive n-am trecut la executarea misiunii următoare, în ce-l priveşte pe profesorul Breuer...

Chipul lui Rodenstock îşi păstra încă aerul somnolent, dar sprîncenele i se tîrau încet-încet spre rădăcina nasului,

încreţindu-i fruntea. Meyer, deprins cu acest simptom, înţepeni de-a binelea în fotoliu.

— Prost, murmură Rodenstock, dar în glasul său se şi simţeau tunetele furtunii ce se apropia.

— Prost! răcni apoi industriaşul, împurpurîndu-se la faţă.

„Aha, şi mătăluţă ai nervi”, ricană, în gînd, Kriegmann. Şi fără a sta mult pe gînduri, ţîşni din fotoliu, aplecîndu-se spre Rodenstock.

— Ascultaţi-mă şi pe mine, domnilor!

Ochii de obicei placizi ai lui Rodenstock azvîrleau acum scîntei. Totuşi, catadicsi să-şi plece urechea la spusele lui Kriegmann.

— Crizele, revoluţiile, războaiele, toate acestea sînt adevărate calamităţi, începu bancherul să-şi expună proiectul. Dar ceea ce e o calamitate pentru mase s-ar putea să nu fie chiar o nenorocire – ba poate chiar dimpotrivă – pentru anumite persoane. Dacă ai cap, ştii să profiţi chiar şi de pe urma unui război.

„Da, tu nu te poţi plînge de război” se oţărî Rodenstock, în sinea lui, măsurîndu-l din cap pînă-n picioare.

Kriegmann părea să-i fi citit gîndul.

— Dumneavoastră, de pildă, domnule Rodenstock, în timpul războiului, aţi preschimbat, cum se spune, plugurile în spade şi aţi început să fabricaţi arme...

Rodenstock îşi strîmbă chipul într-o grimasă. Aşa era: nici el n-avea de ce să fie nemulţumit de război.

— Aţi spus că „pîinea veşnică” e o bombă. Scuturînd energic din cap, Kriegmann continuă: Dar şi bombele, domnule Rodenstock, au adus cîştiguri frumuşele. Pînă să izbucnească crizele, revoluţiile şi mai ştiu eu ce, se pot face nişte afaceri grozave şi cu „pîinea veşnică”. Şi acum, ca să închei: decît să distrugem pîinea veşnică”, mai bine s-o comercializăm. O să cumpărăm de la profesorul Breuer brevetul, la orice preţ – eu sînt gata să pun la bătaie tot disponibilul băncii mele – o să înfiinţăm o societate anonimă „Pîinea veşnică”, pentru comercializarea ei pe piaţa internă şi externă, iar pînă la începerea perturbaţiilor şi a altor chestii d-astea o să cîştigăm miliarde. Apoi, vină şi potopul! Gîndiţi-vă: numai noi vom avea monopolul pe piaţa mondială. E ceva fantastic! Nu, domnilor,

„pîinea veşnică” nu e o bombă, e în primul rînd pîine, o pîine din care o să ne înfruptăm noi cu toţii.

— Ce se va alege însă din uzinele mele de maşini agricole?...

— Nu-ţi face iluzii, în orice caz sînt condamnate. Din moment ce „pîinea veşnică” există, n-o mai putem distruge. Nu-mi închipui că Fritz şi celălalt, cum i-o fi zicînd, or fi singurii care au dosit cîte o bucăţică de cocă, fie chiar şi cît un bob de mazăre. Într-un an, bobul ăsta va creşte cît un munte. Dacă noi vom avea monopolul, acesta va fi un munte de aur.

— Se poate să aveţi dreptate, reflectă Rodenstock. Meyer! Pleci imediat la profesorul Breuer şi-i oferi un milion, două – oricît va cere!

Salutînd scurt din cap, Meyer se întoarse brusc pe călcîie şi ieşi.

Cîteva zile mai tîrziu, zelosul funcţionar dădea raportul lui Rodenstock şi Kriegmann.

— Profesorul refuză categoric să facă din invenţia sa un obiect de tranzacţii comerciale. Spune că visul vieţii sale este să izbăvească omenirea de foamete. Hotărîrea lui este ca toţi nevoiaşii să aibă parte de „pîinea veşnică”, fără nici o plată.

— Uită-te la el, ce idealist! făcu batjocoritor Kriegmann.

— Ba e un dobitoc, i-o tăie Rodenstock. Spune-mi, Meyer, i-ai transmis oferta noastră?

— Bineînţeles.

— Şi?

— Cînd i-am oferit un milion, s-a făcut foc, de parcă i-aş fi trîntit cea mai groaznică insultă. Cînd am spus cinci... m-a dat pe uşă afară. Am impresia că nu-i în toate minţile. Nici măcar nu şi-a scos brevet pentru invenţie...”

— N-are brevet? sări Kriegmann. Atunci la ce naiba mai avem nevoie de el? O să obţinem singuri un brevet şi o să ne punem pe treabă. Găsim un chimist deştept, dar pîrlit, îl atingem cu vreo două milioane şi ne trage o analiză clasa întîi, ba ne mai spune şi săru-mîna. Putem să mai modificăm ceva în compoziţia „făinii”, îi mai punem nişte mirodenii să miroasă frumos şi-i dăm bătaie...

— Da, dar nu sîntem singurii care ştim despre pîine. Nu este exclus să se fi gîndit şi alţii la această genială combinaţie comercială! îl ironiză Rodenstock.

Kriegmann se cam posomorî.

— Mda, „mina de aur” de pe insula Föhr trebuie păzită cu străşnicie. Cu banii şi cu relaţiile noastre nu cred că-i vreo problemă.

— Au şi alţii bani şi relaţii, nu-l slăbi Rodenstock.

— Dar altceva ce-am putea face? Trebuie. Este singura soluţie. Parcă aşa aţi binevoit să vă exprimaţi, nu?

Analizînd situaţia în fel şi chip, convingîndu-se că, într-adevăr, altă soluţie nu există, lăsară, baltă toate discuţiile şi începură să pregătească un adevărat plan de bătaie.

V. MINA DE AUR

Încorsetat într-un costum strîmt, pe talie – ultimul răcnet al modei – care abia îi putea cuprinde trupul voinic şi ciolănos, Fritz, abia întors din oraş, se fălea în faţa lui Ludwig cu minunăţiile pe care le tîrguise. Îngrămădeala de obiecte adunate fără nici o noimă făcea odaia să semene cu o hală de vechituri.

— Ia aşează-te în fotoliul ăsta!

Ludwig privi cu îndoială jilţul înalt şi îngust din metal lucitor, cu pernă moale, de catifea. Pînă la urmă îi făcu pe plac prietenului său şi se aşeză.

Fritz răsuci o drăcie şi, deodată, scaunul lunecă în jos. Speriat, Ludwig se cramponă de rezemătoare şi ridică picioarele, spre hazul lui Fritz, al neveste-sii şi al băieţaşului lor.

— Ce zici de năzdrăvănia asta? Dai un ban, dar face!

Era un scaun dentar.

Ţîşnind ca ars dintre braţele scaunului, Ludwig respiră uşurat. Apoi cercetă cu un ochi expert şi celelalte cumpărături.

— Ce-i cu bilele astea de biliard? Ce vrei să faci cu ele?

— Le-am luat băiatului, în loc de mingi. Mi-a rămas inima la ele cînd le-am văzut cît sînt de lustruite. Uite şi o trîmbiţă, continuă el, arătînd un ditamai helicon. Sclipeşte de zici că-i aur, nu-i aşa? Se înţelege că n-am uitat-o nici pe nevestică. I-am luat o umbreluţă, nişte catifea de rochie, blană de vulpe...

Ludwig învîrtea heliconul pe toate părţile.

— Bine, dar ştii să cînţi?

— Las-că-nvăţ eu!

— Află că eu am cumpărat un pian. Pentru fetiţă, mînca-o-ar tata. Poţi să te ascunzi cu goarna ta...

— Lasă pianul! Mi-am cumpărat ceva de vă bag în cofă pe toţi! Hai la debarcader, să-ţi arăt.

Porniră spre chei, dîndu-şi care mai de care ifose cu cumpărăturile.

Pe chei se şi îmbulzeau o mulţime de pescari. De fapt, pescari e un fel de a spune, pentru că rămăseseră aşa numai cu numele. De cînd sătucul lor se transformase peste noapte într-o

„mină de aur”, deveniseră cu toţii nişte speculanţi înrăiţi. Mai şmecher decît ceilalţi, Fritz pricepuse primul că la preţurile care se plăteau pentru „pîinea veşnică” e mai convenabil să te hrăneşti cu peşte şi să „creşti” toată coca pentru vînzare. De la o vreme începuse s-o vîndă agenţilor lui Rodenstock – un gram pe aproape tot atîta aur. Se umpluse de bani, întrecîndu-şi cu mult consătenii.

— Ia arată-ne ce dracu ai acolo? îl luară în primire pescarii, pironind priviri arse de invidie şi curiozitate spre un lădoi cît toate zilele.

Împreună cu cîţiva oameni care îi săriră imediat în ajutor, Fritz deschise lădoiul şi scoase de acolo o motocicletă cu ataş, nou-nouţă. Oamenii căscară nişte ochi cît cepele. Aşa ceva încă nu se pomenise în satul lor. E dat dracului Fritz ăsta! Chiar că i-a băgat în cofă pe toţi.

Fritz se agita plin de importanţă în jurul motocicletei, punînd ulei, gresînd, strîngînd cîte un şurub.

— Cînd naiba ai învăţat toate astea? se mirau oamenii. Nu cumva ştii să şi mergi cu ea?

Fritz porni motorul, sări în şa şi înaintă cîţiva metri, dar roţile se împotmoliră în stratul gros de nisip. Motocicleta mai tuşi de cîteva ori, apoi amuţi definitiv. Devenit ţinta ironiilor care de care mai usturătoare, Fritz se căznea să învie motorul, dar degeaba.

— Nu-i nimic, le scriu să-mi trimită un şofer şi o să vedeţi voi că o să meargă ca pe unt, se oţărî el, împingînd vehiculul la deal.

Ludwig păşea ca hipnotizat după motocicleta strălucitoare. Îl rodea invidia. Simţea în clipele acelea că, pur şi simplu, îl urăşte pe Fritz; pe bunul său prieten, cu care înfruntase, în larg, atîtea primejdii de moarte. Nu, n-o să se lase pînă n-o să stăpînească şi el o maşină la fel. Pentru asta e de ajuns să facă rost de o bucată zdravănă de cocă. Lui Fritz i-a mai rămas. Da, da, singur s-a lăudat. Ludwig ştie unde îşi ţine ascunsă Fritz comoara. Mai mult ca sigur că diseară Fritz o să tragă din nou la măsea şi o să zacă beat mort... La noapte...

Orele care se scurseră pînă la căderea nopţii i se părură lui Ludwig nesfîrşit de lungi. Cînd se stinseră şi ultimele lumini la ferestre, se furişă hoţeşte spre casa lui Fritz. Cîinele începu să latre, dar, recunoscîndu-l, se ghemui cu coada între picioare şi

amorţi. Ludwig mai aşteptă un timp şi după aceea încercă să forţeze o fereastră. Geamul se făcu zob, dar din casă nu se auzi nici o suflare. Se strecură uşurel pe fereastră şi o luă pe bîjbîite spre scrinul cel nou, de stejar, unde ştia că-i tăinuită coca.

Uşa scrinului scîrţîi. Lui Ludwig i se tăie respiraţia. În camera de alături, cineva se răsuci în aşternut de trosni patul, bolborosi ceva în somn şi sforăi mai departe. Ludwig dibui ulciorul şi, strîngînd cu grijă la piept prada preţioasă, se furişă înapoi spre fereastră. Atinse pe întuneric heliconul care se prăbuşi cu un zgomot asurzitor. Ca împins: de un resort, Fritz se trezi şi dădu buzna în cameră.

— Cine eşti, mă?

Silueta lui Ludwig se contura limpede în pervazul ferestrei luminat de lună.

„Hoţii!” Cuprins de o furie oarbă, Fritz, se uită repede în jur şi văzu pe masă bilele de biliard. Apucă una şi, ieşit din minţi, o zvîrli drept în capul hoţului care se răsturnă, icnind ca secerat, în scaunul dentar. Tremurînd de spaimă, nevasta lui Fritz se apropie cu un felinar. Nu le veni să-şi creadă ochilor.

— Ludwig!

În capul prietenului lui Fritz se căsca o rană cumplită. Lovitura fusese atît de năprasnică încît bila pătrunsese pînă la jumătate în ţeastă şi părea un ochi uriaş, holbat dintr-o îngrămădeală de carne sîngerîndă.

Femeia se porni pe bocit. Fritz simţea că-şi pierde capul. Iată-l şi asasin! Ce se va întîmpla acum cu el? Se linişti însă repede.

— Ia nu mai vărsa lacrimi pe degeaba! se răsti el la nevastă. N-am săvîrşit nici o crimă. Un tîlhar mi-a intrat în casă şi s-a repezit la mine. N-am făcut decît să mă apăr. Atît. Aşa trebuie să spui. Pricepi? Fii fără grijă, n-o să păţesc nimic.

Moartea lui Ludwig zgudui satul. Totuşi pescarii erau de partea lui Fritz. Fiecare îşi apără cum poate avutul! Nici n-au găsit măcar necesar să-l aresteze. Dosarul a fost clasat şi viaţa şi-a urmat cursul. Meyer cu oamenii lui cumpărau de zor coca. Trebuiau să se grăbească înainte de a da năvală şi alţi achizitori. În sat apăreau din cînd în cînd nişte indivizi suspecţi, dar Meyer izbutea să-i îndepărteze, „ungîndu-i” cu sume grase. Unul singur, venit de curînd, îi cam dădu de furcă. Acesta refuza să trateze şi nu se lăsa corupt. Meyer era mereu cu ochii pe ei.

Omul reuşi să cumpere mai bine de o sută de grame de cocă şi încercă s-o şteargă neobservat cu prada. Dar Meyer se ţinea scai după el.

Într-o seară, s-au întîlnit ca din întîmplare pe mal, lîngă vechiul far, acum întunecat şi pustiu.

— Mă urmăreşti? îl apostrofă străinul.

— Exact. Şi te voi urmări pînă o să accepţi condiţiile mele. Nu vei părăsi insula, nu vei scoate de aici nici un gram de cocă.

Dar se vede că nici achizitorul nu era dintre cei care se sperie cu una, cu două. Îl măsură dispreţuitor pe Meyer şi vîrî mîna cu prefăcută nepăsare în buzunar:

— Mă ameninţi? Rău faci! Ştiu să mă apăr.

Prinzînd mişcarea, Meyer se repezi înainte. În aceeaşi clipă, omul smulse din buzunar un revolver. Cu o lovitură dibace, Meyer i-l azvîrli din mînă. Se încăierară într-o luptă crîncenă corp la corp, zbătîndu-se în nisip, fiecare căutînd să-l răzbească pe celălalt. Meyer era mai agil, celălalt însă mai puternic, aşa că şansele erau egale. Meyer obosi primul. Privirea îi căzu întîmplător pe revolverul ce zăcea la cîţiva paşi. Rostogolindu-se de vreo două ori împreună cu adversarul său, reuşi, pînă la urmă, să ajungă lîngă armă. Se vede încă că achizitorul înţelese planul lui Meyer: întinse şi el mîna după revolver. Tot scurmînd spasmodic nisipul cu degetele, ajunse să sape o groapă. În sfîrşit. Meyer izbuti, cu stînga, să răstoarne pe spate capul adversarului şi cu dreapta să apuce revolverul. Celălalt însă îi încleştă braţul cu disperarea ultimelor puteri. Atunci Meyer, printr-o mişcare îndemînatecă, îşi suci mîna, îndreptînd ţeava armei spre ţeasta adversarului. O apăsare pe trăgaci. Dunele, valurile ce se spărgeau de ţărm şi vuietul vîntului înăbuşiră detunătura. Lupta luase sfîrşit. Sîngele înroşise încă o dată nisipul insulei de pescari.

Meyer scrută întunericul. Nu se vedea ţipenie de om. Numai pescăruşii zburau jos de tot cu ţipete jalnice. Ridică în spinare trupul neînsufleţit al fostului concurent şi-l ascunse în far, chiar în camera unde îşi păstra cîndva Hans comoara.

Aşadar, adversarul cel mai îndărătnic fusese lichidat. Nu era însă exclus să-i ia alţii locul. Meyer îi telegrafie lui Rodenstock că se impun măsuri cu totul excepţionale pentru a grăbi achiziţionarea pîinii.

Cînd Rodenstock îi citi lui Kriegmann telegrama, bancherul exclamă:

— Gata, am găsit! Să nu-mi spui pe nume, dacă n-o să smulgem toată coca de la nesătuii ăştia. O să ne-o aducă chiar ei plocon. Pe deasupra o să ne alegem şi cu profituri grase.

Ca la semnul unei baghete magice, în micul sat de pe insulă începu o activitate clocotitoare. Acostau nave pline cu lăzi şi lemn de construcţie. În jurul farului, clădiri înălţate la repezeală apăreau ca ciupercile. Mai trecu puţin şi deasupra intrărilor prinseră a scînteia firme ţipătoare: „Bar”, „Cinematograf”, „Dancing”, încă un bar, încă unul. Toate erau însă dominate de clădirea uriaşă a Cazinoului. Viaţa pescarilor deveni o nesfîrşită trîndăveală. Femeile nu mai ieşeau din cinematograf, vrăjite de filmele înfăţişînd o viaţă de huzur – Kriegmann le alegea personal – iar bărbaţii îşi făceau veacul prin baruri şi la masa de joc. Patima jocurilor de noroc pusese stăpînire pe aceste firi naive şi pescarii i se dăruiau pînă la uitarea de sine.

Mulţi şi-au tocat în febra zăpăcitoare a goanei după hazard tot ce agonisiseră din speculă, dar, arzînd de dorinţa să mai joace „ca să se refacă”, aruncau pe masa verde ultimul lor „capital” – coca, preţuită la gram, întocmai ca aurul. Se apropia ziua cînd, înnebuniţi de acest vîrtej furibund, vor aduce la Cazinou şi ultima fărîmă de cocă, pe care deocamdată o păzeau ca pe lumina ochilor.

Iată însă că manevrele lui Meyer au fost date peste cap într-un mod cu totul neaşteptat.

Într-o noapte de primăvară, trei tineri pescari se apropiau de clădirea veche a farului părăsit. În ultimii ani lucraseră la uzinele din Essen, dar, din pricina şomajului, se întorseseră în sat, reluîndu-şi vechea îndeletnicire.

— Să intrăm, spuse Johann, cel mai în vîrstă dintre ei, arătînd cu un gest uşa sfărîmată de vînt a farului.

Urcară, cu Johann în frunte, în camera de la etajul doi.

— Parcă pute a stîrv! adulmecă Oskar.

— O fi crăpat p-aici vreo pisică vagaboantă, îşi dădu cu părerea Rudolf.

— Să vedem şi noi pisica, mormăi Johann, scăpărînd un chibrit.

Flăcăruia pîlpîitoare dezvălui cadavrul aproape descompus al unui bărbat, orăşean după port.

Ceilalţi doi nu-şi putură reţine o exclamaţie de groază.

— E cadavrul unui achizitor ucis de Meyer, îi lămuri Johann. Totul s-a petrecut sub ochii mei. Dar nu ăsta-i baiul. Un tîlhar mai puţin – nu-i mare pagubă! Hai pe mal, te sufoci în duhoarea asta. Am o vorbă cu voi.

După ce se aşezară tustrei pe o limbă de nisip, Johann îşi continuă gîndul:

— Aţi văzut cadavrul? Ştiţi bine că nu e primul şi probabil nici ultimul omor săvîrşit în satul nostru. Gîndiţi-vă, prieteni, la ce se petrece. Oamenii parcă şi-au ieşit din minţi. Asasinate, furturi, beţii, dezmăţ, jocuri de noroc... Alde Meyer şi ai lui au făcut din oamenii noştri nişte speculanţi şi nişte cartofori.

— E timpul să se termine cu porcăria asta, murmură Oskar.

— Bineînţeles. Dar există ceva mult mai important: „pîinea veşnică”. De la ea a pornit toată halimaua. Ce caută aici jupîn Meyer cu toată banda? Pentru ce-i deprind pe pescari cu băutura, pentru ce-i jecmănesc la ruletă?

— Mai încape vorbă? Ca să le smulgă pîinea şi să cîştige ei milioane, spuse Rudolf.

— Ai dreptate. Numai că mai e ceva: vor să cîştige milioanele astea pe seama muncitorilor flămînzi. Gîndiţi-vă însă şi la altceva: dacă pîinea asta ar ajunge în stăpînirea muncitorilor, ea ar deveni o armă extrem de puternică în lupta cu capitaliştii.

— Ajunge, ţi-am înţeles gîndul! îl întrerupse Oskar, ridicîndu-se. Trebuie să punem mîna pe cît mai multă cocă. Dar cum să facem?

— Aici e aici, răspunse Johann. Ca să-i concurăm pe alde Meyer sîntem prea săraci...

— N-ar fi bine să stăm de vorbă cu ai noştri? Cine ştie, poate că-i lămurim...

— Prea tîrziu! Banii şi patima asta nebunească a jocurilor de noroc le-au furat minţile. O să mai treacă mult pînă or să se dezmeticească pescarii.

— Ce-ar fi s-o şterpelim? propuse Rudolf.

Johann dădu din umeri.

— Mă rog, cînd e vorba de o cauză mare... Dar cît o să strîngem în felul ăsta? Bătrînii nu-şi slăbesc din ochi comoara. Pentru un pic de cocă ajung să se omoare fraţii între ei. Mi-a încolţit însă în minte o idee care ne-ar ajuta poate să ne atingem scopul. Privi în lungul drumului ce ducea spre sat. Totul era pustiu. Îndată trebuie să sosească Meyer. I-am dat întîlnire aici, oferindu-mă chipurile să... să pun la cale o bandă ca să-i jefuiască pe pescari de ceea ce le-a mai rămas din cocă. Adică să le-o smulgă dintr-o dată, în loc să le-o ia cu ţîrîita, la ruletă. Meyer nu prea are încredere în mine, dar planul îl ispiteşte.

— Cum s-ar zice, se dumiri Oskar, vrei să capeţi de la Meyer arme, să-i jefuieşti cu ajutorul nostru pe pescari, să pui mîna pe cocă şi s-o trimiţi şomerilor, lăsîndu-l pe speculant cu buzele umflate...

— Nu-i chiar aşa, răspunse Johann şi, scrutînd încă o dată drumul, urmă: Mi se pare că vine. Ascundeţi-vă în far, dar fiţi cu băgare de seamă, ca la o adică să-mi săriţi în ajutor.

Oskar şi Rudolf se făcură nevăzuţi.

Johann îşi aprinse pipa şi, împrăştiind în juru-i nori de fum, aşteptă cu un aer calm, somnolent. Nu se clinti nici atunci cînd auzi paşi în spatele lui. Privea marea ca un om adînc cufundat în gînduri.

— Bună, Johann! îl strigă Meyer. Unde-ţi zboară gîndurile?

Celălalt se ridică alene.

— A, dumneata erai, domnule negustor! Bună, bună!

Meyer se încruntă: salutul îi păru prea familiar. „Ce bădărani!” gîndi el, dar întrebă pe un ton afabil:

— Ei, cum merge?

— Cum să meargă? Bine. Hoitul concurentului căruia i-ai făcut de petrecanie s-a împuţit de tot.

Meyer se schimbă la faţă.

— Care concurent? Am făcut eu cuiva de petrecanie? Ce tot îndrugi acolo, băiete?

— Eu îndrug? Ăla îndrugă, răspunse Johann, arătînd spre far. Stîrvul care putrezeşte acolo. Nu încerca să tăgăduieşti, Meyer. Am fost, cum se spune, martor ocular. Dumneata nu m-ai zărit, eu însă am văzut foarte bine tot ce s-a întîmplat. Tocmai hoinăream între dune.

— O capcană? întrebă Meyer, simţind că-i îngheaţă sîngele în vine. Sau poate un şantaj? Cît ceri ca să taci?

— Aşa mai vii de acasă! Cer mult, foarte mult, domnule asasin. Ia nu mai fă mutra asta şi fii cu luare-aminte la ce-ţi spun. Întîi şi întîi, să-mi dai toată coca pe care ai strîns-o. Şi, ca să nu doseşti cumva vreo bucăţică, o să fac eu însumi o percheziţie la dumneata acasă.

— Dar asta e... e neobrăzare curată...

— În al doilea rînd, continuă Johann, neluînd în seamă indignarea lui Meyer, o să închideţi imediat respectabilele voastre stabilimente. În al treilea rînd, o să dai înapoi pescarilor toţi banii pe care i-au pierdut la joc. Stai, încă nu-i totul! Ultima condiţie e să te cărăbăneşti cu toată haita şi ferească Dumnezeu să vă mai prindem pe aici. Ai trei secunde să te gîndeşti.

Fost militar, Meyer era deprins să acţioneze prompt şi hotărît. Nu-i trebuiră nici trei secunde ca să tabere pe Johann şi să-l trîntească la pămînt. Odată adversarul doborît, dădu să fugă, dar Johann apucă să-i pună piedică şi, peste alte două secunde, şedea el călare pe Meyer, care se zbătea cu disperare în încleştarea lui.

Oskar şi Rudolf alergară într-un suflet în ajutorul prietenului lor. Văzîndu-i, Meyer scrîşni din dinţi.

— Mă predau, mîrîi el. Lasă-mi mîna, ai să mi-o rupi, dracu să te ia!

— Cotrobăieşte-l prin buzunare, Oskar!

Tînărul scoase din buzunarele lui Meyer două revolvere.

— Oho, o baterie întreagă! Ia vezi, nu mai are nimic? Ei, acum îţi dau drumul. Totul la timpul său, nenişorule! Ce zici, primeşti condiţiile noastre? Ori preferi să ţii tovărăşie onorabilului dumitale concurent care zace în far?

— Pri... primesc, gîfîi Meyer.

— Dacă-i aşa, haidem la mătăluţă acasă.

Escortat de Johann, Oskar şi Rudolf, Meyer porni, tîrîndu-şi picioarele. Locuia singur în căsuţa pe care o închiriase la marginea satului. Pescarii scotociră peste tot, luînd, potrivit învoielii, coca şi banii.

Cînd, în sfîrşit, plecară, făgăduindu-i c-o să-l conducă la vapor, era mult după miezul nopţii.

Sleit de puteri, Meyer îşi îngropă obrazul în palme şi rămase nemişcat cîteva minute. Apoi ridică brusc capul şi izbi cu pumnul în masă, răcnind ca un apucat:

— Să mă las prostit în halul ăsta...

Cînd se mai linişti puţin, încercă să compună o telegramă către Rodenstock. Rupse foaie după foaie. Nu-i ieşea textul. Deodată răsunară bătăi la uşă.

„Să fie tot tîlharii ăia?”

— Cine-i?

O telegramă urgentă. După ce se convinse că e într-adevăr poştaşul, Meyer deschise uşa. Telegrama era de la Rodenstock:

„Închide cazinoul şi localurile stop. Lichidează totul stop. Vino imediat”.

Meyer nu înţelegea ce a determinat expedierea acestei telegrame, dar nu-şi putea reţine bucuria, deoarece picase la ţanc: va putea îndeplini toate cerinţele lui Johann, fără să lezeze interesele patronilor.

Nici nu se crăpase bine de ziuă cînd se puse pe treabă.

Se stinse avalanşa de lumini a barurilor, se închiseră cinematograful şi dancingurile. Clădirea golită a cazinoului se cufundă în tăcere. Trezindu-se dintr-o dată fără toate aceste distracţii, pescarii furioşi erau cît p-aci să-l cotonogească pe Meyer, cerînd cu urlete asurzitoare redeschiderea tripoului. Ba încercară chiar să pună stăpînire cu forţa pe clădire. Renunţară însă cînd aflară că ruleta – sufletul stabilimentului – fusese scoasă încă de cu noapte şi încărcată pe un vas. O singură mîngîiere aveau: Johann le dăduse înapoi toţi banii pe care-i pierduseră la joc. Oamenii umblau tăcuţi şi mahmuri, ca după o beţie cruntă. Încet-încet luară sfîrşit chefurile, bătăile, furturile. Pescarii hoinăreau fără rost pe uliţi, uitîndu-se unul la altul cu priviri apatice, neştiind de ce treabă să se apuce, neavînd despre ce să schimbe o vorbă. Se înviorau numai la amintirea nopţilor scurse în orgii. Apoi, ochii li se acopereau din nou cu o perdea de umbră şi căscau de le trosneau fălcile. La muncă nu se gîndea nimeni. Tot sperau că, dacă nu azi, mîine o să reînceapă febra aurului, specula, vîrtejul ruletei şi chefurile. Dar zilele treceau una după alta, fără să aducă vreo schimbare. Numai adierea proaspătă a vîntului de primăvară izbutea să-i mai însufleţească.

La Berlin, pe Meyer îl aştepta o veste senzaţională: chimistul angajat de Kriegmann izbutise să definească compoziţia „pîinii veşnice” şi s-o prepare pe cale artificială.

— Acum ne putem lipsi şi de Breuer şi de pescari, se bucura Rodenstock. O să producem singuri „pîinea veşnică”.

— Unde mai pui că s-a dus şi teama de concurenţi, adăugă Kriegmann. N-au decît să cumpere pîinea cu gramul şi să aştepte să crească. Noi o s-o fabricăm cu tonele şi o să le rupem gura la toţi.

Societatea anonimă „Pîinea veşnică”, vînzare şi export, îşi începu operaţiile.

VI. LUPTA CONTINUĂ

Cei mai mari capitalişti din Germania au investit sume uriaşe în această afacere. Tot globul a fost împînzit de reclamele ţipătoare ale companiei:

Cumpăraţi
„PÎINEA VEŞNICĂ!”
Gustos! Hrănitor!
Cu un kilogram eşti sătul o viaţă!

Reclama însă nu sufla o vorbă despre preţul acestui produs – motiv de nesfîrşite şi violente discuţii între Rodenstock şi Kriegmann. Bancherul stăruia ca, la început, pîinea veşnică să se vîndă la un preţ pipărat, accesibil numai bogătaşilor.

— După ce strîngem caimacul, o s-o vindem ieftin pentru marele public.

Rodenstock nu era de acord.

— Nu uita, dragă Kriegmann, că după un timp fiecare kilogram de „pîine” se dublează. Or să se găsească cu duiumul deştepţi care să revîndă surplusul. Şi n-o să-i putem opri s-o facă. Dacă vrem să ne scoatem nu numai capitalul, ci şi un profit cumsecade, apoi trebuie să acţionăm rapid, înainte ca negustorii ăştia de ocazie să reducă de tot preţul.

În scurt timp însă s-au văzut siliţi să-l scadă singuri, dar dintr-un cu totul alt motiv: bogătaşii nu se dădeau în vînt după acest produs. Nu voiau să renunţe la mîncărurile alese şi picante, cu care erau deprinşi, de dragul „piftiei ăsteia greţoase”.

În schimb sărăcimea, odată „pîinea veşnică” ieftinită, dădu năvală s-o cumpere.

Nu exista ungher uitat de lume unde să nu ajungă reprezentanţii companiei. Mii de broşuri, de filme şi de agenţi publicitari revărsau asupra populaţiei un potop de vorbe, care trîmbiţau avantajele şi calităţile extraordinare ale acestui produs incomparabil. Societatea făcea afaceri strălucite. Dar nu trecu mult şi lupta în jurul „pîinii” se încinse din nou.

Cel care o declanşa de data asta fu însuşi profesorul Breuer. Aflînd că „pîinea” se găseşte de acum în vînzare, el trimise ziarelor o scrisoare de protest, prin care cerea insistent ca guvernul să pună capăt activităţii prosperei societăţi anonime.

„N-am trudit patruzeci de ani – scria profesorul – pentru ca o mînă de speculanţi să-şi sporească averile, exploatîndu-mi invenţia. Protestez categoric! Dar nu e vorba numai de asta, ci mai ales de faptul că „pîinea veşnică” se vinde pe toate drumurile, în timp ce experienţele sînt încă în curs. Este nu numai o revoltătoare violare a dreptului de inventator, dar şi un pericol public, deoarece acest aliment nou încă nu a fost studiat pînă la capăt!”

— Încearcă să-i bage în sperieţi pe cumpărători, mîrîi Kriegmann, cînd citi în ziar scrisoarea. Dar n-o să-i meargă! Avem doar atîtea avize ale medicilor care atestă că este absolut nevătămătoare. Avem şi aprobarea consiliului medical. Toţi consumatorii sînt perfect sănătoşi şi ne sînt recunoscători. O reclamă mai bună nici că se poate. Nu, domnule profesor, te-ai trezit prea tîrziu şi n-o să izbuteşti să ne pui beţe în roate!

Totuşi, scrisoarea profesorului produse o puternică impresie, suscitînd dispute înverşunate. Guvernului îi devenise clar ce greşeală făcuse, permiţînd companiei să comercializeze acest produs. Apariţia pe piaţă a „pîinii veşnice” provocase de acum oscilaţii febrile ale preţurilor. Întreaga lume comercială şi industrială era în fierbere. Nu, „pîinea veşnică” era un mijloc prea puternic de influenţare a economiei – şi nu numai a pieţii interne, dar şi a celei mondiale – ca să fie lăsat în mîinile unor particulari.

Ziarele guvernamentale porniră o campanie, demonstrînd că trebuie instituit monopolul de stat asupra „pîinii”.

Ziarele muncitoreşti erau însă de altă părere, invocînd dorinţa inventatorului, ele insistau ca „pîinea” să fie declarată bun obştesc şi, ca atare, distribuită în mod gratuit.

În timp ce se desfăşurau aceste controverse violente, în micul sat de pescari evenimentele îşi urmau cursul.

În zorii unei dimineţi de primăvară, pescarii fură martorii unei scene cu totul ieşită din comun: profesorul Breuer, cu capul gol şi cu părul vîlvoi, dînd din mîini ca un apucat, alerga spre casa nouă a bătrînului Hans. Abia trezit, Hans savura în

tovărăşia menajerei obişnuita cafeluţă cu frişcă de dimineaţă. La intrarea profesorului, se ridică respectuos, potrivit unei vechi deprinderi şi arătă spre fotoliul comod de lîngă el.

— Poftiţi, luaţi loc, domnule profesor. O ceaşcă cu cafea?

Profesorul se lăsă istovit în fotoliu. Goana îl obosise atît de rău, încît nu era în stare să scoată o vorbă. Aşa că se mulţumi să refuze cu un gest nervos. După ce-şi recapătă puţin suflul, spuse:

— Hans, mai ai din „coca” pe care ţi-am dat-o?

Bătrînul îşi încordă atenţia.

— Nu mai am nici o fărîmă, domnule profesor, îmi pare rău, dar ştiţi cum e omul! Păcătos! Toţi vindeau, am vîndut şi eu. Iar ce mai rămăsese, am pierdut la ruletă.

Profesorul îl privi străpungător drept în ochi.

Moşneagul îşi feri privirea.

— Spui adevărul, Hans?

— Să mă bată Dumnezeu dacă mint!

Profesorul se ridică.

— Află, Hans, că nu te cred. M-ai mai înşelat o dată. Ţi-ai călcat cuvîntul.

— Am greşit, domnule profesor, şi... Breuer îl întrerupse iritat:

— Nu-mi arde acum de scuzele dumitale. Ştii ce ai făcut, Hans? Fiindcă nu m-ai ascultat, nici n-ai idee cîţi oameni ai nenorocit şi o să mai nenoroceşti. Ia bine aminte la ce-ţi spun. Tocmai am terminat experienţele cu „pîinea”. M-am convins că nu poate fi mîncată. Cîinele pe care am început să-l hrănesc cu „pîinea” asta, cu o săptămînă înainte de a ţi-o da dumitale, s-a prăpădit în chinuri groaznice. Şi dumneata, dacă n-o să mi-o dai înapoi pînă la ultimul gram, o să sfîrşeşti într-o moarte cumplită. O să te faci ca tăciunele, trupul o să-ţi fie răsucit de convulsii groaznice şi din gură or să-ţi curgă bale ca la un animal turbat. O moarte mai cruntă nici nu poate fi închipuită...

Alb ca varul, Hans se prăbuşi pe marginea fotoliului. Moarte! De atîta huzur, uitase cu totul că mai există şi ea pe lume. Să moară tocmai acum! Să nu mai bea cafea cu frişcă, să nu-şi mai lăfăie trupul în fotoliile astea moi, pe pernele de puf!?

Nu, ar fi prea îngrozitor!

Deodată, îi fulgeră prin ochi o licărire vicleană.

— Dar dumneavoastră, domnule profesor? Ziceaţi că aţi mîncat din coca aia? O să muriţi şi dumneavoastră?

Luat pe neaşteptate, Breuer se zăpăci. Îşi recapătă însă imediat stăpînirea de sine.

— Tot ce se poate, nu ştiu. În orice caz am luat un antidot.

— Dacă-i aşa, sînt sigur că o să-mi daţi şi mie din aia, cum spuneaţi adineauri.

— N-o să-ţi dau! Chiar dacă fac o crimă. Ca să ispăşeşti! Dar îţi mai ofer o singură şansă; adu-mi imediat coca!

Hans se însenină.

— Ei, ce să-i fac! Nimeni nu vrea să moară. Mă întorc îndată, domnule profesor.

Dispăru pentru cîteva clipe în camera de alături, închizînd bine usa în urma lui. În sfîrşit aduse coca, pe care i-o întinse profesorului, oftînd din adîncul sufletului.

Breuer aruncă o privire spre cutiuţa rotundă de tablă.

— Asta-i tot?

— Vai de mine, domnule profesor, cum vă închipuiţi că aş mai fi în stare să vă mint?

— Fie. Dar dacă m-ai minţit şi de data asta, cu atît mai rău pentru dumneata.

— Cum rămîne cu antidotul ăla, sau cum naiba i-o fi zicînd?

— Ţi-l aduc. N-ai nici o grijă.

La plecarea profesorului, Hans, înecîndu-se de rîs, spuse menajerei:

— Să creadă el că m-a tras pe sfoara. Mi-am oprit totuşi o bucăţică. Pun rămăşag pe orice că profesorul umblă cu fofîrlica. Prea e cusută cu aţă albă toată povestea asta cu otrăvirea. Pentru altceva are nevoie de cocă...

Între timp, lîngă casa lui Hans se îngrămădiră pescarii, curioşi să afle ce s-a întîmplat. Chiar profesorul îi lămuri, repetînd cuvînt cu cuvînt tot ce spusese bătrînului: fără antidot într-o săptămînă vor muri cu toţii. Iar antidotul îl vor primi numai în schimbul „pîinii” care le mai rămăsese. Pescarii îl ascultau, unii dînd neîncrezători din cap, alţii speriaţi. Dar toţi jurau într-un glas că nu mai au cocă nici cît negru sub unghie – o vînduseră toată sau o pierduseră la joc.

Profesorul ţipa, bătea din picioare, încerca să-i înspăimînte. Degeaba! N-au cocă şi pace! Ei pretindeau însă să

le dea antidotul. Numai trei făgăduiră să aducă „pîinea”. Dar nu izbutiră decît să-i aţîţe şi mai mult pe consătenii lor.

— Zicea c-o să ne fericească pe toţi, iar acu, poftim, ne ia şi ce bruma ne-a mai rămas!

— El ne-a otrăvit, el să ne salveze! izbucniră răcnete ameninţătoare.

— Înţelegeţi odată, nebunilor, că pentru binele vostru mă zbat.

— Ei aş! Ne-am săturat de baliverne!

— Nici nu vă închipuiţi ce nenorociri, ce orori vă aşteaptă...

Văzînd că nu-i chip să-i convingă, profesorul se aşeză extenuat pe trepte, îngropîndu-şi obrazul în palme.

— E groaznic, e înspăimîntător! murmura el, clătinînd din cap.

Cîtorva pescari li se făcu milă.

— Să-i dăm cîte o bucăţică, altfel se prăpădeşte bătrînul cu zile...

Breuer înălţă fruntea.

— Tot sau de loc! Cu bucăţelele astea n-o să schimbaţi nimic...

— Să mă ia naiba dacă pricep ceva, ridică atunci vocea un bătrîn pescar, ieşind în faţa celorlalţi. Cum vine asta, că dacă dăm toată coca, nu ne mai otrăvim?

— Pentru că dacă nu aduceţi tot, nu vă dau antidotul...

— Ce înseamnă că nu ne dai?

Mulţimea izbucni din nou în urlete şi vociferări.

— Dacă nu ni-l dai, o să dai ortul popii înaintea noastră!

Oamenii îl înconjurară, cuprinşi de furie, pe Breuer, îl înhăţară de braţe ca pe un răufăcător şi-l tîrîră spre casa lui. Profesorul atîrna moale în mîinile lor, bolborosind ca în delir:

— Ce oroare! Ce nenorocire!

Odată ajuns în casă, intră cu paşi împleticiţi în laborator şi reveni îndată cu o damigeană plină cu un lichid atît de transparent, de puteai să juri că-i apă chioară.

— Iată. Luaţi fiecare cîte o înghiţitură. Să-i duceţi şi lui Hans. Să bea toţi cei care au mîncat din cocă...

Pescarii plecară tăifăsuind despre purtarea ciudată a profesorului.

— Să ştiţi că s-a scrîntit rău de tot...

— Nici nu-i de mirare. Întotdeauna i-a lipsit o doagă...

Între timp profesorul întră în cabinet şi, cu mîna tremurătoare, aşternu o telegramă către un deputat cu care era în relaţii amicale.

„Comunicaţi guvernului că trebuie confiscate imediat şi distruse toate stocurile de „pîine veşnică” stop informaţi toate statele stop caz contrar otrăvire în masă stop Breuer.”

Întrucît nu de mult se luase hotărîrea cu privire la instituirea monopolului de stat asupra „pîinii veşnice”, consiliul de miniştri fu convocat de urgenţă, pentru a lua în discuţie telegrama. Ca să nu se stîrnească panică, totul fu păstrat în cel mai strict secret. Ministrul finanţelor, care sperase că, prin „pîinea” asta miraculoasă, va putea să redreseze bugetul ţării şi să consolideze cursul mărcii, se făcu luntre şi punte pentru a-şi convinge colegii să nu acorde nici o importanţă telegramei.

— E un truc al inventatorului, indignat că n-a putut apare în postura de „binefăcător al omenirii”. Ori, mai curînd, aiureala unui nebun. Cei mai iluştri savanţi au analizat minuţios „pîinea” şi n-au descoperit nici un fel de elemente vătămătoare.

Dezbaterile au fost extrem de furtunoase. Pînă la urmă însă se statornici o părere unanimă: să nu se publice nici o ordonanţă cu privire la distrugerea „pîinii”, pînă ce problema nu va fi elucidată pînă la capăt. Ministerul sănătăţii luă de urgenţă măsuri ca specialiştii să mai examineze o dată „pîinea”. precum şi pe cetăţenii care o consumaseră sistematic. De asemenea guvernul decise să fie trimişi la Breuer doi profesori – un psihiatru şi un chimist – care se numărau printre cunoştinţele sale intime. Sub pretextul unei vizite amicale, aceştia urmau să-şi facă o părere în ce priveşte starea sănătăţii lui Breuer şi să încerce să-şi dea seama, în mod concret, ce primejdie îi ameninţă pe cei care s-au hrănit cu buclucaşa cocă.

Peste cîteva zile, specialiştii îşi prezentară raportul, care nu se deosebea cu nimic de primul: pîinea e hrănitoare, bogată în vitamine, absolut nevătămătoare şi se digeră atît de uşor încît este perfect suportată chiar şi de bolnavi, precum şi de sugaci ca aliment suplimentar. Toţi cei care o consumaseră se simţeau excelent. Bolnavii de anemie şi caşexie se întremaseră rapid, iar în starea sănătăţii tuberculoşilor se înregistrase o ameliorare simţitoare.

Luînd cunoştinţă de acest raport, ministrul comerţului răsuflă uşurat.

— Mărturisesc că din curiozitate şi, ca să spun aşa, în interes de serviciu am gustat şi eu din coca asta năzdrăvană. Ei bine, de cînd cu telegrama aceea alarmantă, am avut tot timpul senzaţia că îmi orăcăie broaşte în burtă.

După cîteva zile se întoarseră şi cei doi profesori de pe insula Föhr. Îl găsiseră pe Breuer foarte deprimat.

— Nici nu poate fi vorba de o psihoză, raporta psihiatrul. Totuşi, nervii lui Breuer lasă de dorit. Starea lui sufletească prezintă oscilaţii bruşte, specifice unei neurastenii acute. De la o surescitare exuberantă cade, fără nici o tranziţie, într-o deprimare profundă. Nu se poate spune că ne-a primit prea cordial. N-a vrut să ne comunice nimic concret în privinţa temerilor sale. „Voi aţi încurcat-o. voi s-o descurcaţi. Eu unul mi-am făcut datoria şi v-am avertizat. Acum mă spăl pe mîini. Voi răspundeţi de tot ce-o să se întîmple.” Asta-i tot ce ne-a spus.

Raportul profesorilor nu era de natură să-i bucure pe miniştri. Monopol de stat da, dar nici să-şi asume guvernul răspunderea pentru cine ştie ce nenorociri se vor produce. Pînă la urmă însă se calmară. Vorba aceea: interesul poartă fesul. Aşa că luară hotărîrea să nu se acorde nici o importantă telegramei lui Breuer.

Kriegmann, fiind la curent, prin sursele sale de informaţii, cu desfăşurarea evenimentelor, îi spuse lui Rodenstock:

— Guvernul vrea să ne smulgă din „pîine”. N-are decît! Noi am apucat nu numai să ne recuperăm capitalul, dar şi să scoatem un beneficiu, e drept, nu prea mare. Acum, dacă iese vreun bucluc cu „pîinea” asta, noi, cum s-ar zice, nici usturoi n-am mîncat, nici gura nu ne miroase...

VII. O COMOARĂ FĂRĂ FOLOS

Primăvara începuse sub auspicii proaste pentru Hans: menajera lui se măritase cu un pescar din satul vecin şi îl lăsase de izbelişte. Bătrînul nu se putea deprinde cu viaţa de burlac: deretică, găteşte, spală. Mereu îl vedeai prin sat, ţinîndu-se de capul văduvelor şi orfanelor şi rugînd-o ba pe una, ba pe alta să vină să-i ţină gospodăria. Dar ţi-ai găsit! Ca şi bărbaţii, femeile se dezvăţaseră de mult să muncească. Nimeni nu era atît de sărac, încît să fie nevoit să se bage slugă. Aşa că bătrînul trebuia să se resemneze. Ca să nu gătească, începu din nou să se hrănească cu coca pe care o bună bucată de vreme o „crescuse” numai pentru negoţ.

Iată însă că într-o dimineaţă mai caldă ca de obicei deschise bufetul să ia o lingură de cocă din borcan. Mare îi fu mirarea cînd văzu că aluatul crescuse mai mult decît pînă atunci, revărsîndu-se peste gura borcanului. Se repezi în pivniţă, unde avea pus deoparte un stoc pentru anumite combinaţii negustoreşti. Acolo coca se comporta ca întotdeauna, crescînd aproape imperceptibil.

Moşneagul nu mai putu de bucurie.

„Să ştii că o fi crescut atît din pricina căldurii”, îşi zise el. Luă cam jumătate din conţinutul borcanului şi înfulecă cu poftă. Pînă pe la douăsprezece lenevi la soare, fumîndu-şi pipa, apoi trase un puişor de somn. După vreo două ceasuri, cum se trezi, dădu fuga la bufet. Borcanul – plin ochi!

„Uite, dom'le, ce drăcovenie! Acu să poftească domnii negustori”, gîndi el, necăjit că comerţul cu coca se sfîrşise atît de lamentabil.

Seara se duse în vizită la un pescar, om pe care-l ştia cu familie grea. Vorbiră de una, de alta, apoi moşul strecură ca într-o doară:

— N-aveţi nevoie de ceva cocă?

Pescarul ridică din umeri.

— Ne cam ajunge cît avem. Deşi, la drept vorbind, un kil acolo aş mai lua.

— Şi cît dai pe el?

— Păi ştiu şi eu? Vreo două mărci.

Supărat, Hans mai îndrugă ceva, de politeţe, despre primăvara asta timpurie şi o luă din loc.

— Vreo două mărci! bombănea bătrînul în drum spre casă. Că ieri luai pentru un kil nu ştiu cîte hîrtii de o mie. Unde s-or fi topit cumpărătorii? Dracu să-i mai înţeleagă pe orăşenii ăştia. Ba ţi-o smulg din mîini, ba se fac nevăzuţi.

Cătrănit rău, se culcă o dată cu găinile.

A doua zi, primul drum îl făcu tot la bufet. Se trase înapoi cu ochii cît cepele: coca nu numai că se revărsase din borcan, dar umpluse întreg raftul.

— Tiii, cum mai creşte! se cruci bătrînul. Păi dacă merge mai departe aşa, o să ajung chiar s-o dau cu două mărci.

Colindă apoi tot satul, oferind cocă de vînzare. Dar pretutindeni îl întîmpina acelaşi răspuns: – N-avem nevoie.

Peste cîteva zile toţi se săturaseră pînă în gît. E drept că, deoarece vremea se răcise pe neaşteptate, coca nu mai creştea atît de vertiginos, dar între timp fiecare familie îşi strînsese provizii suficiente ca să-şi ţină zilele.

Hans se îngrăşase din nou de nu-l mai încăpeau hainele. De nu l-ar fi ros gîndul că atîta bogăţie se iroseşte de pomană, ar fi pus pe el şi mai multă osînză. Mai bine mort decît să arunce coca în stradă! Şi Hans înfuleca de zor, cu o poftă nepotolită de bătrîn lacom, pînă într-o bună zi cînd a simţit că nu mai poate îndesa atîta cocă în el. Gîfîia la cea mai măruntă mişcare, picioarele i se făcuseră cît doi butuci. Cu mari eforturi izbuti să se ducă pînă la nişte vecini. Stăpînul casei moţăia lîngă portiţă cu cei doi copii ai lui, iar nevastă-sa şedea la fereastră.

— Bună ziua, le ură mieros Hans. Ştiţi, mi-e urît singur. Nu veniţi să mîncaţi nişte cocă?

Pescarul măsură din ochi distanţa între cele două case – nu erau decît vreo treizeci de paşi – şi mormăi alene:

— Prea departe...

— Vai de mine! Dacă eu, care-s mai bătrîn...

— Nu, mulţumesc. Sînt sătul. De cinci ori am stat la masă pînă acum.

— Păcat!

Hans se lăsă pe prispă lîngă pescar şi mărturisi adevăratul scop al vizitei:

— V-aş ruga, totuşi, să veniţi, dacă nu în vizită, barem ca să-mi faceţi un bine. Coca aia creşte văzînd cu ochii. A umplut trei rafturi din bufet. Mănînc, mănînc şi tot nu scade. Zău, ce dracu, sîntem oameni, ajutaţi-mă!

Femeii i se făcu pînă la urmă milă.

— Trebuie să-l ajutăm pe bietul om. Oricui i se poate întîmplă o nenorocire. Noi mai dovedim că sîntem mulţi, dar el e singur şi bătrîn...

— N-ai decît, bombăni bărbatul nepăsător. Mie mi-e lene.

Femeia plecă cu Hans, care nu mai contenea cu mulţumirile.

— Nu face nimic. Şi dumneata ne-ai făcut un bine cînd, văzînd cît de săraci sîntem, ne-ai vîndut cocă mult mai ieftin decît altora.

— Păi aşa se trăieşte între oameni, se bucură Hans. Trebuie să ne ajutăm unii pe alţii. Ia şi mănîncă sănătoasă. Poftă bună!

Femeia luă o lingură de cocă şi înghiţi în sila.

— Mulţumesc că ţi-ai făcut pomană cu un biet bătrîn. Mai ia, hai, te rog!

Femeia duse lingura la gură, dar o dădu la o parte scîrbită şi îngăimă:

— Nu pot, îmi vine să vomit...

— Încă o bucăţică măcar. Nu refuza un sărman moşneag.

Hans se milogea de parcă ar fi ajuns muritor de foame şi ar fi umblat la cerşit.

— Dacă-ţi spun că nu mai sînt în stare, ce mă tot pisezi? îşi ieşi din fire femeia. Să nu-ţi fie cu supărare...

Plecă.

În urma ei, Hans bătea temenele clămpănind:

— Nu îndrăznesc să mai stărui. Bogdaproste şi pentru atît...

În noaptea aceea somnul nu se lipi nici o clipită de el. Socotea într-una ce de bănet ar fi adunat vînzînd coca la o mie de mărci kilogramul. Abia spre ziuă reuşi să aţipească, dar aproape imediat fu trezit de un zgomot ciudat. Sări din pat, privind cu teamă în jur. În lumina leşietică a zorilor văzu că aluatul crescuse atît încît împinsese uşa bufetului şi năpădise podeaua.

Îl cuprinse groaza. Pentru întîia oară se gîndi la primejdia pe care o reprezintă coca asta.

„Ce-o să mă fac? Pînă la urmă blestemata mă scoate şi din casă”.

N-a mai închis un ochi. I se tot năzărea că aluatul, asemeni unui balaur fumuriu, se tîrăşte spre pat şi vrea să-l sugrume... De cum se lumină bine de ziuă, se postă la marginea drumului pe care se întîmpla să treacă uneori şomeri, vagabonzi, cerşetori. Opri din drumul lor trei flăcăi voinici, lihniţi de foame şi-i aduse acasă, făgăduindu-le o masă pe cinste.

Pesemne că tinerii aceştia nu mîncaseră niciodată cocă. La început se cam codiră, dar, după ce-i văzură pe Hans mîncînd, luară şi ei cîte o bucăţică şi dînd de gust, se puseră cu nădejde pe mîncat. Coca parcă se topea în gură şi pînă la o vreme puteai să mănînci fără să-ţi simţi stomacul încărcat. Unde mai pui că tinerii aveau nişte stomacuri zdravene şi o poftă de speriat. Nu trecură nici douăzeci de minute şi goliră două rafturi. Hans se mai lumină la faţă.

— Ei, v-a plăcut?

— Nu-i rea, răspunseră tinerii, toropiţi de ospăţul asta îmbelşugat.

— De, cîtă foame am mai tras şi eu la viaţa mea! Omul trebuie să-şi ajute aproapele. Sînt singur cuc şi am pîine berechet, de ce să nu potolesc foamea unui flămînd?

— Mulţumim!

— N-aveţi pentru ce. Mai poftiţi şi altădată. Săa ştiţi că nu mă supăr dacă veniţi şi în fiecare zi. Ba să vă aduceţi şi prietenii. Am inimă bună, o să vă dau la toţi de mîncare.

— Mulţumim, o să mai venim.

Plecară. Hans nu mai putea de bucurie.

— Aşa mai merge...

Coca nu-i mai părea un monstru fioros, gata-gata să-l înşface şi să-i facă de petrecanie.

— Vlăjganii ăştia sînt în stare să înghită şi un balaur!

A doua zi i-a aşteptat cu nerăbdare, dar degeaba. Arşiţa zilei se simţea din plin. Coca umpluse din nou bufetul şi se revarsă po duşumea. Somnul îi fu iarăşi bîntuit de coşmaruri. Se făcea că aluatul se apropie tîrîş şi că din masa lui amorfă se ridică nişte braţe cenuşii, ameninţătoare... Se trezea din cînd în cînd, scăldat în sudori reci. În sfîrşit, îl fură un somn adînc şi dormi mai multe ore în şir, pînă îl deşteptară nişte strigăte.

— Jupîne, ei jupîne!

Soarele se înălţase pe orizont cam de două suliţe. Se sculă buimac şi deschise fereastra. Afară erau trei inşi. Pe doi din ei îi cunoştea: erau şomerii de acum două zile. Al treilea, înveşmîntat în nişte ţoale zdrenţuite, părea un cerşetor. Bucuros, se grăbi să deschidă larg uşa.

— Poftiţi, poftiţi! Vi s-a făcut foame, nu-i aşa? V-am aşteptat ieri cu nişte cocă, o grozăvie!

Dar oaspeţii nu se grăbeau să intre. În loc de bună dimineaţa, unul din şomeri întrebă cu aerul cuiva care vrea să încheie un tîrg:

— O să mîncăm iarăşi cocă?

Oarecum surprins, Hans răspunse cît putu de prietenos:

— Fireşte...

— Şi preţul? stărui tînărul pe acelaşi ton.

Hans făcu ochii mari:

— Preţul? Care preţ? V-am cerut cu vreun ban?

— Asta ar mai lipsi – să mai şi plătim! Vrem să ştim cît ne plăteşti dumneata ca să mîncăm...

— Să vă plătesc? Eu? Ca să mîncaţi? Unde s-a mai pomenit una ca asta?

— S-a pomenit ori ba, află, jupîne, că pe degeaba nu mîncăm. Dacă nu vrei să plăteşti, adio şi-un praz verde. Găsim de lucru în altă parte. Slavă domnului, treabă este berechet!

— Da' ce, asta-i muncă? Staţi, staţi, nu plecaţi! se sperie Hans. Cîţiva bănuţi aş putea să vă dau...

— Cît?

— Să zicem, douăzeci de pfenigi.

— Numai atîta? Aici, în sat, ne roagă lumea cu două mărci kilogramul. Toţi trag de noi...

Hans simţea că înnebuneşte. Auzi, domnule, să le plătească – şi încă pentru ce? Ca să se îndoape cu cocă. Coca pe care acum cîtăva vreme o vindea cu peste o mie de mărci kilogramul. Ori oamenii ăştia îşi bat joc de el, ori şi-a pierdut minţile...

— Nu vă dau nici un ban! Găsesc eu destui flămînzi...

— Găseşti pe dracu! Toate satele din jur au prins de veste.

— O să mănînc singur toată coca, se încăpăţînă Hans.

— Treaba dumitale. Dar dacă nu crăpi pînă mîine, o să dai şi patru mărci, cum te văd şi cum mă vezi. Haidem, băieţi!

Îl lăsară singur cu coca cenuşie, care acoperise o bună parte din podea. Peste noapte o să umple odaia...

Pe Hans îl străbătură fiori de groază. Se repezi la fereastră şi strigă după cei trei.

— Hei, băieţi, veniţi înapoi!

Veniră înapoi, cîntăriră coca din ochi şi se puseră îndată pe treabă. Mîncară mai întîi coca revărsată pe duşumea. După ce dădură gata şi cele două rafturi de jos, se declarară bătuţi.

Hans le plăti suma cuvenită şi căzu epuizat în fotoliu.

„Mîncătorii de cocă” îşi făceau apariţia zilnic. Se îngrăşau, mîncau din ce în ce mai puţin, dar ridicau în schimb tot mai mult preţul. Banii lui Hans se topeau. Nemaiputînd să îndure imaginea propriului său dezastru, se îndopă şi el, într-o zi, după plecarea oamenilor, pînă la refuz. Dimineaţa nu mai fu în stare nici să se dea jos din pat. Inima îi bate cu poticneli, ca înhăţată de o gheară.

Cînd veniră „mîncătorii”, le porunci cu o voce întretăiată de spasme:

— Aruncaţi afară porcăria asta! Cît mai departe de casă, să n-o mai văd în ochi!

— Bine c-a dat Dumnezeu, se bucurară oamenii, cărora li se făcuse lehamite de atîta cocă. Alţii de cînd au aruncat-o...

Dădură zor şi, în sfîrşit, casa fu curăţată de cocă. Hans făcu o sforţare să se ridice în capul oaselor, ca sa plătească oamenilor, dar deodată se învineţi la faţă şi se prăbuşi horcăind în aşternut.

— A mierlit-o şi ăsta, spuse cerşetorul, apropiindu-se de pat. S-a înăbuşit în osînză ca şi ăilalţi doi. Ei, băieţi, zic să ne luăm ceva ca amintire şi s-o uşchim la vapor. Am făcut destui purici în satul ăsta împuţit. Dar unde naiba o fi ţinînd biştarii?

Unul din cei doi şomeri încercă să-l oprească.

— Lasă, Karl. Ce te faci dacă te prinde?

— Cine să mă prindă? Nu vezi că borţoşii ăştia nici nu se mai mişcă toată ziulica din casă?

Găsi lădiţa cu banii, îşi umplu buzunarele şi plecă împreună cu ceilalţi doi, părăsind mortul.

VIII. POTOPUL DE PÎINE

Satul trăia zile de teroare cumplită. În fiecare casă de pescari se găsea măcar o fărîmitură de „pîine veşnică”. O data cu arşiţa verii, „pîinea” începuse să crească vertiginos şi neaşteptata „recoltă” stîrnise o explozie de bucurie. Dar bucuria le fu de scurtă durată. Chiar în zilele următoare îşi dădură seama că, dată fiind repeziciunea cu care creşte, coca ameninţă să se transforme dintr-un aliment preţios într-un duşman cumplit, într-un adevărat potop în stare să-i năclăiască şi să-i sufoce pe toţi.

Primejdia îi mai dezmetici: era limpede că dacă nu iau de urgenţă măsuri hotărîte îi aştepta un sfîrşit groaznic.

La început, ca şi Hans, pescarii se străduiră să împuţineze coca, mîncînd-o. Înfulecau în disperare, în duşmănie, pînă cădeau jos săgetaţi de crampe. Mulţi dintre ei fură cuprinşi de o frică sălbatică. Ca să se salveze, cei mari şi puternici îi sileau pe cei mici şi lipsiţi de voinţă să se îndoape cu cocă. Dar totul se dovedea zadarnic! Curînd îşi dădură seama că în felul acesta nu obţin nici un rezultat. Coca năpădea încăperile, spărgînd geamurile şi se revărsa în stradă ca un puhoi cenuşiu de nestăvilit. Forţa care o făcea să crească era atît de teribilă, că după ce burduşea casa, coca urca pe coş aşternîndu-se ca un nămete pe acoperiş. Pescarii cu familii numeroase îi mai ţineau de bine, de rău piept. Apucau s-o scoată din timp în stradă. Noaptea, oamenii aruncau bucăţi de cocă lîngă casele vecinilor. Cine era însă prins, era bătut măr.

Şi Fritz prinse pe unul. Turbat de furie, îl doborî cu o lovitură cumplită într-un morman de pîine. Pînă dimineaţa, coca înghiţise cadavrul. Aşa săvîrşi Fritz al doilea omor. Nici nu încerca să ascundă: susţinea şi de astă dată că fusese în legitimă apărare. Poate că judecătorii din oraş ar fi găsit că Fritz depăşise limitele legitimei apărări. Pescarii însă îi dădeau cu toţii dreptate, susţinînd că Fritz a procedat bine şi că această întîmplare se cuvine să fie învăţătură de minte pentru alţii.

Izgoniţi de cocă din casele lor, aproape înnebuniţi de spaimă, oamenii se adunau deseori la sfat pe ţărmul mării. De cum se strîngeau, povesteau care mai de care lucruri care-ţi ridicau părul măciucă. De pildă, cum s-a prăpădit întreaga familie a tîmplarului: noaptea, cînd dormeau, coca astupase uşile şi ferestrele, năvălise în casă şi îi înăbuşise pe toţi... Cum au murit sufocaţi copii de ţîţă şi bolnavi nevolnici lăsaţi prin case...

Una din mamele care îşi pierduse în felul acesta pruncul, istorisea cu vocea întretăiată de suspine:

— M-am repezit pînă la vecini să-i rog să mă ajute ca să salvez barem lucrurile din casă. Coca umpluse numai camera din faţă pînă la jumătate, în cealaltă, din fund, dormea copilul. Credeam c-o să mă întorc repede, dar am umblat tot satul pînă să găsesc pe cineva să mă ajute. De, fiecare cu necazurile lui. Nu mai ştiu cît am lipsit. Cînd în sfîrşit mă întorc, camera din faţă era

aproape plină, aşa că nu mai puteam răzbate dincolo să scot copilul. Mă reped la fereastră – era zăvorîtă pe dinăuntru. M-au trecut toate sudorile. Atunci am hotărît să trec cu orice preţ prin cocă. Era groasă şi lipicioasă cum e clisa. Am reuşit să fac doar cîţiva paşi, dar am crezut că se scurge toată vlaga din mine. M-am oprit. Coca îmi ajunsese pînă la umeri şi, după scurt timp, mi-a încolăcit gîtul, a urcat pînă la bărbie... Cîteva minute şi m-aş fi înăbuşit... Ca atunci cînd te îneci într-o mlaştină. Am început să ţip. Noroc de Fritz care tocmai trecea prin faţa casei. A adus în grabă o cange şi m-a tras afară. Dar copilaşul, odorul meu, a fost ucis de cocă, nu l-am mai putut salva...

— Da, aşa a fost, întocmai cum spune dînsa, întări Fritz. Am înghiţit şi eu destulă cocă, pînă ce am izbutit s-o scot afară pe Marta...

Salvarea unui om cu riscul vieţii li se părea ceva de la sine înţeles, ca şi omorîrea „aruncătorului” – termen apărut o dată cu noul delict, fiind socotit la fel de infamant ca şi celălalt, mai vechi, de „hoţ”.

Pescarii ascultau, cufundaţi într-o tăcere grea, toate aceste întîmplări sinistre.

— Să murim aşa, toţi cu zile? se revoltă o fată.

— Mai bine să le lăsăm dracului de case şi să fugim cît mai departe de aici, îşi spuse părerea un pescar bătrîn.

Fritz privea marea cu creierul frămîntat de o idee. Într-un tîrziu spuse:

— Ce-aţi zice dacă am azvîrlii coca în mare, mai ales că-i la doi paşi. Acolo, e loc cît vrei. Chiar dacă n-o să se ducă la fund, vîntul şi valurile o s-o care departe. În felul ăsta scăpăm de ea...

Toţi încuviinţară. Fie ce-o fi, numai să nu mai aibă senzaţia chinuitoare că stau degeaba. Se puseră cu îndîrjire pe treabă. Cărau cocă zi şi noapte şi-o aruncau în apă.

Coca se umezea puţin, dar nu se scufunda, ci plutea la suprafaţă asemeni unui sloi de gheaţă murdar, pe care soarele primăvăratec îl închisese la culoare. Nici nu se depărta măcar de ţărm. Dimpotrivă, valurile aruncau o parte din cocă înapoi pe ţărm. Bine cel puţin că se dovedise pe gustul peştilor, care se îngrămădiseră într-un număr impresionant, devorînd-o cu nesaţ.

Spectacolul îi aţîţă pe pescari.

— Să ştiţi că n-or să aibă ce alege din ea... Ia uitaţi-vă cîţi au dat năvală...

— Grozavă momeală! Ce de peşte s-ar prinde!

— Nici un năvod n-ar putea să tragă o povară ca asta. Mai ales ale noastre, putrede cum sînt...

De fapt nici unul nu se gîndea serios la pescuit. Singura lor preocupare era să care într-una coca şi s-o azvîrle în mare.

În a treia zi, un pescar exclamă:

— Ce-o mai fi şi asta? Deşi peştii au înfulecat atîta din ea, în loc să se împuţineze, s-a înmulţit...

— O fi crescînd şi în apă, mai ştii!

Mai trecură cîteva zile şi deveni limpede că în mare coca creşte şi mai repede, poate unde are la dispoziţie mai multă hrană. Cît se întindea zarea, o vedeai burduşindu-se deasupra apei. Şi, colac peste pupăză, năpădise şi ţărmul, amuţind cu totul zgomotul valurilor şi începînd să se prelingă pe uscat. Ai fi zis că marea, sătulă de atîta hrană, nu mai poate înghiţi nici o fărîmitură şi-o înapoiază pămîntului. Nici o ambarcaţiune nu se mai putea apropia de mal.

Iată, deci, spulberată şi ultima lor speranţă. Nu mai ştiau ce să facă. Priveau deznădăjduiţi această mare stranie, cenuşie şi gelatinoasă ca un fel de piftie, pe care probabil nici nu se putea înainta cu barca. Iar dincoace, pe ţărm, erau casele pustii, părăsite.

Un pescar făcu totuşi o încercare, dar barca lui se împotmoli ca într-un nămol gros.

— Uite ce s-a ales din marea noastră, începu să jelească bătrînul pescar. Acum nu mai e chip nici să fugim de pe insulă. Şi de la cine ni se trag toate astea?

Întrebarea îi fulgeră pe toţi. Oamenii aceştia ajunşi la disperare căutau cu tot dinadinsul un ţap ispăşitor, pe care să-şi verse mînia pentru toate nenorocirile abătute asupra lor.

— Mai şi întrebaţi cine e vinovatul? Profesorul Breuer, care altul!

Uitaseră sau poate nu voiau să-şi amintească în ce fel îşi făcuseră rost de cocă şi cît îi implorase profesorul să-i dea lui toate rezervele de „pîine veşnică”.

— El ne-a nenorocit! El ne-a lăsat fără adăpost şi ne-a osîndit copiii la pieire. El a dezlănţuit prăpădul. Moarte lui Breuer! Să piară monstrul!

Mulţimea dezlănţuită porni puhoi spre colina în vîrful căreia se afla casa profesorului.

Zadarnic încercau Johann, Rudolf şi Oskar să-i oprească de la o faptă necugetată. Mînia e oarbă, nu judecă.

IX. ASEDIUL

Profesorul Breuer trecea prin momente înfiorătoare. Ajunsese şi la urechile lui vestea despre ce se întîmplă în sat. Deşi făcuse tot ce i-a fost omeneşte posibil ca să preîntîmpine urgia, simţea apăsînd pe umerii lui o parte din vină.

— E groaznic! E înnebunitor! murmura el, măsurînd cu paşi nevolnici cabinetul în lung şi în lat. Ce soartă absurdă! Să trudeşti patruzeci de ani ca să aduci oamenilor fericirea şi să le pricinuieşti atîtea nenorociri...

Accesele de zbucium şi deznădejde alternau cu cele de activitate febrilă: căuta un mijloc ca să distrugă cît mai rapid cu putinţă coca sau cel puţin să-i încetinească creşterea. Rămînea nopţi întregi în laborator, neîngăduindu-şi nici o clipă de odihnă.

Dar nenumăratele experienţe pe care trebuia să le facă pentru a obţine un leac eficace cereau timp.

Şi mai cereau ceva: linişte sufletească. Iar lui toate aceste orori îi creau o tensiune nervoasă vecină cu nebunia. Prevăzînd că mai devreme sau mai tîrziu va fi atacat de mulţimea revoltată, îşi luase din timp toate măsurile. Nu pentru că ar fi pus prea mult preţ pe viaţa lui, ci pentru că era convins că numai el şi nimeni altul poate salva omenirea înainte ca ea să piară înăbuşită de cocă. De aceea era hotărît să-şi apere viaţa în orice chip.

Cînd servitorul dădu buzna în cabinet şi strigă eu sufletul la gură: „Năvălesc pescarii!”, profesorul avu putere doar să murmure:

— Au şi venit?

Rămase cîteva clipe tăcut, cu aerul unui osîndit în clipa supremă cînd i se aduce vestea: „E timpul să mergi la locul execuţiei”. Recăpătîndu-şi însă rapid sîngele rece, înălţă capul şi porunci calm:

— Zăvorăşte uşile, Karl! Pune obloanele de stejar la ferestrele de la parter.

Întrucît totul fusese chibzuit din vreme, pregătirile se desfăşurară cu iuţeală. Uşa din faţă, masivă şi ferecată, putea

rezista chiar şi unui atac îndelungat. Obloanele prinse în buloane groase acopereau ermetic ferestrele înguste de la parter. Karl apucă să închidă şi poarta, cu toate că era mai puţin trainică decît uşa de la intrare.

— Dacă-i ţine puţin în loc şi tot e bine...

Vila profesorului era gata să înfrunte asediul. Pe măsură ce mulţimea se apropia, răcnetele ei răzbeau dincolo de ziduri, risipindu-şi ecoul macabru în încăperi.

— Moarte monstrului!

Poarta se cutremură sub loviturile căngilor grele. Dulăii sloboziţi din lanţ izbucniră în hămăituri sălbatice. Lemnul porţii pîrîi sub presiunea mulţimii şi, în sfîrşit, cedă. Înarmaţi cu căngi şi harpoane, pescarii năvăliră în curte, omorîră cîinii şi înconjurară casa.

— Deschide! urlau întărîtaţi pescarii. Degeaba te ascunzi, că tot punem noi mîna pe tine...

Profesorul strecură o privire prin fereastra îngustă de la etaj. Cu tot tragismul situaţiei nu-şi putu reţine un zîmbet amar: nu se mai pomenise vreodată o armată ca asta, alcătuită din indivizi atît de graşi şi cu mişcări greoaie. E drept că necazurile şi truda din ultimele zile le mai topise din osînză, dar şi aşa cum arătau acum păreau adunaţi la un concurs de burtă-verzi. Gîfîiau şi oboseau repede, de-aceea erau mai puţin primejdioşi decît voiau să pară.

— Fie cum vreţi voi, dar mai înainte vă cer să mă ascultaţi, strigă profesorul, încercînd să acopere larma. Nu puteţi spune că nu v-am prevenit...

Nu-l lăsară să vorbească.

— Ucigaşule! Monstrule! La moarte! La moarte!

— O să vă învăţ cum să distrugeţi coca! strigă Breuer, străduindu-se să potolească vacarmul.

La auzul acestor cuvinte, oamenii care se aflau mai aproape tăcură. În timp ce ceilalţi continuau să vocifereze.

— Pînă ce voi găsi un mijloc care să vă scape de cocă, fărîmiţaţi-o între pietre, pisaţi-o, ardeţi-o. Şi, mai ales, lăsaţi-mă să lucrez în linişte. Nu uitaţi că aţi mai refuzat o dată să-mi urmaţi sfatul...

Vuietul mulţimii îi înăbuşi glasul. Oamenii începură să-şi manevreze căngile ca pe un berbece, încercînd să spargă uşa. Dar uşa şi obloanele rezistau straşnic.

Pescarii nu aveau de gînd să se lase. Cînd unul obosea, altul îi lua locul, izbind cu furie în uşă. Către seară, uşa se şubrezise, fiind străpunsă în cîteva locuri de căngile ascuţite. Dar şi armata de pîntecoşi ajunsese la capătul puterilor. Asediatorii se adunară roată, ca să discute situaţia. Găseau că durează prea mult şi că e din cale-afară de obositor să continue asediul cu căngile. Trebuia născocit vreun mijloc mai rapid pentru cucerirea fortăreţei.

Treptat, răcnetele învălmăşite încetară: gloata asta neorganizată era pe cale să se transforme într-o adevărată „armată”, cu comandanţi şi stat major.

„Asta nu-mi place”, îşi spuse Breuer.

— Uite-l cum dă din mîini, bombăni în momentul acela Karl, arătînd cu mîna spre un pescar. Asta-i Fritz, îl cunosc.

Fritz explica ceva cu gesturi repezite. Pescarii îl ascultară cu luare-aminte, apoi, vorbind toţi laolaltă, se retraseră pe poartă. Numai cîţiva rămăseseră lîngă casă.

„Te pomeneşti că o fi izbutit să-i convingă să-şi bage minţile-n cap, gîndi Breuer, cu o brumă de speranţă. Dar atunci ce rost au santinelele?”

După o oră, cînd îi văzu pe pescari urcînd din nou costişa, înţelese planul pe care îl urziseră: fiecare căra în spinare o legătură de vreascuri.

— Ce-or fi punînd la cale? Doar n-or fi vrînd să ne ardă de vii? se îngrozi Karl.

— Trebuie să scăpăm cu viaţă, răspunse Breuer, urmărindu-i din ochi pe pescarii care îngrămădeau vreascurile sub uşă şi de-a lungul zidurilor. Ia să dăm drumul la „artilerie”.

Servitorul aduse un pachet mare de rachete. Înainte ca pescarii să-şi isprăvească pregătirile, Breuer şi Karl aruncară spre ei vreo zece rachete. Aceste proiectile anume preparate şuierau şi pocneau asurzitor, scuipau flăcări şi săreau din loc în loc, împrăştiind un miros respingător. Dar, în ciuda aparenţelor, rachetele erau absolut inofensive.

În rîndurile asediatorilor se iscă panică. Pescarii o luară la fugă, strănutînd şi acoperindu-şi gura cu mîinile. Erau încredinţaţi că e vorba de gaze asfixiante.

Trecuse de miezul nopţii. Între norii ce goneau sfîşiaţi de vînt se ivi cornul lunii. Văzînd că nu se aleseseră decît cu

spaima, pescarii se întoarseră spre casa profesorului tocmai cînd acesta se pregătea să fugă.

X. CRIMINALUL

Dimineaţa, cînd se treziră, pescarii se priviră unul pe altul nedumeriţi. Ce se întîmplase? Prin curte zăceau risipite ramuri şi crăci. Din casă nu răzbătea nici un zgomot.

Se repeziră şi sparseră uşa. Nu găsiră ţipenie de om!

— A şters-o! Ne-a lăsat cu buzele umflate...

Se întoarseră înciudaţi în sat şi abia atunci îşi aduseră aminte de felul cum i-a învăţat Breuer să distrugă coca. Aduseră un cazan cît toate zilele, aprinseră un foc zdravăn şi aruncară cîteva bucăţi înăuntru. Din cazan ieşea un fum înecăcios şi coca se topea văzînd cu ochii. Numai un strat subţire de reziduri se depunea pe fund. Cine n-avea cazan, fărîmiţa coca între pietre sau în piuă. Treaba mergea cu spor, dar trebuia să asuzi toată ziua: coca creştea mereu.

În timp ce pescarii se istoveau cu truda asta de ocnaşi, profesorul împreună cu Karl îşi continuau drumul. Lîngă un cătun întîlniră un pescar bătrîn, care îl cunoştea pe Breuer din vedere.

— Uite-l pe monstru! strigă pescarul, arătîndu-l ţăranilor pe Breuer.

Se ridică un vuiet de ameninţări. Karl apăsă cît putu pe accelerator, dar unul din ţărani apucă să arunce cu furca după ei şi sparse un cauciuc. Izbutind cu chiu – cu vai să iasă din sat, se dădură jos din maşină ca să schimbe cauciucul, dar, văzînd că ţăranii alergau după ei, urlînd şi blestemînd ca scoşi din minţi, fugiră în pădure. Au rămas ascunşi acolo toată ziua şi numai după ce se lăsă bezna nopţii se încumetară să pornească mai departe.

„Sînt un proscris, se lamenta Breuer. Orice om întîlnit în cale poate să mă ucidă, ca pe un criminal scos de sub scutul legii...”

Cînd ajunseră, în sfîrşit, în oraş, Breuer se înfăţişă imediat procurorului şi, după ce-şi declină numele şi calitatea, spuse:

— Vă rog să mă arestaţi şi să mă trimiteţi la închisoare, ca să nu fiu sfîşiat de mulţime.

— Aţi venit la timp, răspunse procurorul. Chiar adineauri am primit ordin să vă arestez.

— Ca să mă apăraţi de furia mulţimii, nu?

— Hm! făcu vag procurorul. La drept vorbind, nu numai pentru asta. Cred că o să vi se intenteze o acţiune.

Cu toate că vestea îl lovise drept în moalele capului. Breuer tăcu şi, căzînd într-o adîncă apatie, se lăsă dus la închisoare fără nici o împotrivire. Curînd îl mutară într-o închisoare din Berlin.

— Aveţi cunoştinţă de nenorocirile pe care le-a provocat invenţia dumneavoastră? îl întreba judecătorul de instrucţie.

— Da, dar nu mă consider vinovat. Am avertizat guvernul...

— Despre vinovăţia dumneavoastră o să vorbim mai tîrziu. Ştiţi, aşadar, ce s-a întîmplat în satul acela de pescari. Presupun însă că ignoraţi ce grozăvii s-au petrecut în lumea întreagă?

— Aceleaşi nenorociri probabil, dar în proporţii mai mari...

— În proporţii mai mari! se revoltă judecătorul. Cum de puteţi vorbi cu atîta sînge rece? Blestemata aia de cocă a năpădit sate, tîrguri, oraşe. Sute de mii, ce spun, milioane de oameni au rămas fără adăpost. Navigaţia fluvială şi maritimă s-a oprit, pentru că rîurile şi mările s-au transformat în nişte uriaşe mlaştini. Erupţia unui vulcan e floare la ureche pe lîngă catastrofa pe care aţi provocat-o. Iată ce reprezintă aceste „proporţii mai mari”, despre care vorbeaţi adineauri cu atîta calm.

— Şi ce vreţi să fac? Să cad în genunchi şi să cer iertare? ţipă iritat profesorul. Nu cumva eu am umplut lumea de cocă, am făcut negoţ cu „pîinea veşnică”? Spuneţi-mi măcar ce acuzaţii mi se aduc?

— Că, fără să terminaţi experienţele, fără să studiaţi toate însuşirile acestui aluat, aţi comis criminala imprudenţă să daţi o bucată bătrînului pescar Hans. Aici e izvorul răului...

— Bine, dar am luat toate măsurile de precauţie. Ce vină port eu, dacă lacomul acela de Hans a abuzat de încrederea mea?

— Aţi dat o forţă groaznică, nimicitoare pe mîna unui om care abia ştia să citească. Halal precauţie! Poate veţi binevoi, totuşi, să-mi împărtăşiţi toate amănuntele?

Aşezîndu-se la birou, judecătorul de instrucţie îi luă un interogator în toată regula, care dură multe ore. Îl interesa în special de ce Breuer nu specificase în telegrama lui ce primejdie anume ameninţă lumea, arătînd doar că „pîinea” dăunează sănătăţii.

— Dacă aţi fi înfăţişat de pe-atunci tot adevărul, dezastrul putea fi preîntîmpinat. S-ar fi folosit nişte frigidere speciale, sau mai ştiu eu, poate nişte rezervoare ermetice.

— Mi-am închipuit că perspectiva unei otrăviri îi va înfricoşa pe oameni şi-i va face să nu mai consume coca, s-o distrugă. Unde mai pui că, dacă aş fi spus adevărul, s-ar fi putut să nu fiu crezut, aşa cum n-am fost crezut în ceea ce priveşte pericolul de otrăvire. În treacăt fie zis, frigiderele şi rezervoarele despre care vorbeaţi adineauri n-ar fi fost decît un paleativ absurd. Fabricarea lor cere timp, ori coca creşte cu repeziciunea cu care se înmulţesc bacteriile: şaisprezece milioane de descendenţi în douăsprezece ore.

Cînd i se permise să-şi vadă avocatul, Breuer află de la acesta un şir de amănunte suplimentare.

— Aţi nenorocit o lume, scumpe profesore. Acum milioane de oameni pisează toată ziua afurisita aia de cocă. Cine are bani, angajează cîţiva pîrliţi să facă treaba asta pentru el. Ceilalţi însă parcă ar fi osîndiţi la o trudă de sisif. S-au găsit şi state care au încercat să arunce cocă pe teritoriul statelor vecine. Era cît pe ce să izbucnească războiul. Paradoxal e însă faptul că tot coca le-a domolit ardoarea războinică. Într-adevăr, cum să te războieşti, dacă nici n-ai pe unde trece? Oamenii şi caii se împotmolesc în cocă. Aşa ca totul s-a rezumat la cîteva neînsemnate lupte aeriene. Dar ce ne mai aşteaptă de acum înainte? Ziarele înteţesc panica, scriind că aluatul dumneavoastră se va întinde pretutindeni, acoperind globul cu o crustă compactă. Şi atunci, s-a zis cu omenirea! Soarele va rumeni globul ca pe o pîine uriaşă. Nu este exclus să fie, într-adevăr, gustoasă şi hrănitoare, dar n-o să mai aibă cine s-o mănînce, căci nu va mai exista umanitate pe glob. Cei mai prevăzători – bineînţeles, şi cei mai bogaţi – au şi început să cumpere parcele pe crestele munţilor. Un grup de bogătaşi a acaparat toate gheţarele elveţiene, ca să se adăpostească acolo în speranţa că n-o să ajungă coca atît de sus, mai ales că imediat ce dă de frig creşte mai încet.

— Aş vrea însă să ştiu – îl întrerupse Breuer – de ce sînt acuzat tocmai eu? Doar Rodenstock şi Kriegmann sînt cei care au comercializat pîinea!

Avocatul zîmbi.

— Aflaţi, dragă profesore, că guvernul a apucat să instituie monopolul şi că, prin urmare, în ultimul timp, el a fost marele negustor de pîine. Vă daţi seama că n-o să se acuze guvernul singur. Ar fi stupid, nu-i aşa! Şi, ca să se justifice în ochii maselor, ca să abată atenţia opiniei publice, îi trebuie cu tot dinadinsul un vinovat.

— Acum înţeleg, murmură Breuer. În aceste condiţii, e absurd să mai sper că-mi voi putea dovedi nevinovăţia.

— Da, nu vă ascund că situaţia nu-i de loc uşoară. Cu un singur preţ vă puteţi răscumpăra libertatea: descoperind cît mai neîntîrziat un „antidot” eficace, pare să distrugă radical toată coca de pe glob...

— Dar pentru asta trebuie să mi se dea posibilitatea să lucrez!

— Vi se va asigura această posibilitate. Încă în cursul zilei de azi veţi fi instalat într-un laborator utilat, chiar aici în închisoare. Vi se va pune la dispoziţie tot ce vă trebuie Credeţi-mă pe mine, este cea mai bună metodă să înlăturaţi avalanşa de învinuiri...

XI. SALVAREA!

— Daţi-mi voie să mă prezint: Schmidt, docent universitar. Din clipa asta – mîna dumneavoastră dreaptă. Am mai lucrat în domeniul biochimici pentru Rodenstock şi Kriegmann. Eu am fost aceia care am redescoperit formula „pîinii” şi am produs-o pentru export...

— Aha, care va să zică un „complice”! Nu cumva aşa se explică prezenţa dumneavoastră alături de mine în laboratorul închisorii?

— Nu. Mie nu mi-au făcut nimic. Au socotit, pesemne, că o singură victimă e de ajuns.

— Cum, vrei să spui că Rodenstock şi Kriegmann sînt şi ei liberi?

— Mai încape vorbă! Liberi şi prosperi. Acum fabrică nişte maşini pentru distrugerea pîinii prin mijloace mecanice şi cîştigă averi colosale. Nu-i om care dispune de ceva bani să nu-şi cumpere o astfel de maşină. Mii de muncitori lucrează la distrugerea „pîinii”. În toată lumea, ziua de lucru a fost prelungită pînă la douăsprezece ore! Ce să-i faci! Pretutindeni s-a decretat starea de asediu. Muncitorii lucrează cu ordine de mobilizare. Orice încercare de grevă este înăbuşită cu cruzime.

Breuer îl asculta zdrobit, cu bărbia în piept.

„Bietul Breuer! La asta a visat el?!” îl compătimi Schmidt pe bătrîn. Schimbă vorba:

— Cum vi se pare laboratorul? Nu-i rău, ce ziceţi?

Smulgîndu-se din plasa gîndurilor negre, Breuer privi în jur cu un ochi de expert şi rămase mulţumit. La vederea microscoapelor, a retortelor se mai învioră parcă după zbuciumul din ultimele zile. Abia aştepta să se pună din nou pe lucru.

— Da, da, nu-i rău de loc. Mai lipseşte cîte ceva, dar sînt convins că o să ni se dea tot ce ne trebuie. La muncă, la muncă!

— Aşa-mi plăceţi, se bucură celălalt. Fiţi fără grijă, domnule profesor. Îi venim noi de hac aluatului. Apropo, cum

explicaţi intensificarea creşterii „pîinii”? Numai căldurile verii să fie la mijloc?

— Da de unde! Alta este explicaţia: vara aerul conţine mai multe bacterii decît iarna. Deoarece protozoarele au hrană din belşug, „pîinea” creşte vertiginos.

— Da, am bănuit şi eu cu aici e buba. De aceea, cred că „pîinea veşnică” poate fi distrusă prin două mijloace. Ori găsim o cultură de bacterii care să devoreze coca mai repede decît e în stare ea să crească, ori va trebui să sterilizăm aerul din jurul ei, lăsînd astfel protozoarele fără hrană.

— Eu m-am gîndit numai la primul mijloc. Dar să ştiţi că şi ideea dumneavoastră în ce priveşte sterilizarea nu mi se pare de lepădat.

— Vă mulţumesc! Ar fi, deci, bine să ne ducem cercetările în ambele direcţii.

Schmidt era nu numai priceput şi talentat, dar şi un bun camarad. Lucrau fără răgaz şi fără îndoială că cercetările ar fi progresat mult mai rapid, dacă n-ar fi fost vizitele judecătorului de instrucţie care îl lăsau pe Breuer pradă unor gînduri negre, ori îl aduceau într-o stare de teribilă surescitare. Schmidt se străduia să-l liniştească cum putea.

— Nu-i mai daţi atîta importanţă hîrţogarului ăsta. Orice s-ar spune, dumneavoastră aţi realizat o invenţie epocală. Nu există muncă ştiinţifică fără eşecuri. E drept că acum ne străduim să distrugem rodul muncii dumneavoastră. Dar nu ne vom opri la această activitate destructivă. Vom şti să punem frîu aluatului şi nu mă îndoiesc că într-o bună zi o să se supună oamenilor, izbăvindu-i pentru totdeauna de foamete.

Lumea întreagă urmărea cu sufletul la gură cercetările din laboratorul închisorii. Oamenii ajunseseră însă la capătul răbdării. Ziarele cereau tot mai stăruitor ca profesorul să fie adus în faţa tribunalului întrucît e puţin probabil că va rezolva vreodată problema. Schmidt, care îşi mai rupea uneori cîteva clipe ca să frunzărească ziarele, nu-i comunica nimic lui Breuer în legătură cu campania de presă, ca să nu-i sporească grijile.

Se întîmplă însă că într-o zi unul din aceste articole îi căzu lui Breuer în mînă. Toată ziua se învîrti prin laborator, negru de supărare, iar seara stărui ca Schmidt să se culce mai devreme, deoarece de multe nopţi nu închisese ochii.

Schmidt se culcă – dormeau chiar aici, în laborator – dar somnul nu se prinse de el. În seara aceea Breuer păruse mult mai agitat ca de obicei. Prefăcîndu-se că doarme, Schmidt îl urmărea printre gene. Profesorul se plimbă o vreme prin laborator ca într-o cuşcă, apoi se aşeză să lucreze. Liniştit în privinţa lui, Schmidt era gata să adoarmă, cînd îl trezi un strigăt:

— Evrika!

Prima lui pornire fu să se scoale ca să-l felicite pe Breuer, dar o presimţire nelămurită îl opri. Între timp profesorul se apropiase de masa de scris, arsese nişte hîrtii la flacăra spirtierei şi, după ce aşternu în fugă cîteva rînduri pe o bucată de hîrtie, scoase o seringă.

„Vrea să se sinucidă!” se îngrozi Schmidt şi, dintr-un salt, fu lîngă Breuer.

— Uşor, uşor, domnule profesor, aşa nu merge!

— Dă-mi pace, se împotrivi Breuer. Dacă am avut vreo vină faţă de oameni, mi-am ispăşit-o: am descoperit mijlocul ca să se distrugă coca, dar mă simt sleit de puteri... Îmi ajunge!

— Vă înţeleg, aţi obosit şi aveţi nevoie de odihnă îndelungată. Un creier ca al dumneavoastră nu trebuie să piară înainte de vreme. Şi, smulgîndu-i seringa din mînă, continuă: Daţi-mi voie să vă felicit, scumpe maestre! De altfel, puteţi să mă felicitaţi şi pe mine, deoarece tot în seara asta am rezolvat şi eu problema.

— Şi de ce aţi tăcut?

— Am vrut să mai verific unele amănunte, răspunse Schmidt cu modestie.

Adevărul era însă altul: văzînd că Breuer se apropie de ţel, voise să-i lase lui gloria primului descoperitor.

— Şi acum, scumpe profesore, mi se pare că e cazul să tot trăim. Să trăim şi să lucram împreună. Vom perfecţiona „pîinea” – „pîinea” dumneavoastră – şi nu va trece mult pînă cînd toată lumea o va mînca, rostind numai cuvinte de laudă la adresa genialului „bucătar”.

Chipul lui Breuer se lumină încet-încet într-un zîmbet cald. Strînse cu efuziune mîna inimosului său colaborator. Peste cîteva ore ziarele şi radioul vestiră lumii întregi că mijlocul radical pentru distrugerea „pîinii” fusese descoperit. „Ciuperca profesorului Breuer” avea un efect instantaneu. Erau suficiente cîteva grame şi coca începea să se acrească, să se dezumfle şi,

acolo unde se înălţau înainte munţi gelatinoşi, să nu rămînă decît un ghemotoc de mucegai cenuşiu. Pe măsură ce se usca, chiar şi ghemotocul se pulveriza. Rezultate bune dădură şi sterilizatoarele de aer ale lui Schmidt, dar metoda lui Breuer, fiind mai simplă şi mai ieftină, căpătă o mult mai largă răspîndire.

Lumea scăpase de cocă. Omenirea era salvată.

XII. VÎNT PRIMENITOR

Boarea răcoroasă vestea venirea toamnei în sătucul de pescari. Marea îşi revărsa asupra insulei toate miresmele. Peste întinderile de valuri verzi goneau nori albicioşi. Între mare şi cer păsările spintecau văzduhul cu ţipete stridente, guturale. Valurile se spărgeau de ţărm, împodobindu-l cu salbe de spumă.

Pe ţărm se adunase la această oră tot satul în păr. Năvoadele fuseseră reparate, bărcile călăfătuite şi date cu catran. Bărbaţii se pregăteau să plece la pescuit. Chipurile le erau concentrate, iar braţele musculoase, care fixau pînzele, executau mişcări iuţi şi precise.

— Bate un vînt prielnic, se bucură Fritz, aşezîndu-se la cîrmă.

— Semn c-o să prindem mult peşte, fu de părere bătrînul pescar care, încălţat cu nişte cizmoaie cît toate zilele, tocmai venea prin apă spre barcă.

Barcazul fremăta pe valuri ca un cal avid să soarbă depărtările. Iată în sfîrşit isprăvite şi ultimele pregătiri.

Toţi se simţeau voioşi şi nerăbdători. Vîntul umflă pînza şi barcazul, cotind scurt cu prova spre larg, porni săgeată pe valuri.

Cu părul răvăşit de vînt, Fritz ţinea strîns cîrma. Avea senzaţia copleşitoare că vîntul puternic, sărat, al mării îi revarsă în vine vigoarea şi energia de altădată. Crîmpeie din viaţa pe care o duseseră în ultimele luni i se perindau prin fata ochilor ca fantoma unui vis îngropat în trecut: bogăţia care dispăruse pe neaşteptate, aşa cum venise, vîrtejurile de patimi, omorurile, beţiile, nopţile mistuite de ameţeala nebunească a jocurilor de noroc, ororile potopului de pîine...

Nici nu-i venea acum să creadă că el, pescarul Fritz, a trăit toate acestea. Poate că n-a fost de fapt decît un vis urît, un groaznic coşmar. Privi iscoditor chipul aspru al bătrînului pescar care manevra cu gesturi sigure pînza: fălci încleştate şi ochi ageri de lup de mare – un chip care părea cioplit cu barda în lemn de stejar.

Şi oare, într-adevăr, pe bătrînul acesta l-a văzut lîngă masa verde a ruletei, în tripou, cu gura întredeschisă, cu mîinile tremurătoare, cu ochii dilataţi, fioroşi, de nebun, scăpărînd de lăcomie...

Nu, nu poate să fi fost decît un vis urît.

Furat de gînduri, Fritz nu cîrmi la timp şi un val se prăvăli pe punte.

— Cască bine ochii, flăcăule! îl luă la rost bătrînul.

Strigătul acesta poruncitor îi goni ca prin minune coşmarurile. Cu inima uşoară, Fritz se opinti în cîrmă. Înfrăţită cu vîntul aspru şi primenitor, barca goni sprintenă spre larg.

SFÎRŞIT

CUPRINS

